

T.C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ANKARA MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMALAR KOLEKSİYONU:
06 MİL YZ A 4353/2 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME-METİN)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sevnur DORUK

Danışman:
Prof. Dr. Orhan BİLGİN

İSTANBUL
2023

T.C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ANKARA MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMALAR
KOLEKSİYONU:
06 MİL YZ A 4353/2 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME-METİN)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sevnur DORUK

Danışman:
Prof. Dr. Orhan BİLGİN

İSTANBUL
2023

T. C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda 010119YL08 numaralı Sevnur DORUK'un hazırladığı "Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu: 06 Mil Yz 4353/2 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin)" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 10/02/2023 Cuma günü 14:00-15:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Orhan BİLGİN
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Prof. Dr. Sebahat DENİZ
Marmara Üniversitesi
Üye

Doç. Dr. Rabia Şenay ŞİŞMAN
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Üye

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sevnur DORUK

10/02/2023

ÖZ

Bu çalışmada Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu bölümünde bulunan 06 Mil Yz A 4353/2 numaralı mecmua incelenmiştir. Derleyeni ve derleme tarihi hakkında eserde herhangi bir bilgiye rastlanılmamakla beraber içerisinde bulunan şairler göz önüne alındığında 20. yüzyılda derlendiği tahmin edilmektedir.

Çalışmanın giriş bölümünde üç başlık altında mecmualar hakkında genel bilgi verilmiştir. Birinci bölümde tezimize konu olan mecmuanın tavsif edilmesi ile beraber mecmuadaki şairi bilinen ve bilinmeyen şiirler, şairler, şairlerin bulunduğu yüzyıllar, şiir dışı unsurlar tablolar halinde verilmiştir. Ayrıca mecmuada karşılaşılan sorunlar ve izlenilen yol da bu bölümde bulunmaktadır. İkinci bölüm ise mecmuanın transkripsiyon harfleri kullanılarak latin alfabesine aktarımından ibarettir.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Şiir mecmuası, Meşk Mecmuası.

ABSTRACT

In this study, the poetry miscellany numbered 06 Mil Yz A 4353/2 in the Ankara National Library Manuscripts Collection was examined. Although there is no information about the compiler and the history of the compilation, it is estimated that it was compiled in the 20th century, considering the poets in it.

In the introduction part of the study, general information about miscellanies are given under three headings. In the first chapter, along with the description of the miscellanies, which is the subject of our thesis, the known and anonymous poems, poets, the centuries in which the poets lived, and non-poetic elements are given in tables. In addition, the problems encountered within the miscellanies working and the methodology followed are also included in this section. The second part consists of the translation of the miscellanies into the Latin alphabet using transcription letters.

Key words: Miscellany, Miscellany of Poetry, Miscellany of Calligraphy Art.

ÖNSÖZ

Klasik Türk edebiyatının uzun bir müddet varlığını sürdürmekle geniş bir hafızayı içinde barındırdığı; hem nesir hem de nazım alanında birçok ve çeşitli eserler verilmekle beraber şiirin düz yazıya nazaran daha fazla ilgi gördüğü bilinmektedir. Bu sebeple klasik Türk şiiri, sahip olduğu önemli kaynakları ile geçmiş devirlerde ilgiyi üzerine çektiği gibi günümüzde de bu ilgi devam etmekte olup araştırmacılar tarafından üzerinde çalışılmayı celb eden bir alan olmayı sürdürmektedir. Mevzubahis olan şiirin önemli kaynakları arasında divan, mesnevi gibi türler olmakla birlikte mecmua türü de klasik Türk edebiyatının kaynaklarından biri olmak üzere büyük bir önemi haizdir ki bu mecmualar sayesinde divanı olmayıp kaybolma ihtimali olan şairlerin şiirlerinin yahut divanı olup da burada yer almamış şiirlerinin ortaya çıkması sağlanmış ve sağlanmaya devam etmektedir. Mecmualarda üzerinde durulan şiir vb. esas konu ile beraber derkenarlarda bulunan notlar, vıkaye yapraklarında bulunan fevaid kayıtları, tarihler ve sâir notlar da büyük bir öneme sahiptir. Bunlar vesilesiyle bilinmeyen bir durumun veya olayın gün yüzüne çıkma ihtimali oldukça yüksek görülmektedir.

Genel olarak şiir derlemeleri olarak gördüğümüz bu mecmualar, antoloji özelliğine sahip olmakla birlikte içerisinde nazım ve nesrin bir arada olduğu; Arapça-Farsça-Türkçe gibi farklı dillerde yazılmış şiirlerin mündemiç olduğu karışık mecmualar da mevcuttur. Bu çalışmada Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu bölümünde bulunan 06 Mil Yz A 4353/2 numarası ile kayıtlı olan mecmuanın incelemesi yapılmış olup bu eser, yukarıda bahsedildiği üzere hem nazım ve nesrin birlikte olması hem de farklı dillerde şiirlerin olması hasebiyle karışık mecmualar arasına dahil edilebilir olsa da büyük çoğunluğu nazımdan oluştuğu için şiir mecmuası olarak ele alınmıştır. 96 varaktan oluşan bu mecmuanın ismi, Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda *Meşk Mecmuası* olarak geçmekte ise de adı geçen eser sadece 22^b-29^a varakları arasında bulunur. Arta kalan kısımlar ise *Hābnāme* ve şiir mecmuasını kapsar. Mecmuanın derleme tarihi ve derleyeni hakkında mecmuada herhangi bir bilgi bulunmamayıp sondaki vıkaye yaprağında Mehmed Nazif ismiyle kayıtlı bir temellük kaydı bulunur. Mecmuanın içerisinde az da olsa Arapça-Farsça şiirler mevcut olup şiirlerin belli bir düzen üzerine tertip edilmediği görülmüştür. Mecmuada bulunan şiirlerin çoğu incelendiği üzere 18. ve 19. yüzyıl şairlerine aittir. Sonrasında ise çoğunluk olarak 16 ve 17. yüzyıl şairlerinin

şairlerinin yer aldığı görülürken diğer yüzyıllara kıyasla az da olsa 13, 15 ve 20. yüzyıla ait şairlerin şiirleri de bulunur. Buradan yola çıkılarak mecmuanın son olarak 20. yüzyılda derlendiğine dair bir kanaat oluşmuş; fakat kesinliğine dair bilgiye ulaşılammıştır. Mecmua içerisinde şairleri bilinen 580, bilinmeyen 254 şiir tespit edilmiş olup toplamda 203 şair ve 834 nazmın yer aldığını söylemek mümkündür.

Çalışmanın giriş bölümünde terim olarak mecmua, şekil ve içerik olarak mecmua ve mecmuaların önemi olmak üzere üç başlık altında mecmualar hakkında genel bilgi verilmiştir. Birinci bölümde incelemeye konu olan mecmuanın evvela tavsifi yapılmış, akabinde mecmuada şairi bilinen ve bilinmeyen şiirler, nazım şekilleriyle beraber şiirler, şairlerin bulunduğu yüzyıllar, şiir dışı unsur olarak sayılabilecek açıklamalar, fevaid kayıtları ve sâirleri bulundukları varaklarla birlikte münferiden tablolar halinde gösterilmiştir. Ayrıca mecmua incelenirken karşılaşılan sorunlar ve bu süreçte izlenen yol da birinci bölümde yer alır. Devamında gelen ikinci bölüm, metnin transkripsiyon harfleri ile latin alfabesine aktarımından ibarettir. Üçüncü bölüm olan sonuç kısmında ise bahse konu olan mecmua üzerine yapılan çalışmanın klasik Türk edebiyatı sahasına ne tür katkılar sağladığı ifade edilmiştir. Bunun yanında metnin hacmi büyük olduğundan ötürü mecmuanın tıpkıbasımına çalışmada yer verilmeyerek sonuna ek olarak varaklardan örneklerin dahil edilmesi uygun görülmüştür.

Bu çalışmanın her safhasında ilgisini esirgemeyen ve öğrencileri için her zaman ulaşılabilir olan tez danışmanım, kıymetli hocam Prof. Dr. Orhan BİLGİN'e; değerli vakitlerini ayırıp tez savunmamda jürim olmayı nezaketle kabul ettikleri için Prof. Dr. Sebahat DENİZ ve Doç. Dr. Rabia Şenay ŞİŞMAN hocalarıma; yardım istediğimde beni kırmayıp her defasında bana dönüş sağladığı için Abdullah ESEN'e; tezimle ilgili yapmam gerekenleri tekrar ve tekrar sorduğumda nezaketinden ödün vermeden yardımcı olmaya çalışan enstitü şefi İsmail Safa YURDAGÜR'e; maddi-manevi desteklerini daimî olarak hissettiğim aileme, arkadaşlarıma ve bilhassa ablam Ayşe DORUK'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
BEYAN	iv
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	xi
GİRİŞ	
MECMUALAR HAKKINDA GENEL BİLGİ	1
1. Terim Olarak Mecmua	1
2. Şekil ve İçerik Olarak Mecmua.....	1
3. Mecmuaların Önemi	4
BİRİNCİ BÖLÜM	
ANKARA MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMALAR KOLEKSİYONU: 06 MİL YZ A 4353/2	
NUMARALI ŞİİR MECMUASININ İNCELENMESİ	5
1.1. Nüsha Tavsifi	5
1.2. Mecmuada Bulunan Şairler	8
1.3. Mecmuada Karşılaşılan Sorunlar ve İzlenilen Yol.....	22
İKİNCİ BÖLÜM	
METİN	23
[Meşk Mecmū ‘ası / Mebde-i Kitābet].....	51
[Şiir Mecmuası – devam].....	65
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
SONUÇ	341
KAYNAKLAR.....	343
EK: TIPKIBASIMINDAN ÖRNEK SAYFALAR.....	348
ÖZ GEÇMİŞ.....	353

KISALTMALAR

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi	Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
bkz.	Bakınız	MK.	Mebde-i Kitâbet
c.	Cilt	YTE.	Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi
çev.	Çeviren	FT.	Tezkirecilik Geleneği İçerisinde Fatin Tezkiresi
haz.	Hazırlayan	OM.	Osmanlı Müellifleri
a.g.e.	Adı geçen eser	EM.	Enîsü'l-Musâmirîn
h.	Hicri	DTK.	Dâsitân-ı Tûfî vü Karga-i Alâeddin
ö.	Ölüm	MUM.	Muaşşerden Uzun Musammatlar (...)
ms.	Mısra	TKG.	Geleneksellik Düzleminde Tokath Kânî'nin Gazelleri
Mf.	Müfred	NK.	Namık Kemal'in Midilli'de Yazdığı Manzum ve Mensur Eserler
Mt.	Matla	GŞ.	Kenan Bey Asarı Gülşen-i Sühan
Kt.	Kıta	VK.	Veysi'nin Sosyal Tenkit İçerikli Kasidesi
R.	Rubai	NKŞ.	Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri
G.	Gazel	TTB.	Terci-i Bend ve Terkid-i Bend
Mes.	Mesnevi	MDS.	Mezâkî Divanı Sözlüğü
Med.	Medhiyye	GG.	Gönülden Gönüle: Şiir Demeti
Mr.	Murabba	HSB.	Hazana Sürgün Bahar
Mh.	Muhammes	NE.	Nazariyyât-ı Edebiyye
Ms.	Müseddes	BŞN.	Bektaşî Şairleri ve Nefesleri
Th.	Tahmis	DKB.	Divan Edebiyatında Kadına Genel Bakış
Ts.	Tesdis	VSS.	Vanlı Divan Şairi Sa'dî Abdülbaki ve Şiirleri
Mz.	Müstezad	DPP.	Divan-ı Pertev Paşa
L.	Lugaz	DEM.	Divan-ı Esad Muhlis Paşa
Ş	Şarkı		
Tkb.	Terkib-bend		
Trb.	Terci-bend		
Mün.	Münacaat		
N.	Nat		
s.	Sayfa		
yy.	Yüzyıl		
No.	Numara		
[]	Düzenleme, ekleme veya tamir yapılan kısım		
(?)	Anlamlandırılmayan / tereddütlü ifade		
?	Bulunamayan vezin		
[...]	Okunamayan ifade		

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Şairler, Şiir Numaraları ve Nazım Şekilleri	10
Tablo 2. Şairi Bilinmeyen Şiirlerin Nazım Şekilleri ve Şiir Numaraları	18
Tablo 3. Mecmuada Yer Alan 13. Yüzyıl Şairleri	19
Tablo 4. Mecmuada Yer Alan 15. Yüzyıl Şairleri	19
Tablo 5. Mecmuada Yer Alan 16. Yüzyıl Şairleri	20
Tablo 6. Mecmuada Yer Alan 17. Yüzyıl Şairleri	21
Tablo 7. Mecmuada Yer Alan 18. Yüzyıl Şairleri	22
Tablo 8. Mecmuada Yer Alan 19. Yüzyıl Şairleri	23
Tablo 9. Mecmuada Yer Alan 20. Yüzyıl Şairleri	24
Tablo 10. Mecmuada Yer Alan Yüzyılı Bilinmeyen Şairler	25
Tablo 11. Mecmu'ada Bulunan Şiir Dışı Unsurlar ve Varak Numaraları	26

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

أ	A, a, E, e, '
آ	Ā, ā, a
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṫ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	H, h
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ş, ş
ض	Ḍ, ḍ, Ž, ž
ط	T, t
ظ	Z, z
ع	'
غ	Ğ, ğ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	K, k, G, g, ŋ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, o, ö, u, ü, ū
ه	h, a, e
ی	Y, y, ı, i, ī

GİRİŞ

MECMUALAR HAKKINDA GENEL BİLGİ

1. Terim Olarak Mecmua

Mecmua, “Günümüzde ‘dergi’ olarak karşılığını bulan, yakın zamana kadar da günlük olmayan (haftalık, aylık, üç aylık, altı aylık, yıllık vb.) periyotlarla yayınlanan süreli yayınlar karşılığında kullanılmaktaydı. Klasik Türk edebiyatı araştırmacıları ve el yazması eserleri kendine uğraş olarak seçenler nezdinde ise ‘mecmua’nın karşılığı çok daha farklıdır.”¹ Süreli yayınlar anlamının dışında mecmua; arapça kökenli olup sözlükte, “bir araya getirmek, toplamak, derlemek” anlamına gelen cem‘ (جمع) kökünden türeyip mecmû‘ (مجموع), müennes şekliyle mecmû‘a (مجموعه) halini alarak “bir araya getirilmiş, toplanmış, derlenmiş şey” anlamını vermektedir. Klasik Türk edebiyatı alanında ise mecmua, “içinde şiirler, seçilmiş söz ve yazılar bulunan el yazması kitap; küçük risale veya farklı kitapların bir araya getirildiği eser, defter” anlamlarına gelecek şekilde bir terim olarak kullanılmaktadır.

2. Şekil ve İçerik Olarak Mecmua

İslam medeniyeti sahasında mecmua türünün ilk örnekleri Hz. Peygamber^(s.a.v)’in zamanında ortaya çıkmakla beraber “daha çok Osmanlı ve İran sahasında rağbet gördüğü anlaşılan özel mecmuaların kâğıdının kalitesi, rengi, boyutları, cildi, yazısı, tezhibi, şekli gibi vasıfları ve maddî nitelikleri itibariyle birbirlerinden çok farklı olduğu, bir kısmının düzensiz, âdetâ karalama defteri, bir kısmının çok düzenli ve özenli bir sanat eseri niteliği taşıdığı görülmektedir. Düzensizlerin çoğu doğrudan derleyicisinin eliyle yazılmış olduğu için okunaksız ve istinsah hatalarıyla dolu, babadan oğula veya elden ele intikal ettiğinden dolayı farklı kişilerin yazısına ve ilgisine göre şekillenmiş, değişik konulara yer veren güvenilirmez metinler halindedir.”²

¹ Mehmet Fatih Köksal. “Şiir Mecmualarının Önemi ve Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2012, s. 411.

² Mustafa Uzun, “Mecmua”, *DİA*, XXVIII, 266.

Mecmualarda yukarıda da bahsedildiği üzere büyük ölçüde her manada tek bir düzenden bahsetmek mümkün görülmemektedir. Tek bir elden çıkabilen mecmualar olduğu gibi birden fazla kişilerin aynı zamanda yahut farklı zamanlarda şukka denilen ilave kağıtların dahil edilmesiyle meydana getirdikleri mecmualar da varlığını göstermektedir. Haliyle kâğıdın kalitesi, rengi, boyutu, yazı türü, mürekkebi birbirinden ayırt edilebilecek farklılıkta olmaktadır. Şu husus gözden kaçırılmamalıdır ki tek elden çıkmış mecmualarda da bu farklılıkların görülmesi, derleyenin mecmuayı farklı zamanlarda tahrir etmesi ile muhtemeldir.

Maddi niteliklerinin yanı sıra mecmuaları, çeşitli alanlarda birçok bilginin mukayyed olduğu derleme bir eser olarak telakki etmek mümkündür. Muhtevaları aynı olması hasebiyle “mecmuatü’l-eş’ar, mecmuatü’l-münşeat, mecmua-i tevarih” gibi adlandırılan mecmular olmakla birlikte manzum ve mensur değişik türlerin bir arada olduğu; tek bir dilin kullanıldığı mecmualar olduğu gibi Arapça, Farsça vb. birçok dilin kullanıldığı; hadis ve sebep-i vürudları, olaylar karşısında verilen fetvalar, önemli kişilerin biyografik bilgileri, hutbeler, tezkereler, nutuklar, arzuhalles, önemli bir olay üzerine düşürülmüş tarihler, şiirler, çeşitli dualar, tılsımlar, ilaç tarifleri gibi unsurların bulunduğu karışık mecmualar da mevcuttur. Bahsedildiği üzere muhteviyat olarak herhangi bir sınır söz konusu olamayacağı gibi hem hacim olarak hem de fiziki özellikler bakımından mecmuaların oldukça esnek eserler olduğunu söylemek mümkündür. Mecmualar, bu özellikleriyle bir yandan karakterini gösterirken öte yandan esnekliğinden ötürü kafa karıştırıcı bir durum teşkil etmektedir. Bu sebeple birçok araştırmacı, bahse konu olan mecmua türünü tasnif etme yoluna başvurmuştur ki bu tasnif çalışmaları ile meydana gelen karışıklıklar bertaraf edilmeye çalışılmıştır. Tasnif denemelerinde ismi görülebilecek ilk şahıs Agah Sırrı Leved’dir. *Türk Edebiyatı Tarihi* adlı eserinde tasnifi şu şekilde geçmektedir:

- a) Nazire mecmuaları,
- b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,

- e) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.³

Tasnif denemelerinde görülebilecek ikinci şahıs ise Günay Kut'tur. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nin altıncı cildinde bulunan "mecnua" isimli maddesinde mecmuaları şu şekilde tasnif etmektedir:

- a) Nazire mecmuaları,
- b) Seçme şiir mecmuaları (mecnua-i eş'ar, mecnua-i devavin),
- c) Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecnua-i edviye, mecnua-i ed'iye, mecnua-i tevarih, mecnua-i muammeyat, mecnua-i münşeat, mecmuatü'r-resail gibi)
- d) Karışık mecmualar (Bu tür mecmualar nazım-nesir karışık olabilir. Ayrıca Arapça, Türkçe ve Farsça gibi farklı dillerde de yazılmış olabilir.)
- e) Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar.⁴

Bu tasnif örneklerinin yanı sıra esnek bir konu yelpazesi olan mecnua kavramının kapsamı daraltılarak şiir mecmuası (mecnua-i eş'ar) olarak incelendiğinde şu şekilde bir tasnif ortaya çıkmaktadır:

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları
 1. Gazel mecmuaları (Mecnua-i gazeliyyat)
 2. Kaside mecmuaları (Mecnua-i kasaid)
 3. Müstezad mecmuaları
 4. Matla mecmuaları (Mecnua-i metali')
 5. Beyit mecmuaları (Mecnua-i ebyat)
 6. Mısra mecmuaları (Mecnua-i mesari')
 7. Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar
2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları
 1. Tarih mecmuaları
 2. Naat mecmuaları
 3. Muamma mecmuaları
 4. Lügaz mecmuaları

³ Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi: Giriş*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1998, s. 166-167.

⁴ Günay Kut, "Mecnua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, VI, s. 170.

5. Medhiye mecmuaları
 6. Şehrengiz mecmuaları
 7. Farklı konularda yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar
3. Nazire mecmuaları
 4. Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualara
 1. Aynı zümreye (tasavvufi oluşum, meslek grubu vb.) mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
 2. Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
 5. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar.⁵

3. Mecmuaların Önemi

“Mecmualar edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir.”⁶ Edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı oldukça büyük olan mecmualar vasıtasıyla kaynaklarda adı geçmemiş yahut unutulmuş şairlerin şiirlerine rastlama ihtimali olduğu gibi bilinen şairlerin bilinmeyen yahut divanında bulunmayan şiirlerine rastlama ihtimali de hayli yüksektir. Bunun yanı sıra halihazırda kayıp olan bir eserin herhangi bir mecmuanın içindeki bir notla gün yüzüne çıkması yine ihtimal dahilindedir ki bu örneklerle evvel tarihte şahid olunmuştur. Bununla beraber mecmualarda, şairlerin divanlarında bulunan şiirlerinin farklı şekillerini görmek de muhtemeldir. Mecmuaların önemini gösteren başka bir hususiyet ise ferdi temayüllerle oluşması hasebiyle derlendiği dönemin edebi zevki hakkında emareler vermesidir. Bu vesileyle o dönemde yahut mahalde hangi şairlerin revaçta olduğunu ya da hangi nazım türlerinin ilgiyi cezbedtiğini görmek mümkün hale gelmektedir.

⁵ Mehmet Gürbüz, “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, haz. Hatice Aynur ve diğer., İstanbul: Turkuaz, 2012, s. 97-112.

⁶ Yaşar Aydemir, “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları* (Summer 2007): 123.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANKARA MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMALAR KOLEKSİYONU: 06 MİL YZ A 4353/2 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ İNCELENMESİ

1.1. Nüsha Tavsifi

Ankara Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 4353/2 yer numarası ve 939 dvd numarası ile Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu içerisinde kayıtlı olan *Meşk Mecmuası*'nın özellikleri şu şekilde verilmektedir: Yazı dili Türkçe, yazı türü rik'a, ölçüsü 240x135-220x120 mm., satır sayısı 23, yaprak sayısı 22^b-29^a arasında olmakla birlikte kağıt türü cedit ve yaprakları rutubet lekeli, sırtı ve kenarları meşin, desenli kağıt kaplı mukavva cilt içerisinde. Konusu rik'a yazısını meşk eden padişah şehzadelerinin kısa biyografisi olarak geçmektedir. İstinsah tarihi ise 1293 (1876) olarak kayıtlıdır.

Mecmua her ne kadar bu şekilde isimlendirilmiş ve vasıflandırılmış olsa da aslında birden fazla eseri içerisinde bulundurmakla birlikte 96 varaktan oluşmaktadır. Mecmuada bulunan eserlerin başında 17. yüzyıl şairlerinden olan Üveys Çelebi, Üveys b. Mehmed olarak da kaynaklarda görebildiğimiz Veysi tarafından yazılan *Hā'b-nāme*⁷, 1^b-11^b varakları arasında yer alır. Malum bir eser ve latin alfabesine aktarımı olduğundan ötürü çalışmada bu esere yer verilmemiştir. Söz konusu eserden sonra 12^a-15^b varakları arasında bulunan ve şukka olarak isimlendirilen kağıtlar gelir. “Şukka, farklı içerik ve - genellikle mensur- düzene sahip yazma eserlerde kullanılan, yazma eserin müellifi, mütercimi veya müstensihi tarafından esere eklenen, içeriği bulunduğu sayfalarla ilgili olarak değişebilen küçük notlardır.”⁸ Şukkaların içerisinde divançesi henüz yazma eser halinde olan 19. yüzyıl şairlerinden Hüseyin Raci Efendi'nin şiirleri bulunur. *Hā'bname* ile arasında yazı farkı olduğundan ötürü başka biri tarafından yazılıp eklendiği kanaatini oluşturmuştur; fakat kimin yazdığına dair bir bilgiye rastlanılmamıştır.

⁷ Eserin latin alfabesine aktarılmış hali için bkz. Mustafa Altun, *Hābnāme-i Veysī*, İstanbul: MVT Yayıncılık, 2011.

⁸ Hakan Anameriç, “Yazma Eserlerde Bir Bilgilendirme Aracı Olarak Şukka”, *Bilig* 73 (2015): 19.

İkinci eser, Milli Kütüphane’de kayıtlı olan *Meşk Mecmuası*’dır. Konu itibarıyla müellifin sebep-i telifinde açıkladığı üzere ortaokula başlayan öğrencilerin, ikinci sene tarih dersi görecekları sebebiyle hem tarih dersine hazırlık hem de o sene içerisinde dersi almakta zorunlu oldukları rik’a yazısını talim ettirmek amacı ile iki fayda sağlamak üzere ele alınmıştır. Asıl ismi *Mebde-i Kitabet* olan bu eser, İbrahim Halet Bey tarafından yazılmış olmakla beraber geçmiş tarihte birçok kez Arap harfleriyle basıldığı bilinmektedir; fakat latin harflerine aktarımı henüz söz konusu değildir. Bundan mütevellid çalışmamızda, matbu olan *Mebde-i Kitabet* ile mecmuada yazma halinde bulunan eser arasındaki farklar göz önünde bulundurularak latin harflerine aktarımı tarafımızca sağlanmıştır. Yukarıda belirtildiği üzere eser, 22^b-29^a varakları arasında yer alır. Ayrıca yazı şekline, sayfa yapısı ve şekline bakıldığında *Hā’bname* ve şukkalardan farklı bir yazı şekli ve sayfa yapısı olduğu söylenilebilir. *Meşk Mecmuası/Mebde-i Kitabet* isimli eserin müellifi olan İbrahim Halet Bey’in hayatı hakkında *Son Asır Türk Şairleri*⁹, *Sicill-i Osmanî*¹⁰ ve *Osmanlı Müellifleri*¹¹ isimli kaynak eserlerdeki malumatlara bakıldığında Abdülkadir Geylani (k.s.) sülalesinden Maliye Nazırı Halid Efendi’nin oğlu olup 1253/1837’de Üsküdar’da dünyaya gelmiştir. Tahsiline devam ederken 1267/1851 tarihinde Hariciye Nezareti Mektubî Kalemi’ne girip aynı zamanda şehrin mesnevihanı olan Hoca Hüsameddin Efendi’den Arapça ve Farsça dersleri almıştır. Tuz Cemiyeti baş kitabetine tayin olunduktan sonra uzun süre “Rûznâme-i Cerîde-i Havâdis” muharrirliğinde bulunarak “bend-i mahsûslar” ve edebiyata dair makaleler yazmakla beraber *Napolyon Tarihi*’nin bazı sayfalarını tashih etmiştir. Baş kitabetten sonra Leskofçalı Galib Bey tarafından Rusumat Heyet-i Tahririyesi’ne memur kılınmıştır. 1281/1864 yılında ise Samsun Rusumat Kitabeti’ne tayin edildikten sonra yine Galib Bey’in sevk etmesi ile mektupçu muavini olmuş; ardından 1283/1866 yılında mektupçuluğa terfi olunmuştur. İki yıl sonra yani 1285/1868 yılında Cevdet Paşa’nın aracılığıyla Divân-ı Ahkâm-ı Adliye Baş Kitabeti’ne tayin edilmiş; son olarak 1293/1876 tarihinde Maarif Nezareti mektupçusu olduktan iki yıl sonra 9 Rebiulahir 1295/1878 tarihinde vefat etmiştir.

⁹ Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri c. 1-4*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1969, s. 566-567.

¹⁰ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî c. 2*, haz. Mustafa Keskin-Ayhan Öztürk-Ramazan Tosun, İstanbul: Sebil Yayınevi, s. 109.

¹¹ Bursalı Mehmet Tahir Efendi, *Osmanlı Müellifleri (1299-1915) c. II*, haz. A. Fikri Yavuz-İsmail Özen, İstanbul: Meral Yayınevi, 1972, s. 155.

Son eser olarak ele alınabilecek ve mecmuanın büyük bir bölümünü oluşturan kısım şiir mecmuasıdır. Belli bir düzen ve bölümde olmayan bu eser, şukklar ile başlayıp arada *Mebde-i Kitabef*'i de içine aldıktan sonra devam eder. Bu üç eser, mecmua içerisinde yahut kayıtlarda tasnif edilmemiş olup tarafımızca fark edilip tasnif edilmiştir.

Mecmuanın derleme tarihine dair bir bilgi eserin herhangi bir kısmında tespit edilememiştir; fakat mecmua içerisinde 20.yy'a ait şairlerin şiirlerinin mevcudiyeti, mecmuanın 20.yy'da derlendiğine dair ihtimali göz önünde bulundurmaktadır. Derleyen hakkında da bilgi bulunmayan mecmuanın sonundaki vikaye yaprağında ise sadece 15 Şevval 1294 tarihli Mehmed Nazif'e ait olduğunu bildiren temellük kaydı bulunur; fakat hangi Mehmed Nazif olduğu yapılan araştırmalar neticesinde de bulunamamıştır. Bu sebeple hayatı hakkında bilgi verilememiştir. Yalnızca temellük kaydında kendisinin belirttiği üzere babasının Ali el-Akif el-Bafravî, onun babasının el-Hâc Ali Efendi, onun babasının Ahmed Sipahî Filibevî olduğunun bilgisi verilir.

Mecmuaya genel olarak bakıldığında yazı şeklinin birçok sayfada farklı olduğu görülmüştür. Bu durum, mecmuanın birçok kişi tarafından yazılma ihtimalini oluşturmakla beraber farklı zamanlarda yazılıp tek elden çıkma bir mecmua olma ihtimalini de vermektedir. Bunun yanı sıra satır ve sütun sayısı da her sayfada değişiklik göstermiş; belli bir düzen olmaksızın mavi ve siyah olmak üzere iki mürekkebi kullanıldığı tespit edilmiştir. İlave olarak mecmuada yazı dili olarak sadece Türkçe değil, eserin tamamına nazaran az da olsa Arapça ve Farsça nazımlar da kendini gösterir.

Mecmuada karışık olarak 203 şair vardır. Mevcut şairlerin nazımlarının toplamı ise 580 olmakla birlikte 19 adet nazım şekli tespit edilmiştir. Bunlar 181 müfred, 169 gazel, 133 matla, 15 mısra, 15 na't, 13 kıt'a, 10 şarkı, 7 rubai, 6 mesnevi, 6 murabba, 5 lugaz, 5 münacaat, 4 muhammes, 4 tahmis, 2 terci-bend, 2 medhiye, 1 tesdis, 1 müstezad, 1 terkiib-bendden ibarettir.

Mecmuada kimin yazdığı belli olmayan ve tespit edilemeyen 254 nazım şekli vardır. Bunlar 98 matla, 86 müfred, 25 mısra, 15 kıt'a, 6 rubai, 5 şarkı, 5 gazel, 4 bilinmeyen nazım, 3 muhammes, 2 mesnevi, 2 lugaz, 2 muamma, 1 müseddesten ibarettir. Ayrıca 686 numaralı nazımda Fatin, Senih ve Ziya isimli şairlerin müşterek bir gazeli mevcut olup bu gazel birden fazla şairin elinden çıkması hasebiyle herhangi bir tabloya koyulmayıp burada zikredilmesi uygun görülmüştür.

Mecmuada okunamayan ifadeler yahut Arapça-Farsça nazımlar, ibareler, şiir dışı unsurlar da mevcuttur. Çalışmada bu kısımların fotoğrafları, varak düzeninde hiçbir değişiklik yapılmadan bulundukları sayfalara dahil edilmiştir.

Fotoğraf olan varaklar şu şekildedir:

13^a, 22^a, 28^a, 29^a, 30^a, 30^b, 31^a, 31^b, 32^a, 32^b, 33^a, 33^b, 34^a, 35^a, 35^b, 36^a, 41^b, 43^a, 43^b, 44^a, 44^b, 45^a, 45^b, 46^a, 46^b, 47^a, 49^b, 50^b, 51^b, 52^a, 54^b, 59^b, 60^a, 60^b, 61^a, 63^a, 63^b, 66^a, 67^a, 68^a, 68^b, 69^a, 89^a, 89^b, 90^a, 90^b, 91^a, (vikaye: 91^b, 92^a).

1.2. Mecmuada Bulunan Şairler

Mecmuada 13. yüzyıl ve 20. yüzyılları arasında varlığını sürdürmüş 203 şair mevcuttur. Bunların dışında kime ait olduğu kaydedilmemiş ve tarafımızca da tespit edilememiş şairler de varlığını gösterir.

Mecmua içerisinde 19 farklı nazım şekli kullanılmış; şairi bilinen 580 ve bilinmeyen 254 olmak üzere toplamda 834 nazım olduğu görülür.

Mecmua içerisindeki bulunan şairler, bu şairlerin hangi nazım şeklini kullandıkları, şiir sayıları, şairi bilinmeyen şiirlerin nazım şekilleri, şairlerin bulundukları yüzyıllar daha ayrıntılı bir şekilde tablo oluşturularak verilmiştir.

Tablo 1. Şairler, Şiir Numaraları ve Nazım Şekilleri

No	Şair	Nazım Şekli	Şiir Numarası
1	‘Abdül’aziz (Sultan)	Murabba’	242
2	‘Adlî	Rubā’î	818
		Muhammes	49
3	‘Ahdî (Edirneli)	Matla’	163
4	Ahmed Vehbî	Matla’	46
5	‘Âkif Paşa	Şarkı	275, 741
		Gazel	650, 759
6	‘Alâeddin ‘Alî Çelebi	Mısrâ’	181
7	‘Âlî Paşa	Matla’	559
		Gazel	30
8	‘Atayî	Müfred	232
		Matla’	35, 175, 390, 480
9	Âtıf	Müfred	613, 614
10	‘Avnî	Müfred	640
		Gazel	710, 113, 749, 766
11	Âzerî Ahmed Çelebi	Matla’	152
12	‘Azmi	Gazel	451
13	Bağdathî Rûhî	Müfred	89, 123, 145
		Matla’	48, 339
14	Bahşî	Matla’	144
15	Bâkî	Mısrâ’	455
		Müfred	212, 382, 401, 608, 609
		Matla’	405, 406
		Gazel	679
16	Barbaros Hayreddin Paşa	Matla’	190, 207
17	Başîrî	Matla’	796
18	Bedî’î	Matla’	189
19	Behişî	Müfred	389
20	Beyâzî	Müfred	154
		Matla’	153
21	Boyâbâdî Hâ’ce İzzet Efendi	Matla’	446
22	Ca’fer Çelebi	Matla’	117
23	Cevânî	Matla’	165
24	Cevrî	Matla’	439
25	Çelebizâde ‘Âşım ‘İsmâ’îl	Müfred	507, 560
26	Dâniş	Matla’	167
27	Derviş	Matla’	168
28	Destârî	Matla’	169
29	Dertlî	Gazel	279, 349
30	Ebu’s-Şu’ûd	Matla’	801
31	Emin Himî	Müfred	81, 85, 100
		Matla’	91, 528
		Kıt’a	79
		Gazel	104
32	Emrî Çelebi	Müfred	157
		Gazel	699
33	Enderunlu Fâzıl	Matla’	36
		Meşnevî	778
		Gazel	656, 739
34	Enderunlu Vâsîf	Gazel	625
35	Erzurumlu Emrah	Gazel	64
36	Es’ad (Meş’aleci)	Müfred	576
37	Es’ad Muhlîş Paşa	Müfred	14, 88, 834
		Matla’	22
38	Faşîh	Gazel	688
39	Fa’îr	Gazel	620
40	Fazlî (Osman)	Gazel	61
41	Fedâyî	Matla’	180
42	Fehîm-i Kadîm	Müfred	789
43	Fennî	Müfred	558
44	Fethî	Matla’	456

Tablo 1-devam

45	Fevzî	Murabba'	314
		Medhiyye	313
		Şarkı	322
		Münâcât	324, 327
		Na't	323, 325, 328, 329
		Ğazel	315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 326, 358, 617
46	Fıtnat Hânım	Mısra'	59, 283
		Müfred	385, 630
		Matla'	430
		Ğazel	668, 700, 743, 745
47	Fu'ad Paşa	Müfred	193
		Matla'	338
		Ğazel	110, 761
48	Fuzûlî	Müfred	536, 633
		Kıt'a	675
		Ğazel	653, 657, 659, 660, 666, 667, 670, 682, 684, 692, 701, 706, 753, 754, 758, 768, 770
49	Hacı Bektâş-ı Velî	Matla'	184
50	Hâfız-ı Safvet	Müfred	493
51	Hafî	Matla'	160
52	Hakî	Müfred	520, 521, 522
53	Hâkânî Mehmed Bey	Meşnevî	652
54	Hâletî ('Azmizâde)	Matla'	461
55	Halîm	Müfred	529
56	Halîmî	Müfred	535
57	Hâmî	Müfred	497
		Matla'	143
58	Hamdî (İskilipli)	Na't	727
59	Hamdî-i 'Atîk	Matla'	515
60	Hasan Hilmi Efendi	Tahmis	274
		Ğazel	197, 265, 266
61	Haşmet	Müfred	623, 624
		Matla'	622
		Ğazel	32, 621, 649, 678, 707, 711, 713, 718, 721, 748
62	Hâtemî	Matla'	166
63	Hayâlî	Mısra'	131
		Matla'	161
64	Hayreddinzâde 'Abdullah	Müfred	537
65	Hayrî	Matla'	174
66	Hayrî (Harputlu)	Müfred	261
		Matla'	256
67	Hâzîk	Müfred	626
68	Hengâmî	Şarkı	60
69	Hıdrî	Matla'	159
70	Hıfzî	Müfred	158
71	Hoca Neş'et	Müfred	804
		Murabba'	648
		Ğazel	732
72	Husrev (Mehmed)	Ğazel	773
73	Hüdâyî (Azîz Maḥmud)	Matla'	425
74	Hüdâyî-i 'Atîk	Mısra'	728
		Matla'	494, 570
75	Hüseyn	Matla'	641
76	Hüseyn Râci' Efendi	Meşnevî	409, 410, 411
		Tahmis	1
		Müstezâd	7
		Münâcât	3
		Ğazel	4, 5
77	İbn Kemâl	Müfred	225, 231, 374
		Matla'	76, 151, 487, 817
		Kıt'a	756

Tablo 1-devam

78	İsmâ'îl Hakkı	Matla'	224
		Gazel	114, 119
79	İsmâ'îl Hakkı (Bursalı)	Müfred	238
		Gazel	751
80	İşmet Câzım Efendi	Kıt'a	77
81	İşmetî	Müfred	501
		Matla'	271
82	İzzet 'Alî Paşa	Matla'	478
83	Kadîmî	Şarkı	245
84	Kandî	Müfred	235
85	Kâni' (Ebû Bekr)	Mısrâ'	211
86	Kavsî-i Tebrîzî	Müfred	499
87	Keçecizâde İzzet Molla	Matla'	447
		Kıt'a	618
		Gazel	109, 697, 704, 716, 723, 733
88	Kemâl	Gazel	658
89	Kesbî	Matla'	176
90	Keşfî (Zağralı)	Matla'	164
		Tahmis	9
91	Koca Râgıb Paşa	Müfred	16, 375, 823, 844
		Matla'	386, 429, 431, 432, 496, 513, 548, 612
		Rubâ'î	628
		Gazel	740, 786
92	Lâmî	Luğaz	426
93	Leylâ Hânım	Gazel	755
94	Lutfî	Matla'	214
95	Lüzûmî	Gazel	661
96	Mâhir Bey	Gazel	726
97	Mağâlî	Matla'	471
98	Mantıkî	Müfred	780
99	Mehmed Fevzî	Medhiyye	334
		Münâcât	330, 331
		Na't	332, 333, 335, 336
100	Mehmed Emîn Belîğ	Müfred	502, 519, 555, 593, 595
		Matla'	556
		Gazel	735
101	Mes'ûd-i Harâbâtî (Mu'allim Nâcî)	Müfred	107, 150, 198, 305, 312
		Matla'	101
102	Mezâkî	Matla'	485
103	Mîr 'Arîf	Müfred	588
104	Muhibbî	Matla'	800
		Gazel	705, 744, 750, 767, 784
105	Muhtî	Luğaz	427
106	Murâdî	Mısrâ'	810
		Matla'	826
107	Muştafa Rahmî Efendi	Rubâ'î	803
108	Muşullu Es'ad	Müfred	601
109	Mücîb	Müfred	517
110	Müşâk	Na't	687
		Gazel	664, 693, 709
111	Nabî	Mısrâ'	93
		Müfred	17, 118, 376, 383, 414, 442, 491, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 552, 553, 827, 841
		Matla'	58, 116, 122, 146, 394, 399, 527, 815
		Kıt'a	133, 367
		Luğaz	391, 392, 393
		Gazel	428, 554, 717, 781, 798
112	Naḥîfî	Matla'	498
113	Nâilî	Müfred	511
		Gazel	747
114	Na'im	Müfred	222, 495, 564

Tablo 1-devam

115	Nâmık Kemâl	Müfred	296, 304
		Şarkı	244
116	Necâî Bey	Müfred	797
117	Nedîm	Kıt'a	149
		Şarkı	654, 662, 742
		Ğazel	31, 655, 674, 702, 765
118	Nef'î	Mısra'	811
		Müfred	206, 228, 237, 402, 404
		Matla'	434
		Ğazel	345, 619, 683, 703, 730, 757, 772
119	Nergisî	Matla'	54
		Kıt'a	52
		Rubâ'î	53
120	Nesîmî	Ğazel	627
121	Neşâî	Matla'	233
122	Nev'î	Mısra'	96
123	Nevres-i Kādîm	Müfred	572, 573, 574, 808
124	Nürî	Müfred	236
		Ğazel	337
125	Nuşret (Ebû Bekr)	Müfred	532
126	Nüzhet	Müfred	533
127	Oşmân Nevres	Müfred	87
128	Pertev (Muvakkıtzâde)	Müfred	518
		Muhammes	645
129	Pertev Paşa	Müfred	370
		Ğazel	736, 737, 738, 795
130	Râsih Ahmed Bey	Ğazel	671
131	Râsih-i 'Atîk (Sofyalı)	Matla'	514
132	Râsim	Ğazel	788, 830
133	Râşid (Meĥmed)	Müfred	578, 580, 585, 587, 606
		Matla'	579
		Kıt'a	586
		Ğazel	775
134	Râşid Paşa	Ğazel	449
135	Râtib Paşa	Matla'	562
136	Recâ'i-zâde Mahmud Ekrem	Muhammes	278
		Şarkı	248
137	Refî'	Müfred	561
138	Refî'-i Âmidî	Müfred	793
139	Resîm Efendi	Müfred	508
140	Revânî	Matla'	171
141	Rıf'atî	Matla'	170
142	Rızâ (Neccârzâde)	Na't	708
		Ğazel	720
143	Rızâ 'Alî Paşa	Ğazel	799
144	Rızâyî	Ğazel	694, 729
145	Rûhî-i Bağdâdî	Ğazel	763
146	Rüşdî (Ahmed)	Müfred	557
		Matla'	509
147	Şâbit	Mısra'	128
		Müfred	138, 398, 596, 828
		Matla'	435, 594
		Kıt'a	787
		Ğazel	782
148	Şâdık Efendi (Kazanlıklı)	Ğazel	264
149	Şâdık Rıf'at Paşa	Müfred	463, 464
150	Şa'dî (Vanlı)	Müfred	812
151	Şâfî	Ğazel	436
152	Şa'id (Hızırâgazâde)	Ğazel	695, 731, 785
153	Şalâhî	Ğazel	105
154	Şâlih Beg	Müfred	477
155	Sâmî	Mısra'	140
		Müfred	510, 530, 589, 590, 591, 592
		Na't	689

Tablo 1-devam

156	Sāmī / Niyāzī	Maṭlaʿ	124
157	Šānī	Ġazel	769
158	Selīmī	Müfred	311
		Maṭlaʿ	820
		Rubāʿī	121
		Ġazel	802
159	Semāʿī	Maṭlaʿ	512
160	Šenāʿī	Maṭlaʿ	194
161	Senīh	Ġazel	762
162	Servet	Müfred	523, 531
163	Seyyid Vehbī	Müfred	490, 635, 636
		Maṭlaʿ	634
164	Sezāyī	Naʿt	690
		Ġazel	651, 696, 779
165	Sıdkī (Meḥmed Šadık)	Muḥammes	783
166	Sirācī	Ġazel	43
167	Šubhī	Ġazel	669
168	Süleyman Fehīm	Müfred	506
169	Süleyman Yümnī	Maṭlaʿ	615
170	Sürürī / Hüznī	Müfred	369
171	Šahidī (Muḡlalı)	Maṭlaʿ	172, 354
172	Šakir Ahmed Bey	Müfred	86
		Maṭlaʿ	457
173	Šavur / Šäver	Maṭlaʿ	809
174	Šehrī	Maṭlaʿ	534
175	Šemʿī (Konyalı)	Mıšraʿ	217
		Ġazel	774
176	Šemīmī Efendi	Maṭlaʿ	156
177	Şeyh Ġalib	Müfred	516, 600, 647
		Maṭlaʿ	290, 492
		Murabbaʿ	642, 644
		Meşnevī	303
		Ġazel	672, 677, 680, 698, 712, 714, 724, 746
178	Şeyhülislam Yahyā	Müfred	210, 230, 577
		Maṭlaʿ	571
		Ġazel	760
179	Şifāyī (Derviş)	Maṭlaʿ	173
180	Şināsī	Müfred	202, 204
		Maṭlaʿ	201, 203, 205, 473, 474, 475, 476
181	Tābiʿī / Feyzī	Maṭlaʿ	155
182	Tāʿib (Osmanzāde)	Müfred	125, 139
183	Tālib (Bursalı)	Müfred	616
		Maṭlaʿ	407
184	Tayyar Paşa	Müfred	500
185	ʿUlvi (Derzizāde)	Maṭlaʿ	218
186	Vāhid / Maḥtūmī	Müfred	637, 638, 639
187	Vālihī	Maṭlaʿ	177
188	Vamık	Müfred	602
		Tesdis	281
189	Vāşık (Ahmed)	Maṭlaʿ	440
190	Vāsiʿī	Müfred	178
191	Vecdī (Filibeli)	Müfred	234
		Maṭlaʿ	179
192	Vehbī (Sünbülzāde)	Mıšraʿ	41
		Müfred	361, 400, 486, 488, 597, 598, 599, 611, 813
		Maṭlaʿ	380, 434, 504, 603, 607
		Rubāʿī	21, 843
		Ġazel	412, 725, 764, 776
193	Veysī	Müfred	227, 229, 241, 277
		Maṭlaʿ	443
		Ġazel	752
194	Yahyā Bey (Taşlıcalı)	Maṭlaʿ	413

Tablo 1-devam

195	Yaḥyā Nāẓīm	Maṭla'	563
		Murabba'	643
		Na't	734, 771
		Ġazel	663, 665, 673, 676, 681, 715
196	Yāqīnī	Maṭla'	187
197	Yāver Efendi	Müfred	368
198	Yezīd	Kıṭ'a	302
199	Yusuf Ziyā Paşa	Ġazel	120
200	Yūsī Efendi	Müfred	417, 646
		Maṭla'	794
201	Zeyneb Hānım	Ġazel	691
202	Zīver	Ġazel	262, 285, 286
203	Ziyā Paşa	Müfred	127, 298, 838
		Maṭla'	416
		Kıṭ'a	280
		Tahmis	108
		Terkib-bend	10
		Terci'-bend	11, 255

Tablo göz önünde bulundurulduğunda nazım şekillerinin kullanım sıklığı şu şekildedir: müfred 181, gazel 169, matla 133, mısra 15, na't 15, kıta 13, şarkı 10, rubai 7, murabba 6, mesnevi 6, lugaz 5, münacat 5, muhammes 4, tahmis 4, medhiyye 2, terci-bend 2, terkib-bend 1, müstezad 1, tesdis 1. En çok kullanılan ilk üç nazım şeklinin müfred, matla ve gazel olduğu görülmekle birlikte en çok nazma sahip ilk üç şairin ise Nabi (40), Vehbi (21) ve Fuzuli (20) olduğu görülür.

Tablo 2. Şairi Bilinmeyen Şiirlerin Nazım Şekilleri ve Şiir Numaraları

No	Nazım Şekli	Şiir Numarası	
1	Mışra'	42, 56, 66, 71, 72, 73, 74, 83, 90, 92, 94, 97, 98, 99, 111, 112, 130, 135, 136, 141, 147, 186, 223, 247, 282	25
2	Müfred	6, 15, 19, 34, 37, 38, 39, 40, 55, 63, 65, 69, 78, 80, 84, 126, 129, 132, 148, 182, 183, 188, 215, 258, 260, 268, 269, 272, 273, 276, 294, 295, 308, 310, 344, 347, 352, 353, 355, 359, 366, 371, 372, 373, 381, 387, 396, 397, 418, 421, 422, 450, 458, 462, 465, 466, 468, 470, 482, 483, 484, 489, 503, 505, 525, 549, 550, 551, 567, 568, 583, 629, 631, 719, 722, 777, 790, 791, 792, 807, 808, 816, 824, 825, 831, 839	86
3	Maṭla'	23, 24, 25, 26, 44, 45, 47, 51, 57, 67, 68, 70, 82, 95, 102, 103, 106, 115, 134, 137, 162, 185, 191, 192, 195, 196, 200, 209, 216, 219, 220, 221, 226, 240, 243, 249, 257, 259, 267, 291, 306, 309, 340, 341, 342, 343, 346, 348, 350, 351, 356, 357, 360, 362, 363, 364, 365, 377, 378, 379, 388, 395, 403, 408, 415, 419, 420, 423, 437, 438, 444, 445, 448, 454, 459, 460, 467, 469, 481, 524, 526, 565, 566, 581, 582, 584, 604, 605, 632, 805, 806, 814, 829, 832, 833, 835, 837, 840	98
4	Kıṭ'a	2, 12, 20, 50, 208, 213, 293, 297, 301, 307, 384, 441, 479, 821, 822	15
5	Rubā'ī	13, 199, 299, 610, 819, 842	6
6	Lugaz	452, 453	2
7	Mu'ammā	8, 472	2
8	Meşnevī	246, 287	2
9	Muhammes	18, 75, 288	3
10	Müseddes	62	1
11	Şarkı	239, 250, 251, 253, 263	5
12	Ġazel	29, 252, 270, 292, 569	5
13	Bilinmeyen Nazım	254, 289, 300, 424	4

Şairi bilinmeyen şiirler arasında en çok kullanılan nazımın matla olduğu görülmekle birlikte ikinci olarak müfred, üçüncü olarak da mısranın yer aldığı görülür.

Mecmua içerisinde bulunan 13-20. yy'lar arası şairler, bu şairlerin kullandıkları nazım şekilleri ve toplam şiir sayıları yüzyıllara ayrılarak aşağıda münferiden tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 3. Mecmuada Yer Alan 13. Yüzyıl Şairleri

No	Şair	Şiirler	Toplam Şiir Sayısı
1	Hâcî Bektâş-I Velî	1 Mt	1
2	Yezîd	1 Kt	1

Tablo 4. Mecmuada Yer Alan 15. Yüzyıl Şairleri

No	Şair	Şiirler	Toplam Şiir Sayısı
1	Ahdî (Edirneli)	1 Mt	1
2	Ca'fer Çelebi	1 Mt	1
3	Hafî	1 Mt	1
4	Hamdî-i 'Atîk	1 Mt	1
5	Kandî	1 Mf	1
6	Luţfî	1 Mt	1
7	Necâtî Bey	1 Mf	1
8	Nesîmî	1 G	1
9	Şâhidî (Muğlalı)	2 Mt	2
10	Tâbî'î / Feyzî	1 Mt	1
11	Zeyneb Hânım	1 G	1

Tablo 5. Mecmuada Yer Alan 16. Yüzyıl Şairleri

No	Şair	Şiirler	Toplam Şiir Sayısı
1	'Alâeddin 'Alî Çelebi	1 ms	1
2	'Âlî Paşa	1 Mt, 1 G	2
3	Bağdatlı Rûhî	3 Mf, 2 Mt	5
4	Bâkî	1 ms, 5 Mf, 2 Mt, 1 G	9
5	Barbaros Hayreddin Paşa	3 Mt	3
6	Bâşîrî	1 Mt	1
7	Bedî'î	1 Mt	1

Tablo 5-devam

8	Behiştî	1 Mf	1
9	Cevânî	1 Mt	1
10	Cevrî	1 Mt	1
11	Destârî	1 Mt	1
12	Ebu's-Şu'ûd	1 Mt	1
13	Emrî Çelebi	1 Mf, 1 G	1
14	Fedâyî	1 Mt	1
15	Fuzûlî	2 Mf, 2 Kt, 17 G	21
16	Hâkânî Mehmed Bey	1 Mes	1
17	Hâtemî	1 Mt	1
18	Hayâlî	1 ms, 1 Mt	2
19	Hıdîrî	1 Mt	1
20	Hüsrev (Mehmed)	1 G	1
21	Hüdâyî-i 'Atîk	1 ms, 2 Mt	3
22	İbn Kemâl	3 Mf, 4 Mt, 1 Kt	8
23	Lâmî	1 L	1
24	Maqālî	1 Mt	1
25	Muhibbî	1 Mt, 5 G	6
26	Muhtî	1 L	1
27	Murâdî	1 ms, 1 Mt	2
28	Neşâtî	1 Mt	1
29	Nev'î	1 ms	1
30	Revânî	1 Mt	1
31	Şânî	1 G	1
32	Selîmî	1 Mf, 1 Mt, 1 R, 1 G	4
33	Semâ'î	1 Mt	1
34	Şâvur / Şâver	1 Mt	1
35	'Ulûî (Derzizâde)	1 Mt	1
36	Vâlihî	1 Mt	1
37	Vâsî'î	1 Mf	1
38	Vecdî (Filibeli)	1 Mf, 1 Mt	2
39	Yahyâ Bey (Taşlıcalı)	1 Mt	1

Tablo 6. Mecmuada Yer Alan 17. Yüzyıl Şairleri

No	Şair	Şiirler	Toplam Şiir Sayısı
1	'Atâyî	1 Mf, 4 Mt	5
2	Bağşî	1 Mt	1
3	Beyâzî	1 Mf, 1 Mt	2
4	Faşîh	1 G	1

Tablo 6-devam

5	Fazlî ('Ösmân)	1 G	1
6	Fehm-i Kādīm	1 Mf	1
7	Hâletî ('Azmiẓâde)	1 Mt	1
8	Hayreddinzâde 'Abdullah	1 Mf	1
9	Hüdâyî ('Azîz Maḥmud)	1 ms, 2 Mt	3
10	'İsmetî	1 Mf, 1Mt	2
11	Ḳavsî-i Tebrizî	1 Mf	1
12	Mantûḳî	1 Mf	1
13	Mezâḳî	1 Mt	1
14	Nâbî	1 ms, 21 Mf, 8 Mt, 2 Kt, 3 L, 5 G	40
15	Nâ'îlî	1 Mf, 1 G	2
16	Nef'î	1 ms, 2 Mf, 1 Mt, 7 G	11
17	Nergisî	1 Mt, 1 Kt, 1 R	3
18	Rıf'atî	1 Mt	1
19	Rûḫî-i Bağdādî	1 G	1
20	Şubhî	1 G	1
21	Süleymân Yümnî	1 Mt	1
22	Şâkir Aḥmed Bey	1 Mf, 1 Mt	2
23	Şemîmî Efendi	1 Mt	1
24	Şeyḫülislâm Yahyâ	3 Mf, 1 Mt, 1 G	5
25	Şifâ'î / Dervîş	1 Mt	1
26	Ṭâlib (Bursalı)	1 Mf, 1 Mt	2
27	Vâsîḳ (Aḥmed)	1 Mt	1
28	Veysî	4 Mf, 1 Mt, 1 G	6
29	Yüsrî Efendi	2 Mf, 1 Mt	3

Tablo 7. Mecmuada Yer Alan 18. Yüzyıl Şairleri

No	Şair	Şiirler	Toplam Şiir Sayısı
1	Âtîf	2 Mf	2
2	Çelebizâde 'Âşım 'İsmâ'îl	2 Mf	2
3	Enderunlu Fâzıl	1 Mt, 1 Mes, 2 G	4
4	Es'ad (Meş'alecizâde)	1 Mt	1
5	Fennî	1 Mf	1
6	Fıtnat Hânım	2 ms, 2 Mf, 1 Mt, 4 G	9
7	Hâmî	1 Mf, 1 Mt	2
8	Haşmet	2 Mf, 1 Mt, 10 G	13
9	Hâzîḳ	1 Mf	1
10	Hoca Neşet	1 Mf, 1 Mr, 1 G	3
11	'İsmâ'îl Hakkı (Bursalı)	1 Mf, 1 G	2

Tablo 7-devam

12	İzzet 'Ali Paşa	1 Mt	1
13	Kānī' (Ebū Bekr)	1 ms	1
14	Keşbī	1 Mt	1
15	Koca Rāgīb Paşa	4 Mf, 8 Mt, 1 R, 2 G	15
16	Meḥmed Emīn Belīğ	5 Mf, 1 Mt, 1 G	7
17	Mustafa Raḥmī Efendī	1 R	1
18	Muşullu Es'ād	1 Mf	1
19	Mucīb	1 Mf	1
20	Naḥīfī	1 Mt	1
21	Nedīm	1 Kt, 3 Ş, 5 G	9
22	Nevres-i Kaḍīm	4 Mf	4
23	Nuşret (Ebū Bekr)	1 Mf	1
24	Pertev (Muvakḳitzāde)	1 Mf, 1 R	2
25	Rāsiḥ Aḥmed Bey	1 G	1
26	Rāşid (Meḥmed)	5 Mf, 1 Mt, 1 Kt	7
27	Rātib Paşa	1 Mt	1
28	Ref'i Āmidī	1 Mf	1
29	Resīm Efendī	1 Mf	1
30	Rızā (Neccārzāde)	1 N, 1 G	2
31	Rüşdī (Aḥmed)	1 Mf, 1 Mt	2
32	Şābit	1 ms, 4 Mf, 2 Mt, 1 Kt, 1 G	9
33	Şa'dī (Vanlı)	1 Mf	1
34	Şalāhī	1 G	1
35	Sāmī	1 ms, 6 Mf, 1 N	8
36	Şenā'ī	1 Mt	1
37	Servet	2 Mf	2
38	Seyyid Vehbī	3 Mf, 1 Mt	4
39	Sezayī	1 N, 1 G	2
40	Sürürī / Hüzni	1 Mf	1
41	Şeyḥ Gālib	3 Mf, 2 Mt, 2 Mr, 1 Mes, 8 G	16
42	Tā'ib ('Oşmanzāde)	2 Mf	2
43	Ṭayyar Paşa	1 Mf	1
44	Vāhid / Maḥtūmī	3 Mf	3
45	Vehbī (Sünbülzāde)	1 ms, 9 Mf, 5 Mt, 2 R, 4 G	21
46	Yahyā Naẓīm	1 Mt, 1 Mr, 2 N, 6 G	10

Tablo 8. Mecmuada Yer Alan 19. Yüzyıl Şairleri

No	Şair	Şiirler	Toplam Şiir Sayısı
1	‘Abdül‘azîz	1 Mr	1
2	‘Adlî	1 R, 1 Mh	2
3	Ahmed Vehbî	1 Mt	1
4	‘Âkîf Paşa	2 Ş	2
5	‘Avnî	1 Mf	1
6	‘Azmî	1 G	1
7	Dertlî	2 G	2
8	Emîn Hilmî	3 Mf, 2 Mt, 1 Kt	6
9	Enderunlu Vâsîf	1 G	1
10	Erzurumlu Emrah	1 G	1
11	Es‘ad Muhlîş Paşa	3 Mf, 1 Mt	4
12	Fa‘îl	1 G	1
13	Fu‘ad Paşa	1 Mf, 1 Mt, 2 G	4
14	Hayrî (Harputlu)	1 Mf, 1 Mt	2
15	Hengâmî	1 Ş	1
16	Hüseyin Râcî Efendi	3 Mes, 1 Th, 1 Mz, 1 Mün, 2 G	8
17	‘İsmet Câzım Efendi	1 Kt	1
18	Keçecizâde ‘İzzet Molla	1 Mt, 1 Kt, 6 G	8
19	Leylâ Hânım	1 G	1
20	Lüzümî	1 G	1
21	Mâhir Bey	1 G	1
22	Meḥmed Fevzî	1 Med, 2 Mün, 4 N	7
23	Mes‘ûd-i Ḥarâbâtî (Mu‘allim Nâcî)	5 Mf, 1 Mt	6
24	Mîr ‘Ârif	1 Mf	1
25	Müşâk	1 N, 3 G	4
26	Nâmîk Kemâl	2 Mf, 1 Ş	3
27	‘Osmân Nevres	1 Mf	1
28	Pertev Paşa	1 Mf, 4 G	5
29	Râsiḥ-i ‘Atîk (Sofyalı)	1 Mt	1
30	Râşid Paşa	1 G	1
31	Recâ‘izâde Maḥmud Ekrem	1 Mh, 1 Ş	2
32	Rızâ ‘Ali Paşa	1 G	1
33	Şâdık Efendi (Kazanlıklı)	1 G	1
34	Şâdık Rıf‘at Paşa	2 Mf	2
35	Şa‘îd (Hızırâgazâde)	3 G	3
36	Senîḥ	1 G	1
37	Şıdkî (Meḥmed Şâdık)	1 Mh	1
38	Sîrâcî	1 G	1

Tablo 8-devam

39	Süleymân Fehîm	1 Mf	1
40	Şem'î (Konyalı)	1 ms, 1 G	2
41	Şinâsî	2 Mf, 7 Mt	9
42	Yâver Efendi	1 Mf	1
43	Yusuf Ziyâ Paşa	1 G	1
44	Zîver	3 G	3
45	Ziyâ Paşa	2 Mf, 1 Mt, 1 Kt, 1 Th, 1 Tkb, 2 Trb	8

Tablo 9. Mecmuada Yer Alan 20. Yüzyıl Şairleri

No	Şair	Şiirler	Toplam Şiir Sayısı
1	Fethî	1 Mt	1
2	Hamdî (İskilipli)	1 N	1
3	Kadimî	1 Ş	1
4	Şâfî	1 G	1
5	Sâmî / Niyâzî	1 Mt	1

Tablo 10. Mecmuada Yer Alan Yüzyılı Bilinmeyen Şairler

No	Şair	Şiirler	Toplam Şiir Sayısı
1	Âzerî Ahmed Çelebi	1 Mt	1
2	Boyabâdî Hâ'ce 'İzzet Efendi	1 Mt	1
3	Dâniş	1 Mt	1
4	Derviş	1 Mt	1
5	Fevzî	1 Mr, 1 Med, 1 Ş, 2 Mün, 4 N, 10 G	19
6	Hâfız-ı Şafvet	1 Mf	1
7	Hâkî	3 Mf	3
8	Halîm	1 Mf	1
9	Halîmî	1 Mf	1
10	Hasan Hilmi Efendi	3 G	3
11	Hayrî	1 Mt	1
12	Hıfzî	1 Mf	1
13	Hüseyin	1 Mt	1
14	İsmâ'îl Hakkı	1 Mt, 2 G	3
15	Kemâl	1 G	1
16	Keşfî (Zaralı)	1 Mt, 1 Th	1
17	Na'im	3 Mf	3
18	Nürî	1 Mf, 1 G	2

Tablo 10-devam

19	Nüzhet	1 Mf	1
20	Râsim	2 G	2
21	Refî‘	1 Mf	1
22	Rızâî	2 G	2
23	Şâlih Beg	1 Mf	1
24	Şehrî (Konyalı)	1 Mt	1
25	Vâmık	1 Mf, 1 Ts	2
26	Yakînî	1 Mt	1

Tablolar göz önünde bulundurularak çıkarılacak sonuç şudur ki mecmuada 13. yy’da 2 şair, 2 nazım; 15. yy’da 11 şair, 12 nazım; 16. yy’da 39 şair, 94 nazım; 17. yy’da 29 şair, 102 nazım; 18. yy’da 46 şair, 182 nazım; 19. yy’da 45 şair, 116 nazım; 20. yy’da 5 şair, 5 nazım; hangi yüzyıla ait olduğu bulunamayan 26 şair, 56 nazım mevcuttur. Hem şair olarak hem de nazım birimi olarak evvela 18. yy’ın, ikinci olarak aralarında çok fark olmamakla birlikte 19. yy’ın; akabinde ise 16. yy’ın ağırlıkta olduğu görülmüştür.

Tablo 11: Şiir Dışı Unsurlar ve Varak Numaraları

Varak Numarası	Şiir Dışı Unsurlar
28b-29a	Hadis-i şerif ve sebeb-i vürûdu
30a	Abdülaziz tarafından yazılan tezkere
30a	Zünnûn-ı Mısırî’ye ait bilgi/not
32a	İnsan azâlarının Arapça/Türkçe karşılıkları
42a	Abdûlmecid’in Kazanlık’a gelmesi üzerine düşürülen tarih
55a	Abdûlezel Paşa’nın irad ettiği nutuk
89b	Arzuhal
90b	Arapça yazılan bir şiirin şerhi
91a	Arzuhal
92a (vikaye)	Keşşaf hakkında bilgi/not
91b (vikaye)	Bazı hastalıkların giderilmesi için verilen ilaç tarifleri

1.3. Mecmuada Karşılaşılan Sorunlar ve İzlenilen Yol

Mecmuanın tamamı rik'a yazı türü ile yazılmıştır. "Sözlükte 'kâğıt, deri parçası' anlamına gelen rik'a (ruk'a) hat sanatında çabuk, kolay yazma ve okuma ihtiyacından doğmuş, kalemin tabii akışına uygun divanî özelliklerini taşıyan bir yazı türünün adıdır"¹² Günlük yazı türü olması hasebiyle yazı ve biçim olarak düzen ve özen görülemediğinden okurken bir hayli zorlukla karşılaşılmıştır. Rutubet lekesi olduğundan veya mürekkebin yayılması ile girift bir şekil alan yahut da küçük yazıldığından dolayı okunamayan birçok kısım mevcuttur. Bu kısımlar, kelimedden ibaret ise metin içerisinde [...] şeklinde verilip dipnotta fotoğraf hali ile gösterilmiştir; şayet ibareler halinde ise [...] şeklinde verilmeden sadece fotoğraf hali gösterilmiştir.

Derleyen, bir amaca bağlı olup olmadığını bilmediğimiz bir sebeple bazı şiirlerin şairlerini belirtmemiştir. Bu durum tarafımızca tedkik edilerek çoğu şiirin şairi bulunmuş olsa da bulunamayan şiirler Tablo 2'de gösterilmiştir. Çalışmada beyitler, iki şekilde verilmiştir: müfred ve matla. Müfredin mısraları kafiyesiz iken matla beyit, kafiyeli mısralardan oluşur. Bu sebepten ötürü metinde müfred olarak kaydedilen beyitler, matla olarak değiştirilmiştir. Ayrıca, mecmuada nazım biçimi yanlış verilen bazı şiirlerin isimleri değiştirilmiş, yazım yanlışları düzeltilmiş, eksik olduğu düşünülen ekler ilave edilerek metin tamiri yapılmış ve bütün bunlar dipnotta bildirilmiştir.

Şairleri malum olan şiirler, şairlerin divanlarına bakılıp kontrol edilerek farklılıklar ortaya koyulmaya çalışılmış; divanı olmayan şairlerin şiirleri ya da divanında bulunmayan şiirler ise farklı kaynaklardan tespit edilip dipnotta belirtilmiştir. Metinde başlığı olmayan nazım türleri, kime ait olduğu belli olmadığı halde sonradan tespit edilip eklenen şairler ise [] içine alınarak gösterilmiştir. Mecmuada şiirlerin hemen hepsinin vezni bulunmuş; fakat bazı şiirlerin vezinleri, derleyenin imlasından yahut kelimelerde değişiklik yapması ihtimalinden dolayı olduğu düşünülen bir sebeple bulunamamıştır. Bazı şiirlerin de nazım şekli anlaşılamamıştır. Metin içerisindeki şiirlerin bulunamayan ve anlaşılmayan vezinleri, ? ile; nazım türleri ise [?] şekli ile gösterilmiştir.

¹² Muhittin Serin, "Rik'a", *DİA*, XXXV, 108.

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

[1b-11b] Hā'bnāme¹³

[12-a] Boş sayfa

1. Taḥmīs-i ḡazel-i Emīn Paşa ez-Zağravī

Mefā 'lūn Mefā 'lūn Mefā 'lūn Mefā 'lūn

- [12b] 1. Cihānuḡ geçmiyor bir dem zamānı derd [ü] miḡnetsiz
Recā-yı cāh u 'izzet bīm-i ye's-i renc ü külfetsiz
Erilmez kūy-ı āmāle ḡubārālūd ḡayretsiz
Ḥudā'nuḡ isterüm her luṭfını ammā ki şöhretsiz
O luṭf-ı mültezim maḡbūl ancak ola iffetsiz
2. Hū lebrīz olan diller ḡaḡīḡatde olur lā-şey
Cihānı tutsa āvāzesi ḡuşın itme hemçün ney
Semā'ı neş'esi yok ḡam virür insāna peyderpey
Ḥumārı itmese işrāb-ı devrān nūş ideydüm mey
Temennī eylerüm olursa vaşl-ı yār minnetsiz
3. Ṭabīb-i ḡüsn-i aḡlāḡa bu 'ālemde nazīr olmaz
Bed-aḡlāḡ olan insān nā'il-i zıkr-i cemīl olmaz
Benī nev'ini taḡḡīr eyleyen merd aşıl olmaz¹⁴
Egerçi ḡadd ü miḡdāruḡ bilen ādem zelīl olmaz
Nūker ehlinüḡ ömri geçer 'ālemde [çü] rāḡatsız
4. Ḥudānuḡ bir ufaḡ maḡlūḡını incitme ey zāhid
Bürüdet sözlerüḡ eṭrāfına serpinme ey zāhid
Bu mektebde edeb kesb itmeden gel gitme ey zāhid
Bu nuş u pendümi ḡuş it şudan zann itme ey zāhid
Edīb ol meclis-i 'irfāna ḡalma [sen] muḡabbetsiz

¹³ Veysi'ye ait olan *Hā'bnāme*'nin latin harflerine aktarımı olduḡu için çalışmada bu esere yer verilmemiştir.

¹⁴ Bu mısra vezne uymamaktadır.

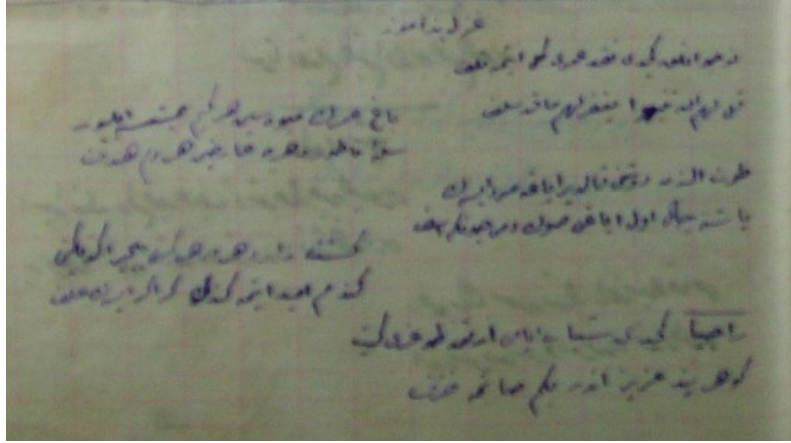
5. Dilün pür-renkdür dürlü cüret[il]e nihānīde
Hicāb eyle görünme şüret-i 'iffet-nişānīde
Gezersin şimdi efvāh-ı e'ālīde edānīde
Velī derviş-i hālīş irtikāb itmez bu fānīde
Geçir 'ömr-i 'azīzi şöylece ğamsız kāsāvetsiz
6. Ayırma istikāmet noktasından göñli çün ire
Geçür gözden selef-aḥvālin olsa 'āleme 'ibre
İşit bu pendümi söyler bunu dā'im ulü'l-hayre
Vaḫār u ḥaddi indürme tecāvüz-i merkez-i kibre
Gözet ḥaḫḫ-ı 'ibādı olma ṭab'ında ḥaḫḫatsiz
- [13a] 7. Dilā herkes bilürken cevher-i ḥālün meḫālünden
Ne lāzım bize anlatmak zamīründen ḥışālünden
Ne memnūn ol kemālünden ne maḥzūn ol zevālünden
Senün ḥavf-ı İlāhī gitmesün bir dem ḥayālünden
Emīn olmak dilersen şol ḥalā'ıḫdan ki dehşetsiz
8. Mu'tād u aşlı fikr itse anlar ḫadrüni insān
Olur memdūḫ aşālet-ger olursa zīver-i 'irfān
İşitdüm **Rāciyā** söyler bunu bir zāde-yi diḫḫān
Kişi bu kişt-zār içre biçer ekdüğünü her ān
Şaçup toḫm-ı fesādı olma ḫalk içre mürüvvetsiz

2. Filibe'de neşr olunan Hilāl Gazetesi'nün

tebrīk ü tehniyyeti ḫaḫḫında söylenen bir kıt'adur.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Nūr-ı fer virdi hilāl 'ālem-i maṭbū'ata
Maṭla'-ı şarḫdan āfāḫa olup lem'asāz
Ġurresi bedr-i sa'ādet şeref-i ḫadrinde
İstifāde ide erbāb-ı zekā leyl ü nehār

15

3. Münacât

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- [13b] 1. Ey şâh-ı 'alâ 'âlem-i pinhân u hüveydâ
V'ey lem yezel ü Hâlik u Rezzâk u tuvânâ
V'ey ekrem ü zû'l-faẓl-ı teẓaddes ü te'âlâ
Çeşm-i dili kıl nûr-ı haqîkat ile bînâ
Ser-tâ-be-kadem çeşm ola bu cism-i heyûlâ
2. Efsûs ki evkât-ı 'azîzüm telef oldu
Cehl ile o gencîne serâpâ seref oldu
Mâziyi tefekkür ile hâlüm esef oldu
Çeşm-i dili kıl nûr-ı haqîkat ile bînâ
Ser-tâ-be-kadem çeşm ola bu cism-i heyûlâ
3. Cürmüm katı çok luṭfuṇa nisbetle velî az
Her derde İlâhî keremüñ oldu devâsâz
Görmem yolımı urdı benüm nefs-i hevesbâz
Çeşm-i dili kıl nûr-ı haqîkat ile bînâ
Ser-tâ-be-kadem çeşm ola bu cism-i heyûlâ
4. 'Âşilere hemvâre küşâdedür Ğufrân
Mevlâ kapusunda ne revâ kul ola giryân
Sen Şâh-ı Ğanîsiñ saṇa şâyestedür ihsân
Çeşm-i dili kıl nûr-ı haqîkat ile bînâ

¹⁵ Bu gazel Hüseyin Raci Efendi'nin olmakla beraber okunaklı olmadığından ötürü fotoğrafı koyulmuştur.

- Ser-tā-be-kaḍem çeřm ola bu cism-i heyūlā
5. **Rāci**-i felāḥ-ı ‘āķ u yüzi ķaraya raḥm it
Gümgeşte vü dilḥaste vü āvāreye raḥm it
Görmez yolın ol mücrim ü bīāreye raḥm it
Çeřm-i dili ķıl nūr-ı ḥaķīķat ile bīnā
Ser-tā-be-kaḍem çeřm ola bu cism-i heyūlā

4. Ėazel-i muvařřaḥ

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

1. Esīr itdi dilüm řad-ḥayf o řūḥuḡ īn-i ġīsūsı
Perīveř āteř-i ‘ařķa düşürdi ḥāl-i hindūsı
2. Daḥī berg-i semen müřķ-i zūlf-i siyehfāmı
İder řermende serv-i serbülendi ķadd-i dileūsı
- [14a] 3. Hele dilḥūn idüp ol çeřm-i kāfir ķařd ider cānum
Yamāndur bī-emān cellād-ı çeřm ü tīġ-ı ebrūsı
4. Münevver ķıldı sīnem ‘aks idüp tāb-ı ‘izārından
Zihī devlet ki řem‘-i ‘ařķınınuḡ dil oldı fānūsı
5. Getür řaḥbāyı sākī **Rāci** āsābında ārāmī
Yetirdüm başına ‘aķluḡ çalup mīnā-yı nāmūsı

5. Ėazel

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Dilde bir ḥālet var āyā řūriř-i sevdā mıdur
Özge bir keyfiyyet ammā ‘ařķ-ı dilārā mıdur
2. Çeřmi taźyīķ eyledüm manzūruḡız kimdür deyū
Eřķrīz oldı didi bir gevher-i yektā mıdur
3. Göḡlümü teřvīř iden tūl u dırāz-efķār ile
Zūlf-i ‘anbersā mı ya ol ķadd-i müsteřnā mıdur
4. Bir netīce virmiyor ‘ařķı ‘azīm itdüm kıyās
Mücib-i buṭlān ‘aceb řuġrā mı ya kübrā mıdur
5. Geldi **Rāci** mest ü sergerdān der-i meyhāneye
La‘l-i dilber mi murādı ya mey-i ḥamrā mıdur

6. “Müfredün minnī ‘ale’l-hikāye”

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Peyrev-i hırşid olup gitdi şehrden mähımız
Olmadı bir hafta ammā her günüm bir yıl kadar

7. Müstezād

Mef‘ülü Mefā ‘ilü Mefā ‘ilü Fe ‘ülün

- [14b]
1. Serrest-i hevādur pederüm elde piyāle;
bir köhne sıfāle
 2. Dökdüm bu yola varımı iqbāle havāle;
taqdīre ihāle
 3. Pāy-ı hūma būsını döşedik ‘aşk ola sākī;
toldur mey-i bākī
 4. Kıl teşnelere āb-ı füyūzātun isāle;
vir zād u nevāle
 5. Destār-ı riyānūn yūri şarkıtma kenārın;
bī-fā’ide yarın
 6. Şūfī mey-i şāfī içelüm düşme dālāle;
bu hud‘a vu ‘āle
 7. Kimden kime şekvā idelüm bilmezem eyā;
luṭf eyle Hudā’ya
 8. Hālüm mi siyeh hālī mi uğratdı bu hāle;
endüh-ı melāle
 9. Ebrū-yı ham [u] rüyınūn üftādesi oldum;
mihrāba şokuldum
 10. Geh şemse teveccüh iderüm gāh hilāle;
ol bedr-i mişāle
 11. Bir kez nazar itse kılına Hāzret-i Hālid;
Sultān-ı Emācid
 12. **Rāciyā** düşürmez idi züll-i su’āle;
bahtıyla cidāle

8. Mu‘ammā bi-ism-i Şevket

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Şevk-i bî-ḥadle göñül ser virdi göñlün müşterî
Tâ ki ol mâhuñ nümâyân ola ism-i eşheri
şev: şevk-i bî-ḥad
kef: ser-göñül
te: dil-i müşterî

- Hâ‘ce-yi fazîletmendüm peder-i vâlâgüherüm efendi ḥazretlerinün daha ḥaylice âsârı var ise de zimmetün nâ-müsâ‘id olmasından nâşî bu kâdarcık yazılabilmiş ve ilerüde sâ‘irleri de yazılarak irsâl kılınacağı va‘d olunur.

9. Evvelki varaḳda muḥarrer ḡazeli

Zaḡravî Keşfî Efendi’nün taḥmîsidür.

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

- [15a]
1. Menba‘-ı eşk-i dü-çeşmüm baḥr mı deryâ mıdur
Seyl-i eşke bâ‘îs-i ol ḥüb-ı meleksîmâ mıdur
Mâhrûlar ‘âdeti hep nâz u istiḡnâ mıdur
Dilde bir ḥâlet var âyâ şûriş-i sevdâ mıdur
Özge bir keyfiyyet ammâ ‘aşk-ı dilârâ mıdur
 2. İtdüm isticvâb göñli zevriniz kimdür deyü
Rûz u şeb gözden nihândur dürrünüz(?)¹⁶ kimdür deyü
Nâz u luṭfindan bugün mehcûruñüz kimdür deyü
Çeşmi taẓyîk eyledüm manzûruñuz kimdür deyü
Eşkrîz oldı didi ol gevher-i yektâ mıdur
 3. Çeşmümi pürḥûñ u nâlân eyleyen âzâr ile
Göñle pür-ye’s ü efgân eyleyen hep zâr ile
Ḳalbümi pür-yân [iden] nâr-ı firâḳ-ı yâr ile
Göñlü[mi] teşvîş iden tûl ü dırâz-efkâr ile

- Zülf-i ‘anbersā mı ya ol kad-i müstešnā mıdur
4. Mahrûlar pertevi aydan mı eyler iktibās
Çünkü meftûn oldu rûy-ı dilberāne cümle nās
Hüsn ü ānı anlara hürşid mi eyler iltimās
Bir netice virmiyor ‘aşkı ben ‘akīm itdüm kıyās
Müceb-i buṭlān ‘aceb şugrā mı ya kübrā mıdur
5. Sec‘-i hüzn-āmīz-i bülbül virdi fer kâşāneye
Nāliş-i şūrīdegānla döndi mâtemhāneye
Keşfiyā oldu hedef zülf-i semensā şāneye
Geldi **Rācī** mest ü sergerdān der-i meyhāneye
La‘l-i dilber mi murādı ya mey-i hamrā mıdur

10. Terkib-bend

Mef‘ulü Mef‘ulü Mef‘ulü Fe‘ulün

I.

- [16a] 1. Sākī getir ol bādeyi kim māye-yi cāndur
Ārāmdih-i ‘aql-ı melāmetzedegāndur
2. Ol mey ki olur şaykāl-ı dil ehl-i kemāle
Nā-puhtelerün ‘aqlına bādī-yi ziyāndur
3. Bir cām ile yap hātırı zīrā dil-i vīrān
Mehcūr-ı harābāt olalı hayli zamāndur
4. Sākī içelüm ‘aşkına rindān-ı Hudā’nuṅ
Rindān-ı Hudā vākıf-ı esrār-ı nihāndur
5. Sākī içelüm rağmına şūfī-yi harīşuṅ
Kim maqşadı kevşer emeli hūr-i cināndur
6. ‘Aşk olsun o pīr-i mey-perverde-i ‘aşka
Kim bādesi şad-sāle vü sākīsi civāndur
7. Pīr-i meye sor mes’elede var ise şüpheṅ
Vā‘izlerün efsāneleri hep hezeyāndur
8. Ben anladuğum çarḥ ise bu çarḥ-ı çep-endāz
Yaḥşī görünür şüreti ammā ki yamāndur

9. Beñzer felek ol çenber-i fânūs-ı hayāle
Kim nakş-ı temāšīli serī‘u’l-cereyāndur
10. Sākī bize mey şun ki dil-i tecribetāmūz
Endīşe-yi encām ile vaķf-ı halecāndur
11. İç bāde güzel sev var ise ‘aķl u şu‘ūruñ
Dünyā var imiş ya ki yoğ olmış ne umūruñ

II.

1. Yetmez mi bu ķasrīreviş-i āğreb-i ‘ālem
Bir menzile irmez mi ‘aceb kevkeb-i ‘ālem
2. Şimdi uyuyanlar o zamānda uyanurlar
Bir şubħa resīde olur āħir şeb-i ‘ālem
3. Pāmāl ider encām kimūñ üstüne dönse
Āğāz ideli devre budur meşreb-i ‘ālem
4. Biñ böyle cihān zer ü sīm olsa yetişmez
Mümķün mi ki is‘āf olına maţlab-ı ‘ālem
5. Hāricden eger olsa temāşāsına imķān
Müdhiş görünür heykel-i müsta‘ceb-i ‘ālem
6. Almış yükünü şöyle ki seyrinde halelsiz
Bir zerre dahī kılduramaz merkeb-i ‘ālem
7. Ebnā-yı beşerde kılacak mı bu mu‘ādāt
Bilmem ne zamān doğrılacak mezheb-i ‘ālem
8. Her safħada bir şekl-i hakīķat ider ibrāz
Her gün çevirür bir varaķa maķleb-i ‘ālem
9. Biñ ders-i ma‘ārif okınur her varaķında
Yā Rab ne güzel mekteb olur mekteb-i ‘ālem
10. Bu cism-i kesīfūñ neresi merkez-i kuvvet
Yā Rab ne maţıyye ile gezer kılib-i ‘ālem
11. Subħāneke yā men ħalaķa'l-ħalka vesnā
Subħāneke subħāneke subħāneke elfā

III.

- [16b] 1. Ey kudretiñe olmayan āgāz u tenāhī
Mümkün degül evşāfını idrāk-i kemāhī
2. Her nesne kılar varlığına hüs-n-i şehādet
Her zerre ider vahdetine ‘arz-ı güvāhī
3. Hükümün kılar ızhār bu āsār ile mihri
Emrün ider ibrāz bu envār ile māhı
4. Dilsīr-i bisād-ı ni‘amuñ murğ-ı hevāyı
Sīrāb-ı zülāl-i keremündür şuda māhı
5. İyler keremün āteşi gülzār Halīl'e
Mağlūb olur peşşeye Nemrūd-ı mübāhi
6. Zālimleri ‘adlün ne zamān hāk idecekdür
Mazlūmlarun çıkmadadır göklere āhı
7. Bīgānelere münhaşır envā‘-ı huzūzāt
Miḥnetzede-yi ‘aşkına maḥşūş devāhı
8. Sensiñ iden idlāl nice ehl-i tarīķi
Sensiñ iden ihdā nice gümgeşte-i rāhı
9. Emrün ki ola mūcib-i ḥayr u şer-i ef‘āl
Yā Rab ne içündür bu evāmır bu nevāhī
10. Sendendür İlāhī yine bu mekr ü bu fitne
Bu mekr ü bu fitne yine sendendür İlāhī
11. Güfti bi-kün ü bāz zenī seng-i melālet
Dest-i men ü dāmān-ı tu der rüz-ı kıyāmet

IV.

1. Bir kaṭre içen çeşme-i pürhün-ı fenādan
Başın alamaz bir dahī bārān-ı beladan
2. Āsūde olam dersen eger gelme cihāna
Meydāna düşen kırtulamaz seng-i każādan
3. Şābit-kaḍem ol merkez-i me'mūn-ı rızāda
Vāreste olup dā'ire-yi ḥavf u recādan
4. Tursun kef-i hükümünde terāzū-yı ‘adālet

- Ḥavfuñ var ise maḥkeme-i rûz-ı cezâdan
5. Her kim ki arar bûy-ı vefâ tab‘-ı beşerde
Beñzer ana kim devlet umar zıll-ı hümâdan
 6. Bî-baḥt olanuñ bâğına bir kaçresi düşmez
Bārân yerine dürr ü güher yağsa semâdan
 7. Erbâb-ı kemâli çekemez nâkış olanlar
Rencîde olur dîde-yi ḥuffâş ziyâdan
 8. Her ‘âkıle bir derd bu ‘âlemde muḳarrer
Râḥat yaşamış var mı gürûh-ı ‘uḳalâdan
 9. Ḥall itmediler bu lügazuñ sırrını kimse
Biñ kāfile geṭti ḥükemâdan fuzelâdan
 10. Kıl şan‘at-ı üstâdı taḥayyürle temâşâ
Dem vurma ger ‘ârif isen çün ü çirâdan
 11. İdrâk-i me‘âli bu küçük ‘âkla gerekmez
Zirâ bu terâzû o kadar şikleti çekmez

V.

- [17a]
1. Dehrüñ ne şafâ var ‘acabâ sîm ü zeründe
İnsân birağur hepsini hîn-i seferünde
 2. Bir reng-i vefâ var mı naẓar kıl şu sipihrüñ
Ne leyl ü nehârında ne şems ü kameründe
 3. Seyr itti hevâ üzre dinür taḥt-ı Süleymân
Ol salṭanatuñ yeller eser şimdi yeründe
 4. Ḥür olmaḳ eger ister isen olma cihânuñ
Zevķinde şafâsında ğamında kederünde
 5. Cânân gide rindân tağıla mey ola rizân
Böyle gicenüñ ḥayr umulur mı seḫeründe
 6. Ḥayr umma eger şadr-ı cihân olsa da bi‘l-farż
Her kim ki ḥasâset ola ırķ u güheründe
 7. Yıldız arayup gökte nice ṭurfa müneccim
Ġaflet ile görmez kuyuyu rehğüzeründe
 8. Anlar ki virür lâf ile dünyâya niẓâmât

- Bin dürlü teseyyüb bulınur hâneleründe
9. Âyinesi işdür kişinüñ lâfa bakılmaz
Şahsuñ görünür rütbe-yi 'aqlı eßeründe
10. Ben her ne kadar gördüm ise ba'zı mazarrât
Şābit-kademim yine bu rāyuñ üzeründe
11. İnsana şadākat yakışur görse de ikrāh
Yardımcısıdur doğrularuñ Hāzret-i Allāh

VI.

1. Ğadr ide re'âyāsına vālī-yi eyālet
Dünyāda vü 'uqbāda ne zillet ne rezālet
2. Lāyık mıdur insān olana vaqt-i kazāda
Hāq zāhir iken bātil içün hükmi imālet
3. Kağı ola da'vācı vü muhızır dahī şahid
Ol mahkemenüñ hükmüne dirler mi 'adālet
4. Ey mürtekib-i har bu ne zillet ki çekersin
Bir kaç ğurūşa müddet-i 'ömrünçe hacālet
5. La'net ola ol māle ki taşşiline anuñ
Ya dīn ola ya 'ırz veya nāmūs ola ālet
6. Ādem olanuñ hayr olur ādemlere kaşdı
İnsānlığa insānda budur işte delālet
7. İnsān ana dirler ki ide kalb-i rakīķi
Ālām-ı benī nev' i ile kesb-i melālet
8. Ādem ana dirler ki ğaraẓdan ola sālīm
Nefsünde dahī eyleye icrā-yı 'adālet
9. Şādık görünür kisvede erbāb-ı hıyānet
Mürşid şanılır vehlede aşhāb-ı dalālet
10. Ekşer kişinüñ şüretine sīreti uymaz
Yā Rab bu ne hikmetdür İlāhī bu ne hālet
11. Ümmīd-i vefā eyleme her şahş-ı değalde
Çok hacıların çıkdı hāçı zīr-i beğalde

VII.

- [17b] 1. Bir ‘abd-i hâbeş dehre olur baht ile sultân
Daḥḥāk’ün ider mülküñi bir gāve perīṣān
2. İqbāline idbārına dil bağlama dehrün
Bir dā‘irede devr idemez çenber-i devrân
3. Zālīm yine bir zulme giriftār olur āḥir
Elbette olur ev yıkanuñ ḥānesi vīrân
4. Ekşer görilür çünki cezā cins-i ‘amelden
Encāmda āhenden ölür raḥne-yi sūhān
5. Tezkīr olunur la‘n ile Ḥaccāc ile Çengīz
Tebcīl idilür Nūṣirevān ile Süleymān
6. Kābil midür elfāz ile tağyīr-i ḥaḳīḳat
Mümkün mi ki tefrīḳ olına küfr ile īmān
7. Bir ḥākdēn inşā olunur deyr ile mescid
Birdür nazār-ı Ḥaḳ’da mecūs ile müselmān
8. Her derdün olur çāresi her inleyen ölmez
Her miḥnete bir āḥir olur her ḡama pāyān
9. Geh çāk olunur dāmen-i pākīze-i ‘ismet
Geh iffet ider ādemi ārāyīṣ-i zindān
10. Şabr it siteme ister isen ḥüsn-i mükāfāt
Fıkr eyle ne zulm eylediler Yūsuf’a iḥvān
11. Zālīmle bir gün didirür ḳudret-i Mevlā
“Tallāhi leḳad āserakellāhu ‘aleynā”¹⁷

VIII.

1. Her şahşı ḥarīm-i Ḥaḳ’da maḥrem mi şanursuñ
Her tāt giyen çulsuzı Edhem mi şanursuñ
2. Dehri arasan biñde bir ādem bulamazsuñ
Ādem görinen ḥarları ādem mi şanursuñ
3. Çok muḳbili gördüm ki güler içi ḳan ağlar

¹⁷ Yusuf/91

- Ḥandān görinen herkesi ḥurrem mi şanursuñ
4. Bil ‘illeti kıl soñra müdāvāta taşaddī
Her merhemi her yāreye merhem mi şanursuñ
5. Kibre ne sebep yoksa vezīrüm deyū gerçek
Sen kendüni düstūr-ı mükerrerem mi şanursuñ
6. Ey müfteḥir-i devlet-i yekrūze-i dünyā
Dünyā saña maḥşūş u müselleme mi şanursuñ
7. Ḥālī ne zamān ḳaldı cihān ehl-i tama‘dan
Sen zātını bu ‘āleme elzem mi şanursuñ
8. Eñ ummaduñ keşf ider esrār-ı derūnuñ
Sen herkesi kör ‘ālemi sersem mi şanursuñ
9. Bir gün gelecek sen de perīşān olacañsñ
Ey gonca bu cem‘iyyeti her dem mi şanursuñ
10. Nāmerd olayum çarḫa eğer minnet idersem
Cevrūñle senūñ ben keder itsem mi şanursuñ
11. Allāh'a tevekkül idenin yāveri Ḥaḳ'dur
Nāşād göñül bir gün olur şād olacañdur

IX.

- [18a] 1. Pek rengine aldanma felek yine eski felekdür
Zīrā felegūñ meşreb-i nāsāzı dönekdür
2. Ya bister-i kemḥāda ya vīrānede cān vir
Çün bāy ü gedā ḥāke berāber girecekdür
3. Allāh'a şıgın saḫş-ı ḥālümūñ ğāzabından
Zīrā yumuşaḳ ḥuylu atuñ çiftesi pekdür
4. Yaḳdı nice cānlar o nezāketle tebessüm
Şīrūñ daḥī ḳaşd itmesi cāna gülerekdür
5. Bed-aşla necābet mi virür hiç üniforma
Zerdūz palan ursan eşek yine eşekdür
6. Bed-māye olan anlaşılar meclis-i meyde
‘İşret güher-i ādemi temyīze miḥekdür
7. Nuş ile yola gelmeyi itmeli tekdür

- TekdİR ile uşlanmayanun haqqı kötekdİR
8. Nādānlar ider şohbet-i nādānla telezzüz
Dīvānelerün hemdemi dīvāne gerekdİR
 9. ‘Afv ile mübeşşer midİR aşhāb-ı merātib
Kānūn-ı cezā ‘ācize mi hās dimekdİR
 10. Milyonla çalan mesned-i ‘izzetde ser-efrāz
Bir kaç gürüşü mürtekibün cāyı kürekdİR
 11. İmān ile dīn aqçadur erbāb-ı ğınāda
Nāmūs u hamiyyet sözi qaldı fuqārāda

X.

1. İkbāl için aḥbābı si‘āyet yeñi çıkdı
Bilmez idik evvel bu dirāyet yeñi çıkdı
2. Sirqat çoğalup lafz-ı şadākat modalandı
Nāmūs tamām oldı hamiyyet yeñi çıkdı
3. Düşmenlere aḥbābını zemm oldı zarāfet
Dildārdan ağıyāra şikāyet yeñi çıkdı
4. Şādıqları taḥkīr ile red qā’ide oldı
Hırsızlara talṭif ü ‘ināyet yeñi çıkdı
5. Haq söyleyen evvel daḥī menfūr idi gerçi
Ḥā’inlere ammā ki ri‘āyet yeñi çıkdı
6. Evrāk ile i‘lān olunur cümle nizāmāt
Elfāz ile terfīh-i ra‘iyyet yeñi çıkdı
7. ‘Aciz olanun ketm olunur haqq-ı şarīḥi
Maḥmīleri her yerde ḥimāyet yeñi çıkdı
8. İsnād-ı ta‘aşşub olunur merd-i ğayūra
Dinsizlere tevcīh-i reviiyyet yeñi çıkdı
9. İslām imiş devlete pābend-i teraqqī
Evvel yog idi işbu rivāyet yeñi çıkdı
10. Milliyyeti nisyān iderek her işümüzde
Efkār-ı Freng’e teb‘iyyet yeñi çıkdı
11. Eyvāh bu bāzīçede bizler yine yandık

Zîrâ ki ziyân ortada bilmem ne kazandık

XI.

- [18b] 1. Zâhirde görüp bizleri şanma ‘uķalāyız
Biz bir süri ‘ākıl şıfatında budalayız
2. ‘Āķil denilür mi bize kim hālî bilürken
Dildāde-yi ālāyış-i nîreng-i hevāyız
3. Yārān-ı vaţandan bizi özler bulunursa
Düşük sefer-i ğurbete muhtāc-ı du‘āyız
4. Terķib-i ‘acibiz iki hāşiyetümüz var
Aħbābumuzun devletiyiz haşm-ı belāyız
5. Küncide тұrur hırķamız altında künūzāt
Dervişleriz gerçi nazarda fuķarāyız
6. ‘Ukbāya yarar bir işümüz yok ise bārī
Āzādedil-i şāibe-i zerķ u riyāyuz
7. Devletlülere bizleri taħķir düşer mi
Biz ‘āciz isek de yine maħlūk-ı Hudāyız
8. Bir āfet-i hūnhā~ra esir oldu göñül kim
Her nāzına her laħzada biñ kerre fedāyız
9. Hātırda тұrur şöhetinün lezzeti hālā
Gerçi o şerefden nice yıldur ki cūdāyız
10. Her cevrine rāzılarız ey şāh-ı melāmet
Bizler ki ķuluz mu‘taşım-ı bāb-ı rızāyız
11. İster bize luţf eyle diler bizden ırāğ ol
Dünyāda hemān sen şeref ü şān ile sāğ ol

XII.

1. Her millet içün bir düzi ‘adlini ‘ām it
Fikr-i ğaţab-ı Hāzret-i Ma‘būd-ı Enām it
2. Bevvāl-i çek-i zemzemi la‘netle anar halk
Sen ka‘be gibi kendüni hürmetle benām it
3. İncinmemek istersen eğer mülk-i fenāda

- Bir kimseyi incitmemege ھاşr-ı merām it
4. Bir yerde ki yok nağmeñi taqdır idecek gūş
Taẓyi‘-i nefes eyleme tebdıl-i maķām it
5. ‘Avrat gibi mağlūb-ı hevā olma er ol er
Nefsūñ seni rām itmeye sen nefsūni rām it
6. Mānend-i şecer nābit olur šābit olanlar
Her ھاñğı işūñ ehli isen anda devam it
7. Noķsānını bil bir işe ya başlama evvel
Ya başladuğūñ kārı pezīrā-yı ھیtām it
8. Uğrarsa şabā rāhuñ eger semt-i ‘Irāk'a
Bağdād iline toğru daħī ‘azm ü ھیrām it
9. Merdān-ı suhendānı ziyāret idüp andan
Ādāb ile git ravza-yı Rūhī'ye selām it
10. Taḥsīnini ‘arz eyleyüp evvelce **Ziyā**'nuñ
Bu beyti ھیżūrında okı ḥatm-i kelām it
11. Meydān-ı suhende yoğıken sen gibi bir er
Bir şā‘ır-i Rūm oldu saña şimdi berāber

11. Tercī‘-bend

Mef‘ūlū Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fe‘ūlün

I.

- [19a] 1. Bu kārğāh-ı şun‘ ‘aceb dersḥānedür
Her naķş bir kitāb-ı ledünden nişānedür
2. Gerdün bir āsiyāb-ı felāketmedārdur
Gūyā içinde ādem āvāre dānedür
3. Mānend-i dīv beççelerin iltiķām ider
Köhne ribāṭ-ı dehr ‘aceb āşiyānedür
4. Taḥķīķ olınsa naķş-ı temāşıl-i kāināt
Ya ḥā‘b u ya ḥayāl ü yāḥūd bir fesānedür
5. Müncer olur umūr-ı cihān bir nihāyete
Şayfuñ şitāya meyli bahāruñ ḥazānedür

6. Kesb-i yakīne ādem için yoktur ihtimāl
Her i‘tikād ‘aqla göre ġā’ibānedür
7. Yā Rab! Nedür bu keşmekeş-i derd-i ihtiyāc
İnsānuñ ihtiyācı ki bir loğma nānedür
8. Yoktur siper bu kûbbe-yi firūzefāmda
Zerrāt cümle tîr-i kazāya nişanedür
9. Asl-ı murād hük-m-i ezel bulmadur vücūd
Zāhirdeki şavāb u haṭā hep bahānedür
10. Bir fā’ilüñ me’āsiridür cümle hādīsāt
Ne iktizā-yı çarḥ [u] ne hük-m-i zamānedür
11. Subhāne men taḥayyera fî şun‘ihî’l-‘uḳûl
Subhāne men bi-kudretihî ya‘cizü’l-fühûl¹⁸

II.

1. Ecrām-ı bî-nihāye ile pürdür āsmān
Nisbet olınsa zerre deġildür bu ḥakdān
2. Biñ şems-i tâbdār u hezārān meh-i münîr
Yüz biñ şevābit ü nice seyyāre-yi ‘ıyān
3. Her şems ider tevābi‘-i maḥşûsasıyla seyr
Her tâbi‘a tevābi‘-i ulḥrā ider kırān
4. Her şems ider levāḥıkına neşr-i feyz-i ḥāş
Her lâḥikuñ ṭabî‘atı emsāline nihān
5. Her cümle merkezinde ider seyr-i bî-vuḳûf
Her kıt‘a miḥverinde bulur feyz-i cāvidān
6. Her cümle-yi vesî‘ada mebsût biñ vücūd
Her kıt‘a-yı fesîḥada meşhûd biñ cihān
7. Her bir vücūd maşdar olur biñ vücūd için
Her bir cihān hezār cihāndan virür nişan
8. Her zerrede tarîka-yı maḥşûşa üzre feyz
Her cismde ṭabî‘at-ı maḥşûşa üzre cān

¹⁸ Manası: Sanatıyla, eserleriyle akılları hayrete düşüren, kudretiyle anlayışları aciz bırakan Allah’ı tesbih ederim.

9. Her ‘ālemüñ sinîn ü tevārîhi muhtelif
Her bir zemînde başka hisâb üzeredür zamân
10. Peyvestedür sevâhili girdâb-ı hayrete
Bir bahrdur ki hâşılı bu baır-ı bî-kerân
11. Subhâne men taḥayyera fî şun‘ihî’l-‘uḳûl
Subhâne men bi-ḳudrethî ya‘cizü’l-fühûl

III.

- [19b]
1. Bir zerredür ki zerre-yi nâ-müntehâ-yı ḥāk
Bir zerre ḥārice idemez āndan infikāk
 2. Lübbî lehîb-i nâr ile bir gûy-ı âteşîn
Ḳışrı mecārî-yi yemm ü nehr ile çāk çāk
 3. Nisbetle ḳışrı ḥacmine ol lübb-i âteşün
Şol ḳubbedür ki ferş olına ānda berg-i tāk
 4. Bu ḳışrdur ki cümle-i ḥayvâna rûz u şeb
İḥzâr-ı rızḳ u tûşe içün eyler inhimāk
 5. Gâhî teneffüs eyleyicek ejder-i zemîn
Eyler cihânı şadme-yi volḳânla¹⁹ lerzenāk
 6. Ol zerre-yi cesîmeyi fânûs-ı şem‘vâr
Olmış muḥîṭ tûde-be-tûde nesîm-i pāk
 7. Kim rûz u şeb o sofrâ-yı ‘ālem-şümûlden
Her nefis rızḳın almada ber-vech-i iştirāk
 8. Bu nokṭadur yemîn ü şimâli beyân iden
İyler cihâna ‘akl bu merkezden insilāk
 9. Zerrât-ı kevn bunda bulur neşve-yi ḥayât
Efrâd-ı ḥalk bunda çeker cür‘a-yı helāk
 10. Ḥusbîde-yi firâş-ı emândur nüfûs hep
Bir top-ı âteşinde²⁰ bî-ḳayd-ı vehm ü bāk
 11. Subhâne men taḥayyera fî şun‘ihî’l-‘uḳûl
Subhâne men bi-ḳudrethî ya‘cizü’l-fühûl

¹⁹ Eyler cihânı şadme-yi volḳânla: Kûh-ı şerer-feşânlar ider arzı YTE.

²⁰ top-ı âteşinde: şu‘le-nâkde YTE.

IV.

1. Dendān-ı şīre loḡma olur āhvān-ı zār
Bir gūsfendi tu‘me kılar gurk-ı hūnhā‘r²¹
2. Bī-cūrm iken gīdā-yı ‘anākib olur mekes
Ma‘şūm iken kebūteri šāhin ider şikār
3. ‘Āciz iken ‘uḡāba giriftār olur keşef
Ġūk-ı za‘īfi ḡūt idinūr bī-vesīle mār
4. Bī-cūnḡa mākiyān-beḡeyi ḡāk ider zaḡan
Bī-sābıḡa dü-pāre ider mūşı mūşḡā‘r
5. Güncişk-i zār-ı bāşe-yi perrān helāk ider
İyler tezervi penḡe-i ḡadrinde bāzhā‘r
6. Mār-ı zemīne loḡma olur murg-ı tīzper
Murg-ı hevāya tu‘me olur mähī-yi biḡār
7. Ġavvāşı hırş-ı gevher ider loḡma-yı neheng
Kebḡi ümīd-i dāne ider teleye şikār
8. Dürdāne-yi derūnı iḡün ḡāk olur şadef
Āvāzıdur ḡafesde iden bülbulü nizār
9. Bī-desteriḡ helākine ḡāyye olur sebeb
Ḳatl-i samūr-ı zāra olur postı medār
10. Ġālib zebūnı ḡā‘idedür eylemek telef
Yerde hevāda baḡrde cārī bu ḡirūdār
11. Subḡāne men taḡayyera fī şun‘ihī‘l-‘uḡūl
Subḡāne men bi-ḡudrethī ya‘cizü‘l-fūḡūl

V.

- [20a]
1. Gāḡ āftāb u gāḡ kevākib gehī cemād
Oldı ilāḡ-ı mu‘teḡad-ı zümre-yi ‘ibād
 2. Geh ‘icl ü gāḡ āteş ü Yezdān u Ehrimen
Geh nūr u zūlmet oldı ḡazāyā-yı i‘tikād

²¹ hūnhā‘r: cān-şikār YTE.

3. 'Aql u cemāl u 'aşk ilāh oldı bir zamān
Bütlerle doldı bir nice yıl cümle-yi bilād
4. Encām irdi nevbet-i tevhīd-i zāt-ı Hāk
Geldi zuhūra bunda da biñ fitne biñ fesād
5. Geh 'ayn u gāh ğayr şanup halk u hālķı
Geh cem'a gāh farka 'uķūl itti i'timād
6. Oldı hezār zāt dinip geh sıfāta 'ayn
Bir aşlda gehī nice aşl itti ittiḥād
7. Her şahş nefis unşurına nisbet eyleyüp
'Aqlınca bir ilāh-ı müşaḥḥaş ider murād
8. Yek-dīgere ne rütbe muḥālifse şahş u 'aql
'Ālemde ol kadar müteḥālifdür i'tikād
9. Ḥikmet budur ki āḥerīne ḥaşm olur bilüp
Her kavm kendi meslegüni menhec-i sedād
10. Ammā bu ihtilāf ile maķşūdı cümleñin
Bir hālķa ḥulūş ile itmekdür inķıyād
11. Subḥāne men taḥayyera fī şun'ihī'l-'uķūl
Subḥāne men bi-ķudretihī ya'cizü'l-füḥūl

VI.

1. Güller güler figānla geķer 'ömr-i 'andelīb
Bīmār ihtizārda ücret diler ṭabīb
2. Mānend-i lāşe nā'ş-ı tüvānger zelīl ü hā'r
Kerkes misāl vāriş ü ğassāl nā-şekīb
3. Bālīn-i nāza hā'ce-yi şehr eyler ittiķā
Ḥāk-i mezellet üzre yatur aç bir ğarīb
4. Pertevfürüz-ı bezm-i ṭarāb şem'-i ḥanderīz
Pervāne-yi şikeste-per üftāde-yi lehīb
5. Şüm u başal çü nergis ü lāle ğüşāde-leb
Maḥbūs künc-i maḥfāza-yı tengnāda ṭīb
6. Bister-nevāz-ı 'izz ü şafā aḥmaķ-ı ḥasīs
Külḥan-nişīn-i zūll ü hevān 'āķıl-i ḥasīb

7. Geh devlet-i cihāndan ider cehl behreyāb
Geh loğma-yı ‘aşādan ider ‘aql bī-naşīb
8. Maḳbūl-i bezm-i şoḥbet olur müfsid-i le’īm
Menfūr-ı ṭab‘-ı ‘ālem olur nāşih-i muşīb
9. Gāhī muḥaḳḳar-ı cūhelā şā‘ir-i belīg
Gāhī musaḥḥar-ı ḥumaḳā fāzıl-ı edīb
10. Bir ‘ālimün ma‘īşeti nokşān-peżīr olur
Bir zālīmün umūrı ider kesb-i fer ü zīb
11. Subḥāne men taḥayyera fī şun‘ihī’l-‘uḳūl
Subḥāne men bi-ḳudrethī ya‘cizü’l-fühūl

VII.

- [20b]
1. Yā Rab! Nedür bu dehrde her merd-i zūfünün
Olmış belā-yı ‘aql ile ārāmdan maşūn
 2. Yā Rab! Niçün bu ‘arşada her şahş-ı ‘ārifün
Miḳdār-ı fazlına göre derdi olur füzün
 3. Her ḳaḅı sūya ‘atf-ı nigāh itse bī-ḥuzūr
Her ḳaḅı şey’e şarf-ı ḥayāl itse ‘aqlı dūn
 4. Mümkün midür ḥaḳīḳat-i eşyāyı vezn ü derk
Mīzān-ı ‘aqla dirhem-i ta‘dīl iken zunūn
 5. Gencīde-yi başīret olur mı bu ‘acz ile
Ḥaysiyyet-i ḥavādis ü keyfiyyet-i şu’ūn
 6. Gūyā ki bunca miḥnet ü ḡam az gelüp olur
Bir de taḥakküm-i cūhelā ile baḡrı ḥūn
 7. Bilmem ki muḳteżā-yı nizām-ı cihān mıdur
Dā‘im cihānda cāhil olur mes‘adet-nümūn
 8. Cārī cihān cihān olalıdır bu ḳā‘ide
Bir aḥmaḳ-ı denīye olur ehl-i dīl zebūn
 9. Nādānı firāz-ı ‘izz ü sa‘ādette serfirāz
Dānā ḥazīz-i ‘acz ü mezellette sernigūn
 10. Nādānı kāmperver ider tāli‘-i bülend
Ehl-i kemāli sā‘il ider baḥt-ı vajgūn

11. Subhāne men taḥayyera fî şun‘ihi’l-‘uḳūl
Subhāne men bi-ḳudrethī ya‘cizū’l-fühūl

VIII.

1. Düşdi cüdā na‘īm-i şafādan Ebu’l-beşer
Oldı Ḥalīl’e tecrübegeh gerden-i beşer
2. Ya‘ḳūb’ı kıldı fırkat-i ferzend eşkbār
Oldı cenāb-ı Yūsuf’a çāh-ı belā maḳarr
3. Eyyūb’ı ‘illet-i beden inletdi zār zār
Minşāra eyledi Zekerıyyā fedā-yı ser
4. Başı kesildi ğadr ile Yahyā-yı mürselūḡ
Çıkdı semāya zūlm ile ‘İsī-i bī-peder
5. Tā‘if’de na‘li la‘le dönip oldı hem-şikest
Yevm-i Uḫud’da dūrre-yi nāb-ı Peygamber
6. Taş baġladı mecā‘a ile baṭn-ı pākine
Dünyāya raġbet eylemedi seyyidü’l-beşer
7. Te‘şīr-i semm ile eyledi Şıddīḳ irtihāl
Oldı şehīd-i tīġ-i ḳazā ‘ākıbet ‘Ömer
8. Encām irdi cāmi‘-i Kur‘ān şehādete
‘Āḫır cenāb-ı Ḥaydar’a da itdi tīġ eşer
9. Mesmūmen itti zāt-ı Ḥasan ‘Adn’e intiḳāl
Mazlūmen oldı şāh-ı şehīdān bürīde-ser
10. Her kimde ‘aşḳ gālīb ise ḳurb-ı Ḥazret’e
Ol deḡlü ānda derd ü belādur füzūnter
Ol deḡlü āndadur elem ü derd-bişter
11. Subhāne men taḥayyera fî şun‘ihi’l-‘uḳūl
Subhāne men bi-ḳudrethī ya‘cizū’l-fühūl

IX.

- [21a] 1. Kimdür bu ‘aczi ḥāşş kılan nev‘-i ādeme
Kimdür bu nev‘i eşref iden cümle ‘āleme

2. Şeytân u nefsi kimdür iden âlet-i şürûr
Kimdür koyan zebûn-ı hevâyı cehenneme
3. Manşûr'ı kim düşürdi Ene'l-Hak diyârına
Kim virdi hükm katli içün şer'-i ekreme
4. Kimdür şarâbı hürmet ile telhkâm iden
İ'mâl-i cām u bādeyi kim öğretten Cem'e
5. Kimdür Yehūd'ı münkir-i i'cāz-ı Hāk iden
Kimdür Mesīh'i nefh kılan zāt-ı Meryem'e
6. Kimdür viren cesāret-i şerr ü fezāhati
Süfyān'a Ca'de'ye Şemr'e İbn Mülcem'e
7. Kimdür Naşîr-i Tūs'ı Hülāgū'ya sevķ iden
Musta'sım'ı kim itdi qarîn İbn-i 'Alķam'a
8. Kimdür viren 'alîle tedāvîye ihtiyāc
Kimdür koyan meziyyet-i işlāhı merheme
9. Zenbūr kimden eyledi taḥşîl-i hendese
Bülbüllere kim eyledi ta'lîm-i zemzeme
10. Kimdür bu kârgāha çeken perde-i ḥafā
Kimdür viren taşavvur-ı teftiş 'ādeme
11. Subḥāne men taḥayyera fî şun'ihî'l-'uķûl
Subḥāne men bi-ķudretihî ya'cizü'l-fühûl

X.

1. İtmiş kimisini rāḥat iķbāl içün fedā
Olmış kimi beliyye-yi idbāra mübtelā
2. Olmış kimi tüvānger-i devrān iken zelîl
Olmış kimüne şerveti sermāye-yi 'anā
3. Toplar kimisini vāriş ü ḥādîş içün nuķûd
İyler kimisi servet içün 'ömrünü hebā
4. Düşmiş kimisi tecessüs-i kibrît-i aḥmere
Olmış kimüne mûcib-i iflās kimyā
5. İtmiş kimin ḥarîş-ı kıtāl ârzü-yı şān
Kılmış tama' kimisini cāndāde-yi veġā

6. Olmış kimi musahhar-ı efsün-ı çeşm-i yār
Olmış kimi muḳayyed-i gīsū-yı dīlrübā
7. İtmiş hevā-yı lāle kimin dāğdār-ı ğam
Olmış kimüne derd-i gül ü yāsemen belā
8. Tefrīḳ için kimisi okur ruḳye-yi füsün
Teshīr için kimisi yazar nüṣḥa-i du‘ā
9. Olmış kimi şafā ile rind-i piyālekeş
Olmış kimisi hırş ile üftāde-yi riya
10. İtmiş ḥulāṣa bir emel-i ḥās-ı bī-lüzüm
Her şahş-ı ḥürī kayd-ı esāretle mübtelā
11. Subḥāne men taḥayyera fī şun‘ihī’l-‘uḳūl
Subḥāne men bi-ḳudrethī ya‘cizū’l-fühūl

XI.

- [21b]
1. Mazlūma zālīm eyler iken zūlm ü ğadr ü āl
Kārında āşim olduğını eylemez ḥayāl
 2. Emvāl-i ḥalḳı sārīḳ alup sārīḳım dimez
Ḳātil vebāl-i ḳatle dahī virmez ihtimāl
 3. Ber-vech-i ḥaḳ beyān ider elbette fī‘line
Her ḳaḅsından eyler isen ayrıca su‘āl
 4. Bir memleketde şalb olunur ḳatī‘-ı tarīḳ
Bir yırde mūcib-i şeref ü faḥr olur bu ḥāl
 5. Bir beldede ḥicāb-ı zenān ‘ayb olur yine
Bir şehirde bu ḥālet olur bā’is-i cemāl
 6. Meşreb olur şarābı içüp ḥurmetin bilür
Mezheb olur ḥuḳūḳ-ı ‘ibādı görür ḥelāl
 7. Bir ‘āḳıl-i müsellemetü’l-eṭvāra maḥrem ol
Mişvār u ṭavrını naḳar-ı i‘tibāra al
 8. Seyr it ne deḅlū vaż‘-ı ğarībi ider zuhūr
Kim her biri cünūna olur başḳa başḳa dāl
 9. Vābestedür ḥayāline ef‘ālī herkesün
Kimse umūrına idemez nisbet-i ḍalāl

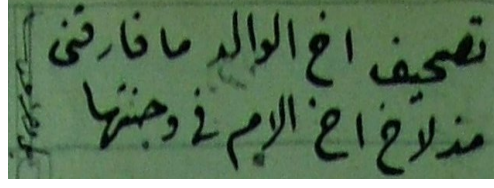
10. ‘Akl u cününü bâtl u haqqı beyân için
Yokdur cihānda hayf ki mīzān-ı i‘tidāl
11. Subhāne men taḥayyera fī şun‘ihi’l-‘uḳūl
Subhāne men bi-ḳudrethī ya‘cizū’l-fühūl

XII.

1. İyler şabāḥ şāmı vü leylī nehār ider
Şayfı kılar şitā vü ḥazānı bahār ider
2. Nez‘-i ḥayāt-ı ḥayy ider emvāta cān virür
İyler ğubārī ādem ü cismi ğubār ider
3. Cism-i Ḥalīl’e nārı ider nūr ḳudreti
Nūrı Kelīm’e ḥikmeti hemreng-i nār ider
4. Leylī-i ḥüsni çeşmine Şīrīn gösterip
Ferhād’ı derd-i ‘aşḳ ile Mecnūn u zār ider
5. Demlerce bir tama‘la kılar ḳalbi bī-ḥuzūr
Yıllarca bir emelle dili bī-ḳarār ider
6. Bir mülki bir ḥarīş-i bī-sitemkār için yıḳar
Bir ḳavmi bir münāfıḳ ile tārumār ider
7. Bir cismi ‘izz ü nāz ile sad-sāl besleyip
Encām-ı kār pençe-yi merge şikār ider
8. Yüz yılda bir vücūdı ḳılup genc-i ma‘rifet
Āḥır yerün nişīmen-i ḥāk-i mezār ider
9. ‘Ārif odur ki mu‘terif-i ‘acz olup **Ẓiyā**
Bu ḥādīsat-ı cāriyeden i‘tibār ider
10. Mülkünde ḥaqq-ı taşarruf ider “keyfe mā yeşā”²²
İsterse kevni yok ider isterse var ider
11. Subhāne men taḥayyera fī şun‘ihi’l-‘uḳūl
Subhāne men bi-ḳudrethī ya‘cizū’l-fühūl

²² Devleti dilediği gibi yönetme yaklaşımıdır.

[22a]

12. [Kıt'a]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Vaşf-ı hüsnüñ yazduğum 'ayb eyleme
Küllü 'ilmin leyse fi'l-ķirtās-ı dā'²³
2. Şaklarum dilde dehānuñ sırrını
Küllü sırrın cāveze'l-isneyi şā'²⁴

13. [Rubā'ī]

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Taşaddur eylemek şanma ki bir 'ālī nesebdendür
Kişi miqdārını bilmek hayā vü hem edebdendür
Tağaddüm eyledi neyse ki Qur'an içre ihlāşa
O çün medh-i İlāhīdür bu hod zemm-i Leheb'dendür

14. [Müfred / Es'ad Muḥliş Paşa]

Müfte'ilün Fā'ilün Müfte'ilün Fā'ilün

1. Olsa meyveş neş'e her eşyā-yı hürmetgırde
Ol zamān fark olunur hüşyār kim meyhā'r kim

15. [Müfred]

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Fünün-ı hikmetün elbette medārı şart-ı şıḥḥatdür
Ecel geldükde maḥv eyler kavānīn-i eṭibbāyı

²³ Kâğıtta olmayan her bilgi zayi olur, kaybolur.

²⁴ İki kişiyi aşan her sır yayılır.

16. [Müfred]

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Dil-i mecrūḥa zaḥm-ı tazedür her tesliyet **Rāḡıḇ**
Tesellī-i şemātet gūne-yi aḥbābdan feryād

17. [Müfred / Nābī]

Fā 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fa 'lün

1. Bir giren bir daḥī çıkmāz idi dükkānından
Dest-i berberdeki mikrāz diye idi çık çık

18. [Muḥammes]

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Bedende kalmadı rāḥat naşīb arayı arayı
Tolandurdı bizi kısmet Semerḵand [u] Buḥārā'yı
Ne lāzım saḡa gezmek Semerḵand [u] Buḥārā'yı
Saḡā erzāk olan kısmet gelür elbette arayı arayı
Lakin Mevlā sebep kılmış Semerḵand [u] Buḥārā'yı

19. [Müfred]

Fā 'lātün Fā 'lātün Fā 'lātün Fā 'lātün

1. Ġālibā imsāk u bezlūḡ şiddet-i te'siri var
Gül ü sünbül ehl-i cennet 'ūd u 'anber ehl-i nāz

20. [Kıt'a]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. İsm-i Yūsuf şeş ü pençāḥ u şad olduḡda şumār
Sā'atūḡ baḡ ne kim artar bu siyāk üzre çalar
2. Sā'atūḡ mu'cize-yi Ḥazret-i Yūsuf idüḡün
Şanem-i āḥad ile darbından işit leyl ü nehār

21. [Rubā'ī / Vehbī]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Dilerüm Rabbim bakmaya yüzümün kıresine
Merhem-i rahmet ura ma'şiyetüm yāresine
Keremünden her ne kadar mücrim isem kesmem ümīd
Giremez kimse efendiyle kuluñ āresine

22. Ez ğazel-i Es'ad Paşa

Müfte 'ilün Fā 'ilün Müfte 'ilün Fā 'ilün

1. Bu dünyā dört şeyle olmuş binā
Ben yiyeüm sen yime ben eyüüm sen fenā

23. [Matla']

?

1. Kīsede para evde odun dāma arkadaş diyor
Kıysa da oyunını kırmış tırma hele taş al taş diyor

24. [Matla']

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Fıtnetā bakma şaķın āteş-i şem'ümle yanarsın [Mumcī Çırağı]
Hıtañ gelicek sende beni mumla ararsın [Fıtnat Hānım]

25. [Matla']

?

1. Şūfī şūret başma kālīb karnı küp
Ma'rifetden bī-habersin ey koca düb

26. Mevlānā-yı mücessem

Lefifü'z-Zıdd-ı muķarrem

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Hoşdur un unlamak helvā umup aç olmaķdan
Yegdür taş taşımaķ nāmerde muhtāc olmaķdan

27. [Rubā‘ī]

?

1. Ne hâcet sırrını halka diyesün
Sonra dime deyü yalvarasun
Söyledüğün söze nâdim olasun
Eyü düşün öyle düşmân olasun

[22b]

28.

[Meşk Mecmū‘ası / Mebde-i Kitâbet]²⁵

Her meşk-i selâtin-i ‘Osmâniyye’den bir pâdişâhun zamânı veķāyi‘ mühimmesini câmi‘ olarak rik‘a meşki mecmū‘asıdır.

Eşer-i İbrâhîm Hâlet

Mekteb²⁶-i rüşdiyyeye devâm iden şâkirdânun taḥşîline mecbûr oldukları fûnûndan biri de fenn-i ḥatt enva‘ından rik‘adur. Sâyesi cevher-i ma‘rifete pîrâyebaḥş²⁷ olan şu devr-i terakķî-nümâda²⁸ esbâb-ı taḥşîliyye geçmişe kıyâs olunamayacak raddede ilerüleyüp her mektebe ta‘yîn buyurılan meşk ḥâ‘celerinün eşer iķdâmâtıyla müdâvimîn-i etḫâle bir nev‘-i yazı daḥî güzel ta‘lîm itdürilmekdedür.

Ancaķ şâkirdâna virilen meşķlerün hemân ekşerîsi²⁹ bayram tebrigi kıbâle-yi ‘ubûdiyyet tecdîdi inâyet teşekkûri gibi tûmturaķlu birtaķım âsârdan ‘ibâretdür.

Bir çocuğun ise alduğı meşķe yazısını beñzedebilmek içün naķd-i ‘ömrinün bir ḥaylisini ķaralama yazmağa şarf eylemesi ve bir şey’i ķaralaya ķaralaya ezberlemesi emr-i ṭabī‘î olup etḫâle kitâbet gibi fâ‘idelü bir fennün taḥşîli zımnında fâ‘idesiz ḥulûş-ı mektûbı

²⁵ Meşk Mecmū‘ası, İbrahim Hâlet Efendi tarafından h. 1297 yılında Arap harfleriyle *Mebde-i Kitâbet* ismiyle basılmıştır. Mecmuada, *Meşk Mecmu‘ası* adı altında bulunan bu kısım matbu eser ile mukayese edilerek okunmuş ve latin alfabesine aktarılmıştır.

²⁶ mekteb: mekâtib MK.

²⁷ -: baḥş MK.

²⁸ nümâda: nümân MK.

²⁹ ekşerîsi: ekşerî MK.

bilinmek ve daha oğrısı ezh n-ı  akird nı mecm 'a-yı 'atıka-yı n   a-yı   niyesine  evirmek erb b-ı kalem naz rında tecv z olunmayacağı emr-i celid r.

Bin 'en 'aleyh mekteblerce mu'ayyen olan dersler n tadr sine c z' i sekte bile getirilmeksizin ma   ud-ı bizz t olan h sn-i kit bet n ta  siliyle ber ber fazla olarak cism n  ıllu h km nde o ma   ud ile m ten sib bir k 'ide isti   ali ya'ni istif de i inde istif de hu  li i  n  akird na g sterilecek rik' a me  klerin n sınıflarına g re m stefid olacakları va   i' -i t ri iyye ve meb   is-i edebiyeyi c mi' bulınması neyyir-i   m l-i  ıllull  h den i tib sı env r-ı f y    n iden me' rif-i nez ret-i cel lesince tak  r   tens b buyurulmağla ikinci senede t r   g recek birinci sene  akird nına ma    s  zre ser r r -yı ta t-ı 'O m n  olan her p      n  'ahd-i h m    n  bir me   itti   z olunarak (Mebde-i Kit bet) n m yla i bu ris leye f ti a-yı mu  haf-ı 'O m n  sult n 'l-me     'O m n     'den besmeleke -i ibtid  ol dem g rilecek h teb n n k llet-i  amliyle 'u  ud-ı i l  ı m temenn dur.

H let

[23a]

Me   I

S ye-i ' l sinde ya ad ğumuz devlet-i 'aliyyen n m 'essisi Ert ğr l oğlı 'O m n     'd r.

Altı y z elli altı sene-yi hicriyyesinde S ğ d'de ' lem-i v c da gel p yigirmi tokuz ya ında kendisine Sel    den beglik 'unv n yla  abl u 'alem vir ldi. Altı y z tok  n tokuzda kırk    ya ında iken n mına hutbe o ud  te's s-i devlet eyledi. Yigirmi yedi sene saltanat yetmi  y l ' mr s rup yedi y z yigirmi altı senesi   irinde   irete ' zim olmağla Bur sa  i   rında t rbelerine defn idildi. M    run ileyh n zam nlarında bir  ok  al'alar alınıp h time-yi f t   t  Bur sa   hri olmu dur. Sult n 'O m n' n  adr-i cel line   -y  silki burh n olup n m  bu devlete 'unv ndur.

Me   II

Sel   n-i 'O m niyye'n n ikincisi 'O m n     'n n   hz desi Or  n     'dir.

Altı y z yetmi  sekiz senesinde tok p yedi y z yigirmi altıda kırk sekiz ya ında oldukları halde pederleri yerine c lis olarak Bur sa'yı p y-ı ta t eyledi. Otuz be  sene s ren zam n-ı saltanatlarında sikke v  elbise niz m t  ihd   u muv   af  asker ve siy    kav n n tanz m

olunmuş ve yigirmiden ziyāde yerler fetḥ idilerek esās-ı devlet tahkīm kılınmışdır. Seksen üç sene mu‘ammer olup yedi yüz altmış bir senesinde dār-ı beḳāya rıḥlet itdi. Merḥūm müşārun ileyh Burūsa’da manastır nām ḳubbede enīs-i ḳudsiyāndur.

Meşḳ III

Üçüncisi Orḫan Ġāzī’nün şehzādesi Sultān Murād-ı Evveldür ki Hudāvendigār diye ma‘rūfdur.

Yedi yüz yigirmi altı senesinde cihāna ḳadem başıp yedi yüz altmış bir senesi evā’ilinde otuz dört yaşında olarak tahta cülūs eyledi. Müddet-i saltanatları olan otuz bir yılda Rum³⁰ iline geṇip Edirne’yi maḳarr-ı hükümet ve bütün Bulḡaristān’ı zabt itdi. Yedi yüz toḳsān birde Şırp’a toḡrı yūriyerek Ḳoşova’da külliyyetlü düşmenle eylediḡi cenkde daḡı [23b] ḡālib geldi. Ḥayfā ki muḥārabe meydānını gezerken yaralı bir Şırplu müşārun ileyhi ḥançerle şehīd itmekle Burūsa’ya defn idilmiş ve altmış beş sene ‘ömür sürmüşdür. Şehīd-i merḥūmun ‘ulüvv-i murādına vekāyi’i burhāndur.

Meşḳ IV

Dördüncisi Yıldırım Bayezid Ḥāndur ki Sultān Murād-ı Ġāzī’nün şehzādesidir.

Yedi yüz altmış bir senesinde tevellüd idüp yedi yüz toḳsan birde Ḳoşova Muḥārabesi meydānında otuz yaşında iken kendisine bī‘at olındı. On dört yıl temādī iden zamān-ı saltanatlarında pek çok fütūḥāta muvaffaḳ olmalarıyla (Sultān-ı iḳlīm-i Rūm) ‘unvānını ve ḳābūḳlığıne binā’en “Yıldırım” nāmını ḳazandı ise de sekiz yüz beş sāli ḥilālinde inḳılāb-ı felek böyle bir yıldırımı Timūrlenk’e esīr iderek belā-yı keder kırḳ dört yaşında iken³¹ terk-i cihāna mecbūr eyledi. Na‘şları Burūsa’da mustaḡraḳ-ı raḥmet-i raḥmāndur.

Meşḳ V

Beşincisi Yıldırım Bayezid’ün şehzādesi Sultān Mehmed-i Evvel ki Çelebi diye meşhūrdur.

Topal Timūr’un ayaklandurduḡı fitne üzerine on bir yıl ḳadar idāre-yi devlet-i şehzādelerün dest-i keşmekeşānesinde ḳalmış iken Çelebi Mehmed’ün ḥüsn-i hareketi sā’iḳasıyla sekiz yüz on altı tāriḫinde Edirne’de pādīşāhlıḡı i‘lān olındı ki ol vaḳt otuz beş

³⁰ Anadolu’dan Rum: Rum MK.

³¹ iken: - MK.

yaşında idi. Müşârun ileyh yedi yüz seksen bir senesinde toğup sekiz sene saltanat sürmüş ve sekiz yüz yigirmi dörtde kırk üç yaşında iken vefât idüp Burûsa’da Yeşil Cami ‘ yanına defn olunmuşdur. Şu Timur vaq‘ası üzerine sektelenen idâre-yi devleti tâze bir kudret ile meydâna çıkarmasıyla müşârun ileyhe müceddid-i şânî dinilse şâyândur.

Meşq VI

Altıncısı Sulţân Murâd-ı Şânî ki Çelebi Sulţân Mehmed’ün şehzâdesidür.

Sekiz yüz altı senesinde dünyâya gelüp sekiz yüz yigirmi dörtde on sekiz yaşında iken pâdişâh oldu.

[24a] Otuz bir yıl taht-ı saltanatda bulınarak nice kal‘alar ve şehirler feth idüp Koso va muhârabesinde dahî düşmanı perîşân itdi. Bir aralık taht u tâcı oğlu Fâtih’e bi’l-ihtiyâr terk eyledi ise de ilcâ-yı maşlahat yine cülûsini iktizâ itdürdi. Sekiz yüz elli beş târihinde sinleri kırk toğuzda iken ‘âzîm-i dâr-ı beka olup Burûsa’da câmi‘leri yanına defn idildi. Luţf u kahrı birbirine münâsib³² hakîmmeşreb bir hükümdâr-ı vâlâşândur.

Meşq VII

Yedincisi Sulţân Murâd-ı Şânî’nün şehzâdesi Sulţân Mehmed-i Şânî’dür.

Sekiz yüz otuz üç senesinde pîrâye-yi ‘âlem-i vücûd olup sekiz yüz elli beşde ikinci def‘a olarak taht-ı ‘Osmânî’ye cülûs eyledi ki o zamân yaşları yigirmi ikiye varmışdı. Otuz bir yıl müddet-i saltanatlarında Trabzon, Bosna, Eflâk misüllü mühim noktaları zabt idüp huşûşan tağlardan gemi aşırmağ gibi büyük tedbîrler ile sekiz yüz elli yedi târihinde İstanbul’ı dahî feth eyleyerek “Ebu’l-feth” ve “Fâtih” unvanları aldı. Elli üç sene yaşayup sekiz yüz seksen altıda vefât itmekle Fâtih’deki türbelerine defn idildi. Müşârun ileyhün ‘ulüvv-i şânına (feleni‘me’l-emîr....) esniye-yi seniyyesine mazhariyyeti delîl-i vâcibü’l-leşkerândur.

Meşq VIII

Sekizincisi Hâzret-i Fâtih’ün şehzâdesi Sulţân Bayezid-i Velî’dür.

Sekiz yüz elli bir târihinde cihâna gelerek sekiz yüz seksen altıda otuz beş yaşında iken câlis-i evreng-i ‘Osmânî oldu. Otuz iki yıl saltanat sürüp Tarsûs, Aţana cihetleri zamânında

³² münâsib: mütenasip MK.

feth oldu. Endülüs ‘Araplarının tazallümü üzerine donanma sevķ olınup İspanya sevāhili sıkışdırıldı. Müşārun ilehe ferāğ-ı sālībe mecbūr olarak tokuz yüz on sekiz tārīhinde oğlı Sultān Selīm’e teslīm-i taht,³³ altmış yedi yaşında vefāt eyledi. Bayezid’deki türbelerinde günūde-yi bister-i ğufrāndur.

Meşķ IX

Tokuzuncısı Yavuz Sultān Selīm ki Bayezid-i Velī’nün şehzādesidür.

Sekiz yüz yetmiş beş senesinde pānihāde-yi ‘ālem ve tokuz yüz on sekizde kırķ üç yaşında iken cihāngīrāne pādīşāh oldu. Sekiz seneden az ziyāde süren müddet-i saltanatlarında ‘Acem’i pāymāl ve Mısır ve Şām’ı hāşılı bütün ‘Arabistan’ı zabt idüp [24b] “Hādīmü’l-Harameyn” ve “Sultānu’l-‘Arab ve’l-‘Acem ve’r-Rūm” ‘unvanlarını ihrāz eyleyerek cism-i saltanatı rūh-ı mukaddes-i hılāfetle hayāt-ı sermedīye mazhar buyurdu. Tokuz yüz yigirmi altı tārīhinde elli bir yaşında iken irtiḥāl idüp Sultān Selīm’deki türbelerine defn idildi. Vakāyi’iyle sābitdür ki müşārun ileyh her ḥükmi muvāfık-ı icāb-ı zamān ve yavuz laķabı bahādurlığına şān³⁴ bir ķahramāndur.

Meşķ X

Onuncısı Sultān Selīm’ün şehzādesi Kānūnī Sultān Süleymān’dur.

Tokuz yüz senesinde zīver-i mihr-i şühūd olup tokuz yüz yigirmi altıda yigirmi altı yaşında iken ḥalīfe-yi enām ve müceddeden vaż‘-ı kavānīn eylemekle Kānūnī diye benām oldu. Kırķ sekiz sene devām iden zamān-ı saltanatlarında Venedik, Mora, Rodos, Bağdād, Yemen, Hābeş, Şīrvān, Dāğīstān, Gürcistān, Macār, Eflāk, Boğdān gibi nice nice metīn ķal’alar, şarb ḥazīreler, cesīm ūlkeler ve’l-hāşıl berren ve bahren küçük ve büyük seksenden ziyāde yer³⁵ āverde-yi dest-i ğalibiyyet idilip hemān dünyānuñ yarısı ‘Osmānlu elinde bulunmuş ve donanma-yı hümāyūn Akdeñiz şularında ve ‘ummān-ı Hind deñizlerinde ‘ālem-i mużafferīyyetle sernümā-yı mehābet olmuştur. Müşārun ileyh on üç def’a bizzāt ğazāya gidüp her seferinde şānlu şānlu fütūḥāta nā’il olarak tokuz yüz yetmiş dört tārīhinde yetmiş dört yaşında bulunduğı ḥalde ‘azm itdiği şon seferde āḥirete sefer eylemekle Süleymāniye’deki türbelerine defn idildi. Gerçi ‘ahd-i Süleymānī devr-i

³³ taht: taht idüp MK.

³⁴ şān: şāyān MK.

³⁵ yer: yerler MK.

Kemāl-i ‘Osmānī olup Viyana’yı muhāşara ve her muhārebede ğalebe iderek Avusturya’yı virgüye bağlayan ve İspanya’dan bîzār olan Fransa devletine imdād eyleyen Sultān Süleymān’dur. Ammā zevāl-i istiḳbāle de mebde’ olan o zamāndur.

Meşķ XI

On birincisi Sultān Süleymān’ın şehzadesi Sultān Selīm-i Šānī’dır.

Ṭoķuz yüz otuz senesinde ‘āleme gelüp ṭoķuz yüz yetmiş dördte kırķ yaşında iken dersi‘ādetde taḥta cülūs eyledi. Müte‘ākıben Belgrad’a şitāb ile oradan ordı-yı hümāyūnı alarak ‘avdet itdi. Zamānında memālikūn taḥkīm-i işlāḥātıyla berāber Ṭrablus ve Ṭunus gibi ba‘zı yerler de ele geçirilmiş ve donanma daḥī düşmen sefāine ğalebe ile tazmīnāt almışdır. Sekiz yıldan mütecāviz serīr-i salṭanatda bulınarak ṭoķuz yüz seksen ikide elli iki yaşında iken vefāt itmekle Ayaşofya’daki türbeye defn idildi. Müşārun ileyh devrinde muḥāfaẓa-yı şān-ı devlete muvaffaķ olmuş bir cihānbāndur.

[25a]

Meşķ XII

On ikincisi Sultān Murād-ı Šālīs ki Sultān Selīm-i Šānī’nün şehzadesidür.

Ṭoķuz yüz elli üç senesinde tevellüd idüp ṭoķuz yüz seksen ikide yigirmi ṭoķuz yaşında iken pādīşāh oldu. Yigirmi yıldan ‘ibāret olan müddet-i salṭanatınun evā’ilinde ba‘zı işlāḥāt ve fütūḥāta muvaffaķ olunmuş ise de şoḡraları mehām-ı devlet tecrübesizler ellerine düşerek reng-i idāre biraz deġişdi. Biñ üç tārīhinde elli yaşında iken vefāt idüp Ayaşofya’daki türbeye defn olındı. Müşārun ileyhün yüz on beş evladı olup nüdemāya mā’il ‘ulūm-ı ġarībeye mütemāyil bir sultān-ı sa‘d-iḳtirāndur.

Meşķ XIII

On üçüncüsü Sultān Murād-ı Šālīs’ün şehzadesi Sultān Mehmed-i Šālīs’dür.

Ṭoķuz yüz yetmiş dörd senesi³⁶ cihāna ḳadem başup biñ üçde yigirmi ṭoķuz yaşında olduġı halde taḥta çıķdı. Zamānında dehşetlü ḥarble Egri Ḳal’a fethine muvaffaķ olındı ise de mu’aḥḥaran sū’-yı idāre ilerüleyup dāḥilen fitne çoġalmaġa ḥāricen daḥī Avusturyalı ve İrānī’ler şınurı şıķışdurmaġa başladı. Ṭoķuz seneye ḳarīb salṭanat sürüp biñ on iki

³⁶ senesi: senesinde MK.

tārihinde otuz yedi yaşında iken irtihāl eyledi. Ayaşofya'da³⁷ defn-i hāk-i mağfiret-mel'āndur.

Meşq XIV

On dördünci[si] Sultān Aḥmed-i Evvel ki Sultān Meḥmed-i Šālīs'ün şehzādesidür. Tokuz yüz toḡsan sekiz senesinde toḡup biḡ on ikide on dört yaşında olarak pādīšāh oldı. Ve bu ešnada Celālī bāḡileriyle uğraşulup dāhili bir ḡayli ıslahāt icrā olunduḡdan başka ḡaricen Tebrīz ve Naḡcūvān alındı. Saltanatı on³⁸ dört sene temādī idüp biḡ yigirmi altı tārihinde yigirmi sekiz yaşında iken vefāt iderek Sultān Aḥmed Cāmi'ī yanındaki türbelerine defn idildi. Müşārun ileyhün bülend-i maḡşad-ı ber-ḡudāvend-i nevcivān idüḡi veḡāyi'inden 'ibāretdür.

[25b]

Meşq XV

On beşincisi Sultān Aḥmed-i Evvel'ün şehzādesi Sultān 'Osmān'dur.³⁹ Biḡ on üç senesinde dünyāya gelüp biḡ yigirmi yedide on dört yaşında iken pādīšāh oldı. Dört seneyi tecāvüz iden⁴⁰ müddet-i saltanatlarında Aḡdeniz'de ḡorşanlar yapıdurılup başda Lehlüler münhezim idildi ise de yeñiçerilerün yolsuzluḡları muvaffaḡıyyet⁴¹-i tāmme ye māni' olmaḡla Sultān-ı müşārun ileyh bunların terbiye ve ıslāḡı fikrine düşdi. Her naşılşa şu niyetler şāyi' olduḡından bir ālā-yı ni'met ḡā'ini Genç 'Osmān gibi bir arslanı biḡ otuz bir senesinde on sekiz yaşında iken cāḡüzārāne bir vaḡ'-ı bī-edebānede şehīd itdiler. Müşārun ileyh Sultān Aḥmed türbesinde medfūn-ı ḡülgeşt-i cināndur.

Meşq XVI

On altıncısı Sultān Mustafā Ḥāndur ki Sultān Meḥmed-i Šālīs'ün şehzādesidür. Biḡ bir senesinde tevellūd idüp yigirmi beş yaşında iken biḡ yigirmi altıda ber-mu'tād cülūs eyledi ise de kesālet mizācları ḡasebiyle üç ay şonra ḡal' olınarak Sultān 'Osmān'ın vuḡū'-yı şehādeti üzerine biḡ otuz birde tekrār taḡta çıkarıldı. İki def'a da bir sene iki ay ḡadar taḡtında bulınup zamānında söz ayaḡa düşmekle ḡaraf ḡaraf uyanan fitneler müşārun

³⁷ Ayasofya'da: Ayasofya'da türbede MK.

³⁸ on: - MK.

³⁹ 'Osmāndur: Osmān-ı šānīdür MK.

⁴⁰ tecāvüz iden: mütecāviz MK.

⁴¹ muvaffaḡıyyet: muḡafferiyyet MK.

ileyhün bütün bütün merākını arturduğundan biñ otuz iki tārîhinde yine ihtiyār-ı inzivāya mecbūriyyetini icāb itdürdi. Kūşe-yi ‘uzletde on altı sene daha yaşayup kırk yedi yaşında vefāt itmekle Ayaşofya’daki türbeye defn idildi. Vuķū‘atıyla müşbetdür ki müşārun ileyhe hālîşu’l-cinān bir tācdār-ı şāfi-beyāñdur.

Meşķ XVII

On yedincisi Sultān Aḥmed-i Evvel’ün şehzādesi Sultān Murād-ı Rābi’dür.

Biñ yigirmi senesinde cihāna gelerek biñ otuz ikide on iki yaşında iken cülūs eyledi. Sinleri on altıya varduķda⁴² fırsat ‘ad idüp azgınlığı başdan aşırın yeñiçerileri ķahr u tenkîl eyleyerek ‘Osmān Ğāzî’nün intikāmını aldı. Herkesün göñline hükümet ķorkusını düşürüp idāre-yi devleti düzletdi.

[26a] On yedi yıl salṭanat sürüp biñ kırk toķuz tārîhinde yigirmi toķuz yaşında olduğı halde irtihāl eylemekle Sultān Aḥmed türbesine defn idildi. Müşārun ileyhün şedîd görinen tedābirinün isti’dād-ı zamāna muvāfık bulunduğı i’tirāfkerde-yi tārîh-şināsāndur.

Meşķ XVIII

On sekizincisi Sultān İbrāhîmdür ki Sultān Aḥmed-i Evvel’ün şehzādesidür.

Biñ yigirmi dört senesinde zībārā-yı vücūd olup biñ kırk toķuzda yigirmi beş yaşında olarak tahta çıķdı. Toķuz sene süren zamān-ı salṭanatlarınun ibtidālari güzel gidüp Ḥanya Ḳal’ası daḥî zamānında feth olunmuş ise de şonraları isrāf u sefāhat çoğalmış ve rişte-yi bend kırılıp gösterilen maḥalliyāta nümāyişler halka ğarip görünmege başlamışdur. Nihāyet biñ elli sekiz tārîhinde terk-i ğā’ile-yi taht itdükden on gün mürūrında otuz yaşında iken serîr-i ‘ālemi daḥî fedā eylemekle Ayaşofya türbesine defn idildi.⁴³ Merḥūmun şāfi sîretine pîrāyîş-i meftūniyeti nişāndur.

Meşķ XIX

On toķuzuncısı Sultān İbrāhîm’ün şehzādesi Avcı Sultān Meḥmed Ḥān’dur.

Biñ elli bir senesinde toğup yedi yaşında iken biñ elli sekizde tahta çıkarıldı. Kösem Vālide diye meşhūr büyük vālideleri Māhpeyker Sultān ıslāḥ-ı idāreye çalışmış ise de fesede ile başa çıkılamayup devletün hālî ise fenāya varduğundan Köprülü Meḥmed Paşa

⁴² varduķda: varduķda gençliklerini MK.

⁴³ idildi: oldu MK.

şadārete getirildi. Saltanatları kırk sene sürüp yigirmi beş sene muḥārabesi devām iden Girid zamānında kāmilen alındı. Ava olan ibtilaları biḡ toḡsan toḡuz tārihinde ferāḡ-ı taḡta sebep olup andan şonra dört sene daha mu‘ammer olarak elli iki yaşında vefāt itmekle Yengi Cami‘deki türbeye defn idildi. Şikāre meylānına nisbeten şöhreti cesbāndur.

[26b]

Meşḡ XX

Yigirmincisi Sultān Süleymān-ı Šānī ki Sultān İbrāhim’ün şehzādesidür.

Biḡ elli iki senesinde dünyāya gelüp biḡ toḡsan toḡuzda kırk yedi yaşında iken pādişāh oldu. Üç sene süren müddet-i saltanatlarında Venediklü Mora’yı, Avusturyalı Belgrad’ı alarak Bosna ḡudūdı taḡyīḡ u nīş zabt idilmesi üzerine Köprililerden Kara Mustafa Paşa şadārete getirilüp hemān nīzām-ı cedīd terettübiyle⁴⁴ āsāyiş i‘āde olunmuş ve düşmen daḡi Şava ve Tuna nehirlerinin öbür yakasına geçirilmişdür. Biḡ yüz iki sālinde elli bir yaşında iken vefāt idüp Ḳānūnī Sultān Süleymān türbesine defn idildi. ‘Ālimden⁴⁵ ziyāde ‘ilme rāḡīb bir pādişāh-ı bāhiru’l-īkāndur.

Meşḡ XXI

Yigirmi birincisi Sultān İbrāhīm’ün şehzādesi Sultān Aḡmed-i Šānī’dür.

Biḡ elli üç senesinde ‘āleme gelerek yüz ikide kırk toḡuz yaşında iken cülūs eyledi. Avusturya ile vuḡū‘ bulan muḡārebede Mustafa Paşa şehīd düşmekle ‘Osmānlu ordısı ric‘ate mecbūr oldu. Dört yıl taḡt-ı saltanatda bulunup biḡ yüz altıda elli üç yaşında oldukları ḡālde vefāt eyledi. Ḳānūnī Sultān Süleymān türbesinde medfūn-ı ravza-yı cināndur.⁴⁶

Meşḡ XXII

Yigirmi ikincisi Sultān Mustafa Ḥān-ı Šānī ki Sultān Mehmed-i Rābi‘ün şehzādesidür.

Biḡ yetmiş dört senesinde tevellūd iderek bin yüz altıda otuz iki yaşında iken cālīs-i serīr-i saltanat oldu. Toḡuz yıl süren müddet-i saltanatlarının ibtidālarında yüz gösteren ḡalebe mü‘aḡḡaran

⁴⁴ terettübiyle: tertibīlere MK.

⁴⁵ ‘ālimden: ḡikmetden MK.

⁴⁶ cināndur: rızvāndur MK.

[27a] i' rāz eylemekle her tarafla 'akd-i muşālahā olunup ahvāl-i dāhiliyyenūñ ıslāhıyla uğraşıldığı sırada yenîçerilerūñ tavr-ı bāğiyāneleri müşārun ileyhi terk-i saltānata mecbūr eyledi. Beş māh sonra biñ yüz on beşde kırk bir yaşında iken irtihāl eylemekle Yeni Cāmi' türbesine defn olındı. Ahvāl-i tārīhiyyesi şehādetiyle müşbetdür ki sū'-yı mu'temedde karīn bir şehir-i yār-ı nākısu'l-idmāndur.

Meşķ XXIII

Yigirmi üçüncisi Sultān Aḥmed-i Šālīs bin Sultān Meḥmed-i Rābi'dür.

Biñ seksen dört senesinde toğup biñ yüz on beşde otuz bir yaşında iken cālīs-i serīr-i 'Osmānī oldı. Yigirmi sekiz yıl süren müddet-i saltanatlarında Mora istirdād ve Pruṭ'da Rusyalı berbād idildi ise de mü'ahḥaran Venediklü Nemçe ile ittiḥād iderek galebe çalmalarıyla 'akd-i muşālahaya rağbet olındı. Şan'at-ı tabā'at İstanbul'da tervīç olunup bir taraftan me'ārif terakķī itdiği misüllü diğer yandan daḥī ḥalk zevķe dadandı. Biñ yüz kırk üç tārīhinde elli toķuz yaşında iken ḥasbe'l-iķtizā kūşe-yi inzivāya çekilüp altı sene daha yaşadıķdan sonra biñ yüz kırk toķuzda vefāt itmekle Yeni Cāmi' türbesine defn olındı. Müşārun ileyḥ zarīf ve zuraḑa-perver bir melik-i mālīkū'l-'irfāndur.

Meşķ XXIV

Yigirmi dördüncisi Sultān Mustāfa Ḥān-ı Šānī'nūñ şehzādesi Sultān Maḥmūd-ı Evvel'dür.

Biñ yüz sekiz senesinde cihāna gelerek biñ yüz kırk üçde otuz beş yaşında olduğı ḥalde cülūs idüp yigirmi beş sene saltanat ve altmış yıl 'ömür sürdi. Āvān-ı saltanatlarında 'Acem'e açılan seferi fırsat bilüp Kırım, Şırp, Eflāk cihetlerini istilā eyleyen Rusya ve Rusya orduları tağıdılarak muşālahalar 'akd olındı. Biñ yüz altmış sekiz tārīhinde nā-mizāc iken selamlık resm-i 'ālīsine çıkup 'avdetinde at üzerinde vefāt eylemekle Yeni Cāmī' türbesine defn olındı. Müşārun ileyḥ'ūñ şu ḥālī cālīb-i naẓar-ı im'āndur.

Meşķ XXV

[27b] Yigirmi beşincisi Mustāfa Ḥān-ı Šānī'nūñ şehzādesi Sultān 'Osmān-ı Šālīs'dür.

Biñ yüz on senesinde tevellüd idüp biñ altmış sekizde elli sekiz yaşında iken pādīşāḥ olarak üç buçuķ yıl kadar temādi iden zamān-ı saltanatlarında terk-i ḥarble ıslāḥ-ı memleket ve men'-i seḑāhete ḥaşr-ı himmet olındı. Maḥmūd-ı Evvel zamānında

başlanılan cāmi‘ zamānında hitām bulmağla Nūr-ı ‘Osmāniyye dinildi. Altmış bir seneden ziyāde mu‘ammer olup bin yüz yetmiş bir sālī āhirinde irtihāl eylemekle Yeni Cāmi‘ türbesine defn idildi. El-ān tarabdan rūgerdān bir hudāvend-i šalāh-resāndur.⁴⁷

Meşq XXVI

Yigirmi altıncısı Sultān Aḥmed-i Šālīs’ün şehzādesi Mustafa Hān-ı Šālīs’dür. Bin yüz yigirmi toğuzda toğup bin yüz yetmiş birde kırk iki yaşında iken tahta çıktı. On altı yıldan ziyāde süren müddet-i saltanatlarında açılan seferlerde yenîçeriler serkeşliği başdan aşırıldı. Nihayet-i kār Rusyalı Kırım’ı istilā ile Eflāk ve Boğdān’ı ele alup Avusturya ve Prusyalılar ile Lehistan’ın muḳāsesiçün Rusya ile uruşdılar. Bu ešnāda kendileri ḥaste iken bizzāt seferde kıyām eylemiş ise de bin yüz seksen yedi tārīhinde sinni elli toğuza müteḳārib olarak vefāt itmekle Lāleli Cāmi‘ne defn idildi. Müşārun ileyh fenn-i āšinā-yı deḳāyi‘ bir pādīšāh-ı daḳīkadandır.

Meşq XXVII

Yigirmi yedincisi Sultān Aḥmed-i Šālīs’ün şehzādesi ‘Abdülḥamīd Hān’dur. Bin yüz otuz yedi tārīhinde tevellūd idüp bin yüz seksen yedide elli yaşında iken cülūs eyledi. Tiz elden sefer tedārīki görölüp Rusya üzerine ordu sevḳ olındı ise de yenîçerilerin ḥadd-i ḡāyete varan ḥareket-i rezilāneleri muvaffaḳḳiyyetsizliği netice virerek [28a] Rusyalı bu sefer temşiyet-i muzmerātına ve Eflāk ile Boğdān⁴⁸ ba‘zı mertebe imtiyāzāta nā’il oldu. Kırım ḥānı Šāhin Girāy ise ḥükümeti Rusya’ya ferāḡ ile bütün Kırım atası elden gitdi. Müşārun ileyh on altı seneye yakīn saltanat sürüp bin iki yüz üç tārīhinde altmış altı yaşında iken vefāt itdi. Bağçekapusındaki türbe-yi maḥşūşalarında mustāḡrak-ı maḡfīret-i yezdandır.

Meşq XXVIII

Yigirmi sekizincisi Mustafa Hān-ı Šālīs’ün şehzādesi Sultān Selīm-i Šālīs’dür. Bin yüz yetmiş beş senesinde ‘āleme gelüp bin iki yüz üçde yigirmi sekiz yaşında oldukları ḥalde serīr-i saltanata cālīs oldu. Yenîçeriler ile iş görmek kābil olmayacağını taḥḳīk eylemekle hemān Rusya ve Prusya ile muşālaha ‘aḳd olınarak ıslāḥāt-ı dāḥiliyyeye

⁴⁷ šalāh-resāndur: zamāndur MK.

⁴⁸ -: daḥī MK.

haşr-ı⁴⁹ himmet ve nizām-ı cedīd tanzimüne müsāra‘at olındı. Ancak bu teşebbüs menfeze ve fesede gürühunun menāfi‘-i şahşıyyelerine tokındüğundan ihdās eyledükleri fesād üzerine müşārun ileyh terk-i saltanat eyledi. On tokuz sene taht-ı saltanatda bulunup bin iki yüz yigirmi iki sālinde kırk sekiz yaşında iken ‘āzim⁵⁰-i dāru’n-na‘īm olmağla Lāleli Türbesi’ne defn idildi. Taşmīmāt u teşebbüsātı burhāndur ki müşārun ileyh selīmü’l-‘aql bir hudāvend-i ḥalīmü’l-cināndur.

Meşķ XXIX

Yigirmi tokuzuncısı Sultān ‘Abdülḥamīd’ün şehzādesi Mustafa Hān’dur.

Bin yüz toksan üç senesinde toğup bin [iki] yüz yigirmi ikide yigirmi tokuz yaşında iken tahta çıkarıldı. Hīn-i iclāsda⁵¹ yenıçeri eşirrāsı ayakda ve birtakım aç gözlü eşirrā da iş başında olup şerāre-yi fesād her yana huşūsiyla Silistre’deki ordıya sirāyet yledi. Ancak Rusya’nun āhir meşğalesi ‘aķd-i mütārekeyi müstelzim oldu ise de ālāyiş-i ḥāl bu revişle mūhlik-i istiķbāl görünerek Mustafa Hān’uñ ḥal’ini icāb itdi. Bir seneden az ziyāde tahtda bulunarak iki yüz

[28b] yigirmi üç senesinde ölmekle Ḥamīdiyye Türbesi’ne defn idildi. Vaķāyi‘un gösterişine göre müşārun ileyh derūnī şāf, kurenāsı bī-insāf bir pādīşāh-ı cihāndur.

Meşķ XXX

Otuzuncısı Sultān ‘Abdülḥamīd’ün şehzādesi Sultān Maḥmūd-ı Šānī’dür ki ‘Adlī ‘unvānı pīrāye-yi şānıdır.

Bin yüz toksan tokuz senesi evāhıründe zīver-i mehd-i cihān ve yigirmi dört yaşında olduğı ḥalde iki yüz yigirmi üçde şehinşāh-ı zamān oldu. Āvān-ı cūlūslerinde aḥvāl-i devlet maḥşerāşūb-ı numūne olup yenıçeri ḥaşerātının her biri āfāt-ı cān-ı keşmekeş derebegleri ise cism-i devlete azmış birer⁵² çıbān olmuş idi. Dāḥilen aḥvāl bu ḥalde⁵³ olup ḥāricen ise Rusyalılar Besarabya’yı, İngilizler Cezāyir-i seb‘a’yı, Fransızlar Cezayir’i ele geçürerek Yunanistān dahī istiķlāl-i nām kazanmışıdı. Böyle bir karışık ‘ālemde ümīd-i necāt feth-i tīr-i necāt kabīlinden görünür iken müşārun ileyh cāhidāne vaķārāne bir tedbīr-

⁴⁹ haşr-ı: - MK.

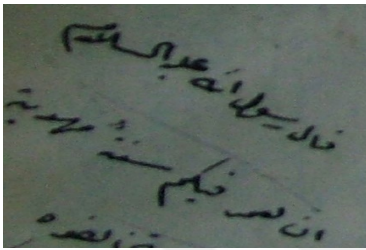
⁵⁰ ‘āzim: ḥāzim MK.

⁵¹ iclāsda: iclāsında MK.

⁵² birer: bir bir MK.

⁵³ ḥalde: minvalde MK.

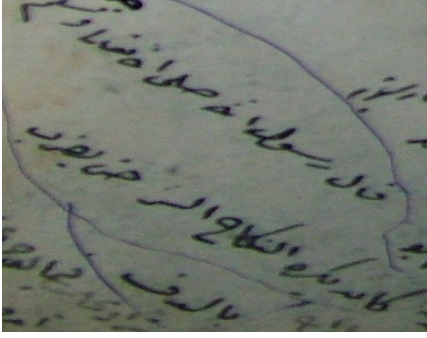
i ‘ādilāne ile şān-ı devleti berbāda sebebiyyet viren yenîçeriye ortadan kaldırup te’sîs-i nizām-ı cedîd ve derebegi adını nâ-bedîd eylemekle ‘Adlî nām-ı nāmîsini aldı. Ancak bu tebeddülâtı Rusyalu⁵⁴ fırsat ittihâz iderek açduğı muhārebenüñ netîcesinde ağır şartlı bir mu‘āhede ‘aқdine mecbûriyyet virdi. Müşārun ileyh Sultān Maḥmūd otuz üç seneye qarîb saltanat ve elli beş yıl ‘ömür sürip biñ iki yüz elli beş senesinde ‘āzim-i beḳā olmağla türbe-yi maḥşûşalarına defn idildi. Mü’esses-i nizām-ı cedîd olmak ḥayşiiyyetiyle müceddid ‘unvânına aḥrā bir Ḥākān-ı Celîlû’l-Erkāndur.

Şalât-ı terāvîḥ-i vaқt-i sa‘adetde yalnız iki def‘a cemā‘atle olınup ba‘dehū terk idüldüğü mişüllü Ḥazret-i Ebā Bekr’ün zamān-ı ḥılāfetde daḥî şaḥābe-i güzîn efendimüz ḥānelerinde münferiden edā iderler imiş. Zamān-ı ḥılāfetden de ‘Ömeru’l-Fārūḳ efendimüz cemā‘atle edā olınmasını ḥuşûşî emir buyurmaları üzerine şaḥābe-yi güzîn efendimüz ḥılāf-ı sünnete bir edille-yi ḳatı‘aya istinād olınmaduḳça bu mişillü emre itā‘at idemeyeceklerin beyān

[29a] itmeleri üzerine Fārūḳ ḥazretleri daḥî şaḥābe-yi güzîn efendimüzden bir zātı celb ile rasûl-i ekrem şallallāhu ‘aleyhi ve sellem efendimüz filān vaқt ve filān yerde bir ḥadîs-i şerîf buyurmuşlar idi. Ḥaṭruñızda mıdur deyu su‘ale cevāben mezkûr “İnne ‘ömri fîküm ilā ah.” ḥadîs-i şerîfini ḳırā‘et ve bu ḥadîs-i şerîfün lafzını ḥatırında ise de ma‘nāsına vāḳıf olduğını ‘arz itmekle işte bu ḥadîs-i şerifden murād-ı rasûlullah bu idi. İşte ben terāvîḥün fīmā be‘ad cemā‘atle edā olınmasını emr ideyorum deyu cemā‘atle edāsına emr itmesinden şimdiye degin şalât-ı terāvîḥ cemā‘atle edā olınur ve ‘alā hāzā şalât-ı terāvîḥe şalât-ı mehdiyye tesmiye ḳılınur.

⁵⁴ Rusyalu: Rusya MK.

Meşq XXXI

Otuz birincisi Sultān Maḥmūd-ı ‘Adlī’nün şehzādesi ‘Abdūlmecīd Ḥān-ı Ġāzī’dür. BİN iki yüz otuz yedi senesinde gehvāre-yi şühūda pīrāye olup BİN iki yüz elli beşde on sekiz yaşında iken cālīs-i serīr-i saltanat oldu. ‘Ahd-i hümāyūnlarında tanzīmāt-ı ḥayriyye te’sīs buyurulup bu ise zamān-ı saltanatlarının ḥayāt-ı ebediyyeye mazhar bir ešer-i sa’ādet perveri bulunmağla şu sāyede cihet cihet tensikāt u ıslāḥāt taḳarrüre başlamış ve bir müddetden berū sürüklenmekde olan Mısır ġā’ilesi bertarāf idilmişdür. BİN [iki] yüz yetmiş tārīhinde Rusya devletiñ açup el-ān mes’ele-yi zā’ile diye zebān-zed olan muḥārabede ‘Osmanlı ‘askeri bi-ḥaḳḳın ibrāz-ı şān u saṭvet iderek ve İngiltere, Fransa, Sardunya devletleri devlet-i ‘aliyye ile ittifāk eyleyerek şān-ı saltanata lāyık şūretde Pāris mu’āhedesinün tanzīmine muvaffak oldu ve nām-ı nāmīsine Ġāzī ‘unvānını ‘ilāve-yi şān kıldı. Yigirmi iki sene evreng-i devletde bulınarak kırk yaşında oldukları ḥalde yetmiş yedide ‘azm⁵⁵-i dāru’l-ḳarār eyledi. Sultān Selīm’deki türbe-yi maḥşūşalarında müstağraḳ-ı raḥmet-i Rabbü’l-müste‘āndur.

Raḥmetüllāh-ı ‘aleyhim ecma’ın

Ma’ārif mektübīsī Ḥālet Beg tarafından mekātīb içün tertīb olup Ḥalīl Efendi maṭba‘asında birinci def’a olarak ṭab’ olınmışdur. Sene 1293.

Ma’ārif meclisinde ruḥṣatıyla mekātīb-i rüşdiye şākirdātıyçün tertīb ve ḳaleme alınmışdur.

Ešer-i İbrāhīm Ḥālet

⁵⁵ ‘azm: ḥazm MK.

[Şiir Mecmuası – devam]

29. [Gazel]

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

- [29b] 1. Özleyüp dostlarını hân-ı şenāhā'n geliyor
Hân-ı hânân-ı haşembân Hüseyn Hân geliyor
2. Dimeyüp kalb-i şitā nice yüce tağdan aşup
Cezbe-yi âteş-i vuşlata şitābân geliyor
3. Cem‘ olup eylese aḥbābı n’ola istikbāl
Büyük ‘unvān ile elçī-yi zībān geliyor
4. Orta içre idi gitdi büyük oldu gelecek
Gelür ammā ne gelür ‘arbedecūyān geliyor
5. Yüklenip meşgale-yi mes’ele-yi kazlu kūyı
Şehr-i İstanbal’a destūr-ı sebekdān geliyor
6. Semt-i Bağdād’ı kodı Erzurum’a oldu revān
Şühhesizdür qarı gördükçe peşimān geliyor

30. Li-cenāb-ı ‘Ālī Paşa

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Al cāmeyle o mehpāre kaçan kim şalınur
Tutuşur ḥalk-ı cihān şehre bir âteş şalınur
2. Aṭlas-ı ālıyla ol bir gül-i ḥamrādur kim
Ruḥ-ı rengīnini seyr eyleyen ādem alınur
3. Tahtını yil götürür özge Süleymān'dur bu
Nevcevānum ki şalıncaḳlara binmiş şalınur
4. Nevbet-i ‘iṣ u tarāb nāle-yi ‘uṣṣāḳa yiter
Kösler zā'id öter ṭabl muḥālif çalınur
5. ‘İydehden güzer itdükçe o şeh ey ‘Ālī
Herkesi ḥayret alur ana bakılur çalınur

31. Li-cenāb-ı Nedīm⁵⁶

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Haddeden geçmiş nezāket yāl ü bāl olmuş saña
Mey süzülmüş şīşeden ruhsār-ı āl olmuş saña
2. Būy-ı gül takṭīr olınmış nāzuṅ işlenmiş ucu
Biri olmuş ḥūy birisi destmāl olmuş saña
3. Sihr u efsūn ile dolmuşdur derūnun ey kalem
Zūlf-i Hārūt'ı dimek mümkün ki nāl olmuş saña
4. Şöyle gird olmuş Firengistān birükmiş bir yere
Sonra gelmiş kūşe-yi ebrūda ḥāl olmuş saña
5. Ol büt-i tersā saña mey nūş ider misūn dimiş
El-amān ey dil ne müşkilter su'āl olmuş saña
6. Sen ne cāmuṅ mestisūn eyā kimūṅ ḥayrānisuṅ
Kendūṅ aldırduṅ göṅül bilmem ne ḥāl olmuş saña
7. Leblerūṅ mecrūḥ olur dendān-ı sīn-i būseden
La 'lūṅ öpdürmek bu ḥāletle muḥāl olmuş saña
8. Yok bu şehir içre senūṅ vaşf itdigūṅ dilber **Nedīm**
Bir perī-sūret görünmüş bir ḥayāl olmuş saña

32. Li-cenāb-ı Haşmet

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Kõçmak istersen o şūḥı meclis-i rindāna at
Sā'id-i 'işyānı sonra gerdem-i gufrāna at
2. Almağa ister ayāḡuṅ bādenūşān-ı bezm
Süremez gülgūn-süvār-ı cām olan meydāna at
3. Olmayam dirsen eger reyyān-ı āb-ı imtinān
Delv-i maḳşūdı çeh-i bī-gāye-yi ḥırmāna at
4. 'Aşka tebdīl eyle zīb ü zīver-i sāmānuṅ
Ḥār u ḥāşāk-ı sivāyı kulzūm-i 'ummāna at

⁵⁶ 31/G.2 D.

6a eyā: billāh D; 6b bilmem: n'oldun D.

5. Her gelen ma‘mūr olur çünki harābāta gönül
Yapmak istersen o şūhı hāne-i vīrāna at
6. Tahta-i remmāle döndük igbirār-ı hecr ile
Qur‘a-i teshīri **Hāşmet** da‘vet-i cānāna at

[30a] **33. Sulṭān ‘Abdül‘azīz Hān ḥazretleri ba‘de’l-ḥal‘ ḥalefi sulṭān Murād Hān-ı Ḥamis tebdil-i mekān zımnında yazdığı tezkeredür.**

Evvelen Cenāb-ı Allāh’a ve sāniyen ‘atebe-yi şevketlerine şıgınurum. Cülūs-ı hümayunlarını tebrīk ile berāber ḥidmet-i milletde sa‘y u ḡayret itmiş isem de muvaffak olamadığıma te‘essūf ve zāt-ı mülūkānelerinüñ muvaffakiyetlerini temennī iderüm. Milletüñ i‘tilā-yı şānına ve devletüñ te’sīs-i istikbāline vāsıta-yı müstākille olabilecek esbābı zāt-ı mülkdārilerine āmāde itmiş olduğumı ferāmūş buyurmazsañız ümīdindeyim. Kendi elümle silāḥlandurmuş olduğım ‘askerini bu ḥāle getürdüğünü mülāḥaza buyurmalarını teveccüh ü ihtār iderek mürüvvet ü insāniyyet şaklamışlara yardım itmek meziyyetini gösterdiğinden bulunduğum tengnā-yı iztırābdan ḥalāş ile bir maḥall-i maḥşūş ta‘yīnini ricā ider ve saltanat-ı ‘Osmāniyye’yi sülāle-yi ‘Abdūlmecīd ḥazretlerine tebrīk eylerüm.

‘Abdül‘azīz

Fī 16 Cemāziye’l-evvel, sene 1293

34. Müfred

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Esās-ı қаşr-ı çarhı hedm iderüm zemīninden
Anuñ sermāyesi bir āhdur ammā telāşum var

35. ‘Aṭāyī

Müfte‘ilün Müfte‘ilün Fā‘ilün

1. Mikneti vardur dimesün bī-vuḡūf
Ayrılamaz tatlu dilinden ḥurūf

36. Fāzıl Beg

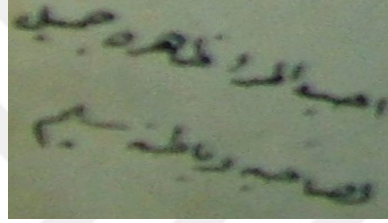
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Şını sin okuduğın şanma ğalať
Dehen-i tengine şığmadı faķat

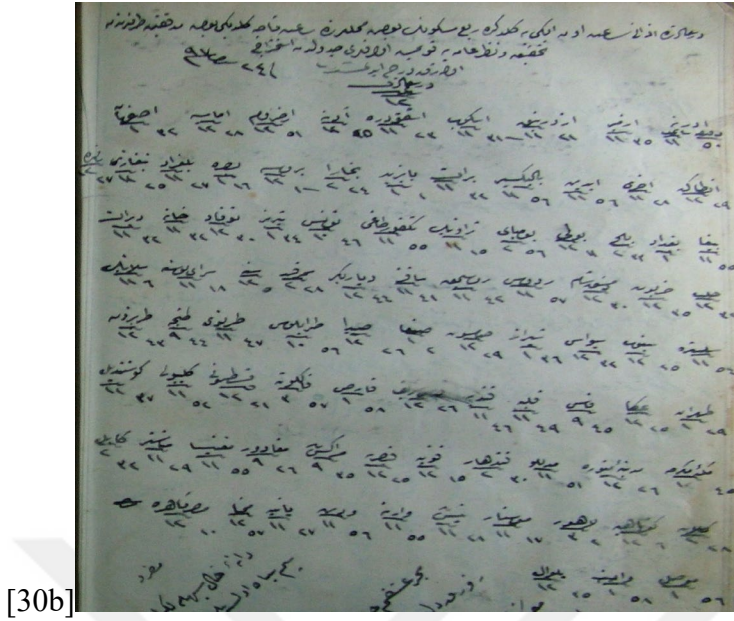
37. Müfred

Mef‘ülü Mefā‘ilün Fe‘ülün

1. Āh kim eylesem de seyr-i bihišť
Bir nihānī ‘azāb var dilde

- Zünnün-ı Mıřırī ĥazretleri ismi Şevbān bin İbrāhīm ve ‘Ali Kūl Feyzī bin İbrāhīm’dür. Aşlı Nūbe’dendür. Fī 27 Zılka‘de sene 246 gicesi vefāt eyledi. Mıřır’da Kārefetü’suğrā’ya defn olınmıřdır. Ma‘rūf bin Kays-ı Kerhī kuddise sırrıhū üç yüz ĥudūdında irtihāl eylemiřdür. Mıřır’da medfūn olup ahālīsınūñ zu‘mı üzre muťalsam olmağla ‘akreb yařamaz. 544’de vefāt iden kādı Aĥmed bin Meĥmed ircā’ı-yi belīğūñ ki ‘Ammār-ı İřfahānī’nūñ üstādıdır.

38. Müfred

Mef'ulü Fā'ilātün Mefā'ilün Fā'ilātün

1. Dāne-yi hāl-i siyehle lekелense gerdān
Sīm-i siyāh olsa bile qādrüne gelmez noqşān

39. [Müfred]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Baħr-i 'aşkım cūşa gelse dil temevvüc eylese
Zevrak-ı dil pādişāhum bir qayaya çarpılır

40. Müfred

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Mu'tekifler mescide sermiş riya seccādesin
Ne kadar minder çürütdük künc-i ahfālarda biz

41. Güfte-yi Sünbülzāde Vehbī Efendi

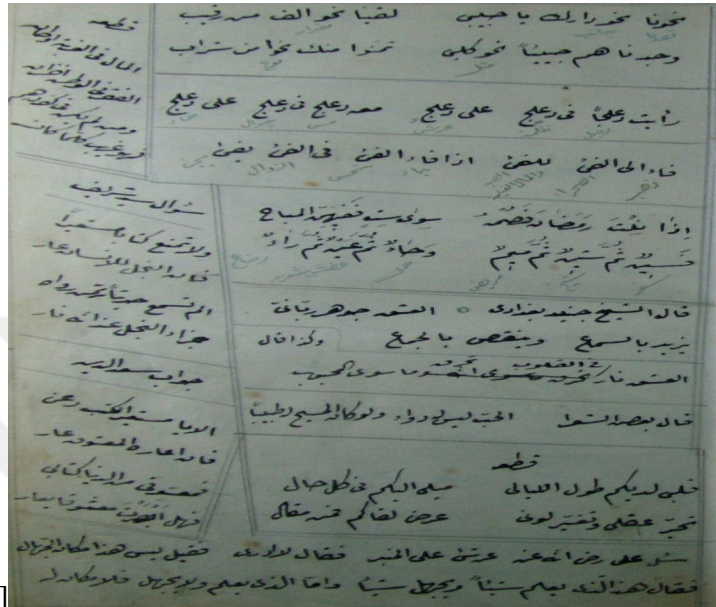
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Sāye-yi 'āl-i 'Osmān'da giydigüm tārīhidür

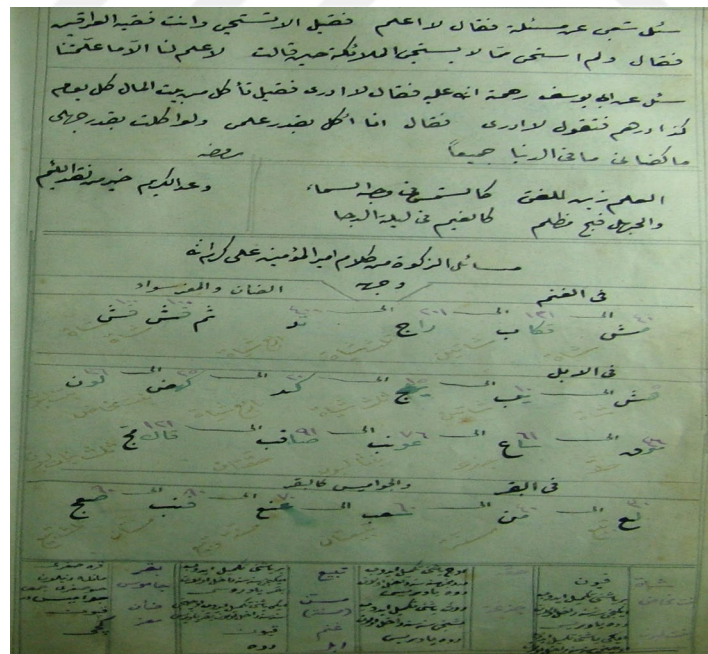
42. Cevāb-ı şā'ir-i şāh-ı 'Acem

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Çünkü siz nār ehlişiz 'ākıbet tārihidür

[31a]

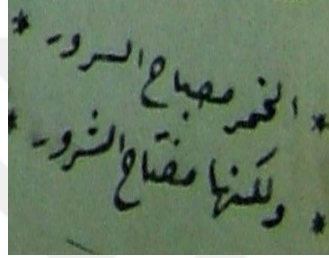
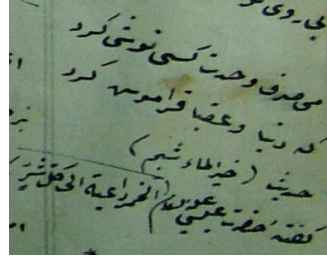
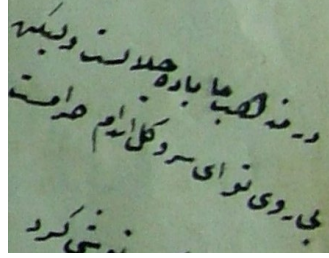

[31b]

Gel ol sen aḡa nācī ṣubḡ u mesāda sāḡī

7. Zülfünden aldı bir bû ṭurmaz ider tekāpū

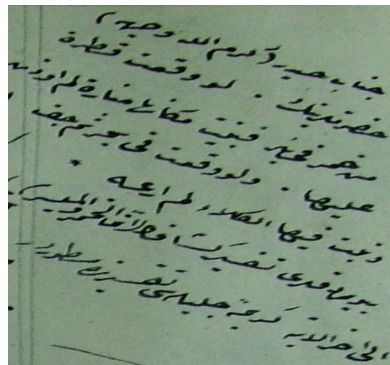
Yehūda dönme yā hū mülk-i ḡaṭāda sāḡī

44. [Matla']

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. Böyle iç bādeyi kim ҡalmasun peymānede
Tā külāhuṡ yolda ҡalsun pābucuṡ meyhānede

45. [Matla']

Mef'ulū Mef'ulū Mef'ulū Mef'ulū

1. Ey māh-ı Receb ṣanma ki Ṣa'bān'ı ṭutarlar
Bizde ādem var ki Ramaṣān'ı yutarlar

46. [Matla' / Aḥmed Vehbī]

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Ümīd itdiklerün ey dil uyarsa ḥükm-i taḳdīre
Zuḥūr eyler saṇa elbet ne ḥācet re'y-i tedbīre

47. [Matla']

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Ğam-ı endīşeden ğayrı gönülde bir ticāret yok
Diyār-ı gurbet illerde bize ğamdan selāmet yok

48. [Matla' / Bağdath Ruhi]⁵⁷

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Kimi mest-i tā-siḥr-i yār ile gülşende yatur
Kimi derd [ü] elem ü hecr ile külhanda yatur

49. [Muḥammes]

Mef'ülü Mefā'ılü Mefā'ılü Mef'ülü

1. Ebrūlaruṇ zaḥmı nihāndur cigerümde
Gül ruhlarınuṇ ğamzeleri çeşm-i terümde
Eşküm yerine kan toludur dīdelermde
Sevdā-yı muḥabbet esiyor şimdi serümde
Taḳdīrde ne çāre bu da varmış kaderümde
2. Bend eyledi gönlüm benüm ol zülf-i semensā
Bir ḥande ile itdi benüm 'aqlumı yaĝmā
Yaḳdı beni yandurdu meded ol gül-i ra'nā
Eyḍan
3. Ol ğonca femüṇ teşne lebi tāze ḳanar mı
Şol ḥüsrev ü ḥübān 'acabā yārı aṇar mı
Ben yandüğim āteşlerde ol daḥī yanar mı
Eyḍan

⁵⁷ 48/G.160 D.

1a mest-i tā siḥr-i: mestāne seḥer D.

4. ‘**Adlī** nice bir elem-i hecr ile yatsun
Fırkat bu kadar dīdemi el k̄āna boyatsun
Bu miḥnet-i hicrānuḡ efendim adı batsun
Eyḡan

50. [Kıt‘a]

Mef‘ūlū Mefā‘lū Mefā‘lū Fe‘ūlūn

- [33a] 1. Ey muḡbeçe sen kāfir idūḡ tā küçücükden
Haṡuḡ gelicek rūyına īmāna mı geldūḡ
2. Sen gelmez idūḡ māhı gedā āḡirete göçdi
Ervāḡına bir fātiḡa iḡsāna mı geldūḡ

51. [Matla‘]

Mefā‘lūn Mefā‘lūn Mefā‘lūn Mefā‘lūn

1. Tehī dest kapuya gelse efendimūz uyur dirler
Elinde bir güzārı olsa içeri buyur dirler

52. Nergisī

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

1. Demidūr mest-i mey-i şevk olup erbāb-ı suḡan
İdeler dildeki sırr-ı hüneri dehre ‘ayān
2. Demidūr mu‘ciz-i ‘İsī-i server ide yine
Huşk-çub k̄alemi naḡl-i ter-i bāḡ-ı beyān

53. Nergisī

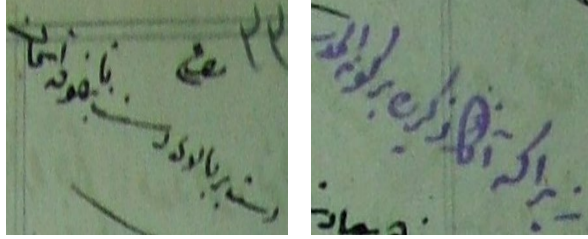
Mefā‘ilūn Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

1. Zihī sa‘ādet eger iltifāt u iḡsānı
Görür bu tuḡfe-yi nācizi luṡfa erzānı
Bu vāz‘a cūr‘et ider miydüm olmasa şāyi‘
Eger mu‘āmele-yi ḡamle-yi Süleymān’ı

54. Nergisī

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Civān eyler felek tıflı civānı pīr-i Zāl eyler
Ne hāletdür hilālī bedr ider bedri hilāl eyler

55. [Müfred]

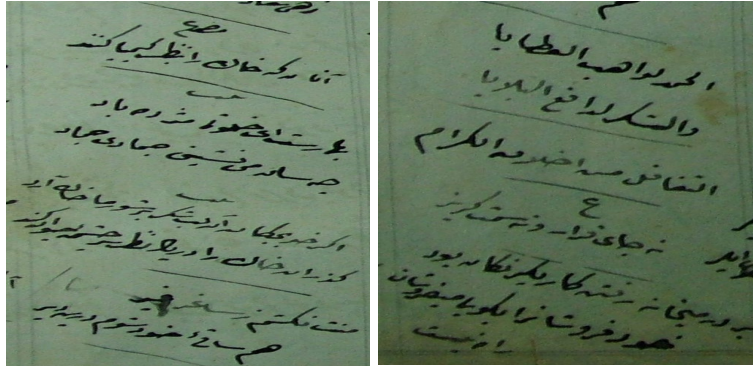
Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Dem-i nevrüz şafābahş-ı keremdür n'ola ki
Dinüp eş 'ār u қаşā'id oқına medḥ u gāzel

56. Mışra'

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Zihī sa'ādet olursa қабūl erzānı

57. İstānbullu bir zātuṅ Nābī

Efendi'ye söylediği beytdür.

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Ferīd-i rūzgār olsa fūnūn-ı 'ilimle bir Türk
Yine tab'ı hımārīdür girse samūrdan kürk

58. Cevāb-ı Nābī

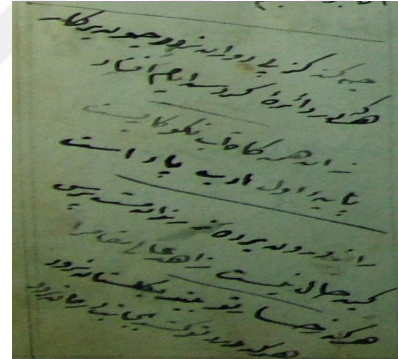
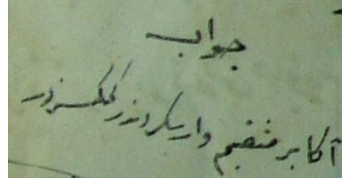
Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Vahīd 'aşrınuṅ 'irfānı olsa şehīrden bir 'arāk
Yine tab'ı düzelmeḡdür bulursa sīm ü zerden fark

59. Fıtnat Hānım tarafından irād kılınmıştır.

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün

1. Men bir dürr-i yektāyım benüm dürrüm deliksizdür

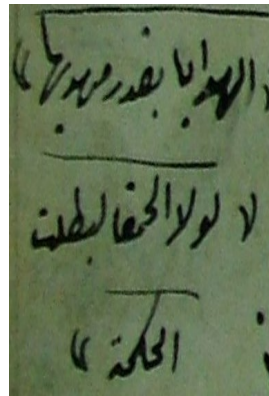
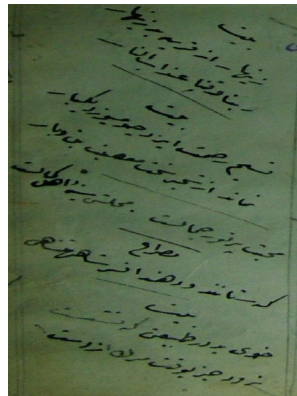
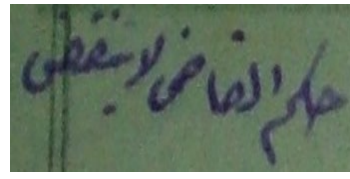
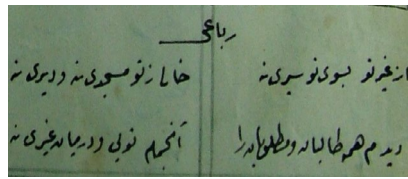
60. [Müseddes]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

- [33b] 1. Bozılaldan beru sultānum ile ārecigim
Meded şabrı tükettüm be cigerpārecigim
Zahm-ı pür yāreme bak hāzık-ı mehpārecigim
Merḡamet eyle baṅa kāşı gözi kārecigim
Elemüm çok ne sebep tāzelenür yārecigim

⁵⁸ Fıtnat Hanım'ın mısraına cevaben başka biri tarafından bu mısra yazılmış olup müstehcen bir ifade olması hasebiyle yazılması uygun görülmemiştir.

- ‘Acabā yok mı bu dünyāda benüm çārecigim
2. Kime maḥşūş ola ol ‘aşk-ı İlāhī uludur
 Aña cevr itme o da sen gibi Allāh kıludur
 ‘Āşıkun ḥālını bilmek de güzellik yoludur
 Derd[-i] hecrünle benüm emrāz-ı derūnum doludur
 Elemüm çok ne sebep tāzelenür yārecigim
 ‘Acabā yok mı bu dünyāda çārecigim
3. Kime taḥrīr ide ḥālını o bīçāre ğarīb
 Giderek artmadadur gün-be-gün gerden-i bī-naşīb
 Düşeli ‘aşkına fi’l-cümle cihān oldu raķīb
 Meded Allāh’ı seversen baña luṭf eyle ṭabīb
 Elemüm çok ne sebep tāzelenür yārecigim
 ‘Acabā yok mı bu dünyāda çārecigim
4. Yanarım derdüm ile zār iderüm leyl ü nehār
 Gezerüm serseri yoķdur baña bir yerde ḳarār
 Bir āteşdür bu āteş şıṣrasa cihānı yakār
 Nice āh itmesün **Hengāmī** yürekde acı var
 Elemüm çok ne sebep tāzelenür yārecigim
 ‘Acabā yok mı bu dünyāda çārecigim

[34a]

61. [Gazel]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Vire mi derde şanem derdüme dermān vire mi
Vaḳtidür dem-be-dem artar yüregümün veremi
2. Ḥayli demdür ben anuñ gözlerinün ḥastesiyem
Şüregelse yüzümün üstüne basup ḳademi
3. Görebilmem yüzini müdde 'ilerden şanemā
Ey kızıl gül saña kim çekdi tikenden ḥaremi
4. Yazayım dir ise ḳalem kirpiginün şerhine men
Yarayum başdan ayağa bıçak ile ḳalemi
5. Giceler şubḥa degin yalvaruram Ḥālīḳ'a men
Kāfire virdi murādı baña virmeyici mi
6. **Fazlī** sen māhı dilersen yüziñi dergāha sür
Ḥāşā mahrūm ḳoya mı çokdur Allāh'ın keremi

62. [Müseddes]

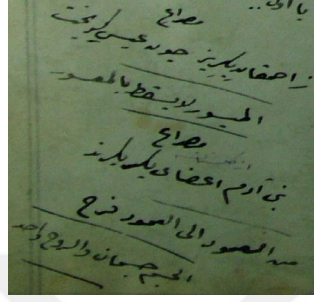
Fā 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Leb-i cānbaḥş ile ḥālūmi cānān şora mı
Ṭālī'üm ol dem fīrūze beni ir göre mi
Āyağına 'acabā bir daḥī dil yüz süre mi
Kāse-yi 'ömrümi sāḳī-yi ḳazā toldıra mı
Gün olur mı bu gözüm vuşlat-ı yarı göre mi
Yohsa şırf beni tā menzil-i ḥaşre süre mi
2. Yıkdı ḳaşr-ı emelüm firḳat-i dildār-ı felek
Ḥālūme dost degül ağlasun ağıyār-ı felek
Bir taraftan da sen itmekdesiñ āzār-ı felek
Bir tesellī ile şād it ben nāḳārı felek
Gün olur mı bu gözüm vuşlat-ı yarı göre mi
Yohsa şırf beni tā menzil-i ḥaşre süre mi

63. [Müfred]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Yumazsa āb-ı luṭfuñ ehl-i cürmün cürmüni yā Rab
Ya ol bī-ḥadd ü bī-pāyān olan deryāyı n'eylersin

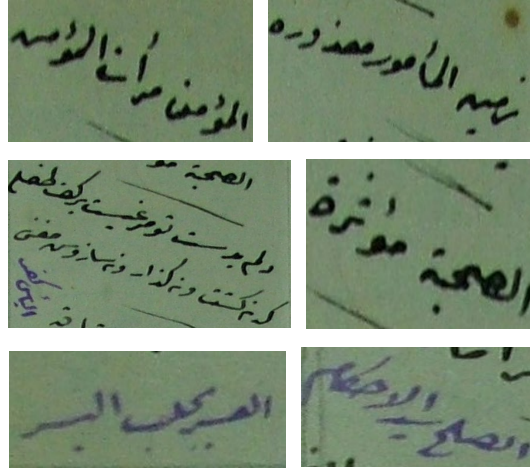
64. [Gazel]

Müfte 'ilün Müfte 'ilün Müfte 'ilün Müfte 'ilün

- [34b]
1. Sevdi gönül bir püseri şan'atı terzi güzeli
Hüsine bir muhtaşarı şerh iderek söylemeli
 2. Düşdi gönül çâresine kaşlarının kâresine
Çehre-yi mehpâresine yakdı bu derûn-ı dili
 3. Midḥatünün fâ'ikını şoḥbetinün lâ'ikını
Ben gibi biñ 'âşıkını eylemiş 'aşkında deli
 4. Hiç söz olur mı sözine kâşına şehlâ gözine
Akrânı dünyâ yüzine gelmemiş aslâ bedeli
 5. Digse diken nâz iderek kâh ezilüp kâh gülerek
Söyledi cânım diyerek gelmedi yiyesüm o dili
 6. Olmaz işinün kötüsü yüzinün āğı ötüsü
Nâzenîn olmasun kutusu nâzenîn olmuş ezeli
 7. Kâh ezilür kâh büzilür kâhî göziveş süzilür
İncedür ey dil üzilür yeñice şıkup uymamalı
 8. Duḥter-i gül gonca-beden nâzik edâ hoşka dehen
Bir mecidyye virüben bir öpücük istemeli
 9. Sofrasına kim ki şunar nârına elbette yanar
O yemek ile dil mi kınar āgüş idüp dişlemeli

10. Süslice püsküllü fesi görmeden oldum sevesi
Sīm ü zere çok var hevesi bilmem anı n'ışlemeli
11. Ezdi şeker leblebine beñce tutup ğabğabına
Entārinūñ her cebine koyma altun kömeli
12. Bu işi kâñūn idelüm göñlüni memnūn idelüm
Mikrāşuñ altūn idelüm incitmesūñ nāzik eli
13. 'Āşıka cānān görünür derdlere dermān görünür
Şūreti insān görünür sīreti ħurma 'aseli
14. Oynaşur ol tāze ile āyineli yelpāze ile
Bir gümüş endāze ile ölçmeli ol ince beli
15. Tıxındı elüm elüne tutıldı dilüm dilüne
Saçlarınuñ her teline bağlandı bu cān u dili
16. İsmiñi anuñ diyemem ğonca güle çekme elem
Elli uca düşdi raqam ebced ħarfine temeli
17. **Emrāñi** çağırur ħabīb ister iseñ derde tabīb
Koyma beni böyle ğarīb zıkr ide koy "lem yezel"⁵⁹i

[35a]

⁵⁹ Lem yezel: yok olmaz, devamlı, sonsuz.

65. [Müfred]

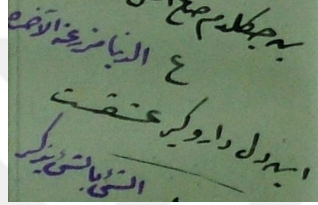
?

1. Bir belādūr şalındı ‘uṣṣākā
Düşem kāmēt-i hırāmānuṣ

66. Mıṣrā‘

?

1. Ben çekildüm şāğ-ı esen ƙal imdi ƙurbān olduƒum

67. [Matla‘]

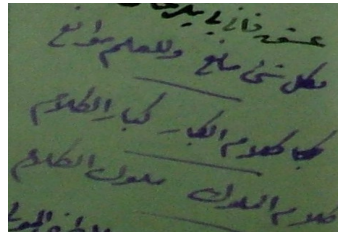
?

1. Lāzım olan saña birāderdür
Ki hemīşe maḥabbet ü yāverdür

68. [Matla‘]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. ‘Aşƙ ola aşƙ bir devvār hemān
‘Aşƙ-ı fānīyi n’eyler ‘āƙıl olan

69. [Müfred]

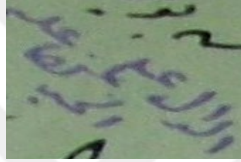
?

1. Burc-ı 'aķrebde idi Őimdi bi-luťfũ'l-Mevlā
Üç Es'ad'a ķarār eyledi Şimdi devvār

70. [Matla']

?

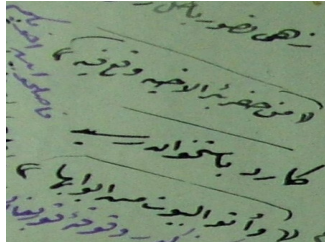
1. Ey hevesnāk-i arzũ-yı muķāl
'Aķluķı ĥire eylemiş bu ĥayāl

71. Mısra'

Mefā'ilũn Fe'ilātũn Mefā'ilũn Fe'ilũn

1. Zihĩ taşavvur-ı bātıl zihĩ ĥayāl-i muķāl

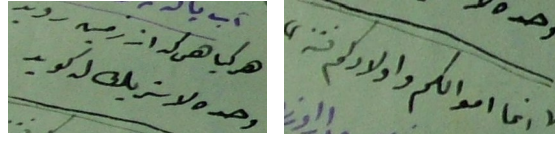

72. [Mışra']

Müfte'ilũn Müfte'ilũn Müfte'ilũn Müfte'ilũn

1. Āb-ı pāke ne keder vaķvaķa-yı ķurbaġadan⁶⁰

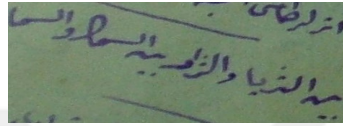
⁶⁰ Bu mısra'ıı evveli "Āķil olan ġam mı ķeker elde olan daġdaġadan" (Derleyenin notu)

73. [Mıṣraʿ]

?

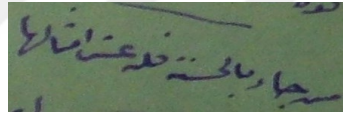
1. Atarlar taş elbette dıraht-ı mīvedār üzre

74. [Mıṣraʿ]

?

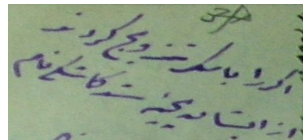
1. Qıvve-yi ṭālīʿa bāk istemez istiʿdādı

75. [Muḥammes]

?

1. Bārgāh-ı himemi kārgeh-i qadr u celāl
Bulınur anda çeşidlerle metāʿ u menāl
Pīşgāh-ı keremi bender-i emn ü amāl
Dergehi menzile-yi kâfile-yi şân u kemāl
Destidür zībāda bend-i kaṭār-ı devlet

76. [Matla']

Mef'ulü Mef'ülü Mef'ülü Fe'ülün

1. İnsāndur memerr-i vuḳū'āt-ı nīk u bed
Şabr it **Kemāl** miḥnete "īn nīz be-guzered"⁶¹

77. Trabzon defterdarı 'İsmet Cāzım Efendi

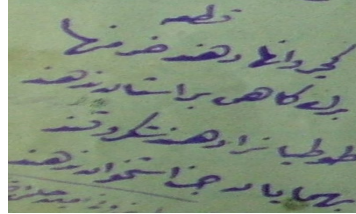
Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Tab'-ı insānda bir 'illet-i müşkilterdür
Uzaduḳça uzar 'ālemde müdāvā-yı emel
2. Bunı ḥaşr itme gedāya ne ki şāhān-ı cihān
Oldılar bende-yi dergāh-ı mu'allā-yı emel

78. [Müfred]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Medḥ-i dostāndan ne ḥāşıl zemmi düşmenden ne bāk
Fāriḡ u āzādeyim birdür ḳatımda medḥ u zem

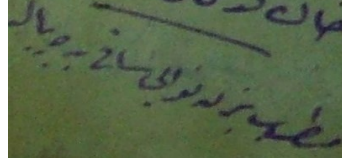

79. Kıt'a (Trabzonî Emin Hılmi Efendi)

Mef'ulü Mef'ülü Mef'ülü Fe'ülün

1. Bāb-ı himmetde görilür ḥā'n-ı mekārım
Ḥā'n-ı kereminde bulunur nān-ı 'adālet
2. Pīş-i deri ārāmgeh-i cümle-yi āmāl
Ḥāk-i ḳademi kuḥl-i Şıfāhān-ı 'adālet

⁶¹ Manası: bu da geçer.

80. [Müfred]

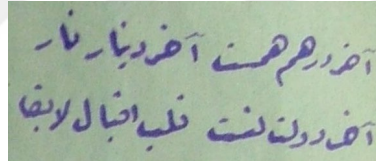
Müfte 'ilün Müfte 'ilün Fā 'ilün

- [35b] 1. Bir kadehi neş'e virür âdeme
Öyle neşâfâver-dildür şarâb

81. Trabzonî Emîn Efendi

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Elümde men'-i hücüm gürüh-ı hüssâda
Medâr-ı kuvvet olur tâziyânedür hāmem

82. [Matla']

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Halk içinde bundan artık 'ayb olur mı ey kişi
Kendi 'aybı var iken zıkr ide 'ayb-ı digeri

83. [Mışra']

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Uzatma mebhâş-ı zülfî yılân hikâyesidür

84. [Müfred]

Mef'ülü Mefā'ülü Mefā'ülü Fe'ülün

1. Leb-ber-leb olup yāre niyāz eyleme bardāk
Erbāb-ı ğaraž saña da bir kulb taķarlar

85. Trabzonī Emīn Hilmī⁶²

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Yeter bu şihhāt żarūrī zamānede Hilmī
Varır maķām-ı hımārīye farṭ-ı ḥamiyyet

86. [Müfred / Şākir Aḥmed Bey]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Kimi gördün ğaraž icrāsına düşmüşlerden
Kārınun evveli sa'd āḥiri firūz oldu

87. [Müfred / Oşman Nevres]

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Önün ardın gözet fikr-i daķıķ it onda bir söyle
Öğütme ağızına her ne gelürse āsiyābāsā

88. [Müfred / Es'ad Muḥliş Paşa]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Lāf-ı da'vā-yı enāniyyet ne lāzım ādeme
Herkesün 'ālemdē biñ māfevkı biñ mādūnı var

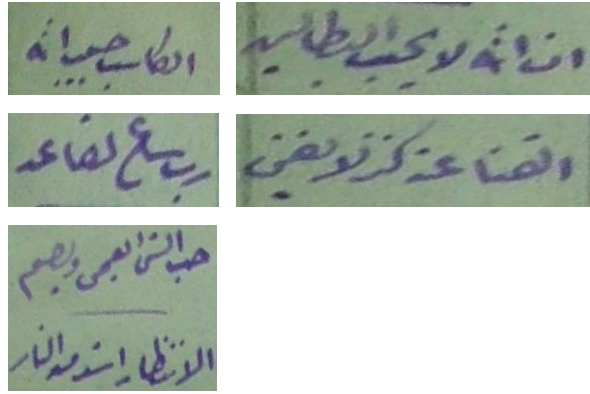
89. [Müfred / Bağdatlı Ruḥī]

Mef'ülü Mefā'ülü Mefā'ülü Fe'ülün

1. Ḥāk ol ki Ḥudā mertebenī eyleye 'ālī
Tāc-ı ser-i 'ālemdür o kim ḥāk-i ḳademdür

⁶² 85/Mf.104 D.

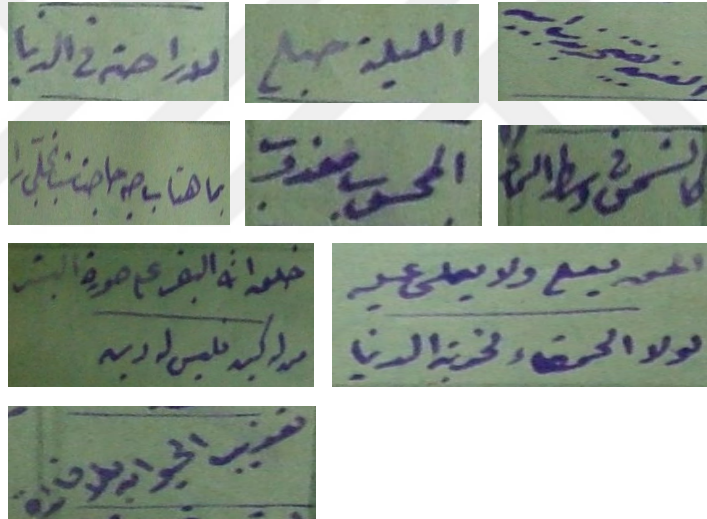
1a şihhāt: güne D; żarūrī: tekāpū D; 1b ḥamiyyet: ḥilmiyyet D.

90. [Mıṣraʿ]

?

1. Āh geleydi nūr-ı ʿaynum

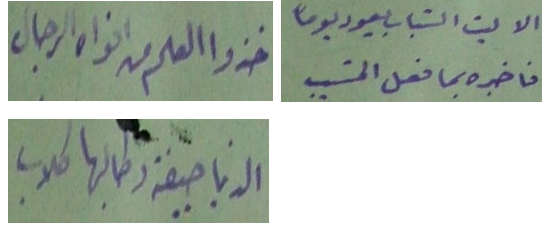
91. Trabzonī Emīn Efendi⁶³

Fe ʿilātün Fe ʿilātün Fe ʿilātün Fe ʿilün

1. Olan eşkālkeş-i bār-ı belāyā-yı emel
Çarḥāsā olur elbet ḳaddi dūtā-yı emel

⁶³ 91/G.69 D.

1b Çarḥ-āsā: çarḥ-ı mānend D.

92. [Mısra']

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Aldık cevāb-ı ye'si belālar mübāregi

93. [Mısra' / Nābī]

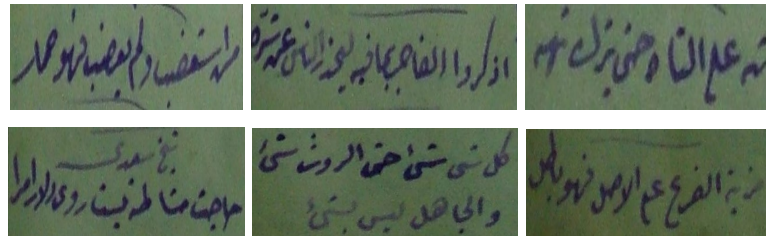
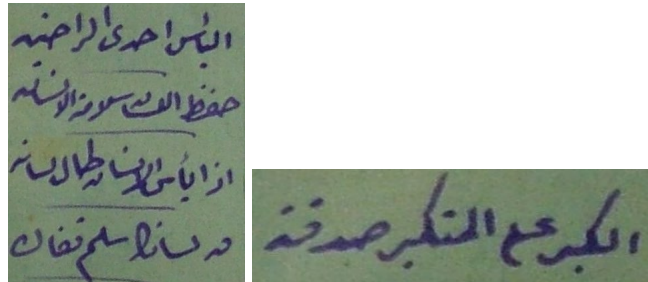
Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Yā Rab bu āferīn ne dükenmez hāzīnedür

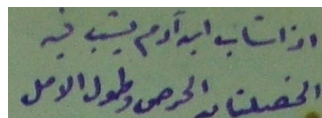
94. [Mısra']

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Hālet-i gadre rızā mı virür Allāh-ı mu'īn

[36a]

95. [Matla‘]

Müfte‘ilün Müfte‘ilün Fā‘ilün

1. İtdigi şanma ki kıala yānına
Āḡa kıalursa kıalmaz oğlānına

96. [Mısra‘ / Nev‘ī]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yine da‘vāyı⁶⁴ ġurāb eyler ġarābet bundadır

97. [Mısra‘]

?

1. ‘Aceb feṭānet-i me’mūr u nişfet-i vālī

98. [Mısra‘]

?

1. Açdı ‘umūma bir kıapu bu da fenā degül

99. [Mısra‘]

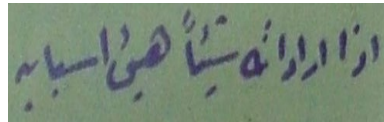
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Mefā‘ilün

1. Bu da maḥkūm-ı kıazadır n’eylesün

100. [Müfred / Trabzonlu Emīn Ḥilmi]

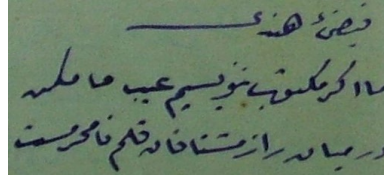
Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Bir ‘uḳdenüḡ ki ḡallini Mevlā murād ider
İyler ḡavāle nāḡun-ı dest-i suhūleti

⁶⁴ 96/G.82 D.

1a da‘vāyı: şeḳvāyı D.

101. Mes'ūd-ı Harābātī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ol kadar çäkdüm ki tersāzādegānuñ 'aşkına
Berka döndüm neşr-i envār eyledüm meyḥānede

102. [Matla']

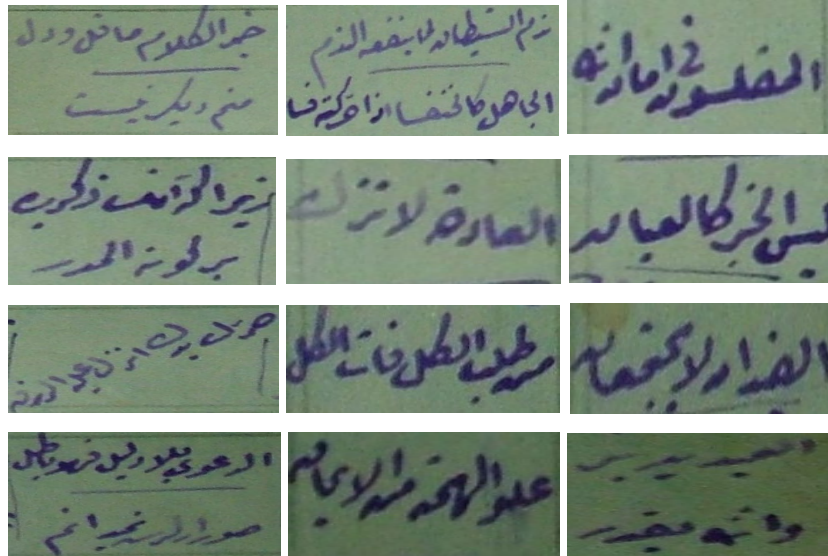
Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Kelāmından olur ma'lūm kişinüñ kendi ef'ālī
Bulınmaz dünyāda maḥrem şaķın fāş itme esrārī

103. [Matla']

?

1. Bülbül gibi feryāda başlayup zār zār itme ey dil
Pervāneye bak 'aşkullāha yüz tüt 'ākil ol ey dil

104. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Tutan bir dāmen-i 'ālīye maḫşūda irer dirler
Görenler Yūsuf'ın dāmānını dest-i Züleyhā'da
2. Bulınca şafvet-i ḳalb ile bir de mürşid-i kāmīl
Fu'ādı menba' -ı ḳabẓ olur insānuḡ şu eśnāda
3. Ekābir eyleyince meh-i enẓār-ı kerem **Hilmī**
Açılır çeşm-i rüşdi ādemüḡ vāh dünyāda

105. [Gazel / Salāhī]⁶⁵

Mef'ūlü Mefā 'ilü Mefā 'ilü Fe'ūlün

1. Ey kâşı kemān zaḥm-ı oḳın cānuma geçdi
Peyḳānlaruḡ her biri bir yānuma geçdi
2. Bu kec-nigehe şabr u teḥammül nice mümkün
Evvel nazaruḡ sīne-yi 'uryānuma geçdi
3. Kāfir midür ol çeşm-i siyāh-ı fülful-i hindü
Bir bakmağa dīnūme imānıma geçdi
4. Būs itmek-içün la'line şarkındılık itdük
Zülf-i siyehüḡ ḥalḳası gerdānıma geçdi
5. [Beş beyt ile da'vā-yı kemāl itme **Şalāhī**]
[Biḡ böyle ğazel defter-i dīvānıma geçdi]

106. [Matla']

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Nāz-ı ḥā'bdan ḳalḳdı 'ārif uydı nergis oynına
Muḫalifce bir bād esüp ḳoydı serkeş ḳoynına

⁶⁵ 105/G.152 D.

Şab -: Beş beyt ile da'vā-yı kemāl itme Şalāhī/Biḡ böyle ğazel defter-i dīvānıma geçdi D.

107. Mes‘ūd-ı Harābātī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Tabī‘atım baçalum hangiizle eglenecek
Birer birer geçiñ ey güller hân-ı hayālümnden

- [36b] Ziyā Beg Avrupa’da iken şadr-ı a‘zam Ālī Paşa hakkında Girid Vaq‘ası’na dā‘ir tanzīm idüp gūyā İzmīd mutaşarrıfı Fāzıl Paşa tarafından yayılmış şıfatıyla neşr eylediği Zafernāme ki şonradan mūmā ileyh yine anı tahmīs iderek Kārantina kitābet[in]den mütekā‘id Hayri Efendi nāmıyla i‘lān eylemişdür. İşbu tahmīsden şonra neşren dahī şerh eyleyerek zabtıyye nāzırı Hüsni Paşa nāmına tab‘ u neşr idilmişdür.

108. [Tahmīs]

Fa‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fa‘lün

1. Hābbezā naşr-ı hümāyūn-ı bedī‘ul-aḥvāl
Nī‘mezā feth-i beşāret ‘alem-i feruḥfāl
Dise ‘uqbāda sezā ğıbtā ile Rüstem-i Zāl
Bārekallāh zihī kevkebe-i ‘āle’l-‘āl
Levḥaşallāh ‘aceb nusret ü feyz u ikbāl
2. İşte tāriḥ-i selef lāzım ise bahş itmek
Satḥ-ı ‘ālemde nice mā‘reke geçdi gerçek
Bunı dir müttefikān yerde beşer gökde melek
Hak bu kim görmedi āğāz ideli devre felek
Böyle bir feth ü zafer böyle şükūh u iclāl
3. Yer göge gök de yere eyledi dehşetle nigāh
Ḥayretinden aradı her biri bir cāy-ı penāh
İtdi sükkān-ı semāvāt u zemīn nāle vü āh
Lerze saldı felege na‘ra-yı “Ḥayyākallāh”⁶⁶
Ra‘şe virdi kürreye ğulgule-yi “yā Müte‘āl”⁶⁷

⁶⁶ Manası: “Allāh seni yaşatsın”

⁶⁷ Esmāü’l-hüsna’dan olup bilenenlerin en yücesi manasındadır.

4. İdelüm dikkat ile cümle tevārīhe nazar
Matla‘-i şark‘dan aḳṣā-yı eḳālīme ḳadar
Gerçi geldi nice şāhib-ḥaṣem ü feth ü zafer
Kimsele olmadı bu feth-i mübīne mazhar
Ne Sikender ne Hülāgū ne Sezār u Ānibāl
5. Şaf-der ü şaf-şikenı böyle gerekdür şadruḡ
Olmadı şimdiye dek fā‘ili hiçbir ḡadrūḡ
Nāmını eyledi tecdīd ḡazā-yı Bedr‘ūḡ
Āferīn himmetine āşaf-ı ‘ālī-ḳadrūḡ
Oldı şāyeste-yi tevḑīk-i Cenāb-ı Mūte‘āl
6. Mevc urup ḳandiye burcında muḡaffer ‘alemi
Avrupa oldu dilāşūfte-yi ḡüsn-i raḳamı
Çünki bir ḡidmet idi devletine mültezemi
Girid’i aldı girū himmet-i sevf ü kalemi
Hilkate gelmiş iken dā‘iye-yi istiklāl
7. Devleti ḡüsn-i idāre ise maḳşūd u murād
Aḡa pek māni‘ imiş keşret-i emşār u bilād
İtdi bu kā‘ide-yi ḡikmeti kendi icād
Devleti eyledi bir öyle belādan āzād
Yohsa pek müşkil olurdu şu zamānda ahvāl
8. Şıcacık ḡalvet iken cāriyeler ile yeri
Ṭurfa-ḡüyālīḳ iderken giceler bendeleri
Bī-sebeb terk iderek böyle ḡuzūr-ı ḡazarı
İḡtiyār eyledi bu kışda şu müşkil seferi
Yohsa kim itmiş idi kendisini istiškāl
- [37a] 9. Kışla-yı fikri olup ceyš-i zaferle memlū
Ḳal‘a-yı zihnine endīşe-yi feth itdi ḡulū
Ḳılıcın çekdi ḳınından diyerek “Ḳande ‘adū”
Bu ne ḡayret ne hamıyyet ne şecā‘atdūr bu
Hiç görülmüş mi tevārīh-i selefde emsāl
10. Ten-i nāzendesi ne nāzūk iken pek de ne ḳart
Kendine māni‘-i ‘azm olmadı Ḳānūn ile Mart

- Âna nisbetle cübbândur şüce‘ân-ı ispart
‘Askere virdi kumandayı mişâl-i Bonapart
Gerçi kim gelmedi hiç silsilesinde cenerâl
11. Yigirmi beş kıt‘a sefine idi hükümünde Fidel
Tutdı bir Rûm vapûrın bir sene ikdâma bedel
Hiç bahriyyeden âgâh değilken evvel
Virmedi ‘ablûkada şân-ı donanmaya hâlel
İngiliz devletine olsa sezâdur amirâl
12. Çünkü her kârda tercîh olunur şerr-i eḥaf
İtdi hükâm-ı Müselmâna Naşârâ’yı ḥalef
Tîr-i ta‘na bu sebebden olamaz zâtı hedef
Vâkı‘a ḥaylice cân ḥaylice mâl oldu telef
İtdi ammâ ki cezîre şerefin istiḥsâl
13. Zât-ı Haydar-şiyemi ‘azm ideli bu sefere
Baş keserler kılıcı nāmına cümle kefer
Virmedi ruhşat-ı ta‘ḳîb-i ‘adüvv bir nefere
İktizâ eyledi “el-‘afvü zekâtü’z-zafer”e
İtmedi tâ‘ife-yi bâğıyyeyi istiḥsâl
14. Gerçi her fende müsellemdür o şadruḡ zâtı
‘İlm-i inşâda ḥuşûşî ile ma‘lûmâtı
Başka da‘vâda bulunmaz diyelüm işbâtı
Ya o takrîr ki tafşîl ider icrâ’atı
Hüsn-i ta‘bîr ü belâgatde bulunmaz emşâl
15. Öyle takrîr ki her bir sözi dürr-i meknûn
Öyle bir nüsha ki her satrı merâyâ-yı füsûn
Gören ol melhameyi ya nice olmaz meftûn
Ser-te-ser şîve-i i‘câz u ser-â-ser maẓmûn
Lafzı pür-nükte vü her nüktesi lebrîz-i ḥayâl
16. Gösterür kîl-i füsûnkârı günü şeb yerine
‘Arz ider şimşegi ḳaşd eylese kevkeb yerine
Şaydurır bir deveyi istese merkeb yerine
Kan saçır ḥâme-yi ḥünrîzi mürekkeb yerine

- Meşrebi ma‘reke-yi rezme olınca meyyāl
17. Seyrine göz iremez kilik-i hüner-cāmesinün
Nūr-ı ma‘nā üzerinde tolaşur hāmesinün
Oğu bu beytini diğkatle “Zafernāme”sinün
Zülf-i yāre tokınur mes’eleden hāmesinün
Tār-ı ma‘nā dökilür pāyine kanğal kanğal
18. Ne yazarsa olur iṭrāsına mecbūr cihān
Ne yaparsa ider elbette ta‘accüb insān
Ya naşıl olmasun āsārına ādem hayrān
Yazduğı şeylere Mümtāz ü Fu’ād alkışhā’n
Gördüğü işlere Takvīm ü Cerīde dellāl
- [37b] 19. Az gelür şıytını ta‘rīf içün her ne disem
Kuluñuz Avrupa'nun hālını gerçi bilmem
Bunı bir diplomāt ağzından işitdüm aқdem
Öyle bir şöhrete mālīk ki mülūk-i ‘ālem
Nāmını bilse eger elbet anar bi’l-ibcāl
20. Bir işi yapmağı zihninde eger bilür ise
Anı icrā ider elbet ne ider n’eyler ise
Oluyor hāric-i imkān şanılan şeyler ise
Öyle bir kudrete mālīk ki murād eyler ise
Görinür sūret-i imkānda nice emr-i muhāl
21. İtdi teşhīr dirāyetle şeh-i devrānı
Yaradı kendisine saltanat-ı ‘Osmānī
Zātına dinse sezā şāh-ı cihān-ı šānī
Kendi sultān degül ammā ki nice sultānı
Maksadı üzre ider bende gibi isti‘māl
22. Şeh-i devrān ile yok beynine hā’il perde
Yād olınmaz şu kadar var ki adı minberde
Yoksa ol rütbe yürür hükmi ki her bir yerde
Pādişāhun adı vardur yalnız dillerde
Zātıdur taht-ı hükümetde hakīkī fa‘āl
23. Kālbi āyīne-yi ilhām-ı Hüdāvend-i ezel

Zâtı mürsel gibi ma‘şûm-ı hatâyâ vü zelev
Kimseler eyleyemez kendi ile bahs ü cedel
Her ne işler ise “Lâ-yûs‘elü ammâ yef‘alü”⁶⁸
Her ne hüküm eylese âzâde-yi takyîd-i su‘âl

24. Kâtl-i Vâlî'ye virüp Şâm'da ruḥṣat hükmi
Kıldı te'lîf-i mu‘âdât-ı ra‘iyyet hükmi
Virdi Lübnân'da Naşârâ'ya emâret hükmi
Mısr'da eyledi tağyîr-i verâset hükmi
İtdi bir yüzbaşısı Memleketeyn üzre krâl

25. Terk-i emlâ[k] idüp İslâm'dan on biḡ ḥâne
Hicret itmişdi itâ‘at iderek fermâne
Şart idüp rekz-i ‘âlem itmegi kâhhârâne
Belğrâd kal‘asın ihsân ile Şırbistân'a
Devletün kıldı temâmiyyetini istikmâl

26. Kenzini nuṣḥ-ı belâgat eſeri koydı yola
Şalamaz ğayrı muḳaddemki gibi şâğa şola
Öyle me'mende ne ḥâcet olacak kâraḳola
Karatağ kulelerin yıkdı ise hükmi n'ola
Peſſe tevfiḳ-i Hüdâ ile ider kal‘a-yı cibâl

[48a] 27. ‘Azmine yâver olur ise eger kaşd-ı Hüdâ
Kıbtıyân cāyî olur mesned-i şadr-ı vâlâ
Yalnız itdi Yahūdîler içün istiſnâ
Rûm'dan Ermenî'den yapıdı müşîr ü bālâ
Eyledi resm-i müsâvât-ı hukûkı ikmâl

28. Bir zamân aḳçece görmişdi ḥazîne kılet
Almayup aylığını ḥalk çekerdi zillet
Ya naşıl zâtına şükr itmeye şimdi millet
Virdi mâliyeye tedbîr-i muşîbi bereket
Buldı hep sâye-yi lutfında cihan vüs‘at-i hâl

29. Fuḳarâ zamm ile vergüsü idilmez ta‘cîz

⁶⁸ Enbiya/23

Şanma a'şār ile aġnām rūsūmın nāçīz
Buldı gūyā yeni bir ma'den-i sīm ü ibrīz
Tuz tütün resme girip oldu ħazīne lebrīz
İtdi taĥvīl-i kavā'imle nukūd istiĥşāl

30. Devlete Avrupa emniyyet ider mi heyhāt
Luţf idüp eylemese 'arz-ı kefālet ol zāt
İşte lāzımsa bu da'vāya delīl ü isbāt
İ'tibārı ile yaptı nice istikrāzāt
Yoksa māliye işinde görilürdi işkāl

31. Konferansda diyelüm kendi cebānet itmiş
Şām işin āhara sehv ile emānet itmiş
Ne ħamiyyet ne şadākat ne metānet itmiş
Tutalum cümle umūrında ħıyānet itmiş
Şu Girid ħidmetini var mıdur inkāra mecāl

32. Şām'da nām bırakmaksa Fu'ād'ı kāmı
Kaţlı'ām itmege ħācet ne idi İslām'ı
İtse taklīd yetişmez mi o nīkencāmı
Böyle iş görmeli ibkā ise maķşad nāmı
Ne revā şöhret için zemzeme olmak bevvāl

33. Öyle 'ālīdür o maĥsūd-ı güzīn-i eslāf
Bir lisānda aña şāyeste bulunmaz evşāf
Böyle vaşf eyler idi zātını görse Vaşşāf
Ehl-i seyf ehl-i kalem ehl-i dil ehl-i insāf
Muhsin ü mükrim ü memdūh u ġayūr u fa'al

34. Dāver-i mülk-i hüner şafder-i nuşret-rehber
Ķahramān-ķudret ü āhen-dil ü Rüstem-peyker
Murtażā-meşreb ü hemţab'-Ķalīl-i Āzer
Ķāmī-yi dīn-i mübīn muĥyī-yi şer'-i enver
Ķāfız-ı devlet ü dirhem-ken ü evşān-ı dallāl

- [38b] 35. Bir zamān pādīşeh-i āleme muġber oldu
Emrine ol daĥī encām müsahĥar oldu
Ķāsılı hep şeref-i tālī'a mażhar oldu

- Kanğı hengāmeğe girdiyse muzaffer oldu
Degmedi ‘arızına latme-i “El-harbü sicāl”
36. Olamaz fāris-i iqbāle yürütmek ağreb
Şavt-ı gayret ile dīvārı mişāl-i merkeb
Az zamānda şu kadar feyze nedür başka sebep
Esb-i devlet bu terakkīde gider miydi ‘aceb
Olmasa himmeti mehmīzen-i isti‘cāl
37. Kime ne kendisinün karnı ya aç ya toksa
Çok mıdur parmak atup her işe burnın şoksa
Girü virsün diyelüm zātına bunlar çoksa
Kendinün gayret-i milliyyesi koymaz yoksa
Çekilür yük mi bu miḥnet kişi olsa hammāl
38. Eyleyen vech-i dilārāsına bir kerre nigāh
Bir dahī ‘āleme bakmağdan ider istikrāh
“Uṭlubü'l-ḥayr” me’ālinden olursın āgāh
Nazar it sūret-i zībāsına māşā’allāh
Nedür ol vech-i mübārek nedür ol ḥüsn ü cemāl
39. ‘Āfitāba yüzünün varsa da vech-i şebahi
Andurır ṭal‘at-ı meymün-ı feraḥnāki mehi
Anda kıl şan‘at-ı Mevlā’ya ser-ā-pā nigehi
Kadd degül kāmēt-i matbū‘ası bir serv-i sehi
Göz degül çeşm-i dilārāsı yenābi‘-i zülāl
40. Ḥarem-i ḥāşına dāḥil olamazlar eclāf
‘Ulemānuḡ ider āmālını dā‘im is‘āf
Eylemez nesl-i Rasūl’i ‘alenen istiḥfāf
Öyle düstūr-ı mu‘azzam ki Nakībü'l-eşrāf
Gelse ger meclisine cāyı olur şaf-ı ni‘āl
41. Bezm-i ‘adlinde müsāwī çaķıcı ṭanburacı
Meclisinde bir olur lāğūtacı usturacı
Tanımaz çizmecı ya losturacı mosturacı
Öyle nāzik ki eger şabkalı bir kunturacı
Evine gelse ider tā kapudan istikbāl

42. Oratörler avukatlar yanına gelse eger
Anı ilzâmda elbette alurlar muztarr
[39a] Bu degüldür yalnız zât-ı şerîfinde hüner
Öyle bir cerbeze-yi nutkı da var kim eyler
Hasmının hakkı dahî olsa elinde ibtâl
43. Geçdi şöretde mülük-i ‘Arab u İrân’ı
İttiḥād eyledi elķāb-ı ḥükümdārānı
Monitörler'de “Şon Altes” yazılır ‘unvānı
Çok mıdur Avrupa'ya gitse ‘ukāb-ı şānı
Begkoz'a Gekbüze'den gelse ‘aceb mi kartāl
44. Mazhar olsa ğazāb-ı pākine şîr-i nerre
Deḥşetinden tağılur cismi mişāl-i zerre
Müziyyāt olmasun ‘āsāyiş-i ḥāle ğirre
Kahrına uğramadı uğrasalar bir kerre
Ne tavanlarda gezer fāre ne tağlarda akāl
45. Ba‘zı aḥvālde eylerse āğırca ḥareket
Her birinde bulunur bir nice sırr u ḥikmet
Aḥa tenbel demek elbette ḥaṭādur elbet
Hep te’ennî-yi hakîmāneden eyler neş’et
Tab‘-ı pākinde eger var ise cüz’î ihmāl
46. Ma‘n ü Ḥātem⁶⁹ dinemez zātının emsālیدür
Ki bunun bendeleri luṭfı ile mālıdur
‘Ārıẓi şanma bunu kendisinün ḥālیدür
Himmet ü meşrebi de tab‘ı gibi ‘ālیدür
Çünkü esmā olunur nāsa semādan inzāl
47. Himmetiyle ideli ā‘ide-yi ‘adl zuhūr
Nice mazlūmların ḥatırı oldu mesrūr
Böyle luṭfun kim ider şükmini ifāda uşūr
Sāyesinde o kadar itdi cihān kesb-i huẓūr
Eylemez kimse du‘asında dakıka ihmāl

⁶⁹ Metinde hı (خ) ile yazılmıştır.

48. Nefreti olsa da fāzıllara ol kāmverūn
Oğlını terbiye itmek gibidür bir pederūn
Yoksa temyīz ider beynini şāb ü şekerūn
Hānmānı yıkıladı nice ehl-i hünerūn
Cānib-i ‘afvā eger olmasa tāb ‘ı meyyāl
49. Çünkü a ‘lā sözi eyler kötüsünden temyīz
Nuṭkı te’sīr ider olsa da gāyetle vecīz
Ehl-i hācāta olur her sūhanı şevkengīz
Naḳd-i va ‘dī ile hemyān-ı zarūret lebrīz
[39b] Zer-i lutfı ile ceyb-i fukarā māl-ā-māl
50. Olalı ṭurfa nümāyān gārābāt-ı şu’ūn
Görmedi mişlini bu çārsū-yı reybū’l-menūn
Hasedinden yeridür yerlere geçse Kārūn
Kāle-yi şervet ü dārātına olmaz arşūn
Ğalle-yi ni ‘met-i bī-gāyeti bilmez mikyāl
51. Şervet ü ni ‘meti maḥşūl-i taşarruf inān
İrtikāba viremez meşrebi çünkü imkān
Şu yetişmez mi bu da ‘vāya gerekse bürhān
Vālī-yi Mısr ile Sultān’dan alurdu ihsān
Maksadı olsa idi cem ‘-i nukūd u emvāl
52. Gördüğü hıdmete emlāki olınsa taṭbīk
Acıyup hālīne insāf ider ehl-i tedkīk
Zāten aḥşāb idi hem kendine nisbet ile dīk
Beytini mālını yakdıysa eger nār-ı harīk
Kārgīrini binā eyler anuḡ beytū’l-māl
53. Feth iden ‘ālem-i endīşeyi şemsīründür
Zabt iden memleketi tīg-i cihāngīründür
Viren ümmīd-i teceddūd bize takrīründür
Āsafā himmet-i maḥsūsa-yı tedbīründür
Eyleyen devleti bu hadd-i kemāle īsāl
54. Bozdı ahlākını hep millet-i ‘Osmāniyye
Kalmadı kimsede hiç gāyret-i ‘Osmāniyye

- Gitdi eski şeref ü şevket-i 'Osmāniyye
Girdi bir hālete kim devlet-i 'Osmāniyye
Hiss olunmaz gibidür şā'ibe-yi izmihlāl
55. Gerçi pek çok hüner ister yoğun var göstermek
Ānı düzmekden inandırması müşkildür pek
Eyledi hayli vuḳū'ātda yardım gerçek
Ne dirāyet bu ki yigirmi senedür va'd iderek
Aldadup Avrupa'yı 'ālemi itdün iḡfāl
56. Oldı maḡlūb u müsahḡhar saḡa sulṭān-ı cihān
Nice yıl itdūḡ anuḡ nāmına ḡükm ü fermān
Ne ḡadar fikr ü ta'accüb idilürse şāyān
Bu ne tāli' ki cihān ḡasmuḡ iken bunca zamān
Müstakillen olasıḡ tahtnişīn-i ikbāl
- [40a] 57. Va'd-i ıslaḡa daḡī eylemeyip emniyyet
ḡikmetāmīz olan ef'ālī şanurlar cinnet
Her belāyı saḡa bizzāt iderler nisbet
Müslümān la'net ider ḡayr-ı müselmān la'net
Kimseler kıymetiḡi bilmedi ḡālā bu ne ḡāl
58. Bezm-i ūlfetde soḡuḡdur o ḡadar germī-yi baḡs
İder insāna yılan gibi eṡer germī-yi baḡs
Bu ḡarāretle gider ise eger germī-yi baḡs
Erba'īne ḡadar elbette sürer germī-yi baḡs
İstesem ben ne ḡadar vaşfını itmek icmāl
59. İḡtiyārum beni lāl eyledi luṭfuḡ ne diyeyim
Vaşfına söz bulamam n'eyleyeyim n'işleyeyim
(Fāzıl)-ı şā'ir ile bāri sözi bir ideyim
Āşafā 'ömrümi evşāfına ḡaşr eyleyeyim
Bir zāmān ḡābız-ı ervāḡ iderse imḡāl
60. Olarak müstenid-i şīme-yi 'afv ü şafḡuḡ
Na'tıḡı "Fāzıl" ider ḡayrī kuluḡ da şerḡuḡ
Genç iken söylememişdi yine zemm ü ḡadḡuḡ
(Fāzıl)-ı pīre 'ateḡ gelse de söyler medḡuḡ

- Soy köpek kalmasa da dişleri turmaz battāl
61. Gāh tağlarda vü şahırāda zamānım geçdi
Gāh māliyyede da'vāda zamānım geçdi
Hāşılı hırş ile hūlyāda zamānım geçdi
Talkavuklukda müdārāda zamānım geçdi
Olmadum şimdiye dek mazhar-ı feyz ü āmāl
62. Nāle-yi hırşımı encām işitdi luṭfuṇ
Baṇa ilkā-yı ḥayāt eyledi gitdi luṭfuṇ
Şu'arānuṇ yūregi yağın eritdi luṭfuṇ
'Ācizim şükrini ifāda ki itdi luṭfuṇ
Şem'-i maksūdumı āḥir nefesümde iş'al
63. Ye's ü hırmān ile beñzüm şararup şolmış idi
Ehl-i maṭlūb saçumla şaḳalum yolmuş idi
Ġālibā miḥnet ile çile daḥī ṭolmuş idi
Mutaşarıflığa bir kıt'a sebep olmuş idi
Bu kaşīdem beni vāliliğe eyler īsāl
64. Nitekim şehir-i Mayıs tıbca şifā mevsimidür
Ehl-i ḥacāta şehir vaḳti şafā mevsimidür
İdelüm şıdḳ ile Mevlā'ya recā mevsimidür
Yeter ey ḥāme ko tasdī'i du'ā mevsimidür
- [40b] Tut yüzün kıbleye aç başını bā-safvet-i bāl
65. Tā ki āteşde bula murğ-ı semender me'vā
İde ḥākisteri ḳaḳnusı dem-ā-dem iḥyā
Göstere nesr-i felek cünbiş-i pervāz u nümā
Tā ki pervāz ide āfākda sīmurğ u hümā
Kebg-i dārātını çāk itmeye şāhīn-i zevāl
66. Olmayup kendisi āzürde-dil-i būd u nebūd
Ḳıla Ḥaḳ kendini vāreste-yi ta'rīz-i ḥasūd
Ḳadd-i maṭbu'ı boyınca ola zıllu memdūd
Lutf u iḥsānı gibi 'ömri ola nā-ma'dūd
Dīn ü imānı kadar kesb ide feyz ü ikbāl

- Bunların üzeri çizgiyle olan şol iki mısra'lar aşıll Zafernâme olup üzeri çizgisiz olan üçer mısra'lar da hî "Hayrî"ye nisbet idilen tahmîsdür.

•

109. Li-cenâb-ı Keçecizâde Mehmed 'İzzet

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Muhtell olalı şehr-i pürâşüb-ı maḥabbet
Düşdi şemen-i kâle-yi mergüb-ı maḥabbet
2. Mengüş-ı maḥabbet⁷⁰ gibidür dârda Manşûr
Hoşdur bize nezzâre-yi maşlûb-ı maḥabbet
3. Maḫşûd kolaylıkla 'azîzim ele girmez
Çeşm itdi fedâ Yûsuf'a Yâ'kûb-ı maḥabbet
4. Tophâne-yi 'uqbâda olur 'illeti ma'lûm
Her haste ider da'vâ-yı Eyyûb-ı maḥabbet
5. Kurtulmadı zencîr-i sitemden daha Mecnûn
Haḫ düşmenümi itmeye ma'yûb-ı maḥabbet
6. 'İzzet kûluna nâmesidür ḫazret-i 'aşkuḫ
Elden ele gezmez mi bu mektûb-ı maḥabbet

110. Li-cenâb-ı Fu'âd Paşa

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Şanmasun zülf-i siyâhın ey göñül tomâr-ı mâr
Eylemiş her târını Haḫ gûy içün dildâr-ı dâr
2. İki ebrû kıblesiydi secdegâh-ı 'âşıkân
Haḫ geldi ol bütün şimdi olur nâçâr-ı çâr
3. Mîve-yi vaşlın gehî ızhâr ider ol nev-nihâl
Rûnumûde olmuyor 'âlemde bâḫ her bâr-ı bâr
4. Sen teraḫḫum itmedüñ ey gül figân u âhıma
Nâle-yi bülbül içün olmuş bütün gülzâr-ı zâr
5. Zehr-i merdüm-keşden ümmîd-i şifâ itme 'abes
Olma mümkün mi **Fu'âd**'a saña hiç âgyâr-ı yâr

⁷⁰ maḥabbet: mücevher FT.

111. [Mısra']

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gel gül Ahmed çeşmesinden iç gülābāsā şuyı

112. [Mısra']

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bir 'acāyip müşkil iş ikrārı güç inkārı güç

113. Li-cenāb-ı 'Aynī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- [41a]
1. Oldı ruhsārınja taqlīd ile gül hār ile hōr
Göz dīker dīdeñe nergis ola bu kār ile kōr
 2. Tīğına berķ-i tecellīyle şu virmiş ol māh
Ṭavr-ı hākimde yanar meş'ale-yi nār ile nūr
 3. Şoğūķ ūlfete beni tebzede-yi hecr itdi
Cānuma işte o āteşleri bu kār ile ķor
 4. Rām idüp ķabzaya aldı o ķaşı yāyı göñül
Gerçi yā Hāķ diyerek eyledi çok zār ile zor
 5. Rāh-ı taḥfife girüp ķāfile-yi 'aşķa uyup
Zāhid-i ḥar-minneti bār-ı ğam yār eyleyor
 6. Pīç ü tāb-ı ḥaṭṭ u ğīsū ile yandum bu gice
'Ālem-i ḥā'bda üşdi başıma mār ile mūr
 7. Dil hevā vü hevese uydı cihāna geldi
İtdi 'Aynī vaṭanımdan beni bu dār ile dūr

114. [Gazel]

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Yetmez mi efendim bu ķadar nāz u edālar
Bir būse içün itmedeyim bunca recālar
2. Ḥūb zümresine şāh olasıñ da saña şāhum
Vallāhi billāhi yakışmaz bu cefālar
3. Şanma tükenür virmekle bāğda mīvā

- Olmışçalarından vir çoğalur elde du‘ālar
4. İhsānına lāyık mı degül yoħsa bu ednā
Elbette umār-ı şāhdan iħsān-ı gedālar
5. Artık yetişür dökme gözün yaşı **Hakķı**
Ol şāh-ı cihān şimdi seni vaşla sezālar

115. [Matla‘]

Mef‘ulü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Şal keştî-yi umûrını baħr-i rızāya āķ
Aķ bādbān-ı himmeti yan gel de seyre bāķ

116. [Matla‘ / Nābī]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Olma bir loķma içün ehl-i şikem cīm gibi
Meclis-i dehrde lebbeste geçin mīm gibi

117. [Matla‘ / Cafer Çelebi]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. ‘Āķil iseñ dime Ferhād ile Mecnün’a deli
Eyleseñ halka nazar her biri bir gūne deli

118. [Müfred / Nābī]

Fā‘ilatün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Geh bülendi pest ider gāhī ider pesti bülend
Muktezā-yı gerdiş-i dülāb-ı ‘ālem böyledür

119. Bafralu İsmā‘il Hakķı

Fa‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Atduğı tāşa bir ben toğrıca buldurdı felek
Derd-i miħnetle derūnum yine tıldurdı felek
2. Bāğ-ı dilde açılan gıncama göz kaķmış-ıdı
Açmadan gıncamı birdenbire şoldurdı felek

3. Bir melâl olduğuma tehniye eyler a'dā
Sāz u sâzende ile hâlûme güldürdi felek
4. Nice Ya'kûb'ları ağlatdı alup Yûsuf'unı
Yine Rüstem'lere gör haddini bildürdi felek
5. Kaṭ'-ı ümmîd-i vişâl itme şakın sen **Hakḳı**
Nice bîmârını ihyâ kimüni öldürdi felek

120. Li-cenâb-ı Ziyâ Beg

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- [41b] 1. Câm-ı endüh-ı felekden şimdi maḥmûrlardanız
Ya'ni bezm-i dilrubâdan şimdi mehcûrlardanız
2. Birbirin ta'ḳîb idüp gelmekdedür seng-i ḳazâ
Her taraḳdan ḥatır-ı nâşâdı meksûrlardanız
3. Devr-i nâsâz-ı felekden çekdigüm Mevlâ bilür
Gerçi biz iḳbâl ile 'âlemde meşhûrlardanız
4. Tâli'üm taḫrîr idince ḥâme-i şun'-ı ḳader
Ġâlibâ ser-defter-i hicrân-ı mesrûrlardanız
5. Ben bu dehre n'eyledüm bilmem ne taḳşîr eyledüm
Kem yanında ḥâliyâ me'yûs u menfûrlardanız
6. Serfürü itmez iken dünyâ için a'lâlara
Şimdi ednâya mümâşât ile mecbûrlardanız
7. Kem-bahâ olsa n'ola kâlâ-yı şî'ruṅ ey **Ziyâ**
Ḳadr-i eş'ârla biz maḡdûr u ma'zûrlardanız

121. Li-cenâb-ı Sulṭân Selîm

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Merdümek⁷¹-i çeşmüme bilmem ne füsûn itdi felek
Giryemi kıldı füzûn eşkümi bir⁷² ḥûn itdi felek
Şîrler pençe-yi ḳahrumda olurken lerzân
Beni bir gözleri âhûya zebûn itdi felek

⁷¹ merdümek: merdüm OM.

⁷² bir: - OM.

122. [Matla' / Nābī]

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Ne sendendür ne bendendür ne çarh-ı kîneverdendür
Bu derd-i ser-ḥumārı neş'e-yi cām-ı kâderdendür

123. [Müfred / Bağdatlı Rūhī]

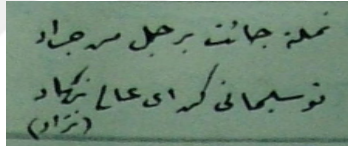
Mef'ūlü Mefā'ılı Mefā'ılı Fe'ūlün

1. Derdün kime açsañ saña dir ḥikmeti vardur
Öldürdi bizi āh yetmez mi bu ḥikmet

124. [Matla' / Sāmī/Niyāzī]

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Nedür sevdā bu bāzār-ı fenāda celb-i emvālün
Ġınā virmez metā'-ı müste'ārı dūş-ı dellālun

125. [Müfred / Tā'ib]

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Cesāretümi iderdüm böyle destāvīz nāçize
Eger gūş itmeseydüm kışsa-yı mūr u Süleymān'ı

126. [Müfred]

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ılün

1. 'Āciz ü bīçāreye cebr eylemek erlik degül
Dāne kapmağ mūr öñünden murğ-ı dōnek kārıdur

127. [Müfred / Ziyā Paşa]

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Ekşer kişinüñ şūreti sîretine uymaz
Yâ Rab bu ne hikmetdür İlahî bu ne hâlet

128. [Mısra' / Sābit]

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Degül kürsiye vā'iz 'arşa çıksañ âdem olmazsıñ

129. [Müfred]

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Bir vaż' ider ki 'āleme hayret-efzā olur
Güyā o şūh bildigümüz dilrübā degül

130. [Mısra']

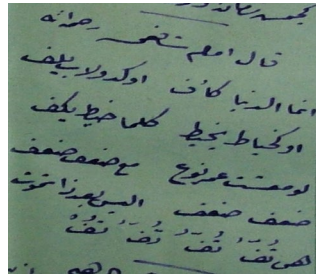
Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Senüñ haķ söyleyip şer'le berdār olduğun var mı

131. [Mışra' / Hayālî]

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Geçmiş zamān olur ki hayālî cihān deger

132. [Müfred]

Mefā'ılün Fe'ülün Mefā'ılün Fe'ülün

1. Degül kerāmetini şeyhi almayan hıçe
Bağan 'ibret alan mürşidün dālāletinden

133. [Kıt'a / Nābī]

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ılü Fā'ilün

1. Erzān metā'-ı faẓl u hünere bağ ne rütbe kim
Biğ ma'rifet zamānede bir āferīnedür
2. Ebnā-yı dehr her hünere āferīn okur
Yā Rab bu āferīn ne tükenmez hazīnedür

134. [Matla']

Fā'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fā'ilün

1. Çarha çıksa ğam-ı aşkuyla n'ola devrānum
Dil-i meyyālūmi zabt eyleyelüm sultānum

135. [Mışra']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- [42a] 1. Gitdi tūbā bir yağa serv-i hırāmānum bir yağa

136. [Mışra']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Şavuluğ dīvāneler çün kaldı dīvān irteye

137. [Matla']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Cevr ider āzār ider bīzār ider cānān bu ya
Cürm ider 'işıyān ider 'afv it begüm insān bu ya

138. [Müfred / Sābit]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Süpürilsün Һarem-i sīne ğubār-ı ğamdan
Keyf dirler dile bir Һafıralu miҺmān geldi

139. [Müfred / Tā'ib]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Bu vāz'-ı nā-pesendün rüzgār eyler mükāfātun
Muqaddem itdigi küstāhlık ma'zūr olur bir gün

140. [Mışra' / Sāmī]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Hāzır ol bezm-i mükāfāta eyā mest-i ğurūr

141. [Mısra']

?

1. Müşkil bir iken güzelüm oldu iki

142. Ez-zebān-ı āsiyāb

?

1. Binā itdi beni bir 'ābid-i Hāķ
Qomazlar dānesiz bir gün hāķ
Seni itdi binā Hāķ şaşkın aħmak
Ne mümkün dānesiz qor Hāzret-i Hāķ
Yāhud
Sen binā-yı Hāķ iken ey aħmak
Dānesiz qor mı seni Hāzret-i Hāķ

143. Hāmī

?

1. Şarāb-ı aşķla mestim humārı n'eyleyeyim
Hattı-ı izārını isterüm bahārı n'eyleyeyim

144. Baḥṣī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Çekersün yārı tenhāya mücerred seyre gelmezsin
Raḳībā sen hele kūy-ı nigāra ḥayra gelmezsin

145. [Müfred / Baḡdathı Rūhī]⁷³

Mef'ūlü Mefā'ılü Mefā'ılü Fe'ūlün

1. Derdün kime açsañ saña dir ḥikmeti var
Öldürdi bizi āh yetmez mi bu ḥikmet

146. [Matla' / Nābī]⁷⁴

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Ne sendendür ne bendendür ne çarḥ-ı kīneverdendür
Bu derd-i ser ḥumārı neş'e-yi cām-ı ḳaderdendür

147. [Mısra']

Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Gider oldum a birdānem

148. [Müfred]

?

1. Seni girdāb-ı belāya düşürür āḥir
Felek-i devletde şaḳın mümkün ise olma re'īs

149. [Kıṭ'a / Nedīm]

Fā'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fā'ilün

1. Ey gönül şaḥn-ı çemende leb-i deryā zevḳın
Bir şanemle idegör kām alasın dünyādan
2. Yoḥsa bir dişleri dürr ḳameti serv olmayıcak
Ne biter şaḥn-ı çemenden ne çıkar deryadan

⁷³ 123 numaralı müfredle aynıdır.

⁷⁴ 122 numaralı matla ile aynıdır.

150. Mes‘ūd-ı Harābātī⁷⁵

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Tabī‘atım baçalum hangiizle eglenecek
Birer birer geçün ey güller hân-ı hayālümnden
- Sultān ‘Abdūlmecīd’ün Qazanlığa gelmesi ve Şırb Beg’i Aleksandar’ı daħi oraya gelüp görüşmesi. Sene 1263.

151. Kemālpāşazāde (İbn Kemāl)

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yāş döküp kân ağlayup ol māhı cüst ü cūda ben
Hıdmetüm eksik degül gāh evdeyüm gāh şuda ben

152. Azerī Aḥmed Çelebi

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ebrvān-ı yār kim āşub-ı cāndur her biri
Dest-i kudret birle naķş olmış kemāndur her biri

153. ‘Aşr-ı Tabī‘ī Edirne’de kağı olan Beyāzī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [42b] 1. Şāne gibi zūlf-i ‘anberhāma girmiş çıkmışız
Nice sevdāya düşip çok dāma girmiş çıkmışız

154. Kezā

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘lū Fā‘ilün

1. Ol tıfl-ı nevresüm benüm at sürdigüm görüp
Taḥsīnler ile dir buna zībā sürişdürür

⁷⁵ 107 numaralı müfred ile aynıdır.

155. Tābī'ī

Mef'ūlū Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Altun kalem misüllü bu āh-ı şererfeşān
Yazdı felek şaḥīfesine sūre-yi Duḥān

156. [Şemīmī Efendi]⁷⁶

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Dili alup gider olduğda al bile cānı
Biri birinden ayırma efendi yārānı

157. Emrī Çelebi (Acem seferinde dimişdür)

?

1. Bir kızılbaş havāle idüben ben saḡa ki
Boyı bir qarış ola yaşı dahī yaşıdaşım

158. Hıfzī

?

1. Ey ḥatt-ı ruḥsārḥūb ḥüsn-i taḥrīrün senün
Eyledi rengin varakla üstüne baḡr u berg

159. Hıdrī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Kaşd-ı dil ol zülf-i 'anberfāmadur
Bir ḡalenderdür ki 'azmi Şām'adur

⁷⁶ Bu beyit her ne kadar mecmuuda *Cevri Efendi* adına kaydolunmuşsa da kendisinin divanında olmayıp aslen hayatı hakkında pek fazla bilgi olmamakla birlikte 17.yy'da yaşadığı tahmin edilen *Şemimi Efendi*'ye ait müseddesin mütekerrir beytidir. Bkz. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, "Madde Detay, *Şemimi Efendi*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/semimi-efendi> (erişim 27.07.2022)

160. Hafi

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Fitneden gerçi hālī degül hālī degül
Lık kaşd-ı cān iden müjgānıdur hālī degül

161. Hayālī Beg

Mef'ülü Fā 'ilātü Mefā 'lül Fā 'ilün

1. Kaldı nümüne dehre cihān-ı harābdan
Berg-i hazān hazā'in-i Efrāsiyāb'dan

162. [Matla']

Mef'ülü Fā 'ilātü Mefā 'lül Fā 'ilün

1. Tā seyre çıkdı nāz ile serv-i revānımız
Andan biri birine oturmadı cānumız

163. 'Ahdī

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Kānde varam sāye-yi serv-i bülendüm var iken
Kime kul olam senün gibi efendim var iken

164. Keşfi

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Hayāt-efzā-yı 'ālem rūḥbaḥş-ı mürde-yi ğamsın
Hemān bir hastenün cānı degülsün cān-ı 'ālemsin

165. [Matla' / Cevānī]

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Vefā bünyadı dilberde n'olaydı üstüvār olsa
Ya ben bîçāre vü üftadede şabr u qarār olsa

166. Hâtemî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Görüp nâfında cānānuḡ bugün ḡāl-i 'anber-bū
Nedür didüm göbek miski didi ol gözleri āhū

167. Dāniş

Mef'ülü Fā'ilātü Mefâ'ilü Fā'ilün

1. Bir çeşm-i kâtilün hedef-i ebrvānıyuz
Tîz gör gel ki tîr-i kazānuḡ nişānıyuz

168. Dervîş

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Kadd-i dılcūyuḡ ḡayāli dīde-yi ḡübābda
ḡüiyā bir serv-i ra'nādur kenār-ı ābda

169. Destārî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ey yüzi māhım ḡayālünḡle senün oldum hilāl
Baķısuḡ mekri⁷⁷ beni itdi za'îf ü bî-mecāl

170. Rif'atî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Ziyābaḡş oldu her bir sāḡār-ı mey tekye-yi cāna
Çerāḡuḡ āyдын olsun dā'imā ey pîr-i meyhāne

171. İlyās-ı Revānî⁷⁸

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Ne 'acep gerdiş-i 'ālem ne 'acep devr-i felek
Bir dem içinde bile virdi otuz yıllık emek

⁷⁷ Baķışın mekri: ya kâşın fikri EM.

⁷⁸ Yavuz Sultān Selīm şehzādeliḡinde Trabzon'da bulunmuşdur. (Derleyenin notu)

172. Şāhidī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Didüm ki görmedüm cānā senün gibi güzel gözler
Didi kim görmedüm ben de senün gibi güzel gözler

173. Mühürkeş Derviş 'Abdülbākī [Şifāyī]

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

1. Şāh-ı 'aşkın bir vezīr-i kırdāmıdır gönül
Mülk-i derdün hāq bu kim şāhibkırānıdır gönül

174. Hāyī

Mef'ūlü Mefā'ılü Mefā'ılü Fe'ūlün

1. Hiç dil gibi tīr-i müjesine seyr olmaz
Ammā n'idelüm 'āşık-ı zār nāzar olmaz

175. 'Atāyī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Kızıl güldür disem ruhsārına ol gonca āl anlar
Hilāle beñzerdürsem kaşların egri hayāl anlar

176. Kesbī

?

- [43a] 1. Yansa dil ger nār-ı tecellā-yı vişāl-i yārdan
Dönmeğe Mūsā-şıfat dil-i rü'yet-i dīdārdan

177. Edirne'de Sultān Selīm Cāmi'i Vā'izi Vālihī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Marīz-ı 'aşkuñam dermān baña sen şāha kalmışdur
Yetiş kim derd-i 'aşkuñla işüm Allāh'a kalmışdur

178. Vāsi‘ī

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. ‘Āşıkun hakkında çok söz yollarlarmış dilbere
Çok söz işidür uyarsa düşmene cānānumız

179. Vecdī⁷⁹

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

1. Başarmış dirler erbāb-ı riyāzat bağına taş
Sen ey sengin-dil ol bu za‘ifün karıntaş

180. Fedāyī

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Gerçi kim bağıma tığ-ı gam-ı fırkat geçdi
Hançeri dil ü cānuma kat kat geçdi

181. [Mısrā‘ / ‘Alāeddin Ali Çelebi]

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Gayrıyla görsem seni gayret helāk eyler beni

182. [Müfred]

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

2. İstiķāmetde kalem yanımda mūm olsa kişi
Yine mikrāz-ı kazādan serini kırtamaz

⁷⁹ 179/G.67 D.

1 ab Başarmış dirler erbāb-ı riyāzat bağına taş/Sen ey sengin-dil ol bu za‘ifün karıntaş:
Riyāzet ehli za‘f irdükde bağlar karına taş / Meded ey seng-dil sen ben za‘ifün ol
karındāşı D.

183. [Müfred]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. İstiķāmetde ķalem çekse ser-i mināre gibi
Bir küp⁸⁰ hīle bulur 'ālem aña 'ālemde

184. [Matla' / Hacı Bektāş-ı Velī]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Meclis-i 'irfāna bir şeb mūm olan ehl-i hūner
Maḥv ider kendüyi ammā şubḥ-ı maķşūda irer

185. [Matla']

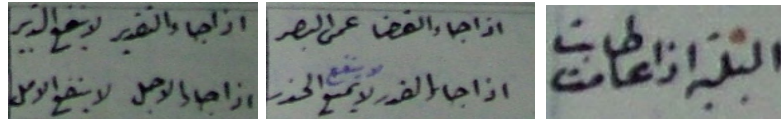
?

1. Çerāğ-ı mescid ü miḥrāb u minber
Ebū Bekr u 'Ömer ü 'Osmān u Ḥaydar

186. [Mışra']

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Ağla hey gözlerüm ağla ne gelür var ne gider

187. Yaķīnī

?

1. Öldüm yine bir dilber-i ra'nā gördüm
Cānbaḥş-ı leb-i la'l-i muşaffā gördüm

188. [Müfred]

Fā 'ilatün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. 'Āşıkun ħālāt-ı vecdīn ihtiyārī şanmañız
Dilrübālar şivesi ādemde kıymaz ihtiyār

189. Bedī 'ī⁸¹

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Ĥasretünle zerd olup çehrem benüm ey sīmten
Pūte-yi ġamda yanup zer ġibi kāl oldı beden

190. [Matla' / Barbaros Ĥayreddin Paşa]

Mefā 'lün Mefā 'lün Fe 'ülün

1. Eger dilden gelen elden geleydi
Gedalar kılmayup sultān olaydı

191. [Matla']

Mefā 'lün Mefā 'lün Fe 'ülün

1. Eger dünyā baña bākī kılaydı
Felekden intikām almak kılaydı

192. [Matla']

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Māl u mülke maġrūr olma dime ki var mı ben ġibi
Bir muĥālif yel esince şavurur ĥarman ġibi

193. Fu'ād Paşa

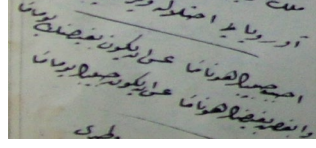
Fā 'ilatün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Mülk-i fes çıkmazdı başdan tarmār olmazdı Çın
Avrupa'yı ihtilāle virmese ġisūlaruñ

⁸¹ Sultān Selīm-i evvel ġufira lehü

bir dilber için söylemiştir. (Derleyenin notu)

194. [Matla' / Senā'ī]

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Yazmamış⁸² Kādī vü Keşşāf u Harīr u⁸³ Taberī
Haberüm yok güzelüm kimden alayum haberi

195. [Matla']

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Ger uğrarsa elif lāma olur bī-iştibāh egri
Karīnün hükmün aḥz eyler gerek egri gerek toḡrı

196. [Matla']

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gitdi ekl ü gitdi şürb ü gitdi hā'b
Aḡlamaḡdan ḡalmadı çeşmümde āb

197. Ḳazanlık māl müdiri Ḥasan Ḥilmi Efendi'nüñdür.

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

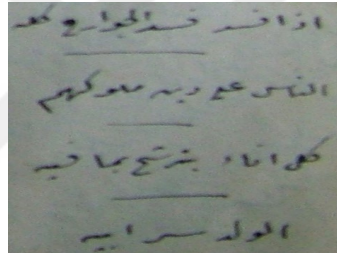
- [43b]
1. Rızḳını āḡardan ümīd eylemek gümrahdur
Cümlenün çün ḡālīḳı vü rezzāḳı Allāh'dur
 2. İḡtiyār-ı ḳūşe-yi ḳāf-ı ḳanā'at ḳıl göñül
'Azl ü naşbı yok hemīşe kim bir 'ālī cāhdur
 3. Aldanup nefsine itme şāhrāhdan inḡirāf
Şoñ evciñ⁸⁴ ey dil nedāmet ile āḡ u vāhdur

⁸² Yazmamış: okudum MUM.

⁸³ harīr u: harīrī MUM.

⁸⁴

4. Medhden olmaz farzıñ ta'ndan kılmaz esef
Dervîş-i Hakk'ıñ kelâmı dâ'im eyvallâhdur
5. Fehm idenler kudretini şan'atından şâni'ıñ
Bildî ol Hakk'ı hâkikat ârif-i billâhdur
6. Men 'arefe sırrın bilüp öz nefsüñ idrâk eyleyen
Vâkıf-ı esrâr-ı Hakk'dur mürşid-i âgâhdur
7. Kılma zinhâr zerreye çeşm-i hâkâretle nazar
Bağduğun gördüğün eşyâ cümle şun'ullâhdur
8. Oldı dil bir gonca-yı bâğ-ı hâkikat mâ'ili
Zâr ider bülbül gibi bir nice sâl ü mâhdur
9. Her ümürda **Hilmiyâ** eyle teveccüh kalbiñe
Kim ra'ıyyet gibidür a'zâ kamu dil şâhdur

198. Mes'ûd-i Harâbâtî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Ne derd iseñ çekilürsün şimdi bakıyye-yi 'aşk
Şikâyetüm şu çekilmez vedalarım dandır

199. [Rubâ'î]

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Kelâm-ı hâkkı güş eyle meclis-i ma'nâya gelmezsin
İdüp tevbe günâhından der-i Mevlâ'ya gelmezsin
Hevâya düşdin ey dil meclis-i takvâya gelmezsin
Gözün aç gâfil olma bir dahî dünyâya gelmezsin

200. [Matla']

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Ğulām aḥsen ü zen ü duḡteri ister Mevlā'dan
Cemāl-i 'İzzetullāh ṭaleb it cūd-ı Mevlā'dan

201. İbrāhīm Şināsī

Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

1. Her kim ki olur yıldızı düşkün
Göstermez aḡa devr-i felek gün

202. Velehū

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Hāḡ te'ālā kimseyi bir ferde muḡtāc itmesün
Yoksa ḡalḡuḡ itdigi iḡsāna degmez minneti

203. Velehū

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Ḳurtılmadum 'ālemde bir ān derd ü elemnden
Şahrā-yı vücuda gelesi ketm-i 'ademden

204. Velehū

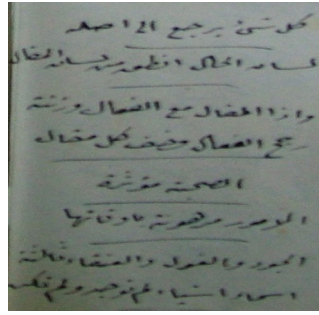
?

1. Ne ḡam uçup vaṭanumdan ba'ıd düşdümse
Yapar ḡarīb ḡuşuḡ āşiyānını Allāh

205. Velehū

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Göḡlümün 'aşḡ-ı vefādur şeref ü 'unvānı
Sevenün ben ḡuluyam sevmeyenün sultānı

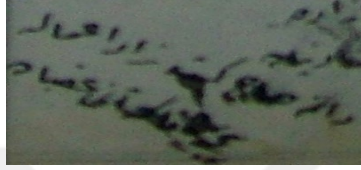

Tāze gül o bu ülistān ire

209. [Matla‘]

?

1. ü ser-i serv gibi āzāde
Ne urırsı bu fenā dūnyāda

210. Yahyā el-müftī

Fā‘ilatūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1. Nār-ı amla pūte-yi ‘aş ire āl oldu dirī
Hāl-i müşkildür eger uymazsa hāle ālümüz

211. [Mısra‘ / ānī‘]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilūn

1. ördü zamāna uymadı sen uy zamāneye

212. [Müfred / Bāı]

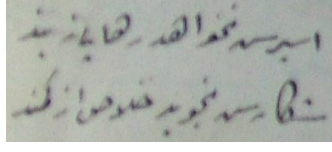
Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilūn

1. Bāıl hemīe bāıl u beyhūdedür velī
Müşkil budur ki şūret-i hādan uhūr ide

213. [Kıt‘a]

?

1. Dil beyhūde īnemekden ise
Dimeyüp yegdür sözi yutmaq
2. Ağzu açma ıtalum mümkün ise
Ağzu ile havada uş ıtmak

214. Mevlānā Luṭfī⁸⁶

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Dāne-yi gendüm yiyip Ādem sürildi ravzadan
Dergeh-i 'ālīde n'eyler bunca müd buğdāy yiyen

215. [Müfred]

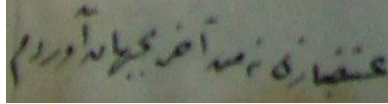
Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1. Anuṣṣün girü maqbül oldı Ādem
İdüp cürmi didi kendümden oldı

216. [Matla']

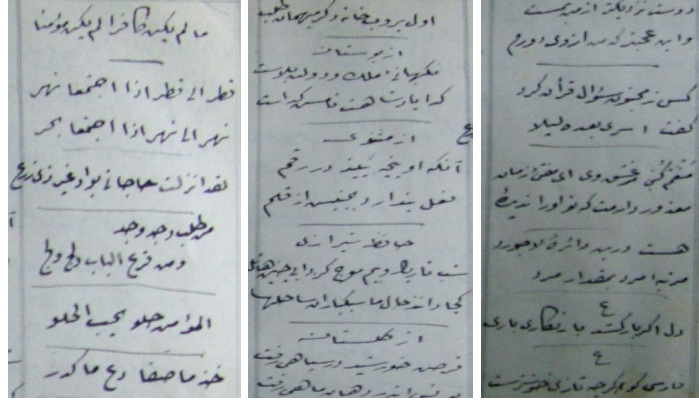
Fā'ilatün Fe'ilātün Fe'ilātün Fā'ilün

1. İncelüp döndi hilāle bedenüm dirseṣ eger
Ne anı ağızına alur ne kulağına koyar

⁸⁶ Mevlānā 'İzārı hakkında Sultān Bayezid'e demişdür. (Derleyeninin notu)

[44b]

217. [Mısrā' / Konyalı Helvacı Şem'î Efendi]

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Pādişāh konmaz sarāya ḥāne ma'mūr olmadan

218. [Müfred / 'Ulvi]

Fā'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fā'ilün

1. Ne 'aceb tîz geçer zevk ü sürür eyyāmı
İrmeden nişf-ı nehārı irişür aḥşāmı

219. [Matla']

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Var her kūşede bir murğ-ı zār
Kūy-ı yāre beñzemez bir merğ-zār

220. [Matla']

?

1. Ğaflet ehline gice gündüz olur
Belī a'māya göre gice gündüz olur

221. [Matla']

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Hā'b içün sürme çekelden göziñe çarh-ı kebūd
Gün yüzün görmedi hayfā ki gözün çün 'ūd

222. [Müfred / Yazıcızāde Muḥammed/Na'im]

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Buldı Meryem bıkıken bir şemme ḥüsnünden ešer
Ol sebebdan tıpdılar 'İsā'ya çendin māh u sāl

223. [Mısra']

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Çü görmez Yūsuf'un yüzün ne ḥāşıl çeşm-i a'mādan

224. İsmā'il Hakkı

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Nergis-i şehla ki aç bākī degüldür nevbahār
Sen gözün açup yuınca bil geçer leyl ü nehār

225. İbn-i Kemāl

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Göz yum cihāndan aç gözünjı kendi ḥālınē
Sen göz açup yuınca bu 'ālem gelür gider

226. [Matla']

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün

1. Didiler şūfı varup ka'bede nūr-ı Hudā gördi
İşidüp bir 'ārif ānı didi ne vardı ne gördi

227. Veysî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- [45a] 1. Ne bilsün hālūmi bî-derd-i 'aşk-ı yâr olan Veysî
Maḥabbet bir belâdur kim giriftâr olmayan bilmez

228. Nef'î

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Zabt-ı âh eylemedür 'âşıka evvel çâre
Ben ise âhsız ârām idemem âh meded

229. Veysî

Mef'ülü Fâ'ilātün Mef'ülü Fâ'ilātün

1. Serdî-yi bād-ı hevâ cānumıza kâr itdi
Sāḡa ḡaldı işümüz ey kerem ıssı Mevlâ

230. Müfti Yahyâ Efendi

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Va'iz ola mı serd sözün den müte'eşşir
Bir dilde ki sūzân ola kânün-ı maḥabbet

231. İbn-i Kemāl

?

1. Nā-ehle bezl ider na'men kâse-yi felek
Bilmez düğün [...] ⁸⁷ tırmaz çanaḡ çeker

232. Nev'izāde

Mefâ'ilün Fe'ilātün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Ḡalır mı ben gidicek bāḡ-ı 'aşḡ bülbülsüz
Biri giderse birine hezâr gelmeye mi

233. Neṣāī⁸⁸

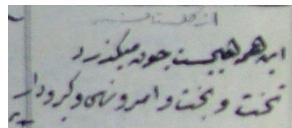
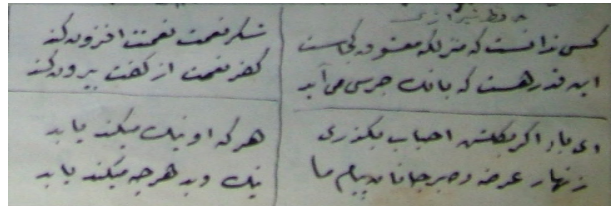
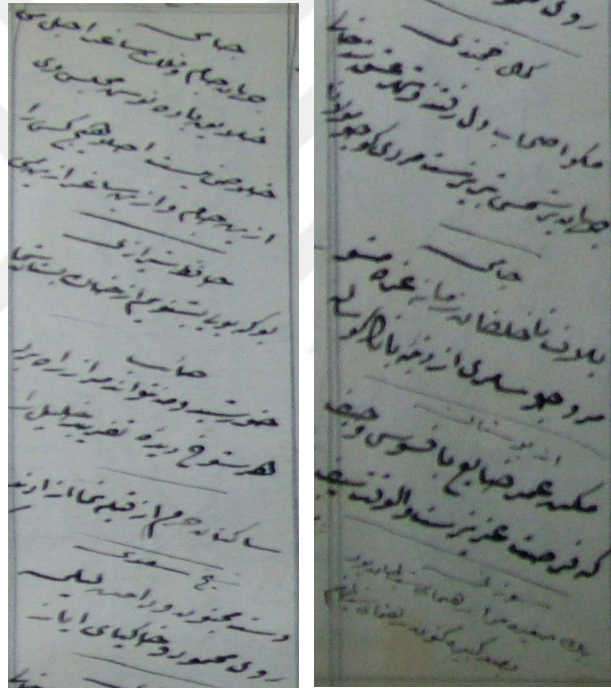
Mef'ülü Fā'ilātü Mef'ülü Fā'ilün

1. Bezm-i çemende zevke sebep ney mi cū mıdur
Hünin terāneler[le] gelū-yı sebū mıdur

234. Vecdī

Mef'ülü Fā'ilātü Mef'ülü Fā'ilün

1. Sīrāb-ı 'afv olursa n'ola gülşen-i 'amel
Mecrā-yı cūy-ı rahmeti seyl-i günāh açar

⁸⁸ 233/G.23 D.

1b terāne: terānelerle D.

235. Kandı

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Kande kandum ey şanem cüllāb-ı la'lün kandise
Kim baña **Kandı** deyü bühtān idersin dem-be-dem

236. Nūrī

Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Baña ey mālīk itdügün iyilik
Bilürem kemlik bendedür bende

237. [Müfred / Nef'ī]

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilātün

1. Beni cüllāb-ı cām-ı lūṭṭun itdi şöyle şīrīnkām
Ki şī'rümde bulur [her] kim okursa lezzet-i sükker

238. İsmā'ıl Hakkı Burūsevī

Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

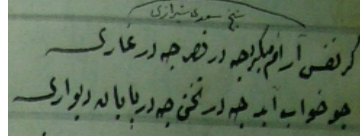
1. Rāz-ı dil būy-ı gōncadur gūyā
Açılınca düşer dehāna şākın

239. [Muhammes Şarkı]

?

- [45b]
1. Penceresi yeşil perde
Sen uğratdun beni derde
Yanılır mı kara yerde
Uyān sultān 'Abdül'azīz uyān
Kān ağlıyor şimdi cihan
 2. Kōlında mīkrāz yāresi
Bulınmaz derdümün çāresi
Yūsuf'um cānlar pāresi
Eydan
 3. Beni tahtdan indürdiler

Beş çifteye bindürdiler
Topkapuya gönderdiler
Eydan

240. [Matla']

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Tefvîz-i umûr eyleyeli Hâzret-i Hâk'k'a
Yok hâcetümüz gayrı senüñ bābını dağka

241. Veysī

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Emîr-i kām'rân ol[ma]sa kām alınsa dilberden
O sulţān-ı serāmed hayli hûb amā emîr ancak

242. [Murabba' / Sulţān Abdül'azîz]

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bî-huzûram nâle-yi murğ-ı dil-i dîvāneden
Fark olunmaz cism-i bîmārım bozulmuş lāneden
Bunca derd ü miñnete katlanduğum āyā neden
Terk-i cān itsem de kırtulsam şu miñnethāneden
2. Başka bir 'ālem gerekdür göñlümün seyrānıçün
Miñnet-i dünyā çekilmez toğrısı bir cān içün
Mübtelā-yı derd-i 'aşkı olduğım cānān içün
Terk-i cān itsem de kırtulsam şu miñnethāneden

243. [Muşaraa‘]

Fā‘ilatün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Söyle ey zālīm felek n’etdüm ne yapdum ben saña
Leşker-i ğamla hücüm itmekdesiñ benden yaña

244. [Şarkı / Nāmık Kemāl]

Mef‘ülü Mefā‘ilün Fe‘ülün

1. Sākī yetişür fiğān⁸⁹ āmān gel
Öldürdi beni zamān āmān gel
Āh ile tükendi cān āmān gel
Bir bāde getür āmān āmān gel
2. Cāmuñda şarābuñ mālī olsun
Ammā ki şarābın ālī olsun
Güller ĥaddinüñ ihsānı⁹⁰ olsun
Bir bāde getür āmān āmān gel

245. [Şarkı / Yusuf Ken‘ān Bey/Ḳadīmī]

Fā‘ilatün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [46a] 1. Mest-i zehr-i fırķat-i hicrānıñam
Ḥaste-yi nevmīd-i bī-dermānıñam
Ben senüñ eski kuluñ kurbānıñam⁹¹

246. [Mesnevī]

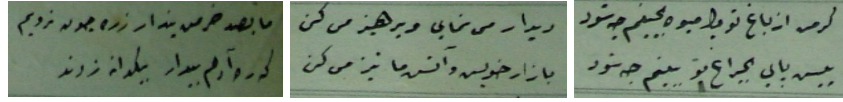
Fā‘ilatün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fā‘ilün

1. Naḳd-i ‘ismet kişīye māye-yi kār olmaz imiş
Meydehedlik gibi ‘ālemde şī‘ār olmaz imiş
2. Meydehed olmayıcaḳ irmez imiş devlete el
Ḥalka göt virmegi beyhūde şanırdum evvel

⁸⁹ fiğān: uyan NK.

⁹⁰ güller ĥaddinüñ ihsānı: gül ruhlerinin misālī NK.

⁹¹ Ben senüñ eski kuluñ kurbānıñam: Ben helāk-ı nāvek-i müjgānıñım GŞ.

247. [Mısrā']

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Bir zerre kadar rahmuñ olaydı ne olurdu

248. Recāizāde Mahmud Ekrem⁹²

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1. Nigāh-ı mestine cānlar tayanmaz
Uyanmaz uykudan cānān uyanmaz
Bu nāz u edāya cānlar tayanmaz
Şabāh olduğına yārüm inanmaz
2. Baña zulmet ider efzün o āfet
Yamān hālüm görüp kılmaz 'ināyet
Terahhüm itmeyüp bir dem uşānmaz
Şabāh olduğına yārüm inanmaz

249. [Matla']

?

1. Şeherde goncalar gelmiş küşāde
Bîçāre bülbüller başlar feryāde

250. [Şarkı]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Dilerüm zülfüne berdār olayum yār olayım
Şanma ki bādeden āzād olayım yār olayım
Senüñ için dosta düşmüş olayım yār olayım
Mülk-i tenden çıkayım bād olayım yār olayım

⁹² Her ne kadar mecmuada *Sabahi* isimli şaire izafe edilse de birçok kaynakta *Recaizade Mahmut Ekrem*'e ait olduğu görülmektedir.

2. Çekemez oldu bu gönül sitemi yâr sitemi
Çekilür çile degül yâr eleme yâr eleme
Baña hûş gelmedi dehrün bu demi yâr bu demi
Mülk-i tenden çıkayım bād olayım yâr olayım

251. Şarkı

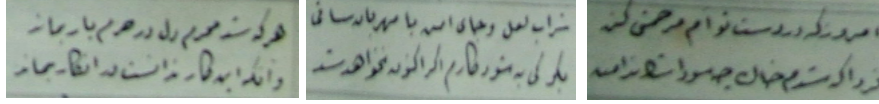
Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- [46b] 1. Bir meleksīmā perī gördüm der-i meyḥānede
Kalmadı ğamdan eşer aŝlā dil-i dīvānede
Var imiş bir başka ḥālet ŝoḥbet-i mestānede
Gözlerüm sākīde kaldı bir elüm peymānede
2. Dün gezerken ḥüzünle bir ḥāl-i mecnūnānede
Bir perī gördüm oturmuş kūŝe-yi meyḥānede
Şarkı söyler mey içer pek ŝūret-i rindānede
Gözlerüm sākīde kaldı bir elüm peymānede
3. Deste deste toplamış eylemiş ğīsū-yı 'anberfāmını
Şabr için murğ-ı dili 'uŝŝāka kırmış dāmını
Görmedüm eski zamānuḡ böyle ḥoŝ hengāmını
Gözlerüm sākīde kaldı bir elüm peymānede

252. [Gazel]

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Dünyāyı bilür mi nedür ādem ḥazarında
Aḥvāl-i cihānı bilür ādem seferinde
2. 'Ġā'ibde cihān u vaşfını herkesden işitmek
Benzer mi aña ki ola ḥātır-ı nazarında
3. Çok fā'ideler 'ibret ile renc ü şafālar
Vardur sefer-i dūr u dırāzuḡ eŝerinde
4. Lakin seferün miḥnetine kim ki tayanur
Dā'im kalacak rāḥat u şādī o üzerinde

253. Şarkı

Mef'ulü Mef'ulü Mef'ulü Fe'ulün

1. 'Aşkuñ eşer-i sūzişine cān acımaz mı
Cānum acıyınca baña cānān acımaz mı
Āzārına olmaz mı peşīmān acımaz mı
Cānum acıyınca baña cānān acımaz mı
2. Āzāde-yi 'aşk olmuş-iken hayli zamānıdur
Āşār-ı maḥabbet yine göñlümde nihāndur
'Aşkuñ eşerinde acıyan var ise cāndur
Cānum acıyınca baña cānān acımaz mı
3. Sūzāne-yi dil āteş-i 'aşkı eşeridür
Hūnābe-yi eşküme sebep ğamzeleridür
Var ise acıyan cānuma cāndan o peridür
Cānum acıyınca baña cānān acımaz mı

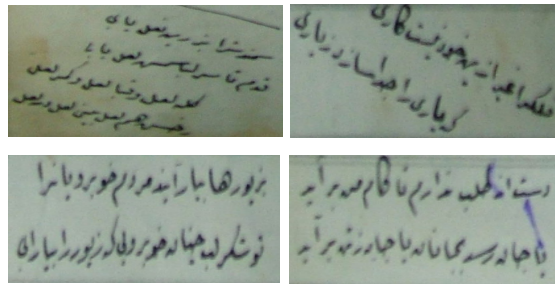
254. [?]⁹³

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- [47a] 1. Mest olan cām-ı şafādan hele hüşyār olsun
Dil-nüvāzān-ı cihān cümle dilāzār olsun
Bülbül-i āşüfte-dil ü gül yerine hār olsun
Çeşm-i 'ālem keder ü ğam ile hūnbār olsun
Ciger-i ehl-i hünerbāna 'adem var olsun
Kõ felek böyle cefāpīşe vü ğaddār olsun
Felegūñ kārı sitemdür kõ sitemkār olsun
Kameri tīre vü hūrşīdi daḥī nār olsun
2. Kimüni cevır ü cefālarla felek zār eyler
Kimüni 'iş ü meserretle cihān-dār eyler

⁹³ Hangi nazım şekline ait olduğu anlaşılamamaktadır.

- Kimüni serdar u sālār iken hā`r eyler
Kimüni ġāfıl iken serdar u sālār eyler
Kimüni peyrev-i endîşe vü efkār eyler
Kimüni fi‘l-i şenî‘ u bed e icbār eyler
Felegün kârı sitemdür ço sitemkâr olsun
Kameri tîre vü hırşîdi dahî nâr olsun
3. Böyle bir çarh-ı cefâpîşeye aldanma şakın
Mekr ü efsûn iledür şefkâtime kanma şakın
Zehirdür merhameti şîr u şekker şanma şakın
Âteşinden şakınup derdi ile yanma şakın
4. Umulur mı bu felekden ferah u şadı düşün
Kaldı mı hedm ü harâb olmaya âbâdı düşün
Elem ü ğuşsa-yı Mecnûn ile Ferhâd’ı düşün
Virdi mi kimseye gerdûn-ı haţt-ı âzâdı düşün
5. Çeşmüñi kâse-yi hûn baġrıñı kân itmelisiñ
Hem de âvâre olup terk-i cihân itmelisiñ
‘Ömrüñi tâze bahâr ise hâzân itmelisiñ
Ba‘d ezân bu suhâni vird-i zebân itmelisiñ
Felegün kârı sitemdür ço sitemkâr olsun
Kameri tîre vü hırşîdi dahî nâr olsun

255. Ziyâ Paşa Hâzretleri

Fâ‘ilatün Fâ‘ilatün Fâ‘ilatün Fâ‘ilün

- [47b] 1. Bir zamânlar ben dahî düşdüm belâ-yı ġayrete
Doġrılıkla uğradum biñ dürlü derd ü zahmete

Geh vatandaşdan ayrılıp gitdüm diyār-ı ğurbete
‘Ākıbet oldum giriftār işbu mühlik ‘illete
Vāh yazık şarf itdügüm ‘ömre zamān-ı ħidmete
Fıkr için görmek beni kāfıdır ehl-i ‘ibrete
Ĥayli demler bilmedüm bā’is nedür bu ĥālete
Şimdi oldum dostlar vākıf bu sırr-ı ĥikmete
Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥż-ı cinnetdür bu mülk ü millete

2. Kendümi bezl eyleyüp ıslāḥ-ı devlet uğrına
Ben neler çekdüm neler bu istikāmet uğrına
Ĥānmānım tārmār oldu ḥamiyyet uğrına
Berg ü bārım hep perīşān oldu ğayret uğrına
Nefsüme zulm eyledüm ḥalka ‘adālet uğrına
Cism ü cān itdüm fedā bu mülk ü millet uğrına
Ben hele oldum telef gitdüm bu fikret uğrına
Ĥumḳ u cehl imiş hemān yanmaḳ şadākat uğrına
Derde uğrār kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥż-ı cinnetdür bu mülk ü millete

3. Bir senüñ sa‘yüñ uşul-i dehri taġyır eylemez
‘Abd-i ‘āciz sa‘y ile taḥvīl-i taḳdīr eylemez
‘Ālim olsañ ‘ilmiñe bir kimse tevķīr eylemez
Cāhil olsañ cehliñi ta‘yīb ü taġbīr eylemez
Mülki yıksañ kimse tevbīḥ ü ta‘zīr eylemez
Cānıñı itsen fedā bir kimse taḳdīr eylemez
Her ne yapsan ḥāşılı bu ḥalka te’sīr eylemez
Kimseler bu ḥāl için bir re’y ü tedbīr eylemez
Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥż-ı cinnetdür bu mülk ü millete

- [48a] 4. Feyz ise maḳşad mümāşāt-ı zamāna mā’il ol
Fırka-yı yağmagirān-ı ‘aşra sen de dāḥil ol
Hişşene maḥşūlden her ne çıkarsa kā’il ol
Her ne dirlerse saña kayd eyleme deryādil ol

- Hā'in ol ister sefih ister rezil ü cāhil ol
Tek şadākat fikrini itme murāda vāşıl ol
Rāhat istersen bu pendümle hülāşa 'āmil ol
Olma Mecnūn-ı mu'annid ben gibi sen 'ākıl ol
Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete
5. Millet-i İslām'da evvelki gayret kalmamış
Eski 'iffet eski nāmūs eski himmet kalmamış
Cehle düşmüş halk fikr-i istikāmet kalmamış
Zā'f gelmiş dīne āsar-ı metānet kalmamış
Eski mecnūnlardaki gayret ḥamiyyet kalmamış
Şimdi herkes 'ākıl olmuşlar o cinnet kalmamış
Kimsede evvelki iḳdām u şadākat kalmamış
Hāşılı ahlāk bitmiş mülk ü millet kalmamış
Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete
6. Sen mi kalduñ hey efendi dehre virmekçün nizām
Öyle merhemler ile bulmaz bu yāre iltiyām
Ġāze-i 'atṭār ile gelmez 'acūze intizām
'Aşrımızda şıdk u gayret ehli bulmaz ihtirām
Var ise himmet anı şarf itmiş eslāf-ı kirām
Cān virüp itmişler ahlāfın refāhın iltizām
Sen bu mecnūnāne fikre virme aşlā ihtimām
Uy mizāc-ı 'aşra ger rāhat ise kaşd u merām
Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete
7. İmtizāc u 'aql da olsañ daḥī şānki melek
Çünkü şadıksın ya huysuzdur aduñ yāḥūd eşek
Müsta'idlikle çıkar nāmuñ uyarsañ halka pek
Mümtezic dirler eger tōhmetde olsañ müşterek
Toğrılık derdiyle 'aqluñ var ise çekme emek
İstesen de çünkü imkansızdur icrā eylemek

- Gelmeyince elden ıslāhı varup üzme yürek
Hoş geçürmek isteyen vaktin bunu bilmek gerek
- [48b] Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete
8. Her kim ile ḥasb-i ḥāl itseñ acır gūyā saḡa
Ḥālden senden ziyāde kendi eyler iştikā
Menfa‘at bahşinde ammā eylemez aṣlā ḡayā
Bulsa ger fırsat saḡa eyler ḡuṣūmet evvelā
Herkese bir meşreb olmuş böyle tezvīr ü riyā
Ḳār-ı ‘āḡil mi bu ḡalka nefsinı itmek fedā
Cāresiz ḡükm-i zamāne böyle eyler iḡtizā
Ṭut bu nuṣḡ u pendı benden yādigār olsun saḡa
Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete
9. Çünki itmezsiñ umūruñda ḡıyānet irtikāb
Uḡraduḡça derde baḡt u ṭālī‘a itme ‘itāb
Rāḡat u iḡbāl ile olmaḡ dilersen kāmyāb
Çal becer uydur mücāzātından itme ictināb
‘Ār u nāmūs u ḡayāyı eyleme çokluk ḡesāb
Cümleden evvel faḡat bir bāba eyle intisāb
Ṭoḡrılıḡdan ḡāşılı şorsa bir ehl-i irtiyāb
Tecrübe üzre budur benden aḡa toḡrı cevāb
Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete
10. Sen düşersen kimse gelmez ḡiç senüñ imdādıñı
Destḡır olduḡların ḡattā yetişmez dādıñı
ḡānde eylerler uzaḡdan cümlesi feryādıñı
Diḡḡat itmez kimse istiḡḡāk u isti‘dādıñı
Kendüñ itme sa‘y u himmet maḡviñe berbādıñı
Senden evvel sa‘y iden eslāf gelsün yādıñı
Yoksa rahmuñ kendiñe bāri acı evlādıñı
Var ise ‘akluñ eger mecnūn didürme ādıñı

- Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete
- [49a] 11. Hālünü ecdāduñ tārīḥden itme su‘āl
İyleme nāmūs u insāniyyeti ašlā ḥayāl
Ḥātıruñdan çıkmāsın endīşe-yi ehl ü ‘ıyāl
‘Ömrüñi rāḥat geçür çingānelerden ‘ibret āl
‘Aql u mālun cem‘ine ‘ālemde yoḡdur ihtimāl
Sen işün̄de mukteẓā-yı ‘aşra eyle imtişāl
Güft ü gūsından ḥussāduñ eyleme kaṭ‘an melāl
Dā‘imā olsun saṇa bu beyt-i rengīn ḥasb-i ḥāl
Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete
12. Müslümanlık feyz ü āsāyiş içün ḡāyet muẓırr
Her ḥuṣūmet milleti İslām’a olmış munḥaşır
Devletün üss ü esāsın dīn iderken müstaḳır
Kimseler istiṣḥāba olmaz muktedir
Bir zamānlardan berū oldı bu ḥālet müstemir
Söyleyün Allāh içün bu milletün cürmi nedür
Bundan aḡdem de ḥıyānet-i şıdkla dirlerdi bir
Şimdi şādık-ı müttehem ehl-i ḥıyānet mufahḥır
Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete
13. Kānde ḳalduñ çıksaṇa ey Mehdī-yi şāḥib-zuhūr
Millet-i İslām’ı pāmāl eyledi ceş-i fütūr
Ḳalmadı İslām içün bir yerde ārām u ḥuzūr
Ḳapladı mülki ser-ā-pā leşker-i zulm ü şürūr
Geçdi nā-ehl ellere ḥayfā zimām u her umūr
Bir kişi yapsa biñi yıḳmaḡ içün itmekde zūr
Ehl-i şıdk u istikāmet ‘aşırda görmez sürūr
Ol sebebd̄en söylemiş bu beyti bir şāḥib-şu‘ūr
Derde uğrar kim şadākat itse elbet devlete
İstikāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete

14. Sayt-ı mecdi maḥv idelden na‘ra-yı “hel min mezīd”⁹⁴

‘Aşrımızda fark olunmaz oldu aḥrār u ‘abīd
‘Ālemünj olmuş uşūli şimdi bir tarz-ı cedīd
Çünkü ıslāḥından itmiş ‘āqılān kaṭ‘-ı ümīd
İstemişler bāri enḳāzından olmak müstefīd
Her işünün üstünde bir cem‘iyyet-i ya‘mā bedīd
Sen de ḥātırdan **Ẓiyā** bu ‘iffeti eyle ba‘īd
Virdün olsun her dem fırsatda bu beytü’l-kaşīd
Derde uğrar kim şadāḳat itse elbet devlete
İstiḳāmet maḥẓ-ı cinnetdür bu mülk ü millete
[49b] Hālümüz böyle iken vehle-yi ūlāda ‘aceb
Neye müncer olur aḥvālümüzün ‘ākıbeti

256. Harputlu Hayri Efendi’nün

“Ḥātıra-yı ‘Ahd-i Şebāb” nām kitabdandır.

Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ūlün

1. Ecrām-ı felek ins ü melek māteme tursun
Ervāḥa dahī mātemi Allāh buyursun

257. [Matla‘]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Hüsün görür de hangi süḥandān sükūt eyler
Nuṭḳun istese sevdücegüm lāli söyledür

258. [Müfred]

Müstef‘ilün Fe‘ūlün Müstef‘ilün Fe‘ūlün

1. ‘Aqlum tebāḥ olurdu bunca leylī ḡamda
İḳbāl ü baḥta dā‘ir ḥulyālar olmasaydı

⁹⁴ Kaf/30

259. [Matla']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bāde şun şākī humār-ı derd-i hicrān kalmasun
Sen de muṭrib söyle kim feryāda meydān kalmasun

260. [Müfred]

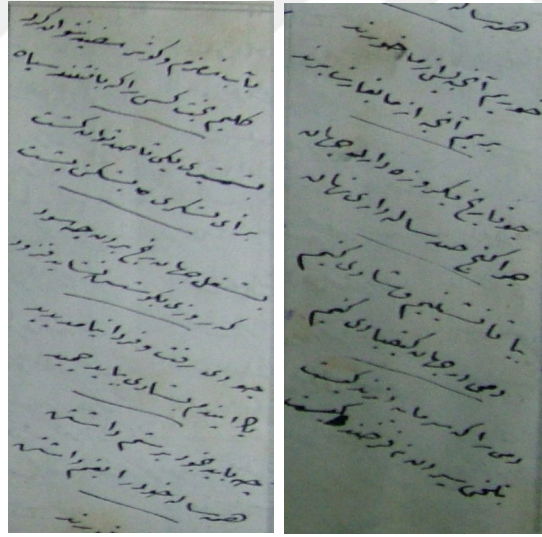
Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Dökme zülf-i siyehün başun içün başundan
Gönlümün öyle belālar çekecek hāli mi var

261. [Müfred / Harputlu Hayri Efendi]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Hattı geldi de yine gitmedi sevdā-yı nigār
Köhne sāl olsa dahī 'ömrine ādem toyamaz

262. Ğazel

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Cüdā düşdüm o gülşenden göñül ḥasrettedür şimdi
Şafā-yı yārdan ayrıldum göñül fırkatdedür şimdi
2. Firāķı bir zamān ḥāṭırda itmezdüm ve līkin āh
Esīr-i ğurbet olmışdur göñül ḥayrettedür şimdi

3. Ararsaᅇ boş bulursıᅇ mesken-i müştāk-ı nāçāruᅇ
Ki terk itmişdür o çokdan berū gurbetdedür şimdi
4. Görürseᅇ rahme gel cānā nigāh-ı iltifāt eyle
Esīr-i derd-i ‘aşkıᅇdur ğam-ı miᅇnetdedür şimdi
5. Şorarsaᅇ **Zīver**-i bīçāreyi var ehl-i dilden şor
Ki çekmiş el fenādan kūşe-yi vahdetdedür şimdi

263. Şarkī-yı hicāzkār-ı Şevkī Bey⁹⁵

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Hāl-i nez‘ümde acırsıᅇ sevdigüm diᅇle beni
A benüm rûᅇ-ı revānum seven ölsün mi seni
Fırkat olmaz ise dirīĝ eylemem cān u teni
A benüm rûᅇ-ı revānum seven ölsün mi seni
2. Bir ān ayrılmaĝa kâ’il olamam senden amān
Çünkü görünür çeşmüme bu cihān zindān
Baᅇa gel şimdi leblerüᅇ aç söyle hemān
A benüm rûᅇ-ı revānum seven ölsün mi seni

264. Ğazel⁹⁶

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

- [50a]
1. Bulam dir iseᅇ göᅇül āb-ı ᅇayāt-ı cān Kāzanlık’da
ᅇafī şanma revān olmuş aᅇar el-ān Kāzanlık’da
 2. Aᅇar her bir sebīlden “saᅇāᅇüm rabbūᅇüm”⁹⁷ ᅇamrı
Dinilse şübhe yokdur çeşme-yi ᅇayvān-ı Kāzanlık’da
 3. Behiştāsā şafā-baᅇşā kılup ehl-i ‘irfāna
İder olduᅇda ey ᅇoncalar ᅇandān Kāzanlık’da
 4. İrince nevbahār çigdem benefşe lāle gül sünbül
ᅇonanur her ᅇaraf eyler hezār nālān Kāzanlık’da
 5. O şehrüᅇ vaşfına ᅇāceti mi var ‘ālemde ey **Şādık**

⁹⁵ Bestesi Şevki Bey’e ait olup güftesinin kimin olduĝu bilinmemektedir.

⁹⁶ Kāzanlık muᅇacirīninden Şādık Efendi’nüᅇ (Derleyeninin notu)

⁹⁷ İnsan/21

Biter hâkinde kimyâ menba‘-ı gülsitân-ı Kâzanlık’da

265. Kâzanlık esbak māl müdiri

Hasan Hilmi Efendi’nün nazîresi

Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün

1. Uçuvirür bir hîn-i istîlâda bî-hadd cân Kâzanlık’da
Görünmekde eşer ol varıdan el-ân Kâzanlık’da
2. O deñlü katli‘âm oldu ki mişlün görmemişdür çarh
Soğaklardan akup şu yerine al kân Kâzanlık’da
3. Zamānen bā-gül ü sünbül bir bezenmiş-idi behişt-emsāl
Olup ezhār yerine havlılar şırgān Kâzanlık’da
4. Bahār eyyāmı naḥl-ı gülde demsāz idi bülbüller
Velī bülbül hamūş oldu bahār-ı ahzān Kâzanlık’da
5. Bu şehruñ vaşfına yok idi gāye **Hilmiyâ** ancak
Hayf irdi hazān suları hezār-ı gülsitân Kâzanlık’da

266. Ğazel

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Ğars ider eblehi gör hār-ı siyeh gül yerine
Koğlar ebrū-yı şanem nergis ü sünbül yerine
2. İdeyor sevdücegüm gūyā zarāfet ibrāz
Tağınur başına Mısr pürçegi püskül yerine
3. Kâdr-i gülzār u çemenzārı bilür yok hayfā
Kondı bir zāğ-ı siyeh gülşene bülbül yerine
4. Kalmamış ehl ü kadirşinās ‘ālemde
Tavlaya bağladılar merkebi düldül yerine
5. Yokdur **Hilmî** bilen ehl-i ma‘ārif kâdrin
Olsa da nağd-i hüner geçmez eger pul yerine

267. [Matla‘]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Hiç seni sevmeyeni sevmede lezzet mi olur
Sevse de öyle maḥabbetde ḥaḳīḳat mi olur

268. [Müfred]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Saḡa meyl itmeyene meyl iderek olma deli
Seveni sevmelidür sevmeyeni sevmemek

269. [Müfred]

?

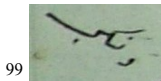
1. Anladum gül memesinden daḡī dūṣīze imiş
Didi a bu çek eliḡ isterseḡ kes

270. [Gazel]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- [50b]
1. Yine ḳapdı göḡlümi bir tāze yehūdī pūseri
Ḳorḳaram ki bir ḡıyānetlik ider āḡir o perī
 2. Biraz başı keldür ammā ve lāḳin ne zarar
Çün yehūdī milletiniḡ kelleridür mu‘teberi
 3. “Len terānī”⁹⁸ diyerek ḡāvere ḡicābuḡ bürinür
Görinür ṭavr-ı cemālinde tecellī-yi eṣeri
 4. Başı süslü vü donı nev zülflü ṭaranmış tel tel
Görenün ‘aḡlı gider ya ṭoḡınur bir zararı
 5. Dilnüvāz-ı cismi beyāz ‘aynı ḡamūrsuz pidesi
Bir levendāne kesim ṭarz u edāsı ḡaṣarī
 6. Bir seḡer vaḡti giderken didüm aḡa [...] ⁹⁹
Āy vāy yayḡaralar o civān başdı geri

⁹⁸ Araf/143

⁹⁹

7. Hasb-i hāl itmege koymaz anı Fir'avn rakīb
Derd-i belâsıyla kahr eylesün Allāh o ħarī

271. [Matla' / 'İsmetī]¹⁰⁰

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. 'Älemde ne dervîşe ne ħodşāha niyāz it
Bir kār ki geċer eline evvel Allāh'a niyāz it

272. [Müfred]

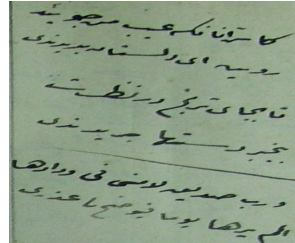
Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Tekāpūsuz gelen ni'metde vardur lezzeti diger
Ne ħaţar mün'im¹⁰¹ olsa âdem eyler 'armağandan¹⁰² ħaz

273. [Müfred]

Müfte'ilün Mefā'ilün Müfte'ilün Mefā'ilün

1. Ben girer isem zîr ü ħāke ħam ħalur benden benüm
Ġam benüm fer-i zindeġānumdur Ĥudā ayırmasun

¹⁰⁰ 271/G.4 D.

1a 'älemde: 'ışk içre D; 1b her: bir D.

¹⁰¹

¹⁰²

274. Zağravî-yi Keşfî Efendi'nin gazelini

Qazanlıqlı Hasan Hilmi Efendi'nin tahmîsidür.

Fâ'ilatün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- [51a] 1. Şanmağıl 'âlemde bir yâr-ı vefâdâr var; yok
İtmege zâr-ı derûnum 'arz bir ğamhâr yok
Âh kim bu derd-i 'aşka çâre vü tîmâr yok
Dil ğarîk-i bahr-ı ğamdur sâhil-i emsâr yok
Dâfi'-i derd ü elem bir merd-i nîgûkâr yok
2. Eyledi bî-ihtiyâr üftâde-dil bir sîmten
Bûlbûlâsâ bâ'is-i zârımdur ol ğonca-dehen
Rûz u şeb rîzândur hûnâb-ı eşküm dîdeden
Olmuşam meftûn bir hûb melek-sîmâya ben
Dilde fikr ü vuslatdan mâ'adâ efkâr yok
3. İyleme bed-aşla beyhûde beyân-ı ma'zeret
Fâ'ide virmez le'îmi âyinesinde maḥmedet
Qalmamış devr-i felekde ğayrı bir zî-ma'delet
Her kime hâl-i 'arz idilse ğüyâ eyler merḥamet
Bu cihân-ı bî-vefâda yâr-ı şefkatdâr yok
4. Ğonca-yı neşğüfte vaşlında açup bir mes'ele
Ĝûlsitâna virdi zârı 'andelîbüñ velvele
Şefkat ümîdiyle virür 'izz-i enfâsın yele
Şefkat-i yâr şöyle tursun vakt-i firkatde hele
Hâtır-ı yâr-ı kadîmden hiç istifsâr yok
5. Eşk-i çeşmüm nâr-ı hecr-i yâr ile döndi seyle
Qande bir ehl-i vefâ seylâbe-i eşküm sile
Dâr-ı dil memlûdur şad ğüne dâĝ-ı derd ile
'Aks ider her ğünde bir dürlü ğam-ı hicrân dile
Gerdiş-i çarḥ-ı felekde hoş bir mişvâr yok
6. Her zamân bir ye's-i hâl ile ğönül ḥallenmede
Ser-i serâsîme olup sevdâdan abdallanmada
Fer'-i 'aşk gitdükçe dilde köklenüp dallanmada
Dil hubûb-ı bād-ı ğamla pek ḥazîn şallanmada

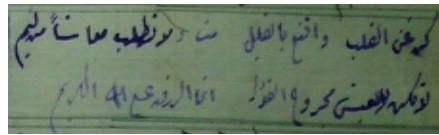
Hikmetün yâ Rab nedür dilde ferîh-i âsâr yok

7. **Hîlmiyâ** bir ehl-i dil gördük mi şād oldum diyen
Dehrde kimdür ‘aceb ğamdan âzād oldum diyen
Dârsa göster bir feraḥnāk fu’ād oldum diyen
Keşfiyâ ‘âlemde var mı bermurād oldum diyen
Herkesiñ bir fikri vardır çâre-yi inkâr yok

[51b]

275. ‘Âkif Paşa¹⁰³

1. Tıfl-ı nâzenînüm unutmam seni
Aylar günler degül geçse de yıllar
Telḥkām eyledi firâkuñ beni
Çıkar mı ḥâtırdan o tatlu diller
2. Kıyılmaz iken öpmege tenün
Şimdi ne ḥaldedür nâzik bedenün
Añdukça gülşende ğonca dehenün
Yansun âhumla kül olsun güller
3. Teğayyürler gelüp cism-i semîne
Döküldi mi siyâh ebru cebîne
Şırma saçlar yayıldı mı zemîne
Tağıldı mı kokladuğum sünbüller
4. Felegün kînesi yerin buldı mı
Gül yanağün reng-i rüyün şoldı mı
‘Acabâ çürüyüp toprak oldı mı
Öpüp oḥşaduğum o pamuk eller

¹⁰³ ‘Âkif Paşa: Vefât iden ḥafîdi ḥaḳkıındadır. (Derleyeninin notu)

276. [Müfred]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Nigāh itme bize zāhidā gel çeşm-i ḥakāretle
Ki maḳbūl-i Cenāb-ı Rabb-ı 'İzzet kim bilür kimdür

277. [Müfred / Veysī]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün

1. Qurup dām-ı tezvīri didiler ismine ḥākim
Ḳanı seccāde-yi Aḥmed ḳanı aḥkām-ı şer'ullāh¹⁰⁴

278. Maḥmūd Ekrem Beg Ferdā-yı Vefāt¹⁰⁵

1. A' mār-ı beşer her gün her laḫza bulur noḳşān
Āşārı da fānīdür anlar da bulur pāyān
Bir yandan olur peydā bir yandan olur nihān
Kendi gibi devrānı bütgede şanur insān
Devrān yine ol devrān 'ālem yine ol 'ālem
2. Lakin yine maḥv itdi ol genci felek bilmem
Ol genci ki her yolda itmişdi Ḥudā mükrem
Aḥbābı tutar şandum bir kaç gicecik mātem
Baḳdum ki giden gitmiş dünyādakiler ḥürrem
Devrān yine ol devrān 'ālem yine ol 'ālem
3. Ol zāta taḥassürle şandum ki zamān ağlar
Ol dem ki yüzi şubḥuñ bir reng-i ḥazin bağlar
Gördüm ki güneş toğmış pür-ḥande bütün tağlar
Bülbüller öter şādān-ı pür-neş'e şular çağlar
Devrān yine ol devrān 'ālem yine ol 'ālem

¹⁰⁴ dimişler ismine ḥākim: komışlar mahkeme nâmin VK.

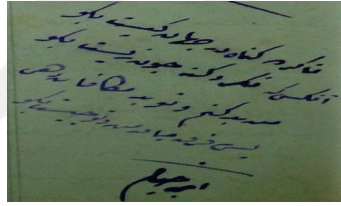
¹⁰⁵ Dāmād-ı şehir-i yarı Necib Paşa'nun vefâtı üzerinedür. (Derleyeninin notu)

[52a]

279. Ğazel¹⁰⁶

Mef'ülü Mefā'ülü Mefā'ülü Fe'ülün

1. İkbāle zevāl irse ne var sende kemāl var
Mağrūr-ı kemāl olma ki ardınca zevāl var
2. Her bir kişinüñ ṭālī'ı devletde bir olmaz
Bir loğması yokdur ki yesün bunca ricāl var
3. [Ahvāl-i perīşānımı sormazsın efendim]
[Vallāhi begüm boynına bu işte vebāl var]
4. Bir nefsüme ıalsa şehe devrāna ıl olmam
Vırān ıalası ḥānede evlād u 'ıyāl var
5. Dür olmağı ister mi kişı öz vaṭanından
Ey nām-ı **Kemāl**-i bīçāre bu esrārda ne ḥāl var

280. Ziyā Paşa'nun imiş

Müstef'ilün Fe'ülün Müstef'ilün Fe'ülün

1. Yā Rab ne eksilürdi deryā-yı 'izzetünden
Peymāne-yi vücūda zehrāb ṭolmasaydı
2. Āzādeser olurdum āsīb-i derd ü ğamdan
Ya dehre gelmeseydüm ya 'aqlum olmasaydı

¹⁰⁶ Mecmuada “Kemal” mahlası ile Namık Kemal’e izafe edilse de bu şiir aslen *Aşık Dertli*’ye aittir. Bkz. Hamdi Birgören, *Aşık Dertli Divanı*, Bolu: T.C. Bolu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2011, s. 118.
279/G. 58 D.

3ab -: Ahvāl-i perīşānımı sormazsın efendim/Vallāhi begim boynuna bu işte vebāl var
D; 4a nefsim: başıma D; 5b Kemāl-i bī-çāre: ey Derli-i bīçāre D.

**281. Kemāl ve Hikmet Beglerün keşide-yi silk-i nazm
buyurdukları “Vaṭan Mersiyyesi”ni Vāmık Efendi’nün
inşād eylediği tesdīsüdür.**

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

- [52b] 1. K: Āh yaqtık şu mübārek vaṭanū her yerini
V: Fevc gibi kūrda yedürdük o güzel ‘askerini
K: Şaçduk eflāke kadar dūdını āteşlerini
V: Kātı bir kalp ile tervīh için sözlerini
K: Kāpadı gözde olanlar çıkacak gözlerini
V: ‘Ākıbet çignedi düşmen vaṭanū erlerini
2. K: Vaṭanū bağına düşmen ṭayadı ḥançerini
V: Koltuğı altına kısdırdı mübārek serini
H: Yok imiş kurtaracak baht-ı siyāh māderini
V: Şühedā zümresinün yanına yaptı yerini
3. H: Kendümüzden nīçün olduk bu kadar me’yūs
V: Biri lāyık mı idi böyle zebūn itsün Rūs
H: Gidelüm dādına Allāh için ehl-i nāmūs
V: Yine gösterdi ‘aceb ṭālī’ümüz vech-i ‘abūs
H: Sönip şem’-i emel işte kıldı fānūs
V: Yakdı āteşlere ḥayfā bizi ebnā-yı mecūş
4. K: Vaṭanū bağına düşmen ṭayadı ḥançerini
V: Koltuğı altına kısdırdı mübārek serini
H: Yok imiş kurtaracak baht-ı siyah māderini
V: Şühedā zümresinün yanına yaptı yerini
5. K: Vardı tā Ka‘be’ye zemzem gibi ḥūnāb akıyor
V: Vaṭan elden gideyor da yine ḥalk dem çağıyor
K: Gökdeki rūḥ-ı şehīdānı bu ḥasret yağıyor
V: Bī-fücūr ‘ālemi hikmet bu ki Allāh şaklıyor
K: Yine erbāb-ı hevā seyrine çıkmış bakıyor
V: Ehl-i İslām’uñ ise başına miḥler kağıyor
6. K: Vaṭanū bağına düşmen ṭayadı ḥançerini
V: Koltuğı altına kısdırdı mübārek serini

- H: Yok imiş kurtaracak baht-ı siyah māderini
V: Şühedā zümresinün yanına yaptı yerini
7. H: Serilüp hāk-i haķārette vaṭan cān vireyor
V: Kim getürmiş ise bu hāle aña la‘net ideyor
H: Yetişün şoñ nefesümdür gelün imdāda diyor
V: Rūhını ‘ālem-i ervāhda melek gezdireyor
H: Sevgilü vālidemiz ‘ākıbet elden gideyor
V: Cesedi kanlu libās ile kabre gireyor
8. Eydan [Nakarat - 2]
9. K: Bu vaṭandur tağıtan ‘āleme ‘ilm ü edebi
V: ‘Ālemün hāşıl olur bunda bütün mākesebi
K: Bundadur Beyt-i Harem Mescid-i Akşā-yı Nebī
V: Yoḥsa kimdür çekecek bunca hezārān ta‘abı
K: Ne belā çekdük ise hep bu vaṭandur sebebi
V: Ağlayup āh ideyor kaldı yetim bunca şabī
10. Eydan [Nakarat - 2]
- [53a] 11. H: Vaṭanı çignedi geçti vaṭanun ağıyarı
V: Şoldı hep bād-ı hazān ile gül ü gülzārı
H: Merḥamet kaldı saña iki cihān hünkārı
V: Ehl-i imān olanun şimdi budur efkārı
H: Gideyor sevgilü Qur‘ān‘ını hıfz it bārı
V: Düşdi terk itdi vaṭan-ı ‘arşa-yı kārzārı
12. Eydan [Nakarat - 2]
13. K: Düşünün devr-i zuhūrındaki şanlı demini
V: Kimse taşvīr idemez öyle dem-i hurremini
K: Toldurırken şühedāsı bu fenā ‘ālemini
V: Urmadı kimse bugün yāresinün merhemini
K: Tutacak bir çocığı kaldı mı mātemini
V: Koymadı gönlüne bir kimse azacık gamını
14. Eydan [Nakarat - 2]
15. K: Beslemişken bu kadar ‘ālemi ihsānıyla
V: Yalnız kaldı fakīr başına ‘udvānıyla

- K: Gıtdi bîçāre vatan ağlayarak şānıyla
V: Okuyanlar bileler şöhrat ü 'unvānıyla
K: Yaz bu mersıyyeyi taşā şühedā kanıyla
V: Hayli dem elleşerek haşm-ı dil ü cānıyla
16. Eydan [Nakarat - 2]
17. K: Silmedük bunca yetīmün gözinün yaşlarını
V: Acımaz oldu karındaş bile kardaşlarını
K: Taşā topraklara sürdük o güzel başlarını
V: Bir seven çıkıdı kendi yine dīndāşlarını
K: Vatanun bağına urduk vatanun taşlarını
V: Çün maķāmāta koyup milletün o başlarını
18. Eydan [Nakarat - 2]
19. H: Bir zamān 'ālem-i ikbālde sultān olduk
V: Hākim-i cem'-i bilād şāhib-i fermān olduk
H: Cāmi'-i 'ālem idük şimdi perīşān olduk
V: Geçdi ābādī-yi dil hāşılı vīrān olduk
H: Āh bir kan içenün uğrına kurbān olduk
V: Tūtalum māzīdeki şāhib-i dīvān olduk
20. Eydan [Nakarat - 2]
21. K: Vatanun nekbetine derdine cān mı tayanur
V: Şühedā kanını münşif olan 'ummān şanur
K: Düşmenün görse gözi yāre gibi kan boşanur
V: Luṭfi ni'meti kalmadı bir ferd tanur
K: Bu kadar zulme de insān degül iblīs utanur
V: Biz bu gavgada şanurdık 'uķalāmız uyanur
22. Eydan [Nakarat - 2]
23. H: Gideyor āh iderek āhirete şānlu vatan
V: Sağlığı ğayrı harām itmeyelüm kendüme ben
H: Yalnız kaldı tesellī bize bir parça kefen
V: Vatan evlādına zindān gibidür hep gülşen
H: Hıfzı uğırında denizler gibi kan dökmüşiken
V: Ğayrı merdān-ı Hudā bunda tutar mı mesken

24. Eydan [Nakarat - 2]
25. K: 'Iyd-i kurbān mıdur virdüğümüz bu cānlar
V: Düşmenün zevkine zebhı oldı nice kurbānlar
K: Ka'be'yi yıgmağ için mi dökilürdi kanlar
V: Buña tākāt mi gelür hiç Müslümānlar
K: Müslümānum diyeni recm ideyor şeytānlar
V: Kaldurup başlarını görse geçen hākānlar
26. Eydan [Nakarat - 2]
- [53b] 27. H: Hün-ı ma'şüm-ı vaṭan çıkdı yazık işte dize
V: Nice virdük 'acabā Kıbrıs'ı da İngiliz'e
H: Bağun Allāh için insāf ile tārīhümüze
V: Yakışur mı bu küçüklük bize hemşirümüze
H: Bu hākāret bu ezā lāyık olur mıydı bize
V: Almadık emr-i İlāhī'yi faķat gūşumuza
28. K: Vaṭanun bağrına düşmen tayadı hañçerüni
V: Koltuğı altına kısdırdı mübārek serüni
H: Yok imiş kırtaracak baht-ı siyah māderüni
V: Şühedā zümresinün yanına yapdı yerüni
29. K: Yalnız bir küçücük kızlar imiş evlādı
V: Vaṭanun uğrına ölmekde var isti'dādı
K: Anlarun kanı idi girye-yi istimdādı
V: Bu mezālim bize hep andırıyor Şeddād'ı
K: Girmedi āh yine bir kulağına feryādı
V: Kesip āteşleri yakmışdı nice nevzādı
30. Eydan [Nakarat - 2]
30. H: Ey vaṭan genç idün eyvāh bırakduñ gitdün
V: Māder-i müşfikümüzsün bize bilseñ netdün
H: Bizi alçaklara hā'inlere muhtāc itdün
V: Gerçi kim yārene de tüfeñgi kendin remyetdün
H: Bunca öksüzleri sen kimlere koyduñ gitdün
V: Toğrısı hecrün ile qalbümüzü incitdün
31. Eydan [Nakarat - 2]

32. K: Bu felâket yakışur mı yüregi dāğlılara
V: Ne cesâretle kıyarlar idi genç çāğlılara
K: Hañcer-i zulm urılır mı hiç eli bāğlılara
V: İtdi te'sîr bu hâl cigeri dāğlılara
K: Tepeletdün bizi yâ Rab bu Karadağlılara
V: Hem de Moskof gibi dinsiz yakası bāğlılara
33. Eydan [Nakarat - 2]
34. H: Eyledik kesbümüze hep vatanı sermāye
V: Düşdük eyvâhlar olsun ne fenâ sevdāya
H: Biz bu hîdmetle mi geldik bu denî dünyāya
V: Bu denā'etle ider mi bizi tezyîn pāya
H: Yüzümüz kalmadı Allāh'a da istid'āye
V: Bakmayup haşma düşip biz bize bir gavgaya
35. Eydan [Nakarat - 2]
36. K: İşte cān virdi vatan dīnine hürriyyetine
V: Artık insāf idüniz şānına kudsiyyetine
K: Buyurun şanlı muşallāya Hudā hürmetine
V: Lāyıkı vechile ta'zīm idüp 'ulüvvetine
K: Haqq'a karşı turalum er kişi niyyetine
V: Tuymadık gitdi yazık ülfet ü inisiyyetine
37. Eydan [Nakarat - 2]
38. H: Kimler iclālını tekbîrini āyîn idecek
V: Merkad-i pākine kimdür anı tedfîn idecek
H: Kabirde dīninün a'dāsına telkîn idecek
V: Belki a'dāsı bile sa'yini taḥsîn idecek
H: Şu mübârek vatanı kalmadı tekfîn idecek
V: Faqat Allāh mükāfâtını ta'yîn idecek
39. Eydan [Nakarat - 2]
40. K: Āh Rabbim var ise sende mā'il-i feryād oldu
V: Diyen insāna hemān vāhib-i irşād oldu
K: Vatanı kahr ile taḥkîr ile mu'tād oldu
V: Diyemem sen belki de ezdād oldu

- K: Hepümüz zālīm isek sende mi cellād olduŋ
V: Šümme hāšā yine sen ‘adl ile [...] ¹⁰⁷ olduŋ
41. Eydan [Nakarat - 2]
- [54a] 42. H: Ne mürüvvet dile bizden ne vefā ümmīd it
V: Tut kulağun baŋa bir hoşcada bu nuşhum işit
H: Ey vaŋan yāreŋe var tiftigi kendün dit
V: Gerçi meydāne atıldıŋ sen er oğlu yigit
H: Gögsini bağırıŋı aç maḥkeme-yi hāşre git
V: Pāre pāre cesedün itdi senün birkaç it
43. Eydan [Nakarat - 2]
44. K: Vaŋan evlādına Moskof gibi raḥm itmediler
V: Vaŋanı incidüp a‘dāsını incitmediler
K: Hastaya baḫmadılar yāreliye gitmediler
V: Malı yağmaya virüp bir yaŋa berkitmediler
K: Dittiler etlerini tiftigini ditmediler
V: Pāy-i tahta gelüp a‘dā gerüye itmediler
45. Eydan [Nakarat - 2]
46. H: Yok mıdur meşverete milletün isti‘dādı
V: ‘Ālemi tutmuş iken her birinün feryādı
H: Kime virdük bağıruz devlet-i istibdādı
V: Kaldı dillerde dirīgā vaŋanun bir ādı
H: İşte taḫḫīr ideyor maḫbere-yi ecdādı
V: Bulmayup çāre taḫlīs-i vaŋanun evlādı
47. Eydan [Nakarat - 2]
48. K: Bulımaydı seni bizler gibi üç dāne seven
V: Tā bu rütbe ḫana ālūde olur mıydı kefen
K: Yüzine baḫmağa da ḫaşd idemezdi düşmen
V: Geçdi nā-ehil ellere keştī-yi iḫbālde dümen
K: İtini besledigün ḫalk yedi āh vaŋan
V: Mütteḥid olsa idük olmaz idi bunca fiten

¹⁰⁷ Mecmuada burası boş bırakılmıştır.

49. Eydan [Nakarat - 2]
50. H: Vaṭanun cevher-i nāmūsını biz mi satalum
V: Sūd gibi ḥālīş olan şāna mı ḥīle қatalum
H: Ya ḥākde Ḥaccāc ile bir mi yatalum
V: Ġazab-ı Ḥaqq’a sebeb n’ola yine ‘amden қatalum
H: Ḥālīk’a karşı turup ka‘beye taş mı atalum
V: Böyle olmakdan ise turmayup artık yatalum
51. Eydan [Nakarat - 2]
52. K: Toymadı gözlerümüz қan ile olsun tolsun
V: Ey vaṭan ey vaṭan evlādı bu ḥālet n’olsun
K: Babalar ağlaya tursun analar saç yolsun
V: Hiç ümīd itmez idük gülşen-i iqbāl şolsun
K: Yüzümüz yerde sürünsün başumuz taş olsun
V: Zālīmān mülkümüzün şānı gibi ḡayb olsun
53. Eydan [Nakarat - 2]
54. H: Vaṭanun yāreledi sīnesini düşmen eli
V: Hep қaderdür buṇa bā’iş bu emr-i celī
H: Giryе-yi mātem imiş ḥālümüzze tā ezeli
V: Bu ḡazādan yine ḥātırlara gelmekde velī
H: Kerbelā’da dökilen ḥūn-ı yetīmān-ı ‘Ali
V: Gitdi eyvāh bugün şevket ü şānun temeli
55. Eydan [Nakarat - 2]
56. K: Vaṭan eyvāh ḥaqqır oldı perīşān oldı
V: Nice ma‘mūreleri ḥāk ile yeksān oldı
K: Düşmen İstanbul’a girdi bu da mı şān oldı
V: ‘Askerün gerçi ‘adüvv şıdқına ḡayrān oldı
K: Memesinden dökilen sūd yerine қan oldı
V: Gökde gördük de melā’ik bunı giryān oldı
- [54b] 57. H: Böyle ma‘şūm ölenün қabri қılınçla açılır
V: Қabrine nūr-ı mücessem gibi қandīl yakılır
H: Қabri üstündeki taşdan bile қanlar saçılır
V: Diyelüm “örtene rahmet” yine ḥıdmet şayılır

- H: Böyle kanlar saçılırken ne yürekle kaçılır
V: Saçılan kana gezindükçe ser-â-pâ batılır
58. Eydan [Nakarat - 2]
59. K: Eser-i şân-ı Hudâ lâzime-yi cürm-i beşer
V: Vatanı milleti ezmek mi benî aşfer
K: Ka'be'yi yıkmaya maḥbûbını taḥkire kader
V: Kerem it merḥamet it virme sen a'dāya keder
K: Fırsat i'ṭāsı mıdur düşmene ey Rabb-ı kader
V: Aldı bu ümmet-i merḥumeyi ḡāyetle keder
60. Eydan [Nakarat - 2]
61. H: Ey vatan ḥasretüni 'ıyd-i vişâl eyle bize
V: 'İlm-i ḥikmet ile ta'līm-i kemāl eyle bize
H: Bâri rü'yâda görün 'arz-ı cemāl eyle bize
V: Rûḥ-ı pākün ile izhâr-ı celāl eyle bize
H: Südini ni'metüni ḡayrı ḥelāl eyle bize
V: Bilmedük kıadrüni sen 'afv-i vebāl eyle bize
62. K: Vatanuḡ baḡrına düşmen tayadı ḥançerüni
V: Koltuḡı altına kısdurdu mübârek serini
H: Yok imiş kırtaracak baḡt-ı siyah mâderini
V: Şühedâ zümresinüḡ yanına yaptı yerini

282. [Mısra']

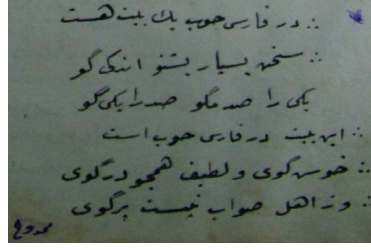
Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün

1. Fıṭnatâ bakma şakın âteş-i şem'ümle yanarsın

283. Cevâb-ı Fıṭnat

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün

1. Ḥaṭuḡ gelicek sen de beni mumla ararsın

[55a] 284. Erikli fırka-yı ‘askeriyyesi kıumandanı mirlivā (şehīd ‘Abdülezel Paşa’nuñ Lisvāki tepesine hücumdan evvel) sene 313 tārīhinde īrād itdiği nuṭuq.

‘Askerler!

Şu gördiđüñiz tepenüñ zabtı bizüm içün pek büyük pek şānlu muzaffariyyet te’mīn itmiş olacağdur. Siz Milona geçidi gibi en şa‘bū’l-mürür en çetīn yerlere hücum iderek ‘Osmānlılık celādetini bütün cihān nazarında isbāt eylemiş er oğlı er oldiđüñiz cihetle tevfiķāt-ı Celīle-yi Sübhāniyye’ye istināden bu tepenüñ üzerine vuķū’ bulacağ haydārāne bir hücumuñuzla zāten gözi yılmış olan düşmeni külliyyen perīşān ve sancağımızı rekz ile i‘lān-ı şān-ı ‘Osmāniyyān ideceđüñizi kıaviyyen me’mül eylerüm.

Eger bu tepeyi zabt iderseniz pīşgāhuñızda çiçeklerle müzeyyen vāsi’ bir şahrā bir cihān-ı zafer açılacağ ve bütün millet-i İslāmiyye ve ‘Osmāniyye sizün muzaffariyyāt-ı kıahramāneñizle i‘lān-ı şükrān u iftiķār ideceğdur. Analaruñız sizi ancağ bugün içün toğurdı büyütdi; yeryüzünde bulunan bütün Müslümānlaruñ ħālīfe-yi aķdesi olan şevketlü pādişāhumuz efendümüz ħazretleri sizi ancağ bugün içün besledi ve vaṭan sizden bugün fedākārlık bekliyor.

Ĥulāşa bugün şān u nāmūs-ı devlet ü millet sizün süngülerüñize istinād itmekdedur.

[55b] Demin söyledüğüm gibi eger ġazanferāne bir hücum ile şu tepeyi zabt idecek olursanız nāmūs-ı vaṭanı i‘lā itmiş; ve devletümüzün muzafferriyyāt-ı ātiyyesini te’mīn itmiş olacađsuñız.

‘Askerler!

Size eñ şon bir vaşiyetüm var ki īfāsını ricā iderüm. Eger ben şu tepenüñ ġarafıñuzdan zabt olıñduđını görmeden evvel cām-ı şehādeti nūş idecek olursam cesedümi burada toprak altına defn itmeyerek muṭlaķa bu tepeyi zabt ile üzerinde benümçün bir mezar ħazır ve beni oraya defn idüñiz. Yok eger tepeyi zabt idemeyecekseñiz bıraķuñ cesedüm bu topraklar üzerinde kıalsun me’kül-i vuķūş u tuyūr olsun.

Evladlarım! Sizün tağlar tayanmaz hücumuñuza böyle tepeler elbet tayanmaz bu cihetle sizden muṭlaḳā bu tepenün zabṭını isterüm.

Tevfīḳ-i İlāhī rehberümüz; imdād-ı peygamberī yāverümüz; teveccühāt-ı celīle-yi ḥazret-i ḥılāfetpenāhī ise fark-ı iftiḥarumuzda efserümüzdür.

Haydi arslanlarum arş ileri dā'imā!

[56a] (Boş varak)

285. Zīver

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- [56b] 1. N'ola ḥamsi bulsa şöḥret günde yüz biḡ ḳānı var
Ḳānı var hem cānı var mercān gibi çeşmānı var
2. Sen ne zan itdün a zurnam ḥamsi-yi cānperveri
Borılarla makdem-i teşrīfinün i'lānı var
3. Bir faḳīrün iki küp ḥamsisi ger medfūn ise
Şübhe yok Ḳārūn'dan artık şervet ü sāmānı var
4. Ḳahraman dinse sezā el-ḥaḳ sevāḫil ḫalkına
En za'īfün bir sepet ḥamsi içün biḡ ḳānı var
5. Başına cem' eyleyüp çekmiş ḥesāba 'ālemi
Allāh Allāh ḥamsinün bir maḥşeri dīvānı var
6. İşte çārsū işte Şāso¹⁰⁸ işte eczāḫāneler
Ḳamsi şuyından mü'eşşir ḳaḡı göz dermānı var
7. Bu meşeldür kim balıḳ bilmez ise Ḥālīḳ bilür
Bir ḳurı balıḳ kimün bir kimseye iḥsānı var
8. Bī-tekellüf biḡ küfe şu şarf ider mihmānına
Ṭuzlu ḥamsinün 'aceb elṭāf-ı bī-pāyānı var
9. Bir elünle ḳuyrığın muḥkem tutup da şoḡra yuṭ
Ḳamsiyi ekl itmenün de yolu var erkānı var
10. Meş'ale ile gice ḥamsi şayd iden şayyādlarun
Fülk-i eflāke mu'ādil kevkeb-i tābānı var

¹⁰⁸ Meşhur bir tabībün adıdır. (Derleyeninin notu)

11. Bilmeyen dir ki cemeldür ya Trabzon teğrisi
Hamsinüñ şol rütbe **Ziver** i ‘tilā-yı şanı var

286. Nazra-yı Tıflı

Fā ‘ilatün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

- [57a] 1. Hamsinüñ hem şorbası hem böregi hem nānı var
‘Aqla gelmez nice nice lutf-ı bī-pāyānı var
2. Bağ efendi şu ‘atıķ fetvālara gözlük ile
Hamsi kurbān olmasun mı kani var hem cānı var
3. Tağ silāhı boynuğa deste al kalkan balığı
Ey sevāhil halkı zīrā hamsinüñ tuğyānı var
4. Farkı balıklar ile beyne’s-semā’i ve’s-semek
Şanma kim hem yerde gökde hamsinüñ aqrānı var
5. “Men ve selvā”¹⁰⁹ kavm-i İsrā’ıl’e rızķ oldı velī
Hāzret-i Hāķķ’uñ bize hamsi gibi ihsānı var
6. Hamsiye olmaz mı herkes nağd-i cānla müşterī
Pul gibi cisminde yüz biñ kevkeb-i tābānı var
7. Laz olup da hamsi ekl itmez ise ‘ömründe hiç
Pek günehkārdur o adam şübhelī ĩmānı var
8. Söyleyüñ evvel koyar yağı kıldan olan heriflere
Hamsiyi zem itmesünler hamsinüñ de cānı var
9. Bir taķım dinsizlerüñ sen baķma dağl ü ta‘ānına
Tāze hamsi haķķını kim ketm ider ĩmānı var
10. Hemzebān olsa ne var tıflı dağl **Ziver** ile
Hamsinüñ vaşfinda çok deryā dillik destānı var

287. Dāsītān olmağa lāyık Eşer-i Bihter

Fā ‘ilatün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fā ‘ilün

- [57b] 1. Toplanup bir araya zevķ ü şafā erbābı
Urdılar sāz-ı teferrüc teline mızrābı

¹⁰⁹ Bakara/57

2. Didiler tırmayalum ‘ıyş idelüm nüş idelüm
Gör Tun ırmağına toğrı giderek cüş idelüm
3. Tutulup bir iki bāblu araba Şamsun’dan
Oldılar menzil-i maķşūda celālet-efgen
4. Atlayup bir tarafa resm-i vaķār u teklīf
Bezme hıffet dinilen lāzıma itdi teşrīf
5. Kayd-ı ādāba ri‘āyet mi olur şahrāda
Kırda elbet tabī‘at ola çok āzāde
6. Teşne-yi neş’e bütün bir düzine yār-ı ‘azīz
Başladı cüşīşe āhenk leṭāfetāmīz
7. Oldı hem mertebe-yi meclisde key pīr ü bernā
Kalmadı ortada teklīf ü tekellūf ašlā
8. Na‘mesāz tarab olduğça kemān u kāmūn
Şevķ u şādıyla gökler olıverdi meşhūn
9. Bir zamān böyle geķip vaķt ü zamān-ı yārān
Sonra meclisde zuhūr itdi cevval biryān
10. Hepsi meftūn-şikem şāhib-i hūķūm-ı ‘āzīm
Loķmayı nerde görürlerse iderler ta‘zīm
11. Pilava secde-yi şūkrāne kapandı birisi
Dürlüye yutķınarak bakmada hāķuñ gerisi
12. Yediler tā-be-gulū dürlü ta‘ām-ı enfesi
Kalmadı hançere-yi vāsi‘ada cāy-ı nefesi
13. Toymayup ba‘zısınuñ çeşm-i şereh-endūzı
Almağa başladı yüklerle kavūn u karpūzı
14. Kafayı tütsüledi ba‘zısı cüşān oldı
Hāşılı zevķ ü şafā vāşıl-ı pāyān oldı
15. Oldı yārān-ı şafā neş’e-fürüz-ı ‘avdet
Bāblılar birbirine oldı refīķ-i ‘azamet
16. Ba‘zısı faytona olmışdı mehābet-efgen
Kimisi neşve ile şem‘-i şebārā gibi şen
- [58a] 17. Çeşm-i bedbīn felek çok görececek ezvāķı
Kedere eyledi tebdīl bütün eşvāķı

18. Anşızın bir araba uçdı aşığı dereden
Kopdı bir velvele ammā ki bilinmez nereden
19. Gicenün zulmeti bir yanda tehācüm-peymā
Beklerün hāli diger yanda tahayyür-bahşā
20. Amān eyvāh başum; āh kolum; vāy ayağum
Yetişün gitdi belüm tutmuyor eyvāh bacağıum
21. Gözlüğüm gitdi yazık bak fesümi bul nerede
Bağlıcanlar da döküldi ziyān oldu derede
22. Vālideñ tuymasun ahvālünji mīrüm böyle!
Kan mı akmış? ne o? boynundaki yara söyle!
23. Bağun ölmüş mi? ne olmuş? şuna cansız yatıyor!
Başmayun canlıya yā hū! hele hālā başıyor
24. Dizgini yok mı elünde a harīf hayvanun
Görmedüm sarhoşını ben bu kadar insānun
25. Adam aldırma devām it olağandır yıkılır
Şaşarum ‘aqlına insān bu sühandan şıkılır
26. Haşılı her kafadan çıkdı şadā-yı diger
Mecdī-yi nağme-serā yazsa ne var böyle eşer
-sene 316, Ağustos-

288. [Muhammes]

Müfte ‘ilün Müfte ‘ilün Müfte ‘ilün

- [58b] 1. Benzedürüm güllere gül ten kızımı
Görmesem olmaz tıramam ben kızımı
Şaklasun Allāh nazardan kızımı
Pek severüm hāmiyemi şen kızımı
Şem ‘-i şebārā gibi rüşen kızımı
2. Hāmiyedür gonca gibi hānde-feşān
Hāmiyedür dīde-i cān nūr-ı cinān
Hāmiyedür hānede nevrete-fidān
Pek severüm hāmiyemi şen kızımı
Şem ‘-i şeb-ārā gibi rüşen kızımı

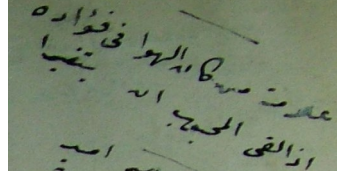
3. Ravza-yı kalbümde açan işbu çiçek
Öyle güzel kim şanıram bir melek
Zînet-i eṭvārına virmiş emek
Pek severüm ḥāmiyemi şen kızımı
Şem‘-i şebārā gibi rüşen kızımı
4. ‘Ömrüni müzdād ide Mevlā-yı Celîl
Kalbini hep şād ide Mevlā-yı Celîl
Neslümü ābād ide Mevlā-yı Celîl
Pek severüm ḥāmiyemi şen kızımı
Şem‘-i şebārā gibi rüşen kızımı
(fî 29 Kānūn-ı şānī sene 317)

289. [?]

?

- [59a] 1. Nazlu kızum Sa‘ādet
Fikrüme bā‘is-i selāmet
Bülbül gibi ṭurmayup söyle
Vir inşirāḥ-ı kalbüme şöyle
2. Sen söyledükçe ben mes‘ūd
İn‘ām-ı Hudā’ya teşekkür
Sen olmazsaḡ mevcūd
Kāluram maḥzūn u mütefekkir
3. Çün oku ağabeglerini geç
Dā’imā ḥayrī şerden seç
‘Ālime ol kāmile ol
Okuduklarıḡla ‘āmile ol
4. Kızum senüḡ çeşmān-ı latîfün
Sevḡ ider beni tefekküre
Hem de in‘ām-ı Hudā’ya teşekküre
Senüḡ o elhān-ı latîfün
– Şamsun fî 16 Şubat sene 317 –

[59b]

290. [Matla' / Şeyh Ğalib]

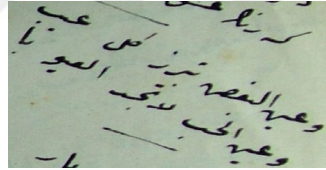
Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

1. Fi'l-ḥāl açıldı şubḥ-ı ümmîd
Hem mâh toğdı[yu] hem de ḥürşîd

291. [Matla']

?

1. Degül zâr-ı dili ızmâr dest-i ihtiyârında
Ki reng-i 'aşk zâhirdür 'ızâr-ı ıştırârında

292. [Gazel]

Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

1. Ṭali' ne yaman imiş ki her bār
Biñ derde ider beni giriftār
2. Bir laḥzada biñ derde düşsem
Raḥm eylemiyor baña o ğaddār
3. Feryādumı gūş ider de zālîm
Tezyîd-i belâda eyler imrār

293. [Kıt'a]

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ilün

1. Sağa ey rûh-ı mücerred nice teşbîh ideyim
Yok iken vech-i şebih tâze nihâl çemeni
2. O bulur kisve-yi sebzîn varakla revnağ
Sen ise ahsen olursın çıkarup pîreheni

294. [Müfred]

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Vaşluyla şafâyâb olamazsam da cihânda
'Ukbâda yine 'âşıka cānân olacaksın

295. [Müfred]

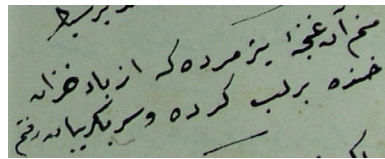
Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Bir kerrecik daha görün ey nûr-ı cism ü cān
Öldürdi hasretün beni öldürdi hasretün

296. [Müfred / Nāmık Kemāl]

Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

1. Sensiz geçen zamānlar cennet de olsa gönlüm
Eglendi zan idersen billah aldanırsın

297. [Kıt'a]

Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

1. Eksilmeyor artıyor dem-â-dem
Giryem hālecānum āh u zārum
2. Hoş gör seni bî-huzûr idersem
Zira degül elde ihtiyārum

298. [Müfred / Ziyā Paşa]

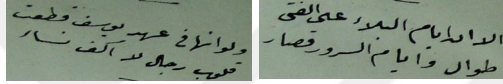
Müstef'ilün Fe'ülün Müstef'ilün Fe'ülün

1. Āzādeser olurdum āsīb-i derd ü ğamdan
Ya dehre gelmeseydüm ya 'aqlum olmasaydı

299. [Rubā'ī]

Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

- [60a] 1. Maḥv olurdu sa'ādetüm refāhum
Ben şimdi esīr-i āh u vāhum
Māfātumı cebr içün cihānda
Yā Rab bulunur mı penāhum

300.¹¹⁰

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Biḡ mevce hedef olmadayız baḥr-i belāda
Miḥnetzede ğamdīdeyiz am mā ki ḥabīriz
Dünyāda ne var nā'il-i āmāl olamazsaḡ
Dīvān-ı İlāhīde mükāfāta cedīriz
Şāyeste midür raġbete heyhāt bu 'ālem

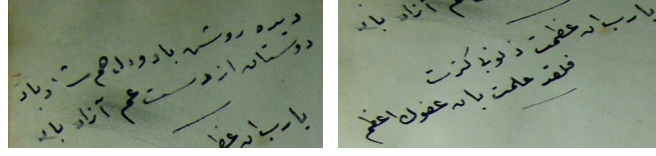
301. [Kıt'a]

Müfte'ilün Müfte'ilün Fā'ilün

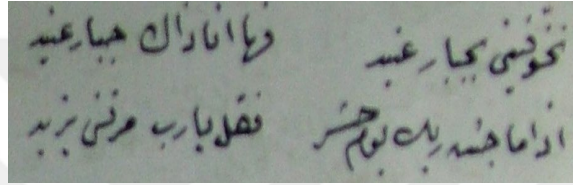
1. Muḡtaribem 'ālem-i imkānda
Derdüme bir çāre-yi kāfī 'adīm
2. Böylece 'ömrüm geçecekdür benüm
“Zālike taḡdīru'l 'azīzi'-l-'alīm”¹¹¹

¹¹⁰ Bu bentte ilk iki ve son mısra Mehmet Akif'in terhib-bendinden alınmış olup ortadaki iki mısraın kime ait olduğu bilinmemektedir. Bkz. Mehmet Akif Ersoy, *Safahat*, haz. Necmettin Turinay, Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayını, 2021, s. 125.

¹¹¹ Yasin/38

- [60b] Cümlelün ma'lûmı olan Yezîd-i Pelîd bir gün Kur'ân-ı 'azîmü's-şāndan bir mühim meş'eleden tefe'ül itmiş (...cabbār-ı anîd¹¹²) âyet-i kerimesi zuhûr itmekle ma'âzallâhu te'âlâ tefe'ül eylediği kelâm-ı kâdîmî elinden kaldırıp atmış ve o sırada kemâl-i gayz ve şehvetden âtî kıt'ayı söylemiş;

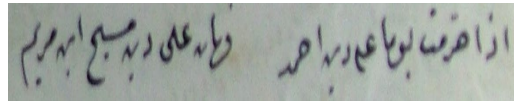

302. Tercümesi

?

1. Beni “Cabbār-ı ‘Anîd”le idersin taḥvîf
Bilmiş ol kim benim ol Cabbār-ı ‘Anîd
2. Rûz-ı maḥşerde mulâkî olıcaḵ Rabbiñe sen
Aña söyle ki beni eyledi sadpāre **Yezîd**

Bu beyt dahî Yezîd’e isnâd olunur:

- Me’âlî ise şarābuñ ḥürmetini inkār ve tekzîbi içün naşrāniyyeti qabûl eylediğini ifāde ider.
Ḥā’in.

¹¹² ... ve sonunda her inatçı zorba perişan oldu. (İbrahim/15)

303. Şeyh Ğalib

Mef'ulü Mef'ılün Fe'ülün

- [61a] 1. Yapdurdı sipihr bir felâket
Tābutda aña mehd-i rāhat
2. Cünbīde olunca mehdī her ān
Sīmāb gibi olurdı lertzān
3. Lerzişde idi o necm-i ümmīd
Āyīne içinde şānki hūrşīd
4. Cāh içre mişāl-i māh-ı Nahşeb
Ya mihre bir oldı burc-ı 'Akrab
5. Gehvārede çün olurdı dīlgīr
Ditrerdi ğılāf içinde şemşīr
6. Mehd içre uyurdı çün o āfet
Cism içre bulurdı rūḥ kuvvet
7. Ammā yine ğamdan idi bīzār
Rāhat döşeginde sānki bīmār

304. [Müfred / Nāmıķ Kemāl]

Mef'ulü Mef'ılü Mef'ılü Fe'ülün

1. Nār eyledi her 'unşurumı sūziş-i miḥnet¹¹³
Āteş dökilür şu yerine dīdelerümden

305. [Müfred / Mu'allim Nācī/Mes'ūd-i Ḥarābatı]

Mef'ılün Fe'ılātün Mef'ılün Fe'ılün

1. Havāda yaprağa döndürdi rüzgār beni
Ḥazāna muntazırım 'ömrümün bahārında

¹¹³ miḥnet: ḥasret NKŞ.

306. [Matla']

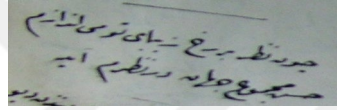
?

1. Bir hā`bgeh ki vahşetle memlū!
Öldüm mi yā Rab kabrüm mi bu?

307. [Kıt'a]

Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

1. Hep velvele-yi hayāt bir gün
Fermānber olur sükün-ı kabre
2. Ey yolcu senün de [...] ¹¹⁴
Bīgāne bulunduğun şu hufre

308. [Müfred]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gül-i 'ızāruñ şolmasun mihr-i cebīninden deyū
Dest-i şun' -ile çekilmiş perdedür kākül saña

309. [Matla']

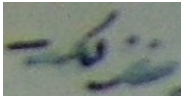
Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

1. Seyr eyleyerek gelüp de vecde
Ādem saña itmesün mi secde

310. [Müfred]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Yāna yāna kalmamış cismün de kudret ey çerāğ
Sen de döndün āteş-i hırmānla yanmış gön'lüme

311. [Müfred / Yavuz Sultân Selîm]

Fe ‘ilâtün Fe ‘ilâtün Fe ‘ilâtün Fe ‘ilün

1. Şîrler pençe-yi kahrumda olurken lertzân
Beni bir gözleri âhûya zebûn itdi felek

312. [Müfred / Mu ‘allim Nâcî/Mes ‘ûd-i Harâbâtî]

Mef ‘ülû Fâ ‘ilâtü Mefâ ‘ilü Fâ ‘ilün

1. Ey ‘aşk bildüğün gibi yak yık derûnumı
Bir kimsesiz belâzedendenün hân mânıdır

313. Şenâ-yı vâcibü’l-edâ

der-hakḳ-ı ravza-yı pâk-i ḥabîb-i Hudâ

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün

- [61b]
1. ‘Âleme rahmet-feşândur ravza-yı pâk-i Rasûl
Murğ-ı cāna âşiyândur ravza-yı pâk-i Rasûl
 2. Olduğıçün medfen pâk-i ḥabîb-i kibriyâ
Mesken-i şâh-ı şehândur ravza-yı pâk-i Rasûl
 3. Ol mu ‘allâ dergehe eyler ziyâret enbiyâ
Melce-yi peygamberândur ravza-yı pâk-i Rasûl
 4. Dâ’imâ ol cāya âmed-şod olur eflâkden
Çün matâf-ı kudsiyândur ravza-yı pâk-i Rasûl
 5. İstifâza eyler andan ḥâşıla ervâḥ-ı kül
Merci’-i cümle revândur ravza-yı pâk-i Rasûl
 7. Çünkü züvvâra şefâ‘at va‘d buyurdı şâhibi
Zâ’ire dâr’ul-emândur ravza-yı pâk-i Rasûl
 8. Ândadır çünkü gül-i gülzâr feyz-i bûy-ı nisâr
Bî-naẓîr bir gülsitândur ravza-yı pâk-i Rasûl
 9. Hem o cânibden hûbûb eyler nesîm-i luṭf-ı Hakk
Eşref-i bâğ-ı cinândur ravza-yı pâk-i Rasûl
 10. Şanma kim andan nihândur nîk u bed her ḥâlümüz
Zîrâ mir’ât-ı cihândur ravza-yı pâk-i Rasûl
 11. Dem-be-dem olsun meyl eyler kulûb-ı ehl-i dil

- Ol cihetden dilsitāndur ravza-yı pāk-i Rasūl
12. Berg-i haşıñ olmaz güli hiç esse de bād-ı harīf
Öyle bāğ-ı bī-hazāndur ravza-yı pāk-i Rasūl
13. Hep ğınā-yı dü-cihānı anda bulsunlar varup
Maḥzen-i künc-i nihāndur ravza-yı pāk-i Rasūl
14. Hem de feyż-i āsmānīnün ararsıñ maksemīn
Kenz-i feyż-i āsmāndur ravza-yı pāk-i Rasūl
15. Ger bulursañ **Fevzīyā** ānda bulursıñ sen necāt
Çün penāh-ı ümmetāndur ravza-yı pāk-i Rasūl

314. [Murabba‘]

Fā‘ilatün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Zīnet-i bāğ oldu kat kat müstezād
Müjde it kim bülbül-i zār ola şād
Ḥandelerle oldu gonca-yı fem küşād
Müjde it kim bülbül-i zār ola şād
2. Lāleler kandı şarāb-ı şebneme
Gül kızardı beñzedi cām-ı Cem’e
Geçdi sermā irdi ‘ālem bu deme
Müjde it kim bülbül-i zār ola şād
3. Her şükūfe oldu hūb-ı dīlrübā
Her dıraḥt giydi yeşil atlas-ı kabā
Sende var **Fevzī** heman mişl-i şabā
Müjde it kim bülbül-i zār ola şād

315. Ğazel

Fā‘ilatün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ol şeh-i iklīm-i nāzum pür-celāl oldu baña
Bir kuşūr mı eyledüm bilmem ne hāl oldu baña
2. Derd-i hicrānla ger yandur şebān-rüz haşem-i dil
Her şehir feryād-ı bülbül hasb-i hāl oldu baña
3. Senün āzārla sū-yı ḥaṭrum ger eyleyüp

- Didi tekrār ki bu cevrum bir vebāl oldı baņa
4. Āh bu lu‘betgāh-ı dehrün bī-esās bāzīcesi
Māni‘i taḥṣīl-i ‘irfān u kemāl oldı baņa
5. Şarab-dem taḥrīm olındı gerçi şer‘an **Fevziyā**
Līk nūş işün ḥūyın bil ḥelāl oldı baņa

316. Ğazel

Fā‘ilatün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. ‘Āşıkam ṭab‘umda māderzāddur ‘aşk u hevā
Bilmem aślā perde-yi ‘uşşākdan ğayrı nevā
2. Murzı‘a vü vālidem hep ‘aşkı işrāb itdiler
Mehd içinde cāy-ı şīre anı itdüm irtivā
3. Şevket ü şān saçıdur dā‘imā sultān-ı ‘aşk
‘Avn-i Ḥaḫḫ’la her maḥalde oldı manşuru’l-livā
4. Lāzım-ı bīmār-ı ‘aşkdan her zamān tımār-ı ‘aşk
Çünki derd-i cāna ne andan ğayrı yoḫdur bir devā
5. İşbu lu‘betgāh-ı dünyā bir ḥayaldür **Fevziyā**
‘Āşık iseñ Ḥaḫḫ-ı taleb ol eyle terk-i māsivā

317. [Ğazel]

Fā‘ilatün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [62a] 1. Zehrñi tiryāk gördüm sevdüğüm buldum şifā
İtdigün cevır ü cefālar rūḥuma oldı ğidā
2. Dāğ-ı hecrün oldı bu şadrumda birer zeyn-feşān
Çeşm-i reşkle baqarlar baņa yād u āşinā
3. Kızb şanur zāhid bu kavli çün ḥılāf-ı ‘ādedür
Līk ‘āşıklar bu esrārı görürler rūşenā
4. Māsivā kūyında pūyān olma ey dil sa‘y idüp
Ka‘be-yi cānāna var ki bulasın anda şafā
5. Kıl nesīm-i āh u zāruñ ile zülfin bertaraf
Kim verāsında cemāl-i yārı seyr it **Fevziyā**

318. Ğazel

Fā 'ilatün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Yār 'azīz-i mıṣr-ı nāz olmuş nigāhı yok baṇa
Luṭfla bir iltifāt-ı pādiṣāhı yok baṇa
2. Nılveṣ sū-yı murāda aḳmasa da meylüm velī
Çekdi çarḥ bir sırr-ı İskender ki cāhı yok baṇa
3. Zer'-i rez-i 'aşkla tıldı felāḥatgāh-ı dil
Kimsenün rençberligümde iştibāhı yok baṇa
4. Ol ğazālīce heman ṣaḥrā-yı nāza şıçrayup
Kaçdı artık ḥācet-i āḡuş-penāhı yok baṇa
5. **Fevziyā** ben ḥā'bgāh-ı ṭālī'a baḳdum bugün
Uyumuş baḥtum girü hiç intibāhı yok baṇa

319. Ğazel

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Müfnī-yi 'aşka didüm ki nedür aşfā-yı şarāb
Didi ḥūn-ı cigerinden diger olmaz mı nāb
2. Ne belā rāh-ı miḥendār imiş āh bu reh-i 'aşk
Ki şuyı kan olur sālikiṇe dilde kebāb
3. Zeyd ü 'amra kerem eyler de o āḡyār-perver
'Aşık-ı zārına her dem ider āzār u 'ıtāb
4. 'Acaba kaḡı faḳīhden buṇa fetvā almış
Böyle bir baḥs-i ḥarāmı ne yazar dīn ne kitāb
5. **Fevzī** sen medrese-yi 'aşka girüp oḡumadıṇ
Saṇa meskenlige enseb olan āḥūr-ı devāb

320. [Ğazel]

Fā 'ilatün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Ka'be-i 'aşkuṇ yolında çek ki renc-i bi-hıṣāb
Ola ey dil rüy-ı cānāndan saṇa ref'-i niḳāb
2. Her ki rāh-ı vuşlat-ı yārda ola miḥnetkeşān
Oldı devletle şerefle nā'il-i genc-i şevāb

3. Ehl-i keştiye haber vir semt-i cānāndan gönül
Gerd-i sāhilde ğubār bir olma gel mişl-i ğurāb
4. Olmasa miftāh-ı irşād beyt-i dil olmaz küşād
Hacc-ı ekber ile zāhid kıl deliyle intisāb
5. Çekme sen dest-i niyāzı bāb-ı Hāk'dan **Fevziyā**
Bir gün eyler luṭfla elbet du'ānı müstecāb

321. [Gazel]

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ey güzeller ceyşine ser'asker-i 'ālicenāb
İylemekde saṇa ṭabūrıyla 'uşşāk intisāb
2. Hāşm idüp cellād-ı ebrūn kıymasun üftādeṇi
Merḥamet kıl çekme müjgānuṇla tīg-i bī-kırāb
3. Çün licām-ı kalb degül destinde ola bīçārenün
Her görüşde dilrübāyı lābūd eyler ıztırāb
4. Sende iken böyle ḥüsn ü cāzibe kim şabr ider
Baḳ ki āhen bile mıknaṭısa eyler incizāb
5. Zülmet-i ye'se fütür itme şabūr ol **Fevziyā**
Maṭla'-ı feyzden toĝar elbette bir gün āfītāb

322. Şarkı

Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Luṭfı çok 'uşşākınā bir mihribānsın sevdüğüm
Sen sipehsālar-ı ḥübān-ı cihānsın sevdüğüm
Sāĝ u var ol çün kıvām-ı cism ü cānsın sevdüğüm
Sen sipehsālar-ı ḥübān-ı cihānsın sevdüğüm
2. Bir görüşde dil saṇa çarpıldı işte ey perī
Çok güzeller gördüm ammā beṇzemez saṇa biri
'Ālem-i ḥübīde i'lāmgeşte olsaṇ var biri
3. Eydan [1]
4. Vaşlın 'āşıklarun luṭfunla cūyān oldılar
Rūz-ı şeb rāh-ı vişālün üzre pūyān oldılar

Fevzî-veş medhûnde dâ'im şarkı gûyân oldılar
Sen sipehsâlar-ı hûbân-ı cihânsıñ sevdüğüm

323. [Na't]¹¹⁵

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- [62b] 1. Virür yek müyîña 'âşık cihânı yâ Rasûlallâh
Olur hattâ fedâ şevkuñla cânı yâ Rasûlallâh
2. Yanup kalbi şebân-rûz nâr-ı 'aşkuñla o pür âhen
İder yâd nâmıñı dâ'im lisânı yâ Rasûlallâh
3. Cemâlûñ arzusına göñül nâlân olup her dem
Bağa itmekde çeşm-i hûnfettânı yâ Rasûlallâh
4. İdince cân te'azzî ni'met-i habuñla 'âlemde
'Aceb mi terk iderse âb u nânı yâ Rasûlallâh
5. Seni Hakk bâ'is-i hılkat buyurdu cümle eşyâya
Senüñçün halk idüp kevn ü mekânı yâ Rasûlallâh
6. Duyınca maqdem-i şerîfûñ âdem-i şulb-i pâküñden
Değişdi dâñaya heşt-i cinânı yâ Rasûlallâh
7. Şefâ'at kıl şu Fevzî ümmetinçün rûz-ı maşşerde
Bi-hakk-ı sûre-yi "seb'u'l-meşânî" yâ Rasûlallâh

324. Münacât

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Umûrumda ola her müşkilüm hall ü beyân yâ Rab
Tarîkûmde ola her bir nihân 'aynü'l-'ayân yâ Rab
2. Beni rüsvâ-yı 'âlem eylemek ister nefis ammâ
Yine sen setr idüp itme beni rüsvâ amân yâ Rab
3. Huzûra şad şikâyet olsun ol emmâre-yi bi's-sûdan
Ki cevri ü gadrla bükdi belüm mişl-i kemân yâ Rab
4. Anuñ her hâli ağrebdür ki zulmi kendü kendüye
İdüp tekrâr mazlûmum deyü eyler figân yâ Rab

¹¹⁵ İşbu na't-i şerîfûñ altıncı beytini bir maḥalde görüp altı beyt daha 'ilâvesiyle yedi beyte iblâğ eylemişdi (Derleyenin notu)

5. Rızā-yı pākūne tevfiķ idüp her Һalde in‘ām
‘Umūm-ı bŷy-ı bedhūdan olam bīnī-keşān yā Rab
6. Cemāl-i bā-kemālŷ olsun aķşā-yı merām ancak
Cemī‘-i māsivādan olayım dāmen-feşān yā Rab
7. Göñŷl bīm-i ‘azābda eyleyŷp ifrāt Һan ağlar
Amān gŷster aņa āzād giden bir nişān yā Rab
8. Cinānda ehl-i cennet mażhar-ı dīdār olurlarmış
‘Aceb ben de olumum nā’il-i bāę-ı cenān yā Rab
9. Günehkārim velī īmān u iķrārūm mŷkemmeldŷr
N’olur itsem mŷbeşşerlik ile teslīm-i cān yā Rab
10. Ne mŷmkŷn āşikār olmaķ reh-i dilhā‘hem ‘ālemde
Beni dilsīr iderse sofrā-yı feyżuñ ider yoĥsa
Virŷr mi māsivāñ eyā bize bir pāre nān yā Rab
11. Hezārān Һalb-i nāşādı senŷñ luţfuñ Һıl memnŷn
Bu nākām göñlŷmi de luţf idŷp Һıl şādmān yā Rab
12. Dil-i **Fevzī**’yi zehrālŷd ider zīver-i ĥussādı
Aņa tiryāk-i iĥsānuñ ola dār u resān yā Rab

325. Na‘t-ı Şerīf

Mefā‘lŷn Mefā‘lŷn Mefā‘lŷn Mefā‘lŷn

1. Tesellīyāb olup dilde ‘aceb mi çekmem ĥiç ĥam
Bize mādāmki peyĥamderdŷr ol zāt-ı kerem-i tevā’im
2. O ĥurşīd-i hidāyet pertev-i endāz olmasaydı ger
Ķalurdı zŷlmet-i cehl ŷ ĥavāyetde bŷtŷn ‘ālem
3. Zāfer bulmaz bize deyŷ racīmŷñ ceyş-i ıdlālī
Bize dāreynde çŷnkŷ Ķal‘amız ĥayet ile muĥkem
4. Bizŷm ta‘azzīmiz maţlŷb oldı nār-ı dŷzaĥda
Cenāb-ı Ĥaķķ bu peyĥamberle Һılmazdı bizi ĥurrem
5. Degŷl mi şebt-i tŷmār-ı rivāyetdŷr ĥaķıķatde
Ki Rab ağfer dimişdi nāmına rŷz-ı nedem ādem
6. Muĥammed nāmını yād eyleyince şad-nŷvāzişler
Buyurđı Ķadd-i ĥafŷr nāleñ diyip ol Ĥazret-i Erĥam

7. Şefâ‘at müjdesiñ eylerse de **Fevzî** ki günehkârlık
Yine sen şad-nedâmetler idüp eyle recâ her dem

326. [Gazel]

Fâ‘ilatün Fâ‘ilātün Fâ‘ilün

1. Düşdüm âh bir pençe-yi mekkâreye
Kim dinürmiş nefis ol ğaddâreye
2. Qalbüme tîğ-ı vesâvis urdı âh
Hiç taḥammül mi gelür bu yâreye
3. Yâ Rasûlallâh ḥimâyet kıl amân
Ben gibi bir mücrim-i bîçâreye
4. Öyle itfâ itmesün artık beni
Bir nehy gönder sen ol emmâreye
5. Rûz-ı maḥşerde bilinsün hem kuluñ
Bir nişân ur sîne-yi şadpâreye
6. Bir de görsün **Fevzî** ru‘yâda seni
Kim şalâḥ gelsün dil-i âvâreye

327. Münâcât

Mefâ‘lün Mefâ‘lün Mefâ‘lün Mefâ‘lün

- [63a]
1. Saḡa rüşendür esrârım ki dil nâşâd Allâh‘ım
Anuñçün dergehünge eylerüm feryâd Allâh‘ım
 2. Naşıl yanmaz benüm qalb-i ğamâlüdem ya ‘âlemde
Anı âteşlere âtdı yed-i bî-dâd Allâh‘ım
 3. Kime keşf-i sır itdümse yanup aḥvâl-i sūzişden
Sevindürmez ider tefṭîḥ ile îkâd Allâh‘ım
 4. Yapılmasa ‘arş-ı qalbi naḡş iderdüm ben vaṭangâhda
İrişdi şarşar-ı ğam eyledi berbâd Allâh‘ım
 5. Yed-i mi‘mâr ile artık olunmaz qaşr-ı dil i‘mâr
İderse dest-i iḥsânıñ ider âbâd Allâh‘ım
 6. Gerçi silsile-yi bend-i ğumûm oldıysa gerdânum
Yed-i ‘ulyâ-yı eltâfuñ ider âzâd Allâh‘ım

7. Dem-ā-dem dād-ḥāḥ hān hemān feryād-res sensin
Baḡa da def'-i endūhla pūr imdād Allāh'ım
8. Amān bāzice-yi nefsümde itmekde beni iḡfāl
Naḡşgāh-ı menāhīde odur Behzād Allāh'ım
9. Kılup meftūn-ı şehvet taḡlara sevḡ eyleyüp eyler
Beni kūh-ı me'āşī delmede Ferhād Allāh'ım
10. Hezārān ḥīle vü efsūs ile emmāre-yi bi's-sū'
Benüm a'mālūmi itmekdedür ifsād Allāh'ım
11. O cādūnuḡ yed-i mekrinden olmaḡ isterüm āzād
Ḥalāş eyle beni andan idüp irşād Allāh'ım
12. Yā Rab maḡşerde rüsvā olmasun **Fevzī** ḡuluḡ yā Rab
Şefā'at eyleyüp şāh-ı raḡm-ı mu'tād Allāh'ım

328. Na't

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

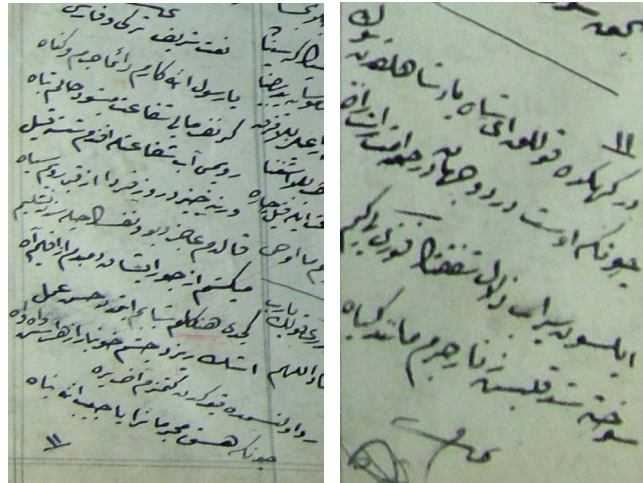
1. Şefā'at yā Rasūlallāh saḡa şāyestedür zīrā
Cenābuḡdur ḡabīb-i nāzenīn-i Ḥazret-i Mevlā
2. O şeb ki dāḡil olmuşduḡ ḡarīm-i ḡāb-ı ḡavseyne
Olındı ümmetinḡün anda āzād-ı nāmeler i'tā
3. Sen ol bir pādīşāh-ı taḡt-ı 'ulyā-yı risāletsin
Ki sā'ir enbiyā şafbeste-i ta'zīmdür ḡālā
4. Senüḡ esrārīḡā Allāh'dan başḡa bilen yoḡdur
Ki sırr-ı li-me'allāh ile müşbet oldı bu da'vā
5. Ne mümkündür ḡalem-cünbān olalar şafuḡda şā'irler
Seni medḡ eylemişken Ḥazret-i Ḥallāḡ-ı bī-hemtā
6. Ne rütbe aḡher ü aḡyeb ser-rişte oldı pāyeḡ kim
Senüḡ cüz'ī 'araḡbūyuḡ şu ḡülşende ḡül-i ra'nā
7. Efendim ḡāḡpā-yı müşḡbār-ı pāk-i vālānda
'Uyūn-ı ḡudsiyāna oldı kuḡl-i cilā-baḡşā
8. Sen ol şemsi sipihr-i mu'cizātsın ki Sīnā'da
Senüḡ nūruḡla peydā oldı Mūsā'ya yed-i beyzā
9. Senüḡ bābuḡda şāḡān ile rā'iler bilā-farḡ

- Gedālardur şefā‘at istemekde hep bilā-istiğnā
10. Kuluñ **Fevzī**-i bedkāra şefā‘at eyle kıl çāre
Amān ey faḥr-i ‘ālem veya şeh-i iqlīm-i “mā’ evḥā”¹¹⁶

329. Na‘t

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Günehdür kâffe-yi kārım şefā‘at yā Rasūlallāh
Qabīḥdür cümle eṭvārım şefā‘at yā Rasūlallāh
2. Göñül nūşende-yi zehrāb-ı ehvā-yı mecāzīdür
Anuñçün telḥ-güftārum şefā‘at yā Rasūlallāh
3. ‘Ayıbdur bunlar ammā dergehünde eyleyüp ikrār
Saḡa ‘arz itdüm esrārım şefā‘at yā Rasūlallāh
4. Şu da vardur ki ḥāsıdler āteşler yaqdı qalbümde
O yüzden böyle bir nārım şefā‘at yā Rasūlallāh
5. Şu rütbe yandı göñlüm ki çıkar eflāke her demler
Benüm āh-ı şererbārım şefā‘at yā Rasūlallāh
6. Kuluñ **Fevzī** gibi her ān senüñ dergāh-ı luṭfunḡda
Niyāzmenddür dil-i zārım şefā‘at yā Rasūlallāh

¹¹⁶ Necm/10

- [63b] Bundan sonra Fevzî imzâsıyla yazılan eş‘âr Edirne müftisi sâbıkı’l-hâc Mehmed Fevzî Efendi’nün eş‘ârı olup mûmâ ileyhî’nün te’lîfgerdesi olan “Kevâ‘ib-i Şi‘r ü İnşâ” nâm kitâbdan nakl olunur.

330. Münâcât-ı İlâhiyye

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

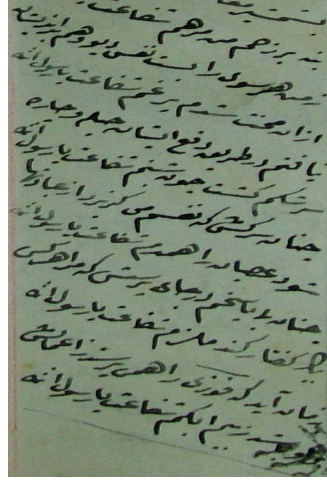
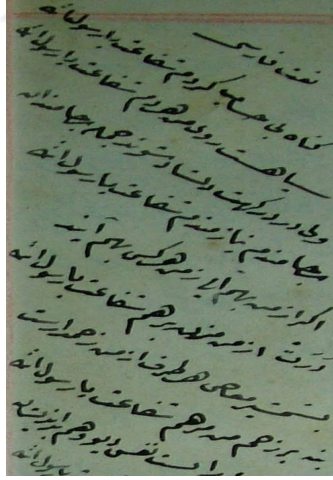
1. Eyâ Hannân-ı bî-enbâz veya Mennân-ı bî-hemtâ
Hemîşe zâtına maḥşûş her ḥamd-ı sipâs-güyâ
2. Ḥaḳîkat-i mün‘im her ni‘met ancak zât-ı pâkündür
O yüzden ḥazretüne oldı râci‘ her şükr ḥâlâ
3. Sen öyle Şâni‘-i zü’l-Ḳudret kevn-i Âferînsün kim
Şu ‘âlem-i gülsitân ḳudretününden bir gül-i beyzâ
4. Sen öyle zü’l-Celâlsün kim ma‘âzallâh yedi düzaḥ
Hemen nâr-ı Celâlünden eser bir cemre-yi ḥamrâ
5. Sen öyle bir zü’l-Cemâlsün kim behîşt-i heşt seferünden
Fevzî-i nânpare yâḥud bir kemîne loḳma-yı ḥelvâ
6. Nihâyet dürrün künhünde ‘uḳûl ḥayrândur ḳünkü
Nice yüz biḡ felâketler o yolda oldılar şeydâ
7. Amân ey Muḥsin her rızḳ u Ḥallâḳ-ı cemî‘u’l ḥaḳḳ
Bize hiç ayru döḡdürme yâ Rab derder-i ednâ
8. Şebân ile şehinşâha hemân rûzı-resân sensün
Bize olmak ne lâzım pîş-i maḥlûḳda ceyş-fersâ
9. “Yu‘izzü men yeşâ” ancak Cenâb-ı ‘izzetün var iken
Münâsib midür digerde olmak biz şerefcüya
10. Ḳuluḡ **Fevzî**-i bedkârı amân ey rabbene’l-erḥam
Ḥabîbün ḥürmetine dü-cihânda eyleme rüsvâ

331. Diger

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün

1. Ola mı dil-i dehâ giryân İlâhî
Meded-i luṭfuḡla kıl ḥandân İlâhî
2. Derûnumdan gider artık bu ḥüzni

- Dil-i nākām ola neşādān İlāhī
3. Çekildi perde-yi ğaflet yüzüme
Gözümden oldı düşüp nihān İlāhī
 4. Nefs-i iġfāl idüp encāmı itdi
Beni şāyeste-yi nīrān İlāhī
 5. Yine sen luṭf idüp āzād buyursaṅ
Olurdı pek büyük iḥsān İlāhī
 6. Ḥasūd īḳād-ı āteş eyledi āh
Amān olmaḳda dil-i sūzān İlāhī
 7. Baṅa o rütbe ğadr itdi o zālīm
Kim aġlar raḥm idüp dostān İlāhī
 8. ‘Aceb bir gün olup vāreste ğamdan
İder mi rāḥat iş bu cān İlāhī
 9. Ḳuluṅ **Fevzī** ne yapsın bī-emāndur
Ḥużūrunḍa olur nālān İlāhī

332. Na‘t-ı Şerīf

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- [64a] 1. Zünüb-ı bī-ḥesābum yā Rasūlallāh ḳanı çokdur
Yine sen ḳovma bābuṅdan amān başḳa ḳapum yokdur
Bu nefs-i serkeşüm ‘işyāna aç ve tā‘ate tokdur
Yine sen ḳovma bābuṅdan amān başḳa ḳapum yokdur

2. Ben ol ğarkāb-ı deryā-yı isā'et ü me'āşiyem
Hayf-ender-hayf ki ğāfil-i yū'haz-i nevāşiyem
Yine sen kovma bābuñdan amān başka kapum yokdur
Melūm-ı bed-fi'āl ü mücrim ü mezmūm u 'āşiyem
Yine sen kovma bābuñdan amān başka kapum yokdur
3. 'Umūm-ı enbiyā bi'l-iftihār oldı saña ümmet
Bilüp būs-ı ğubār-ı bābuñı kendülere minnet
Ben ise bilmedüm kadrün ve yokdur bilmege niyet
Yine sen kovma bābuñdan amān başka kapum yokdur
4. Kuluñ **Fevzī** gibi bende efendümden ümīd kesmem
Ki nām pākūñi hāmīl olup dārende-yi ismem
Egerçi kalbi nā-āġāh u ğāfil bir kırı resmem
Yine sen kovma bābuñdan amān başka kapum yokdur

333. Na't

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Günehkārım siyehkārım şefā'at yā Rasūlallāh
Yine luṭf-ı ümīddārum tināyet¹¹⁷ yā Rasūlallāh
2. 'Aceb mi dil ferāġat itmiş ümīd-i cūduñdan
Geh orduñ 'āleme ṭabl-ı beşāret yā Rasūlallāh
3. Nedāmetle gelüp dergāhuña dünyāda mücrimler
Ḳarīn-i 'afv olup buldı selāmet yā Rasūlallāh
4. Ne mümkün olmaya feryād-res zāt-ı keremkārūñ
O gün ki işit ümmet-i himāyet yā Rasūlallāh
5. Kebā'ir ehline kibri şefā'at olduġı mev'ūd
Müberhen-i bā-ḥadīs bir belāġat yā Rasūlallāh
6. Sen ol maḥbūb-ı Raḥmānsuñ iki 'ālemde sulṭānsuñ
Hemān şānuña āyet bezl-i kerāmet yā Rasūlallāh
7. Kuluñ **Fevzī** de oldı āh günehkārāne-i ser-defter

Ki her evzā'ıdur 'ayn-ı kabāhat yā Rasūlallāh

334. Eşniyye-yi Fāhire der-Medīne-yi Tāhire

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Meşām-ı cāna gelür tā Medīne'nün kokuşu
Cināna feth olunur her benānuş kuyusu
2. Dilā uyan zemīnden mezar-ı kühen tapula
Ve bil şalāh u selāmdur o yerlerün tapusu
3. O beldeye varan elbette buldı feyz ü kerem
Esās-ı feyz kurulmuş hisārīnün yapusu
4. Şakin ki şanma duḡāndur olursalar māgmūm
Ziḡam-ı bāl-i melekdür çün ol hevāda pūsı
5. Cemī' -i murğ-ı Medīne selām okur **Fevzī**
Ve hem şalāt getürür her dicāce vü ḡorosu

335. Na't

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Perişāndur benüm ḡālüm şefā'at yā Rasūlallāh
Günehdür cümle āmālüm şefā'at yā Rasūlallāh
2. Şevābum yok [...] ¹¹⁸ şavābım hiç cihānda zerre mişkālī
Ḥaṡādur cümle ef'ālüm şefā'at yā Rasūlallāh
3. Çeker rīşümden 'iştāna beni nefsum bekāmāsā
Anuḡcün cürme meyyālüm şefā'at yā Rasūlallāh
4. Egerçi şermsārum ḡākpāya keş-i rāzumdan
Velī meydanda a'mālüm şefā'at yā Rasūlallāh
5. Ve hem mümkün mi ketm-i sır efendimden ki me'mūrını
Şaḡa 'arz eyler aḡvālüm şefā'at yā Rasūlallāh
6. Amān ey şāh-ı şāhān şu ḡasūd-ı bī-raḡmdan da
Ki kırdı şīşe-yi bālüm şefā'at yā Rasūlallāh

118

: Mana verilememekle beraber vezni bozan bir kelime olduğu için mısradan çıkarılmıştır.

7. O deñlü **Fevzî**-i maẓlûm gibi maḥzûn-ı ƣalbûm kim
Siyâhdur her meh ü sâlûm yâ Rasûlallâh

336. [Na‘t]

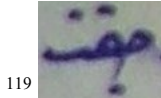
Mefâ‘lûn Mefâ‘lûn Fe‘ûlûn

1. Niyâzum yâ Rasûlallâh şefâ‘at
Ƣabûl it bu ricâmı ƣıl ‘inâyet
2. Müheyyâdur benümçün nâr-ı dūzah
İder iḥrâƣ buyurmazsañ ḥimâyet
3. Ƣuluñ ƣünkü günehkârdur günehkâr
İdem kendüm saña benden şikâyet
4. Şikâyetden murâdum bu efendim
Ki ƣurtar yanmağa yok bende tâƣat
5. Eyâ şâh-ı rasûl ƣovma ƣapuñdan
Dilenciñ **Fevzî**’ye luṭf ile ġâyet

337. Ğazel

Mef‘ûlû Mefâ‘lû Mefâ‘lû Fe‘ûlûn

- [64b]
1. İçdün mi a begüm yine mestâne tırırırñ
Ğamzeñ gibi ‘âşıƣlara bîġâne tırırırñ
 2. Kimden söz işitdün ki cefâ ḥaƣƣına dâ’ir
Böyle güzelüm ḥâtır-ı vîrâne tırırırñ
 3. Bir [...] ¹¹⁹ idiñiz vuşlat-ı devletde geƣen ġün
Bezek-i eşkiñi ey perî bir dâne tırırırñ
 4. Geƣ şâhum otur başum üzre yerün var
Eli baġlu efendim kime divâne tırırırñ
 5. Öldürmek ise **Nûrî** ƣuluñ ƣaşd ile böyle
Çek ḥañçeri öldür a paşam ya ne tırırırñ

338. Li-cenāb-ı Fu'ād Paşa

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Şaçılup dāne-yi gözüm gibi anbar-ı kudretten
Garaż-ı āhar biçilmekdür bu mezra'a dökülmekten

339. [Matla' / Bağdatlı Ruhī]

Mef'ülü Mefā'ılü Mefā'ılü Fe'ülün

1. Yā Rab bize bir er bulunur himmet ider mi
Yohsa günümüz böyle felāketle gider mi

340. [Matla']

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Bu dünyā fānīdür ey cān elem çekme bu zahmetden
Buyurdi "lā taknaṭū"¹²⁰ haḳdur ümīdün kesme rahmetden

341. [Matla']

?

1. Teb'a-yı şehinşāh ḥasretiyle dāḥil-i kānūn
Ḥāric-i ḥürriyyetüm almalı şatun

342. [Matla']

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

1. Gelse bir maḥbūb-ı zībā olsa şavm-ı Ramażān
Maḥbūb-ı zībā mı lāzım yohsa şavm-ı Ramażān

343. [Matla']

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

1. Fırşatı fevt itme zinhār sür şafāsuṅ dilberün
Çün olur şavm każā olmaz każāsı dilberün

¹²⁰ Zümer/53

344. [Müfred]

?

1. Sīnemi seyr itmek ümīdiyle beni
Kangı germ-ābeye nātūr olacaksın bilmem

345. [Gazel]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Zevk-i vaşla hamle iderek çatmaduk a
Felek-i endīşegi başdan kara uğratmaduk a
2. Havz-ı vaşla bir iki volṭada girdük çıkduk
Lenger-endāz iderek bir iki gün yatmaduk a
3. Alduğım būselerün sırrını itdik nihān
Dellāla akçe virüp çarşuda çağırtmaduk a
4. Bir buse ki aldum ise kand-i lebünden ey şūh
Bir yerine beş al efendim anı biz şatmaduk a
5. Şarılup şarmaş olup yatduğım beşdür rüşvet
Bir qurı cins idi cān cāna katmaduk a
6. Başıma geçmediği dürlü serencām yokdur
Serdeki hūbları biz ormanda ağartmaduk a
7. Gayra meyl dimedi anı Nef'ī şafā mı bildük
Söz virüp sen gibi yüz bin kişi aldatmaduk a

346. [Matla']

Müfte 'ilün Müfte 'ilün Müfte 'ilün Müfte 'ilün

1. İtmem esef çekmem elem dilde olan dağdağadan
Āb-ı pāke ne keder vakvaqa-yı kurbagadan

347. [Müfred]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Kalup alçakda dānā-gūşa geçdi harr-ı nādān
Mücerred tilki zabt itdi tayağun şimdi arslanun

348. [Matla']

Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

1. Cenāb-ı Hāk'dan olmazsa [kimün ki derde dermān]¹²¹
Ana kattāl u zehr olur kamu ma'cün-ı Loḳmān

349. [Ġazel / Āşık Dertli]

Mef'ülün Mef'ülün Mef'ülün Mef'ülün

- [65a]
1. Didüm dilber senün nāzik vücūduñ tāze perverdür
Didi ğayet laṭīf ammā ve lākin şekil esmerdür
 2. Didüm a'zālaruñ bir bir su'āl itsem izin var mı
Didi ma'shūquñ ey cāme mürüvvet ehli dilberdür
 3. Didüm ebrūlaruñ vaşfı ne gūnādur baña söyle
Didi bir şekl-i şāmūr mest-i tarrār bñy-ı 'anberdür
 4. Didüm sükker midür bilmem senün ğonca lebün cānā
Didi görmez misün māl dehānum āb-ı kevşerdür
 5. Didüm ruḥsāruñ 'āşıklar gül-i ra'nāya beñzetmiş
Didi bñlbñllere zār itdüren ol verd-i aḥmerdür
 6. Didüm şāhım ḳul olmaḳdur murādum āsitānuñda
Didi üftādelər çok sen gibi yanımda kemterdür
 7. Didüm pāyın biñ cān ile cān u ten fedā itdüm
Didi maḳbūl degül ancaḳ maḳbūl olan sīm ü zerdür
 8. Didüm ey bī-vefā senün zerre yok mı imānuñ
Didi yaḳarım fesini tuncdan ki gūyā seng-i mermerdür

350. [Matla']

Mef'ülün Mef'ülün Mef'ülün Mef'ülün

1. Ġam[-ı] endīşeden ğayrı göñülde bir ticāret yok
Diyār[-ı] ğurbet ellerde bize ğamdan selāmet yok

351. [Matla‘]

?

1. Geçer dāsītān-ı ‘ömrün böyle yerde boķına
Bā-ħuşūş olmazsa evde bir koķona

352. [Müfred]

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘lū Fā‘ilün

1. Öğren ‘aşr u rusūm-ı vaķt-i zamāneyi
Bā-vaķt-i nās-ı ‘aşra göre nazm it

353. [Müfred]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Unıdup kendüyi ıpınma o kaşr-ı ‘amele
Yıkılır vaż‘-ı esāsına metānet yok yok

354. [Matla‘ / Şāhidī Muğlalı İbrahim Dede]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Fuķarā kalbine her kim ki ıpına
ıpına sīnesi Allāh oķına

355. [Müfred]

?

1. Āh-ı fuķarā şanma ki ħāk üzre kıala
Ānı biñ ziynetle zīver-i ‘arş eylerler

356. [Matla‘]

?

1. Şülüs kıadeh bādenüş
Ġam-ı dünyā ferāmüş

357. [Matla']

Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

1. Kāḍī degül şehre Ḥamdullāh geldi
Efkār-ı şer'ī degül taḥşīl-i mālā geldi

358. [Gazel]

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Kemāliyle virüldi ey perī rüyunda parlaklık
Kızılılık sürme çekdün ğālibā etrāfına aklık
2. Görince şadr-i pākīn şöylece mest oldu mı 'uşşāk
Göñül ister o demlerden berū mey bāde çaķmaķlık
3. Didüm bir buse vir ki hāne-yi diller feraḥlansun
Didi gel al bu günler vaktidür ister mi baķmaķlık
4. Yanağın būs iderken leblerinden bir nāliş kapdum
Ta'accüb eyledüm lebde olur mı böyle kaymaķlık
5. Bu deñlü beynenāda var iken ülfet-i maḥabbetler
Nedür cānumı i'zāb ile çengāle taķmaķlık
6. Efendim ādetündür yohsa bir müdām-endiş rāfi'dür
Gürūh-ı 'āşıkānı nīrūveş ḥamrāya atmaķlık
7. Dirīğ itmezdi **Fevzī** cānını cānān için ammā
Egerçi olmasaydı dilberün destinde oynaklık

359. [Müfred]

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Ezelde cām-ı Cemşīdi şafāya şaymayan serler
Felek destinde devr ider döner peymānedür şimdi

360. [Matla']

?

1. Ey 'aşr-ı nihān merḥamet-i insān kalmadı kimsede
Mürtekib me'mūr elinden sīm ü zer kalmadı kimsede

361. Sünbülzāde Vehbî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Sirkat-i şî‘r iden kaṭ‘-i zebān lazımdur
Böyledür şer‘-i belāğatde fetāvā-yı sühan

362. Tecnīs-i mürekkeb

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- [65b] 1. Kıo parmağıyla göstersün cemālün güllerin eller
Kıoparmağıyla güller tız şolar zır āṇa el eller

363. Tecnīs-i mürekkeb

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Ummā şanma ki cefā-yı devrāndan öğrenür
Bî-merd ü bîvefālîğî devr āndan öğrenür

364. Tecnīs-i mürekkeb

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Mecnū‘a-yı ḥātırdā kitāba ḥaṭṭ u ḥālî
Naḳḳāş-ı ezel kıoymadı ol şafḥayı ḥālî

365. Tecnīs-i mürekkeb

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün

1. Nār-ı ‘aşkıyla derün-ı dîl yanar münnevver olur
Pertev-i mîhr-i ruḥuyla ser-nesrîn nûr olur

366. [Müfred]

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Ol ḥāl-i siyeh ki görünür ger dilinde
Sevdā-yı süveydādan ider dilleri ḥālî

367. [Kıt‘a / Nābī]

Mef‘ilün Fe‘ilātün Mef‘ilün Fe‘ilün

1. Cefā-yı ‘āleme şabr it şafā murāduñ ise
Ki les‘-i hayye-yi şöhet ‘asel bozındısıdur
2. Bulınsa tazece ta‘bır nermesāza sezā
Lisān-ı köhnede āteş şitā bozındısıdur

368. [Müfred / Yāver Efendi]

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mef‘ülü Fā‘ilün

1. Od yakdı cāngāhına ‘uşşākuñ ey dirīg
Ġayr-ı vedād-ı hūbda yokdur dilā bekā

369. [Müfred / Sürürī]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mūr gibi emrine kılmıştı itā‘at halk-ı Rūm
Rām olubdur nitekim Mūsā’ya ey şeh sihr-i mār

370. [Müfred / Pertev Paşa]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Qabz u bastı bu yoluñ der-pey olur birbirine
Her yokuşuñ bir inişi her inişuñ bir yokuşı var

371. [Müfred]

?

1. Bāğ-ı ruḥında ḥaṭuñ irüşmese benefşenüñ
‘Ālemde kimse nukre almazdı bāğını

372. [Müfred]

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mef‘ülü Fā‘ilün

1. Bārī selāmım almaz isen gördüğü zamān
Bir nazra ile ḥaṭrum ey dilsitānum al

373. [Müfred]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Būse ki cān virmiş iken viridi būsē cān baḡa
La 'lūḡi ey ḡonca leb ma 'nāda virūḡ rāygān

374. Kemalpaşazāde'nün Yavuz Sultān

Selīm içün söyledigi merşiyedür.

Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Şems-i 'aşr idi 'aşrda şemsün
Zıllu memdūd olur zamānı kaşır

375. [Müfred / Koca Ragıb Paşa]¹²²

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Dāḡ-ı nevdür kuruş-ı māh üzre kelef zann eyleme
Eyledi hüsün şipihri dāḡ-ber-bālā-yı dāḡ

376. [Müfred / Nābī]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Sözde ḡarbu'l-meşsel irādına söz yok ammā
Söz odur 'āleme senden kala bir ḡarb-ı meşel

377. [Matla']

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Dil itse n'ola zülf-i perīşāna teşebbüs
Zencir de ider itse de dīvāna teşebbüs

¹²² 375/G. 98 D.

1a kuruş: rakş D.

378. [Matla‘]

Fā‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fā‘ilün

1. Tek hemān eyleme pejmürde nihāl-i emām
Geçdüm ey ebr-i sitem neşv ü nemādan geçdüm

379. [Müfred]

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Dinmezdi el teşne-ferīb olmasa serāb
İmā ider bu nükte-yi rengin sâ’il alsa

380. [Matla‘ / Vehbī]

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Şeydāter idüp silmedi çeşmümdeki yāşı
Bilmem neme mā’ildür o ter-dāmen-i yāşı

381. [Müfred]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Olur şirāze-yi cem‘iyyet diller ne hāletdür
Perişān eyledükçe zülfünü tār-ı perişānı

382. [Müfred / Bākī]

Fā‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Tāzeler derd-i dili miḥnet-i eyyām-ı firāk
Dāğın abdālun ider mäh-ı Muḥarrem taze

383. [Müfred]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Daḥī kimden ümīd-i şıdk idersün **Nābiyā** bilmem
Şabāḥun bir nefesde nışfı kâzıbdür nışfı şādıkdur

384. [Kıt'a]

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- [66a] 1. Senüñ temmetü's-şerāya vāşıl olmış var ise zülfün
Benüm de başum üzre 'arşa 'azm itmiş duḥānum var
2. Senüñ Ḥāfız gibi 'āşık yolunda var ise pīrün
Benüm de sen gibi bir kāmēt-i mevzūn civānum var

**385. Fıtnat Ḥānumun Rāğıb Paşa'ya gönderdiği
rikāb ile berāber sāl eylediği beytdür.**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ḥākpāya bir rikāb ihdāsı nāciz ise de
İtme red kır atı vir ya al bağışla bir kula

386. Cevāb-ı Rāğıb Paşa

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Kır benüm kendi atumdur ya ne hācet kula ye
Ḥākpāya gönderildi bin benüm al ātımā

387. [Müfred]

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. İrilmez sū-yı maḫşūdı tarīkuñ māverāsından
Gözüm yaşı geçid virmez eger olmazsa Taşköpri

388. Digerinün beyti

?

1. Sizün ilden bizüm ile öngülünle kelem gelür
Taşköpri kâdılgı benüm olmazsa gâyet elem gelür

389. [Müfred / Behiştî]¹²³

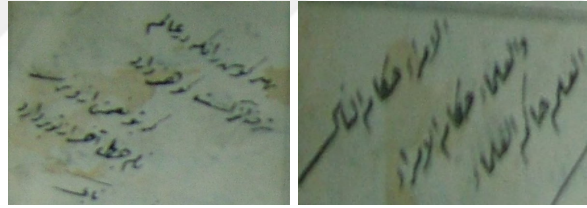
Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Çekemezken iki ebruları yâyını ben
Çâr-ebrû oluyor kâşı kemânım giderek

390. [Matla' / Atâyî]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Hâşma çok hîle dimişler 'uqalâ
Cümleden eslemi terk-i gavgâ

391. Luğaz-ı berây-ı lafza-yı Allâh [Nâbî]

Fâ 'ilātün Fâ 'ilātün Fâ 'ilātün Fâ 'ilün

1. Hamd-i Hakk'a pâre pâre olup eyler ihtimâm
Çerhde mâh-ı nevi geh nışf gördüm geh tamâm

392. Luğaz-ı benâm-ı Bâkî [Nâbî]

Mefâ 'ilün Fe 'ilātün Mefâ 'ilün Fe 'ilün

1. Peyâm-ı yâri virdükde nesîm sâkit olur
Şabâ kıyâmet eserken garîb şâmit olur

¹²³ 389/Mf.17 D.

1a ebruları yâyını ben: ebrularunun çillesini D.

393. Luğaz-ı berāy-ı nāmeş-i Nābī [Nābī]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Sen bizi bir āşinā žann itme ey hūrī-liķā
Meclis-i 'ālemde qalmaz āşinā bī-āşinā

394. Kezā [Nābī]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Bende yok şabr u sükün sende vefādan zerre
İki yokdan ne çıkar fikr idelüm bir kerre

395. [Matla']

Mef'ülü Mefā 'lū Mefā 'lū Fe 'ülün

- [66b]
1. Bir yerde yatalum diyicek nazı uzatdı
Yatmam didi bir hayli 'inād itdi yatdı

396. [Müfred]

?

1. Bir rütbe aķdı ağızı şuyı zevķine zāhidün
Şandum boğaz içinde şeytān aķındısı

397. [Müfred]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Bendesin geķse n'ola dāderine ğammāzımız
Bir meşeldür cānı acıyan eşek atı geķer

398. [Müfred / Şābit]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Beni ħummā-yı ğam u miĥneti pek incitdi
Tutsam ol şūĥı biraz örselesem incitsem

399. [Matla' / Nābī]

Fe'īlātün Fe'īlātün Fe'īlün

1. Hadd-i zātında kim olmazsa edīb
Felegün sillesi eyler te'dīb

400. [Müfred / Vehbī]

Mef'ülü Fā'īlātü Mefā'ilü Fā'īlün

1. Kālā-yı rüy-ı āline dil çıkdı müşterī
Reng itme ānı vir baña naqd-i revānım al

401. [Müfred / Bākī]

Mef'ülü Mefā'īü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Abdallarız n'eyleyelüm tāc u kabāyı
Dervīşlerün tācı fenā başı kabādur

402. [Müfred / Nef'ī]

Mefā'ilün Fe'īlātün Mefā'ilün Fe'īlün

1. Görinmez idi kenārı güherle 'anberden
Midād-ı hāmem eger baħre eylese imdād

403. [Matla']

Mef'ülü Fā'īlātü Mefā'ilü Fā'īlün

1. Bir derde düşmüşüm diyemem āh herkese
Oldum rubūde bir gözi hunrız çerkese

404. [Müfred / Nef'ī]

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

1. Āsumān-ı mülke re'yi āfitāb-ı bī-zevāl
Gülsitān-ı dehre luṭfı nevbahār-ı bī-ħazān

405. [Matla']

Mef'ulü Mef'ülü Mef'ülü Fe'ülün

1. **Bâkî** ne diyem ki olmaya ma'lûm şerîfün
Mir'ât-ı Sikender gibidür tab'-ı laîfün

406. [Matla']

Mef'ulü Mef'ülü Mef'ülü Fe'ülün

1. **Bâkî** ne disem cümlesi ma'lûm nezâket
İtdüm seni ben hazreti Allâh'a emânet

407. [Matla' / Bursalı Tâlib]

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Çeşm-i insâf gibi 'ârif mîzân olmaz
Kişi nokşânını bilmek gibi 'irfân olmaz

408. [Matla']

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Her ne ki hâtıra eylerse hatûr
Anda a'lâsınun a'lâsı olur

409. Hicretnâme-yi Rûm ili Zağra-yı 'atık rüşdiye hâ'cesi
el-Hâc Râcî Efendi'nün inşâd eyledigi hicretnâmedendür.

Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

1. Hıbb-ı vağan mîve-yi imândandur
Hâk-i vağan sürme-yi çeşmândur
2. Emn-i vağan rehber-i 'ümrân olur
Feyz-i vağan şehper-i 'irfân olur
3. Hecr-i vağandur dili pürhûn iden
Şevk-i vağandur bizi mecnûn iden
4. Kıl bizi gurbetden İlâhî halâş
Yerlerine gitsün 'avâm u havâş
5. Zahmetümüz rahmete tebdîl kıl

- Zilletümüz ‘izzete taḥvīl kıl
6. Maḥzar-ı ‘afv eyle bu ‘ācizleri
Nā’īl-i ‘izz-i dü-cihāna bizleri

410. Bu daḥī

Müfte ‘ilün Müfte ‘ilün Fā ‘ilün

1. Gitdi vaṭan dürlü felāket gelür
Şabr idelüm şubḥ-ı sa‘ādet gelür
2. Çünkü bilinmez felekün rengi ne
Keşṭi-yi āmāli bıraḳ engine
3. Şām-ı celālün şonı şubḥ-ı cemāl
“İnne me‘a’l-‘usri”¹²⁴de var ḥayr-ı fāl
4. Sālik-i şehrāh-ı Ḥudā olalum
Mu‘terif-i cürm ü ḥaṭā olalum
5. Rāzı olurlar imiş ifnāmıza
Yalvaralum gel ulı Mevlā’mıza
6. Ḥāl-i perīşānımıza yā İlāh
Merḥamet it cümlemüze olduḳ tebāh

411. Bu daḥī

Müfte ‘ilün Müfte ‘ilün Fā ‘ilün

1. Ğayrı beşerden bize imdād yok
Gerçi muḥācirlere isnād çok
2. Eylese her zerrede fenālıḳ zuḥūr
Hep muḥācirler adına okınur
3. Fāci‘a-yı hicretümüz giceler
Oldı tiyatroda bāzīciler
4. Sözde bu ḳomedya i‘āne imiş
Böyle oyun cā’iz olur kim dimiş
5. Öyle fecī‘ oyuna gelen

¹²⁴ İnşirah/6

- Kağı yürekdür biz ile eglenen
6. Nāmımıza fitne uyandurdılar
Milleti vāh āteşe yandurdılar
7. Maḳtel-i nefye sürilür bī-amān
Dest-i helāke virülür bunca cān
8. Kelp(er)ün ṭardını taḳbīḥ iden
Milleti ḳayırmadı bir merd ü zen
9. Gūş olunur nālesi ḫayevānlaruḡ
Kelp ḳadar ḳadri yok insānlaruḡ
10. Öksüzüz ‘ālem bize egri baḳar
Çünki recīm üstümüze küḻ saçar
11. Maḥkeme yok baḳıla da‘vāmıza
Kim baḳıyor nāliş ü şekvāmıza

412. [Gazel / Sünbülzade Vehbi]

?

- [67a] 1. ‘Aşḳı müstešnā idüp eyleyelüm nāgehān
Meclis-i aḫbābda söyleyelüm dāsītān
2. Ḳalk gidelüm ḫamāma sürüşdürem ben saḡa
Kīse ile şabunı rāḫat ide cism ü cān
3. Ḳoltuḡına gireyim yayıcaḳ otur deyim
Ḳaba döşüḡ üstüne yasduḡa yan gel ṭayan
4. Egil egil şoḳayım iki ṭutam az mıdur
Lāle ile sünbülü başına ey nev-civān
5. Ben seni çok severüm ardına bırakınca
Bölük bölük saçları kākül-i ‘anber-feşān
6. Gel seni oturdayım dört köşecik üstüne
Altun şandalyeye saḡa olsun taḫt-ı revān
7. Ellere virmekdesüḡ baḡa da virsen nola
Avuç avuç altunı baḡş-ı şāḫ-ı cihān
8. La‘l ü şarāb içürem ıslayuben geçürem
Parmaḡına yüzigi Ḥātem-i zerrīn-nişān

9. İki elümle tutam dibine dek şokam
Düşmenün bağına hançer ü tır ü kemān
10. İki dize çökeyim katre katre dökeyim
Ol gümüş ibrik ile destine āb-ı revān
11. Kalın deyü yimedün işüne elvirmedi
Ufacık hıyarları dirmedi mi bağbān
12. İki bıçak kalduram dibine dek öldürem
Ayağına kalçasını olasın yola revān
13. Serhoş olup kuşmasun kalķam saņa çalkayam
Ekşilice çorbayı maħmūr iken iç hemān
14. Şabāh şabāh gelesün bu tıflıye viresün
Sen selāmun ‘aleyküm ben de diyeyim merħabān

413. [Matla‘ / Taşlıcalı Yahyā]¹²⁵

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Merħabāsuz geçdi buradan öyle şāhbān neseb
Edebinden mi ziyāde ğazabından mı ‘aceb

414. [Müfred / Nābī]¹²⁶

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Bādeyi āb ile āmihte şun baņa ey sākī
Şub‘-ı demdür ki ħakīmāne günāh işlemedüm

415. [Matla‘]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Böyle iç bādeyi kalmasun peymānede
Tā külāhuñ yolda ķalsun pābucuñ meyhānede

¹²⁵ 413/G.22 D.

1a merħabāsuz geçdi buradan öyle şāhbān neseb: merħabāsuz geçer ol pādişeh-i pāk-neseb D.

¹²⁶ 414/G.408 D.

1a baņa: - D; 1b şub‘-ı: ħayli D; işlemedüm: eylemedük D.

416. [Matla' / Ziya Paşa]

Mef'ülü Mefā'ülü Mefā'ülü Fe'ülün

1. İç bādeyi sev dilberi var ise 'aql-ı şu'ūruñ
Dünyā var imiş ya yok imiş tā ki ne umūruñ¹²⁷

417. [Müfred / Yüsrî Efendi]

Mefā'ülün Mefā'ülün Mefā'ülün Mefā'ülün

1. Degül hāl-i siyah nevresün gird-i dehānında
Dilāzār olduğıçün dāye-i kudret biber kıymış

418. [Müfred]

Fā'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Sā'atün mu'cizesi Hāzret-i Yūsuf idügün
Şatm ü ihdāyla dārbetde işit leyl ü nehār

419. [Matla']

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Nām-ı Yūsuf şadd u pencāh şeş olduqda tār
Sā'ate bak gice gündüz o hesāb üzre çalar

420. [Matla']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Dāne-yi hardal gıdā itsün Hudā [aç] itmesün
Hak te'ālā sāğ gözi şol göze muhtāc itmesün

421. [Müfred]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bū cihāndan 'ibret al kim nıce ulı hānenün
Pāsbāmı büm olubdur perdedārı 'ankebūt

¹²⁷ 416/TTB

1a bādeyi: bāde TTB; sev dilberi: güzel sev TTB; 1b ya: - TTB; yok imiş: yoğ olmuş TTB; tā ki: - TTB.

422. [Müfred]

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Belā-yı şā'ir bī-vāyedür zarūret-i vezin
Dahī belāsı anuñ ıztırāb-ı kâfiyedür

423. [Matla']

?

1. Gūn-ı billūrını Sikender imiş
Bū bir āyīne-yi Sikender imiş

424. Sultān Mehmed Hān

Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'ilū Fā'ilün

- [67b] 1. Hattun hadūñ yüzini tutmuş nitekim ey cān ¹²⁸
[Ebussu'ūd]
2. Evrāk-ı gülde tahrīr olındı hatt-ı reyhān
Hā'cezāde
 3. Etrāf-ı gülsitānı oldı benefşe gerdān
Kesteli
 4. Devr-i kamerde yazıldı tuğrā-yı şāh-ı hūbān
Maḥmud Paşa
 5. Nūr üstine yazıldı āyet-i nazm-ı Qur'ān
Sultān Selīm
 6. Āyīne-yi 'izār-ı verd-i dil-i muḥibbān
Monla Hayālī
 7. Şaf şaf sipāh-ı Zengī etrāf-ı Rūmı yeksān
Aḥmed Paşa
 8. Mūra müsellemler itdi emlākini Süleymān
Mihrī Hātūn
 9. Zeyn itdi gülsitānı irüşdi tāze reyhān
Gül defteri dūrıldı geldi vücūda reyhān

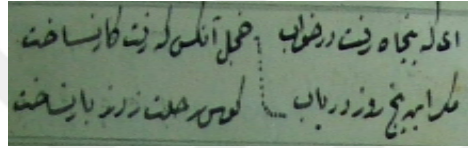
¹²⁸ Mūmā ileyh iş bu mısra'ı söylemiş ve tazmīnini şu'rāda teklīf itmiş olmağla Ebu's-Su'ūd Efendi'nün tazmīnini (Derleyenin notu)

Zulumāt içinde kaldı hayfā ki āb-ı hayvān
Burc-ı şarḳda iken tūtıldı māh-ı tābān
Giydi siyāb-ı esved ol ka‘be-yi beyt-i Raḥmān
[...] ¹²⁹ nehārı tūtđi tārīk-i ebr-i bārān
Bostān içinde bitdi çālū-yı [...] ¹³⁰ yaban

425. [Matla‘ / Hüdāyī]

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1. Ey tālib-i dünyā olan taḥşīl idüp n’itsen gerek
Olsan eger şāh-ı cihān bir gün koyup gitsen gerek

426. Luḡaz-ı li-cenāb-ı Lāmī ¹³¹

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Ol ne şeydür ki tīr-şifat
Delüben gökleri zemīne geçer
2. Mümveş gerçi nermdür bedeni
Līk pulād şahanı iki biçer
3. Düşdigi yerde ḥalka ḥalka olur
Zülf-i ḥübān gibi gözümde uçar
4. Ḥayyedür gerçi līk hayye degül
Cin gibi ādemi görünce kaçır
5. Cennet ehlinüñ ön konuklığına

129

130

¹³¹ 426/L.17 D.

1a şeydür: lu‘bet durur D; 5ab Cennet ehlinüñ ön konuklığına/İrsün ol kim bu rāzı açar: - D;
6ab7ab -: Gül gibi ol hevāya doymaz hiç/Āb u gül içre ‘işret ile geçer/Kim ki virürse
Lāmī‘īye cevāb/Baş urup ‘ışkına tolular içir D.

- İrsün ol kim bu rāzı açar
6. [Gül gibi ol hevāya doymaz hiç]
[Āb u gül içre 'işret ile geçer]
7. [Kim ki virürse Lāmi'īye cevāb]
[Baş urup 'aşkına tolular içer]

427. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bir ağaç gördüm teni taşdan 'ayān
Ne yaña emr eyleseñ olur revān
2. Bir gümüşden mīvesi vardır dırāz
Yaprağı yok başı üzre ey civāñ
3. Mīvesinden sonra zerden çiçeği
Açılur hemçün gül-i bāğ-ı cinān
4. Zāhir olur sonra bir mār-ı siyāh
Çiçeği üstünde eyler āşiyān
5. Ey **Muḥittī** bu luğaz sırrın bilen
Rūşen olur āña tārīk-i cihān

428. [Gazel]

Fā'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fā'ilün

- [68a] 1. Sübḥasın zāhide şordum nedür ol 'uḳde-yi şad
Didi çıksa biri zāhir olur nuh u neved
2. Bu 'aceb kim alçaḳ deste şumār eyleyicek
Geldi engüşt-i ḥaḳīḳatde şad u bist 'aded
3. Her nişān ki arasında otuz üç dāne didi
Kırḳdan zā'id ü noḳsān degül itdüm anı 'add
4. Ne o kızb itdi vü ne ben ḡalaṭ itdüm ey **Nābī**
Bunı ḡal eyleyen 'āriflere taḥsīn-i ebed

429. Taşrî‘-i kelâm [Koca Râgıb Paşa]

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘lû Fâ‘ilün

1. Âzâdegân-ı kayd-ı emel ser-firâz olur
Nâz eylesün sipihre o kim bî-niyâz olur

430. Taşrî‘-i murtebî [Fıtnat Hânım]

Mefâ‘lün Mefâ‘lün Mefâ‘lün Mefâ‘lün

1. Sipihri-ı kec ‘atâdan rastkârân behredâr olmaz
Gülistân-ı cihânun serv-i âzâdında bâr olmaz

431. Taşrî‘-i müvecceh [Koca Râgıb Paşa]

Mefâ‘lün Mefâ‘lün Mefâ‘lün Mefâ‘lün

1. Medârı âsiyâ-yı devletün nâdânadur şimdi
Cehâlet şayd-ı murğ-ı kâma dâm u dânedür şimdi

432. Taşrî‘-i nâkış [Koca Râgıb Paşa]¹³²

1. Olmadukça tâ şikeste rişte-yi medd-i nefes
Gevher-i maşşûdına gavvâs olur mı destres

433. Taşrî‘-i mükerrer [Vehbî]

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘lû Fâ‘ilün

1. Üftâdelerle gerçi o mâh senlû benlûdür
Benlik iderse de yakışur çifte benlûdür

434. Tecnîs-i tām [Nef‘î]

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

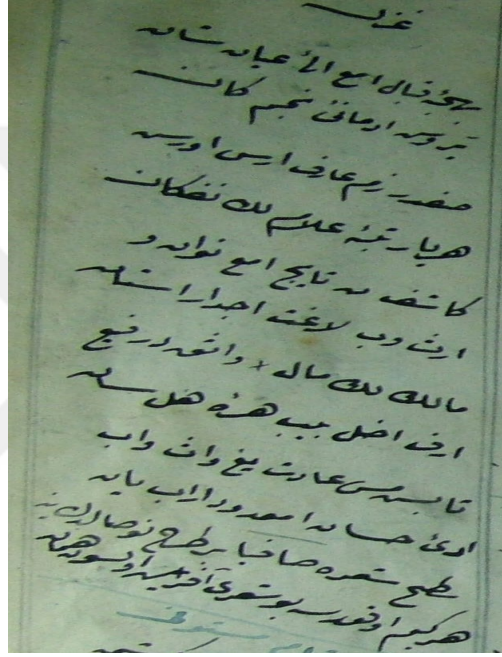
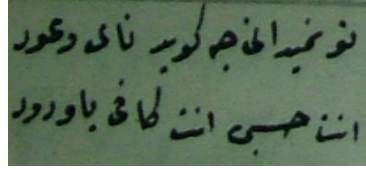
1. Meclis-i erbâb-ı dil bir lahza sensiz olmasun
Hürmetün inkâr iden ‘âlemde hürmet bulmasun

¹³² 432/G.92 D.

1a şikeste: güsiste D.

435. [Matla' / Sābit]

1. Teveccüh eylese dānişverān-ı dehre ẓazā
Virür efendi ẓarūrī hemān ẓazāya rızā

133

436. Ğazel¹³⁴

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Mehce-yi [i]kbāl-i [l]āmi' [']ālī-yi [a]yān-[n]iṣān
[N]eyyir-i [r]ūšen-[n]ihād u [v]ālī-yi [e]ncüm-[m]ekān
2. Şafder-i [r]ezm-i [m]a'ārif [f]āris-i [s]erver-[r]eviş
[Ş]ehriyār-ı [r]ütbe-yi [a]lām-ı [m]ülk-i [k]ünfekān
3. Kāşif-i [f]enn-i [n]etāyic [c]āmi'-i [']_efa_-ı [n]ev

¹³³ Şair Sāfi'nin gazelidir.

¹³⁴ Şair Sāfi bu gazeli kendine has bir tertipte oluşturduğunu makta beytinde açıklamakla birlikte şiiri okuyabileni tebrik ettiğini de beyan etmiştir. Mukayeseli okuma için yukarıda gazelin hem eserdeki hali hem de latinize edilmiş hali verilmiştir. Bkz. Mehmet Fatih Köksal, "Klasik Türk Edebiyatının Sıra Dışı Örneklerini Toplayan İlginç Bir Şiir Mecmuası: Mecmū'a-i Nevādir", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi* 3/4 (2019): 103.

- [V]āris-i [ş]evb-i [b]elāgat [t]ācdār-ı [r]āstān
4. Mālik-i [k]ilk-i [k]emal ü [v]āşık-ı [k]adr-i [r]efi‘
[‘]Ārif-i [f]āzıl [l]ebīb-i [b]ehre-i [e]hl-i [l]isān
5. Tābiş-i [ş]ems-i [s]a‘ādet [t]īg-ı [ğ]avvāş-ı [ş]avāb
[B]ādī-yi [i]hsān-ı [n]ā-ma‘dūd [d]üryāb-ı [b]eyān
6. Saḥ-ı şî‘re **Şāfiyā** bir tarḥ-ı nev şalduḡ yine
Her kim oḡursa bu şî‘ri āferīn olsun hemān

437. Tecnīs-i tām-ı müstevfā

Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ūlün

1. ‘İşve-yi sitemāmūz u cigerdūz kirişme
Ey dil şaḡın ol āfet ile pek de kirişme

438. [Matla‘]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. İtdi ten-i nizārımı ol rütbe ḡāle ḡāl
Ḡaldum o rütbe za‘fla yoḡ irtihāle ḡāl

439. [Matla‘ / Cevrī]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Meyāşāmān-ı bezmün sözleri hep cāmdur Cem’dür
Bezm-i ḡüftārumuz sāḡī mey-i ḡülfāmdur femdür

440. Vāşık

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- [68b] 1. İzhār-ı ‘aşḡdan dem-i ḡazḡ-ı ḡaflet eyleme
‘Arż it ḡabībe derdünjī tīmār vaḡtidür
‘Arż it ḡabībe derdünjī tīmār vaḡtidür
2. İtlāf-ı vaḡt eyleme faşl-ı şebābda
Kesb-i me‘ārif eyleyegör kār vaḡtidür

441. [Kıt‘a]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

1. Sükûtı dilberün olmaz mezākı
Ba‘z tebessümle söyleşmeyince
2. ‘Aşkuñ bināsı müstaḥkem olmaz
Muḥabbet çivisi birleşmeyince

442. Nābī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Yıkılır ğā‘ile-yi zelzeleden kaşr-ı vişāl
Çār-ı esās üzere yapılmazsa metānet olmaz

443. Veysī Paşa

Fe‘ülün Fe‘ülün Fe‘ülün Fe‘ül

1. Bu ḥāle kıyan şu ḥālden beni
Bu ḥālden ayırmaḳ muḥaldür beni

444. [Matla‘]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Penbe-yi kevnün görüp döndüm kemān-ı sādeye
Atdurınca gör neler çekdüm o ḥallāczādeye

445. [Matla‘]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Kibrüm itdüm zevraḳ-ı kevne direk
Gitdi baḥr-i Lūt’a dek yelken kürek

446. Boyābādī Ḥā‘ce ‘İzzet Efendi’nüñdür.

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilātün

1. Buḥāra itmese idi mihr-i ‘aşkuñ şuları taḥvīl
Biḥāra başdurırdı eşk-i çeşmüm ‘ālemi tekmīl

447. Keçecizāde ‘İzzet Efendi

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. İbn-i Yāsīn’ün ‘ulüvv-i himmeti
Hālet-i nez‘a getürdi devleti

448. [Matla‘]

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

1. Ne kahrı dest-i a‘dādan ne luṭfı āşinādan bil
Kanā‘at ehli dervīş ol kamu kārın Hudā’dan bil

449. Ğazel-i Rāşid Paşa Nazīre-yi

Ğazel Mösyö Brianza

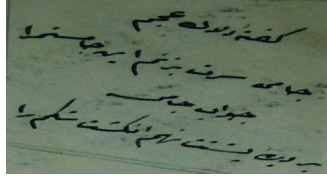
Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Avrupa dilberleri kaşında şalon isteyor
Gözde güzellik elde baston bir de fayton isteyor
2. Çıkmağ istermiş hevāidür o şūhuñ meşrebi
Rāh-ı ‘aşkında semāya bir de balon isteyor
3. Mumını ispermeçet kâfûrı eylermiş taleb
Şem‘dān-ı sîmden olmaz ise fağfûr isteyor
4. Şapkasın açdum izinsiz kākülün koçlatmadı
Kāfir ibrāz-ı reconla resm-i pardon isteyor
5. Nağd-i ‘aşkıım banka-yı vaşlına virsem nev diyüp
Banka-yı Efrencde Alyon’la Canson¹³⁵ isteyor
6. Bu ğazelde şā‘irānuñ cem‘ın aldum **Rāşidā**
Kāfiye tek oldı zīrā bir komisyon isteyor

450. [Müfred]

1. Hağ kazanmağ da‘vā-yı tezvīr ile erlik degül
Er odur kim kendü vicdānında mes’ul olmasun

¹³⁵ Alyon, Cansun İngiltere ve Fransa banka nāzırlarıdır (Derleyenin notu)

451. Ğazel

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

- [69a] 1. Şeher-i bād-ı şabā eser āheste āheste
Şafādan serv başını şallar āheste āheste
2. Qonar hecründe her şeb hāne-yi dilde siyāh ğam
Yine rüz-ı vişālde göçer āheste āheste
3. Kılup 'aşkla nālişler seher-tā-rüzı bülbüller
İşidüp gül anuñ zārın güler āheste āheste
4. Vişāl-i yār istersen taḥammül eyle ey 'Azmī
Murāda şabr iden kişi irer āheste āheste

452. Luğaz

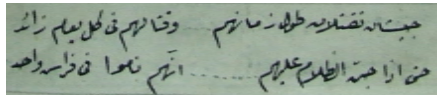
Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Ol nedür kim cismi bir parmak gibi
Giydigi aqdur anuñ zanbağ gibi
Başına giydükçe ol altun külāh
Çeşminüñ yāşı akar ırmağ gibi

453. Luğaz

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Ol ne şeydür biri ünsā biri zeker
Şehr-i 'işmetdür 'ālemde bunlar
Ger zıkr itse cumā' o duḡteri
Der'ākab eyler tevellüd birbiri

454. [Matla‘]

?

1. Ey sākī tıldur içelüm bāde-yi gülfāmı
Bize mey ısmarladılar bu yalan dünyāyı

455. [Mısrā‘ / Bākī]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Bākī kalan bu kubbeye bir hoş şadā imiş

**455. Lamartine nām Fransa şā‘ir-i meşhūrınun
meditasyon manzūmesinden edīb meşhūr
hikem-i dānāşinās merhūmunun nazmen tercemesidür.
*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün***

1. İşidüp gördi kimsin cānā
Destde ebrūda her şubḥ u mesā
Gösterür şüretinün ‘aksini mā
Baḡa şavtuḡ getirür bād-ı şabā
2. Olsa ḥā‘bīde kaçan kim ‘ālem
Rūzgār esdüğini gūş itsem
Şanuram gizlü fısıldar eşyāsın
Gūşıma ba‘z kelām-ı mahrem
3. Eylesem seyr şu yıldızları ger
Kim ider perde-yi leylī pür-fer
Vechiḡi şanki baḡa ‘arz eyler
Çeşmüme hoş görinen her aḡter
4. Beni enfās-ı nesīmün ne zamān
Būy-ı ezhār ile iste sekerān
Eḡ güzel rāyihāsı içre hemān
Hep senün nefḡanı koḡlar dil ü cān

456. Fethī

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

- [69b] 1. Fıtıl-i şem ' -i bahtum gerçi sultānum uyandurdu
Çerāğ itdi beni ammā ve lākin yaqdı yandurdu

457. Şākir

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Her kimüñ olsa evinde dü-zeni
Bozulur ānuñ evinde düzeni

458. Müfred

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Ma 'āzallāh ṭabī 'at-ı müsta 'id şıḥḥat olmazsa
Fılaṭon olsa da ızhār-ı 'acַz eyler müdāvātdan

459. [Matla ']

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Ne ile ḥālūmi ol yāre eyleyim i 'lān
Devāt beste-dehān u ḳalem şikeşte-zebān

460. [Matla ']

Mef 'ülü Mefā 'lū Mefā 'lū Fe 'ülün

1. Düşmanlarımı daḥī kemāl-i keremünden
Dūr itmesün Allāh veli 'n-ni 'amından

461. [Matla ' / Azmizāde Hāletī]

Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Baḳma yā Rab sevād-ı defterüme
Ānı yaḳ āteşe benüm yerüme

462. [Müfred]

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Lâyık degül [ki] gün gibi rüşen-zamîr olan
Luţf ile bir çerâğı yağa hem sevindüre

463. [Müfred / Sâdık Rıfat Paşa]

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Rehîn-i maḥfaẓa-yı i'tibâr olur her dem
Dilinde râzını ketm eyleyen kitâb gibi

464. [Müfred / Sâdık Rıfat Paşa]

Fā'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

1. İtdi ḥazm u ihtiyâtı pîşe erbâb-ı 'uḳûl
Bir ḥâl var mı anda nihâyet görölmedi

465. [Müfred]

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

1. Naşībümüz bu fenâda siḥâm-ı kürbet imiş
Kemân-ı çarḥ bizi atdı bir diyâra daḥî

466. [Müfred]

Fā'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fā'ilün

1. Kendi bir derde seni âdem ider mi pāmâl
Âbı seyr eyle geh baş üzere taşar ḥâşâki

467. [Matla']

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

1. Tâḳatüm yok rū-be-rū 'arz itmege aḥvâlümi
Pâdişâhum bâri mektûbumdan anla ḥâlümi

468. [Müfred]

?

1. Īmānumuñ kemālüne iki güvāhdur
Hakkında cem‘ eyledi ‘illetle kıletti

469. [Matla‘]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Şerha çekdüm dāğ yaqdum göz göz itdüm sīnemi
Dāğımı seyr eyleyen bilsün benüm tārīhümi

470. Mebāhiş-i mütenevvi‘ a¹³⁶

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Rütbe tecdīd itdikçe gitdi eski neş‘emiz
Pīr-i mey de örter oldu dergāh-ı meyhāneyi

471. [Matla‘]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. **Maḳālī** ta‘n-ı a‘dādan ne ḡamdur ehl-i ‘irfāna
Atarlar tāş elbette dirahṭ-ı mīvedār üzre

472. Mu‘ammā

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Kaḏārā bir şapan tāşı bir altun kāseye degse
Ne artar kıymeti tāşuñ ne kıymetden düşer kāse
2. Öper engüşt-i bünyāḥūn ki lāzımdur cemī‘ nāsa
Öper billūr-ı bī-hemtā pahāası yüz biñ elmāsa

¹³⁶ Ecille-yi ricāl-i devlet-i ‘aliyyeden ve ‘aşrī şu‘rā-yı benāmından olup 1280 tārīhlerinde irtihāl buyurmuş evlād-ı letāif gūyāndan bir zāt-ı lebībū’s-sıfātūñ Ġalaṭa tarafında bir meyhānenüñ öñünden geṇer iken ol vaḳtūñ ‘ādeti üzere ta‘zīmen meyhāne ḳapularınūñ ḳapadılması üzerine söyledikleri beytdür. (Derleyenin notu)

Ḥall-i Mu‘ammā

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Ḥalka kīn eyleme ger varsa mürüvvet sende
Seni zemm eyleyeni medhle kıl şermende
2. Ehl-i ‘irfān ile küllhanda geçinmeñ yegdür
Cühelā ile şafā eylemeden gülşende
3. Qalem feryād idüp ağılar mürekkeb
Bize cāhil yüzi gösterme yā Rab

473. Şināsī

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

- [70a]
1. Göge mi irdi başım yeryüzine geldümse
Var mı baq bencileyin yıldızı düşkün kimse

474. Velehū

Mefā ‘ilün Fe ‘ilātün Mefā ‘ilün Fe ‘ilün

1. Beni güçden düşüren pāyemün küçüklüğüdür
Büyük belāya şokan gönlümün büyüklüğüdür

475. Velehū

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Ne belālar getirür başuma fikr-i nāmūs
Qırılır gāhice şem‘uñ ‘alevinden fānūs

476. Velehū

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

1. Eger ehl-i başiretsen hüner ‘arz itme nādāna
Anadan toğma a‘mālar degüldür vākıf elvāna

477. Şālih Beg

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Denī ṭab' olma 'ilm ü ma'rifetle şāna sa'y eyle
Şaḳın ālāyış-i dünyāya sa'y itme cehāletden

478. 'Ali Paşa

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Bir olur 'adl-i ilāhīde Süleymān ile mūr
Dergeh-i Haḳda hemān şāh ile sā'il birdür

479. [Kıt'a]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Lücce-yi baḥr-i emel her cāhile girdābdur
'Ārife ālāyış-i dünyā ḥayāl ü ḥā'bdur
2. Bir ḳapuyı bend iderse biḡ ḳapu eyler küşād
Ḥazret-i Allāh efendi fātihü'l-ebvābdur

480. [Matla' / Atāyī]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Ḥaşma çok ḥile dimişler 'uḳalā
Cümleden eslemi terk-i gavḡā

481. [Matla']

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Sözde şarrāf ol begüm sen sözi ögren söyleme
Saḡa kimse şormadukça sen sözi hiç söyleme

482. [Müfred]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. O rütbe mürtefi'dür ḳaşr-ı bālā-yı tevāzu' kim
Degül ḳābil-i riyāz cenneti bir dem temāşāya

483. [Müfred]

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Şeb-tārīkūñ encāmı ŧulū '-ı mäh-ı envārdur
Dilā bārān-ı ğam böyle ҡalur mı āçılur elbet

484. [Müfred]

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Bu dehr-i pür-ta' bda nā'il-i cāh olmağa lābūd
Utanmaz yüz tükenmez söz işitmez bir ҡulaķ ister

485. Mezākī¹³⁷

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Virür bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soğra
Felek irşād ider ehl-i dili ammā neden soğra

486. Sünbülzāde Vehbī

Mef'ülü Mefā 'lū Mefā 'lū Fe 'ülün

1. Bir nokṭa ҡoyup mücrim iderler seni āḫir
Esrār-ı kibāra şaķın olma hele maḥrem

487. Kemāl Paşa

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Dime 'aşķ içre baña ola mı irşād-ı ṭarīķ
Sen hemān gir yola Allāhu veliyyü't-tevfīķ

¹³⁷ Mecmuada şair, *Cūnişī* olarak geçmekle beraber Mezaki'nin doğduğu bölge olan Bosna'nın Çaynişe şehrinden mülhem bu ismin koyulduğu düşünölmüştür.
485/G.380 D.

1a virür: şunar D; 1b felek irşād ider ehl-i dili: döner vefķ-ı murād üzre D.

488. Sünbülzāde Vehbī

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Devr-i ebvāb eyleyüp olma cihānda derbeder
Dergeh-i Bārī tūrurken itme ğayra intisāb

489. [Müfred]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Esbāb-ı suḥeni kendüme ben döndüricek
Eyledüm hırmen-i endīşede şad fikr-i daķık

490. Seyyid Vehbī

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Dostı zār u ḥazīn düşmeni şādān eyler
Sen sen ol eyleme bir kimseye izhār-ı elemün

491. [Nābī]

Mef'ülü Fā 'ilātü Mef'ülü Fā 'ilün

1. Lāzım gelürdi serv [ü] çınār ola mīvedār
Fazl u hūnerde medḥali olsa kıyāfetün

492. Şeyḥ Ğalib¹³⁸

Müfte 'ilün Müfte 'ilün Fā 'ilün

1. Ḳadr-i dürr [ü] gevheri ādem bilür
Ādemi ammā yine ādem bilür

493. Ḥāfız-ı Şafvet

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

- [70b] 1. Bir mūneccim şūḥa dil virdüm barışmaz yıldızı
Göster taķdīm-i ḥüsn-i ḥatla aḥkām-ı firāk

¹³⁸ 492/Mt.52 D.

1a ādem: ālem D.

494. Hüdāyī-yi ‘Atīk

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Kıl nazar hāline eşkini revān eyleyenün
Dem gelür suçları ‘afv olunur kan eyleyenün

495. Na‘īm

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Hāk olur bir gün serīrārā-yı şāhī olsa da
Gāh devlet gāh zillet böyledür de’b-i felek

496. Rāğīb Paşa

Fā ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Bārını gerden-i aḥbāba idenler taḥmīl
Ne kadar olsa sebükrūh olur elbette taḳbil

497. Hāmī

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Var ise şübheñ eger ur miḥekk-i tecrübeye
İşte levḥ işte kalem işte kitāb işte fuḥūl

498. Naḥīfī

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Tṭalum devr-i zamāna ide murādum ḥāşıl
Beni ḳābil mi ide ‘ahd-i şebāba vāşıl

499. Ḳavsī

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Hātem oldur ki günāhından geçer bir mücrimün
‘Ālemün māl ü menālinden geçen Hātem degül

500. Tayyār Paşa

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. İtmedüm taḥşıl-i reng ü bûy-ı maṭlab çarḥda
Çekmeyince ḥār-ı ğamdan şad-cefā mānend-i gül

501. 'İsmetī

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Dögünsem nice yıllar vechi var senün melāmetle
Niçün ḥāk-i derinden kendümi ben böyle dūr itdüm

502. [Müfred / Belīg]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Seni telvīse murād eyleyeni pāke çıkar
Şāf-ı deryā-dil olup eyleme icrā-yı ğaraż

503. [Müfred]

?

1. İbtidā-yı 'amelün āḥiri derpīş gerek
Kār-ı evvelde kişi 'ākıbet-endīş gerek

504. [Matla' / Sünbülzāde Vehbī]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Mütefāvit olur elbette 'uḳül
Meşveretle bilinür her ma'ḳül

505. [Müfred]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Yüz sürer dāmānuḡa bir gün Zeliḡā-yı ümīd
Sen hemān ey Yūsuf-ı Mısr-ı melāḡat āġır ol

506. [Müfred / Süleyman Fehîm]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Çille-yi cevri çeküp saht-ı kemân-ı çarḥdan
Tâş dikerse menzil-i maḳşûda tîrendâz-ı 'aşḳ

507. İsmâ 'îl [Çelebizâde Âsım]

Mefâ 'ilün Fe 'ilātün Mefâ 'ilün Fe 'ilün

1. Yazık yazık telef itdüm metâ'-ı cân u dili
Bu çârsû-yı maḥabbetde kâr olur şandum

508. [Müfred / Resîm Efendi]

Mefâ 'ilün Fe 'ilātün Mefâ 'ilün Fe 'ilün

1. Zebân-ı 'aşrı tamâm anladık hemân biz de
Ḥulûşına göre ḥalkuñ şadâkat eyleyelüm

509. [Rüşdî]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Kizbi terk it bulmak istersen cihânda ihtirâm
Şubḥ-ı şâdık gibi ol kim ḥalk ide saḡa kıyâm

510. [Sâmî]

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

1. Cihân naḳş-ı ber-âb olduḡuñ aḡla 'âkıbetbîn ol
Şu üzre vaz' olunmışdur esâs-ı muḥkem-i 'âlem

511. Nâilî

Mef'ûlü Mefâ 'ilü Mefâ 'ilü Fe 'ülün

1. Dünyâ ile sen şulḥ it bî-hüccet ü bî-da'vâ
İsterse cihân ḥalkı hep şâhid-i zûr olsun

512. Sultān Dīvānī [Semāī]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Ey baḡa seng-i melāmetden iden 'ār-ı dīn
Benüm evvel başını ortaya koyup yār-ı dīn

513. Rāḡīb

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. İntisāb-ı ehl-i devlet ḡāki eyler hem 'azīz
Zā'il olmaz şıyt-i 'izzet kāse-yi faḡfūrdan

514. Rāsiḡ-i 'Atīḡ

Mef'ūlü Fā 'ilātü Mefā 'ilü Fā 'ilün

1. Benden o şūḡa 'arz-ı ḡulūş it cihān cihān
Çekdüklerümi söyle şabā hep yegān yegān

515. Ḥamdī-yi 'Atīḡ

Mef'ūlü Fā 'ilātü Mefā 'ilü Fā 'ilün

1. Mābeynümüzde çünki görindi firāk-ı beyn
Ḳan ağlamak bu gözlerüme oldu farz-ı 'ayn

516. Ġalīb

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

- [71a] 1. 'Arzuḡāl elde fiḡān dilde zebān şekve kenān
Geldi bu Ġalīb dīvāna ḡazelhā'n olarak

517. Mücīb

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Bir selām ile şehā itmedik iḡyā ḡuluḡı
Biricik sen daḡī inşāf it elüḡ göḡsine ḡo

518. Pertev¹³⁹

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Dersem eger o şāha biñde birin hāl-i zārımın
Güş eylemez mübālağalu dāsītān deyū

519. Emīn [Mehmed Emin Belig]

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Erbāb-ı kemālün yeri vīrāne-yi ğamdur
Hāk üzre düşer mīve nā-puhte olunca

520. Hākī

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Şīrāzebend-i nazm-ı umūr eylemez felek
Tā şıkmayınca cendere-yi iztırābda

521. Velehū

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Eyā veli'n-niam pādişāh başı için
Nihāde eyler hünermend olanları yerine

522. Velehū

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Hāşā lillah ki Hudā bāyesezādur deyuben
Şāne 'arz eyledüm ancak o Kerīümü's-şāna

523. Şervet

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. 'Azīzüm gitdi lafz-ı himmetün ma'nāsı 'ālemden
Daḥī bundan muḳaddem fevt olan dervīş himmetle

¹³⁹ 518/G.432 D.

1a eger: - D.

524. [Matla']

?

1. Ne lāf eylesün [... ...]¹⁴⁰ göñül
Mihek göñüldür efendi göñül

525. [Müfred]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Eski aḥbāblarını eyleme ḥātırdan dūr
Yeni yārānlarınuñ başı içün sulṭānım

526. [Matla']

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Yazardum zümre-yi ḥullāna dā'im nev-be-nev nāme
Bulınmaz dār-ı ğurbetde gehī kırtās gehī ḥāme

527. [Matla' / Nābī]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Bilmek degül mi elbette aḥsen
Şorsalar ben anı bilmem dimeden

528. [Matla' / Trabzonlu Emin Hilmi]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Ne kadar eylese de semt-i ḥılāfa cereyān
Yine mecrā-yı qadīmın bulur āb-ı iḥsān

529. Ḥalīm

?

1. Bulur āsāyişini erbāb-ı hüner bunda **Ḥalīm**
İtsün İstanbul'ı Allāh emīn-i fitne

530. Sāmī

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Ol kadar arayayım şāhid-i maḵsūdumı kim
Cüst ü cūda talebüm rāḥşına meydān tükene

531. Şervet

Mef'ülü Fā 'ilātü Mefā 'ilü Fā 'ilün

1. İyle vazīfeñ olmadan işden bütün firāğ
Vāḳıf iseñ eger ki mezāyā-yı 'āleme

532. Nuşret [Ebū Bekr Nusret]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Pır iseñ kılma Habeş cāriyesine istifrāş
Sefer-i Baḥr-i Siyāh itme Ḳasım'dan soñra

533. Nüzhet

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Teraḳḳī-yi hünere iltifāt lāzımdur
Fürüg-ı māhı sebeb-i mihrdür ziyādelige

534. Şehrī

Mef'ülü Fā 'ilātü Mefā 'ilü Fā 'ilün

1. Fāş itdüğiçün 'āleme rāz-ı nihānını
Gözden bıraḳdum 'āḳıbet eşk-i revānımı

535. Ḥalīmī¹⁴¹

1. Āhum nesīmi irmedi gülzār-ı kūyınā
Zāyi' geçürdüm ey yüzi gül rüzgārumı

¹⁴¹ Bazı kaynaklarda *Melihi*'ye ait olduğu görülmektedir. Bkz. Faik Reşad, *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniyye*, haz. Erdoğan Erbay-Yusuf Babür, Konya: Çizgi Kitabevi, 2017, s. 181.

536. [Müfred / Fuzûlî]

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Mecnûn ile bir mekteb-i 'aşk içre okurdık
Ben muşhafı hatm itdüm o ve'l-leylde kaldı

537. Hayreddinzâde 'Abdullah

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Mey ü maḥbûb itmese zevkî behiştinde hemân
Haber aldık o tarafından bize âdem geldi

538. Nâbî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- [71b]
1. Yine hemcinsi bilür birbirinüñ miḳdârın
Yûsuf'un ḥüsn-i pedersüzünü ihvândan şor

539. Velehü

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Tedbîr ile efzûn idemez kimse naşîbin
Teshîr-i murâdât tekâpü ile olmaz

540. Velehü

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fa'lün

1. Şöhreti māl iledür ma'bed-i İslâm'un da
Câmî'-i köhne-i bî-vaḳfa cemâ'at gelmez

541. Velehü

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Çeşm olmasa dil düşmez idi miḥnet-i 'aşka
Sârîdür efendisine gavğa-yı tevâbi'

542. Velehū

Mef'ulū Mefā'ilū Mefā'ilū Fe'ülün

1. Her harfe ser-efgendelik itse n'ola hāme
Erbāb-ı suhan ekser olurlar mütevāzi'

543. Velehū

Mef'ulū Mefā'ilū Mefā'ilū Fe'ülün

1. Ümmīdini pābeste-i ye's itme Nābī
İhsān-ı Hudā bir gün ider def'-i mevāni'

544. Velehū

Mef'ulū Fā'ilātū Mefā'ilū Fā'ilün

1. Eṭvārımız müselleme-i ebnā-yı cins iken
Cānā senün yanında hemān ādem olmadan

545. Velehū

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Bādeyi āb ile amīhte suṅ ey sāķī
Ḥayli demdür ki ḥakīmāne günāh eylemedün

546. Velehū

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Yine hemcinsi çeker birbirinün gayretini
Zahm-ı mikrāza virür süzen anuṅçün merhem

547. Velehū

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Şevkümüz havşala-yı hāmeye sığmaz Nābī
Anı vābeste-yi hengāme mülākāt idelüm

548. [Müfred / Koca Ragıp Paşa]

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Libās-ı nev-be-nevle ey olan ārāyişe mā'il
Kemālünden haber vir kimse senden ihtişām almaz

549. [Müfred]

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Ne kadar şu 'le-fürüz olsa da şem '-i zālīm
Āh-ı mazlūm ile elinde söner çok sürmez

550. [Müfred]

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. 'Acīb midür cenān-ı ehl-i dil reşk-i cinān olsa
Giren göğline erbāb-ı vefānuş bir dahī çıkmaz

551. [Müfred]

Mef'ülü Mefā 'lū Mefā 'lū Fe 'ülün

1. Ref' itme ki tūr-i sitem-i gerdiş-i çarhı
'Ālemde taḥammül gibi hergiz siper olmaz

552. Nābī

Mef'ülü Fā 'ilātü Mefā 'lū Fā 'ilün

1. Tā vakti gelmeyince umūr eylemez zuhūr
Devr eyler āsiyāb-ı felek nevbet üstüne

553. Velehū

Mef'ülü Fā 'ilātü Mefā 'lū Fā 'ilün

1. Bir gün olur ki nā'il-i gülberg-i murād
Tolaşın gülşen-i āmālünün eṭrafında

554. Ğazel

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Gülsitān-ı dehre geldüm renk yok bñ kalmamış
Sāye-endāz-ı kerem bir naḥl-i dīlcū kalmamış
2. Eylemiş derbeste dükkānın ṭabīb-i rūzgār
Hoḳḳa-yı pīrūze-yi gerdūnda dārū kalmamış
3. Teşnegānuḡ ḩāk ḩāk olmuş leb-i ḩāhişkeri
Çeşmesār-ı merḩametde bir içim şū kalmamış
4. Ḳadrin aḡlar yok bilür yok her dūr-i sencīdenünḡ
Çārsū-yı ḩābiliyyetde terāzū kalmamış
5. Ceyş-i ğamdan ḩande itsün ilticā ehl-i niyāz
Ḳal'a-yı himmetde Nābī burc u bārū kalmamış

555. Belīĝ

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Degüldür murĝ-ı zīrek ḩile-yi şayyāddan ğāfil
Nevāzişĝüne 'āşık mekr-i düşmenden emīn olmaz

556. Velehū

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Fünūna dād u sitādla olur mı ḩiç vāḩıf
Nihāyeti kütübün ismen öĝrenür şaḩḩāf

557. Rüşdī

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

- [72a] 1. Çāre yok çalsaḡ eger başūḡı ṭaşdan ṭaşa
Ser-i nūş it ezeli sa'y ile taĝyīr olmaz

558. Fennī

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Sikender-seyr iseḡ de sedd-i nuṭḩ it pīş-i ḩāmilde
Aristo-yı ḩaḩīḩatbīne naḩl-i mācerā olmaz

559. ‘Ālī

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

1. ‘İnāyet her kime yüz tutsa ‘iṣyānı hicāb olmaz
Güneş toğdukda zīrā perde-yi zūlmet niķāb olmaz

560. Çelebizāde ‘Āşım

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

1. Maḥalde ķābiliyyet şartdur bārān-ı Nīsan’uñ
Temāşā kıl ki her bir ķatresi dürr-i şemīn olmaz

561. Refī‘

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

1. Hicāb itme züvvār üftādegāna rūy-ı dil göster
Cihānda zerre perverlik şerefdür mihre ār olmaz

562. [Ahmed] Rātib Paşa

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. İtme izhār-ı hūner itmege meclisde heves
Bülbüle dām-ı belā oldı lisānıyla ķafes

563. Naẓīmī

Mefā ‘ilün Fe ‘ilātün Mefā ‘ilün Fe ‘ilātün

1. Ne bilsün ehl-i dilüñ rütbesi her eşķāşı
‘Avām-ı şehir olamaz dāhil-i mecālis-i ķāşı

564. Na‘īm

Mef‘ülü Fā ‘ilātü Mefā ‘ilü Fā ‘ilün

1. Ta‘mīr-i ka‘be hedm-i şanemķhāne iş degül
Aç dīde-yi başireti ķalbi ķarāba bak

565. [Matla']

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Dilinden 'andelībün vaşf-ı gülşen bir nefes gitmez
Rumūz-ı 'aşk lîkin kuş dilidür kimse fehm itmez

566. [Matla']

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Ne kadar güher zî-kıymet ise beyne'n-nās
Bir hâcer pâresidür la'lün nisbet-i elmās

567. [Müfred]

Fā 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fā 'ilün

1. Söylenür lafz-ı kerem-i lebün vücūd-ı nā-yāb
Ġālibā Hātem o ma'nâyı bile tayy itmiş

568. [Müfred]

Mef'ulü Fā 'ilātü Mefā 'ilü Fā 'ilün

1. Ādem odur ki itmeye tağyîr vaż'ını
İkbāl-i baht kendüye yār olmuş olmamış

569. [Gazel]¹⁴²

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Eylemez zıll-ı hümayā ilticā erbāb-ı dil
Lānegîr-i kâf-ı istignā olur 'ankā-yı 'aşk
2. Bir kademde vāşıl-ı ser-menzil-i maķşūd olur
Tā o rütbe tîzrevdür bâdiye peymā-yı 'aşk
3. Hāl-i 'aşkdur viren ma'sūka reng ü hüs n ü ān

¹⁴² 569/G.32 D.

Divana göre 14 beyit eksiktir. 1, 2, 3, 6, 8, 10, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.
1a zıll-ı hümayā ilticā erbāb-ı dil: erbāb-ı dil zıll-ı Hümayā'ya ilticā D; 3a 'aşkdur: 'āşık dır D;
5ab Nālemiz iğzāb idüp ol gonca-yı nāzı dimiş/Bü'l-hevesdür öte gitsün bülbül-i şeydā-yı
'aşk: - D; 7a En-temütüdür seni her rûz-ı şeb ta'lîm ider: Entemütü remzini ta'lîm ü tafşîl
eyledi D.

- Oldı beşerde tîre baht-ı Mecnûn sürme-yi Leylâ-yı ‘aşk
4. İstemez bâğ-ı maḥabbet cûybâr u lâle-zâr
Eşk-i çeşm ü dâğ-ı dildür revnağ-ı şahrâ-yı ‘aşk
5. Nâlemiz iğzâb idüp ol gonca-yı nâzı dimiş
Bü’l-hevesdür öte gitsün bülbül-i şeydâ-yı ‘aşk
6. Mest olunca itdi tâcı dñnbelñj misvâki çüb
Bir kadehle kıldı sâkî zâhidi rûsvâ-yı ‘aşk
7. “En-temütü”¹⁴³dur seni her rûz-ı şeb ta‘lîm ider
Tâlib-i ‘ilm-i ḥayâta ḥâ‘ce-yi dâñâ-yı ‘aşk
8. Hük-m-i molla-yı cünûna kâ‘il ol mânend-i Kays
Tâ-kıyâmet faşl olunmaz sūriş-i da‘vâ-yı ‘aşk

570. Hüdâ-yî-i ‘Atîk

Mef‘âlün Fe‘ilâtün Mef‘âlün Fe‘ilün

1. Mîsâl-i Ka‘be eyâ nūr-ı dîde-yi ‘uşşâk
Gören cemâlünj müştâk u görmeyen müştâk

571. Şeyḥülislam Yahyâ

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mef‘ûlü Fâ‘ilün

1. Hiçbir belâ var mı ki göñül anı bilmeye
Seyyâḥ-ı bî-karârñj olur âşinâsı çok

572. Nevres [Nevres-i Kadîm]

Mef‘ûlü Mef‘ûlü Mef‘ûlü Fe‘ûlün

- [72b] 1. Tütî ise de ıror kâfese şîve-yi gerdñn
Ehl-i suḥana zarf-ı belâdur bu feşâḥat

¹⁴³ “Mütü kable en-temütü: Ölmeden evvel ölññz”, Hadis-i Şerif.

573. Velehū

Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'ilū Fā'ilūn

1. Tamğasıdur sükūt metā'-ı me'ārifūñ
Bir gün bizüm dahī olur elbet revācumuz

574. Velehū

Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'ilū Fā'ilūn

1. Mīzāna ur görüşdügün ihvānı el-ḥazer
Rehber taşavvur eyledigün rehzen olur

575. Velehū

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. Çāk olunca cāme-yi 'ömrüm girībānum gibi
Şakllarum esrār-ı la'lūñ sīnede cānum gibi

576. Es'ad [Meş'alecizāde]

Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'ilū Fā'ilūn

1. Öğren lisān-ı 'aşr u rūsūm-ı zamāneyi
Bağ ṭab'-ı nāsa vakte göre tekellūm it

577. [Şeyhülislam Yahyā]¹⁴⁴

Mef'ūlū Mefā'ilū Mefā'ilū Fe'ūlūn

1. Dünyāda naşībūñ sitem ü cevri ise ey [dil]
Aḥbābuñ ider ānı da a'dāya ne ḥācet

¹⁴⁴ Mecmuada bu beyit *Muhibbī*'ye izafe edilse de divanında yoktur. Bunun yanı sıra birçok kaynaktan Şeyhülislam Yahya Efendi'ye ait olduğu belirtildiği için her ne kadar şairin divanında bulunmasa da Şeyhülislam Yahya olarak değiştirilmiştir. Kayıtlı olduğu kaynaklardan bir tanesi için bkz. Mahmut Kaya, *Gönülden Gönüle: Şiir Demeti*, İstanbul: İnkılap Yayınları, 2009, s. 154.
-: dil GG.

578. Rāşid [Mehmed Rāşid]

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Ğafletmedār-ı ma'zeret-i cürm olur mı hiç
Ma'füvv olur mı eylese farza günāh mest

579. Velehū

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Teslīmdür każāya eger var ise 'ilāc
Tedbīr yoḡsa māni' -i taḡdīr olur mı hiç

580. Velehū

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. İhtirāz ile konar her kārda erbāb-ı ḡired
Murğ-ı zīrek damsız taḡayyül itmez dānesin

581. [Matla']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Şebnem-i eşküm yatur kūyuḡda bir üftādedür
Āfitābum ḡākden ref' it ki merdümzādedür

582. [Matla']

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Şoḡradan ḡayf u nedāmet ne müfid
Ādemi nādim ider ṡab' -ı ḡadīd

583. [Müfred]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. İtme tedbīründe noḡsān gerçi taḡdīründür iş
Ḥüsn-i tedbīr eyle emrinde Ḥudā taḡdīr ider

584. [Matla‘]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Fu‘ad-ı pādīshāhī maşrık-ı semt-i hidāyetdür
Tecellīgāhı Hāk‘dur ol tülū‘ iden kerāmetdür

585. Rāşid

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Devlet-i dünyā ile ‘āqıl olur mı şād-kām
Ādeme virmez feraḥ gencīne bulsa ḥā‘bda

586. Velehū

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Bütün ḥalk-ı cihān cāsūs-ı ‘ayb-ı yekdigerdür hep
İder herkes ne sırdur şöhret-i rāz-ı nihāndan ḥaz
2. Tekāpūsuz gelen ni‘metde [vardur]¹⁴⁵ lezzet-i diger
Ne deḡlü mün‘am olsa ādem eyler armaḡandan ḥaz

587. Rāşid

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. İhtilāf-ı kâinātı ḥikmete ḥaml ider hep
Yoksa takdīr eylemez bir emirde ḥāşā ḡalaṭ

588. Mīr ‘Ārif

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Bir kimse destgīr olarak arḡa çıkmadı
Urduḡ cihānda bunca zamān pūşt ü pāy-ı abeş

¹⁴⁵ 586/G.127 D.

2a -: vardur D.

589. Sāmī

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Akup gelür saña rızķ itme nāfile tedbīr
Kenār-ı cūy-ı firāvānda hafr-i çāh abeş

590. Velehū

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Luţf-ı sūḫan nezāket-i ṭab'a numūnedür
Olmaz nümāyişi 'arazuḡ cevher olsa da

591. Velehū

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Açılma olsa da nādān küşāde-yi rūy-ı nifāk
Dem-i Şubāt'daki nevbahāra aldanma

592. Velehū

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Gedā za'īf ise [de] gāfil olma āhından
Şaķın vücūd-ı ḫaķīr-i şerāra aldanma

593. [Belġ]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Cāhilün dāim murādınca döner çarḫ-ı felek
İltifāt eyler gedā ferzend-i nā-bīnāsına

594. Şābit

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- [73a] 1. Nüşaḡ marāż-ı 'ışķa 'ilāc eylemedi hiç
Ey şeyḫ-i kerāmetfürüş ez de şuyun iç

595. [Belîğ]

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Muhibb-i şādık odur muktezā-yı hāl üzre
Ya şarf-ı māl ide aḥbābına ya bezl-i vücūd

596. [Sābit]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Bilmedünj kendi ḥulūş-ı çāker-i dīrīneni
Çok arar bulmazsun ey āşüb-ı devrān bilmiş ol

597. Vehbī

Fā 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Çāresāz olmuş degül derdine dermān arıyor
Yoklayup nabzını itdümse kimi istimzāc

598. Velehū

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Ser-ā-pā dīde olmuşdur vücūd-ı ḥasretālūdem
Hemān rāh-ı terakķīde ḥabībā maḳdemünj gözler

599. Velehū

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. İden her kārını mīzān-ı inşāf ile sencīde
Bu bāzarda sūd görmezse ziyān çekmez

600. Ġālib

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Zekātı yok zarar itmez tükenmez eksilmez
Olur mı ādeme ḥulyā gibi nişāb-ı feraḥ

601. Muşullu Es'ad

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Eyyām-ı inbisāt iledür lezzet-i hayāt
Tūfān-ı ğamda ādeme lāzım mı 'ömr-i Nūh

602. Vāmık

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Yazdukça yāre nāme varak şermden olur
Çün rüy i 'tizār-ı sefid ü siyāh u surh

603. [Matla' / Sünbülzāde Vehbī]

Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

1. Kimseye itme 'adāvet ızhār
Şāyed ol dostu olur āhir kār

604. [Matla']

?

1. Re'y ile gerçi bozulmaz taqđır
Yine sen eyleme sū-i tedbīr

605. [Matla']

?

1. Sū-yı tedbīrini yād itmeyenler
Maḥzā taqđır-i Ḥudā'dur dirler

606. [Müfred / Mehmed Rāşid]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ḥased-i kalb-i 'adüvv luṭfla zā'il olmaz
Sengde muzmer olan āteşe āb itmez te'sīr

607. [Matla' / Vehbî]

Fe'îlâtün Mefâ'ilün Fe'îlün

1. 'İlm ü 'irfân sebeb-i rif' atdür
'Âlim olmak ne büyük devletdür

608. Bâkî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Nādān elinden alma eger irse destüğe
Şehbâz-ı âşiyâne-yi devlet yeden bi-yed

609. Velehû

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Zamâne eylemez hürmet amān virmez dem-i fırsat
Gerek dervîş-i dîlrîş ol gerek şāh-ı cihānbān ol

610. [Rubā'î]

Müstef'ilün Fe'ûlün Müstef'ilün Fe'ûlün

1. İtmez Kerîm olanlar bâb-ı ricāyı mesdūd
Kılmaz Raḥîm olanlar ehl-i niyāzı merdūd
Ḥālîkî başka degül mezheb-i küfr ü dînün
Ḥarem-i Ka'be ve büḥānede birdür ma'būd

611. Sünbülzāde Vehbî

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1. Çekemez irdigünî rif'ate ehl-i hünerün
Koca kanbūr-ı sipihrün belin işite bu bükür

612. Rāğıb

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

1. Nādir bulınur ṭînet-i kāmilde kuşūr
Kim māyeden eyler her ne ki eylerse zuhūr

613. ‘Āṭıf [Defterdar Mustafa]

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Pek tayanma unıdup kendini kasr-ı emele
Yıkılır vaz‘-ı esāsında metānet yokdur

614. Velehū

Mef‘ülū Fā ‘ilātü Mefā ‘lū Fā ‘ilün

1. Girmez ele tekāsül ile şāhid-i emel
Taḥşil-i vaşl-ı kāma anuñ dermeyān gerek

615. Süleymān Yümnī

Mefā ‘ilün Fe ‘ilātün Mefā ‘ilün Fe ‘ilün

1. Şi‘ār-ı ḥalk-ı cihān şimdi bī-vefālıkdur
Ḥulūş u sıdka bedel sāde āşınālıkdur

616. Ṭalib

Mefā ‘lün Mefā ‘lün Mefā ‘lün Mefā ‘lün

1. Göñüldür şıdk-ı da‘vā-yı ḥulūşa şāhid-i ‘ādil
Meyān-ı rāstgüyān-ı maḥabbetde yemīn olmaz

617. [Gazel]

Mefā ‘lün Mefā ‘lün Mefā ‘lün Mefā ‘lün

- [73b]
1. Kemāliyle virüldi ey perī rüyunda parlaklık
Kızıllık sürme çekdün ġālibā etrāfına aklık
 2. Görünce ḥüsn-i pākün şöyle mest oldu mı ‘uşşāk
Göñül ister o demlerden berū mey bāde çaķmaklık
 3. Didüm bir būse vir ki ḥāne-yi diller feraḥlansun
Didi gel al bu günler vaķtidür ister mi bakmaklık
 4. Yanagun būs iderken leblerinden bir nāliş kapdum
Ta‘accüb eyledüm lebde olur mı böyle yapmaklık
 5. Bu deñlü beynanāda var iken ülfet-i maḥabbetler
Nedendür cānımı i‘zāb ile çengāle taķmaklık

6. Efendim âdetüñdür yoḥsa bir müdām-endîş râfi‘dür
Gürüh-ı ‘âşıkānı tırveş şahrāya atmaḳluk
7. Dirîğ itmezdi **Fevzî** cānını cānān içün ammā
Egerçi olmasaydı dilberün va‘dinde oynaḳluk

618. Keçecizāde ‘İzzet Efendi

Mef‘ülü Mefā‘lū Mefā‘lū Fe‘ülün

1. Saḳḳā kuşı dülāb-ı felekde nāçār
Zahmetle çeker içdigi āb-ı nābı
2. Bāzice-yi tıfl itmiş anı ma‘rifeti
Yā Rab beni sen itme hüner erbābı
yāḥūd
Ġayrı n’ola az olsa hüner erbābı

619. [Gazel]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Zevraḳ-ı vaşlına şal iderek çatmaduḳ a
Fülk-i endîşeyi başdan ḳara uğratmaduḳ a
2. Havz-ı vaşla bir iki volṭada girdük çıḳduḳ
Fikr-i endāz iderek bir iki gün batmaduḳ a
3. Alduḡum būselerin sırrını itdik pinhān
Dellāla aḳçe virüp çarşuda çağırtmaduḳ a
4. Bir būseni aldumsa ḳand-i lebünḡden ey şūḡ
Yerüne beş al efendim anı biz şatmaduḳ a
5. Şarılup şarmaş olup yatduḡuñ bes tursun
Bir ḳurı cins idi cānı cāna ḳatmaduḳ a
6. Başımdan geçmediḡi dürlü serencām yoḳdur
Serdeki müyları ormanda biz ağartmaduḳ a
7. Ġayra meyl itdiyse **Nef‘î** ḥaṭā mı eyledük
Söz virüp sen gibi yüz biḡ kişi aldatmaduḳ a

620. [Gazel]¹⁴⁶

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Da'vâ-yı kemâl itmege elde hüner ister
Vîrâne-yi tab'um gibi genc-i güher ister
2. Şorsam ol ipekçi güzelün kâle-yi vaşlın
Nağdîne-yi cân-ı dile beñzer neler ister
3. Tahşîl-i hüner kūy-ı cehâletde ne mümkün
İstanbul-ı 'irfâna efendî sefer ister
4. Bir parça n'olur kâd-i lebünden kerem itse
Çokdan beru tûfî-yi tabî'at şeker ister
5. Söz iş bitürür şanma **Fa'tîn** şimdi güzeller
Bakmaz dūr-i manzūmeye sîm ile zer ister

621. Hâşmet

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Bu bezm-i sernigün-sâğarda kim def'-i humâr itmiş
Dökülmüş bâde-yi şevkî tehî humhânedür dünyâ
2. Yağar ehl-i dilün şem'-i şebârâveş cigergâhın
Çerâğ-ı bezm-i nâdâna yanar pervânedür dünyâ
3. Görüp bî-râbıta etvârı düşme kayd-ı tensîka
Sebük-mağzâna 'âkîl 'âkile dîvânedür dünyâ

622. Hâşmet

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Kaşduñ eger tecessüs-i hâl-i fakîr ise
İl söylemez şahîhüni ben söylerüm saña

¹⁴⁶ 620/G. 34 D.

2b cân-ı dil: cân u D.

623. Hâşmet

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Gördüğ mi bu âyine-yi devrânda söyle
Kim virdi murâd üzre hayâlâtına şüret

624. Hâşmet

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. 'Avn-i Bārī'yle şu'ûbetlü bir işde kullan
'Uhdenden gelemesem o zamân tekdîr it

625. Vâsıf [Enderunlu]

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Bir kerre kişi düşmesün 'âlemde şoyından
Ol ân tağılur meclis-i cem'ıyyet-i aḥbâb
2. Degmez elem-i külfetüne ülfeti ḥalkuḡ
Râḥat bulur 'âlemde iden 'uzlet-i aḥbâb
3. Ğayret ḳomuyor dir de ider ğıybete âġâz
İfşâ-yı 'uyûb itme midür ġayret-i aḥbâb

626. Hâzık

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Pırlikde beni¹⁴⁷ bu dām-ı belâdan ḳurtar
Ey sitemcû şaḳalum âġına eyle ḥürmet

627. [Gazel]¹⁴⁸

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

- [74a] 1. Derdüm dur dimem yāra ben
.....den ayırma yā Rab āvāre ben
2. çün bende iken içün çekmem elem
.....i Hāḡ ihsān ider ise Allāh bulam çāre ben
3. Ey Nesīmī çünki göñlüm ...den ḡālī degül
Anuñ içün yalvarayım leyl ü nehār... ben¹⁴⁹

628. Güfte-i Rāḡıb Paşa

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Ne keşākeşde ḡalurdıḡ o ḡāşı yāyla biz
Düşmesek ḡançer-i ebrūsına ger rāy ile biz
Bir zamān Rum’da deryākeş idük ey sākī
Şimdi İrān’da ḡanā‘at eyleriz çayla biz

‘Acem şā‘irinüñ cevābı

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Ḳande kim gelse müsāfir ikrām ideriz çayla biz
Telḡkām eylemeyiz kimseyi deryā ile biz
Sende kim ḡavşala yok şabr ile ṡāḡat fikriñ
Şimdi deryāları sīrāb ideriz çay ile biz

629. [Müfred]

Mef‘ülü Fā ‘ilātü Mef‘ülü Fā ‘ilün

1. İksīr-i feyzdür ḡor elden ḡanā‘atı
Evḡātun itme şarf reh-i kemyāba ‘abēs

¹⁴⁸ Bu gazelde boşluk olan yerler mecmuada da verilmemiştir. Bununla birlikte gazelin *Kul Nesimi*’ye mi yoksa *Seyyid Nesimi*’ye mi ait olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Farklı web sayfalarında bu nazma benzer gazel mevcut olup her iki *Nesimi*’ye de izafe edilmiştir; fakat her iki şairin divanı, şiirlerinin olduğu kitaplar taranmış olsa da bu gazele rastlanılmamıştır. Web sayfalarındaki örneklerden bir tanesi için bkz. Antoloji.com, “Seyyid Nesimi”, *Derdim Ondur Çün Dokuz Diyemem Ağyare Ben*, <https://www.antoloji.com/derdim-ondur-cun-dokuz-diyemem-ag-yare-men-siiri/> (erişim 06.08.2022).

¹⁴⁹ Bu gazelde üç nokta ile verilen boşluklar mecmuada da verilmemiştir.

630. [Müfred / Fıtnat Hānım]

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Mihrün görür kemâlde her gün zevâlini
'Âkıl felekde cāh ile mağrūr olur mı hiç

631. [Müfred]

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Bād-ı semūm-ı kahr u pejmürde olsa da
Bāğ-ı derūnı pür-şemer eyler selām-ı dost

632. [Matla']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Her gice Kadr olsa Kadr'ün kadri olmazdı şehā
Her hācer gevher olaydı gevher itmezdi bahā

633. Fuzûlî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Cevri gönlümdür çeken gözdür gören ruhsāruñı
Allāh Allāh kām alan kimdür çeken kimdür ta'ab

634. Vehbî

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. 'Älemde ne dervîşe ne hodsāha niyāz it
Bir kār ki düşvār ola Allāh'a niyāz it

635. Velehū

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Himmete tayy-i menzil-i maḵşūd ider kişi
Yohsa varır mı nāvek bî-tūr-i nişāneden

636. Velehū

Mef'ulū Mefā'ilū Mefā'ilū Fe'ulūn

1. Müstağnī-yi irşād olur erbāb-ı hākīkat
Sükkān-ı harem n'eyler imiş kıblenümāyı

637. Vaḥīd

Mef'ulū Mefā'ilū Mefā'ilū Fe'ulūn

1. Aḥvālūme efsāne-yi Mecnūn kodılar nām
Devletde varup her kime itdümse hikāyet

638. Velehū

Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn

1. Ḥalvet-i ḥāşa mürīd-i ḥasenū'l-vechi alıp
Rüy-ı dilberde arar şüret-i Raḥmān'ı şeyḥ

639. Velehū

Müstef'ilūn Müstef'ilūn Müstef'ilūn Müstef'ilūn

1. Ğāşiyeyi çeksün sa'ādet-i ḥaşre dek dūr olsun
Devlet ü 'izzet-i rekābetden ilā-yevmi'l-kıyām

640. Fātīḥ

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. Bilmezem bu hılkat-ı 'ālemde mi inşāf yok
Olmadum mı yoḥsa ben ḥālā sezā-yı merḥamet

641. Ḥüseyn

?

1. Şerḫalarla ideyim cismi ser-ā-pā mecrūḥ
'Arzuḫal eyleye yāra mufaşşal-ı meşrūḥ

642. [Murabba‘]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [74b] 1. Emrüne dilbestedür her dilber-i fettân senün
Şehr-i hüsnün şehriyârisun bugün fermân senün
Devr ider vefk-ı murâdınca bütün devrân senün
Şehr-i hüsnün şehriyârisun bugün fermân senün
2. Gel keremkârum dil-i ‘uşşâkı maḥzûn eyleme
Ġoncaveş perverdegân-ı vaşlı dilhûn eyleme
Fürkât ‘âdet olmasun kıan eyle kıânün eyleme
Şehr-i hüsnün şehriyârisun bugün fermân senün
3. Bûy-ı hicrân virmesün gülberg-i ḥandânun dirîġ
Zâr u giryân olmasun ‘uşşâk-ı nâlânun dirîġ
Dest-bûs olmazsa bâri itme dâmânun dirîġ
Şehr-i hüsnün şehriyârisun bugün fermân senün
4. Hûblar şaf şaf dizilmiş senün dîvânuna
Ṭâ‘ifân-ı ‘arş-ı a‘lâ reşk ider ‘unvânuna
Bir nazar kııl ‘arzuḥâl-i Ġâlib-i nâlânuna
Şehr-i hüsnün şehriyârisun bugün fermân senün

643. [Murabba‘]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ġayrıdan bulmaz tesellî sevdüğüm
Sendedür dîvâne gönlüm sendedür
‘Âşıķam eyle tecellî sevdüğüm
Sendedür dîvâne gönlüm sendedür
2. Ben vişâlün isterüm Allâh’dan
Yandı sînem tâb-ı sûz-ı âhdan
İhtirâz it nâle-yi cāngâhdan
Sendedür mestâne gönlüm sendedür
3. Meskenüm ey Yûsuf-ı gülpîrehen
Olsa da Ya‘ķûbveş beytü’l-ḥazen
Sensün ancak Mısr-ı dilde şâh sen

- Sendedür bîçāre göñlüm sendedür
4. Berķ-i ruhsāruñ olaldan dîlfürüz
Cān ile oldum yoluñda sīnesüz
‘Āşıkam ‘āşık **Nazīm**-āsā henüz
Sendedür dīvāne göñlüm sendedür

644. [Murabbā]

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Fāriğ olmam eylesen yüz biñ cefā sevdüm seni
Böyle yazmış alnıma kil-k-i kaza sevdüm seni
Ben bu sözden dönmezem devr eyledikçe nüh-felek
Şāhid olsun ‘aşkıma arz u semā sevdüm seni
2. Bend-i peyvend-i dilüm ebrū-yı ğaddāruñdadur
Rište-yi cem ‘iyyetüm zülf-i siyehkārūñdadur
Hastayım ümmīd-i şıhhat çeşm-i bīmārūñdadur
Bir devāsız derde oldum mübtelā sevdüm seni
3. Bī-ğubārum hasret-i hañtuñla hāk olsam yine
Şıhhatüm rüh-ı lebüñdendür helāk olsam yine
Tīg-i ğamzeñden kesilmem çāk çāk olsam yine
Hāşılı beyhūde cevritme baña sevdüm seni
4. **Ġalib**-i dīvāneyüm Ferhād u Mecnūn’a şalā
Yüz çevirmem olsa dünyā bir yaña ben bir yaña
Şem ‘iñe pervāneyüm ey ğonca-yı nāz-perverā
Añlasun bīgāne bilsün āşinā sevdüm seni

645. [Muhammes]

Mef ‘ülü Mefā ‘lū Mefā ‘lū Fe ‘ülün

1. Ey şāh-ı felek kevkebe-yi devrān senüñdür
Ey mihr-i melek dā’ire-yi meydān senüñdür
Eyvān-ı dîl ü dīdede dīvān senüñdür
Vābeste cihān emrūñe fermān senüñdür
Fermān senüñ kul senüñ ihsān senüñdür

2. Sāyeñde cihān beñzedi gülzār-ı bahāra
Reşk oldu şaf-ı ‘askerüñ ezhār-ı bahāra
Şevkuñ getürür bülbülü güftār-ı bahāra
Vābeste cihān emrüñe fermān senüñdür
Fermān senüñ kul senüñ ihsān senüñdür
3. Bülbül bulunur gülleri güldürmege mecbūr
Güller göz açar gül yüzüñi görmege mecbūr
Cūlar sürinür pāyına yüz sürmege mecbūr
Vābeste cihān emrüñe fermān senüñdür
Fermān senüñ kul senüñ ihsān senüñdür
4. Hürşid-i zafer nāşiye-yi nūrfeşānuñ
Āfāka resā şenşene-yi şevket ü şānuñ
Şān oldu kavlüñ **Pertev**’e ihsān-ı zī-şānuñ
Vābeste cihān emrüñe fermān senüñdür
Fermān senüñ kul senüñ ihsān senüñdür

646. Yüsri

Mefā’ilün Fe’ilātün Mefā’ilün Fe’ilün

1. Şalāh-ı hālidür örten ‘uyübını hālkuñ
Nihān ider eşer-i raḥne-yi cidārı tılā

647. Ğalib

Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

1. Bī-pīç ü tāb-ı ğam olamaz tab’-ı pür-hüner
Ef’ī olur mı hiç der-i gencīneden cüdā

648. [Murabbā]

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- [75a] 1. Ey cefācū cevre mā’il dilrübā küsdüm saña
Ey felek-meşreb hezārān-āşinā küsdüm saña
Gördüğü her yār ile tarḥ-ı tekellüf eyleyen
Ehl-i dil ḳadrini bilmez bīvefā küsdüm saña

2. Öyle yıkdıñ hâtırım ta‘mīridür emr-i muhāl
Öyle dilgīr eyledüñ kim i‘tizāra yok mecāl
Beynümüz ıslāhına dünyāda virme ihtimāl
İster olsun maḥşer-i rûz-ı cezā küsdüm saña
3. Var kimünle ister iseñ ülfet it şimden-girū
Yitişür bu yolda ğayrı dökdüğümüz āb-ı rû
Azrā‘ıl olsa firākuñ saña itmem serfürū
Hāşılı cānum iseñ itdüm fedā küsdüm saña
4. Öyle maḥzūnum ki olsa leyle-yi Qadr-i sa‘īd
Gelse bu eśnāda eyyām-ı mübārek rûz-ı ‘īd
Sīne şāf olmak barışmak ben senünle pek ba‘īd
Haşre kaldı ba‘d-ez-īn bu mācerā küsdüm saña
5. Eyledüñ mi düşmene karşı bizi āḥir fedā
Dimedüñ mi geçmezem billahi senden Neş‘etā
Hâtırıñ hoş tut ki virmişdük kazāya biz rızā
Māḥaşal cümle kelāmım ben saña küsdüm saña

649. [Gazel]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Āḥaruñ rāḥatını iste ki rāḥat bulasun
Vādī-yi ğadre sülūk itme selāmet bulasun
2. Derde dermān olagör nabza göre şerbet ver
Ṭavr-ı üslûb-ı ḥakīm üzre ḥalāvet bulasun
3. İyle ḥûn-ı diliñi bezm-i mükāfāta şarāb
Neş‘e-yi vaşla dimāğuñda liyākāt bulasun
4. Ekdigün biçmedesün resm-i reh-i ḥāk budur
Sen de mādūnına raḥm eyle ki raḥmet bulasun
5. Āşinā eyle yed-i ḥimmeti nīgūkāra
Bir işi eyleme ki sonra nedāmet bulasun
6. Cüst ü cū eyleme şehrah-ı seyāḥatde ‘abes
Baḥr-ı ‘irfānı ara dürr-i ḥaḳīḳāt bulasun
7. Nev-be-nev ‘arız olur perteve noḳsān u kemāl

- Mihr-i ikbāli gözet meh gibi şöret bulasun
8. **Ḥaṣmetā** māl-ı menāşıbdā merātib arama
Âdemiyyetde çalış pāye-yi rif‘at bulasun

650. [Gazel]

Müstef‘ilātün Müstef‘ilātün

1. Dildāde oldum ol dilsitāna
Düş oldu başım derd-i cihāna
2. Ey çeşm[i] āfet kıddi kıyāmet
Olmaz mı gāyet āh u figāna
3. Derd-i maḥabbet olduğça kat kat
Ḥarf-i şikāyet gelmez dehān
4. Gūş eyle āhım ‘afv it günāhum
Raḥm eyle şāhum ben nātüvāna
5. Ḥayretde kaldı ḥūn ile tıldı
Ḥākister oldu dil yana yana
6. Ten bir şerāre dil pāre pāre
‘Ākif bu yāra olmaz bahāne

651. [Gazel]

Fā‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Cām-ı sem şunsa eger yār gelür cāna lezīz
Cān dirīg eylemezin çün gele cānāna lezīz
2. Fehm idem ‘āşıkı dirseñ yūri pervāneye bak
Görince yanmadadur şem‘-i şebistāna lezīz
3. Niçe ‘azm itmeyeyim ben seḥer-i gülzāra
Ki gelür nāle-yi bülbul men-i nālāna lezīz
4. Her seḥer yaşun akit zār eyle ey bülbul-i dil
Ki gelür jāle-yi ter gonca-yı ḥandāna lezīz
5. Ey **Sezāyī** yūri dergāha kuşūrun ‘arz it
Geh gelür ‘acz-i gedādur gehi sultāna lezīz

**652. Hākānīnün dībāce-yi hilye-yi
manzūmesinde münderiçdür.**

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Mutaşarrıf O’dur eşyāda tamām
Ne havāş arada hergiz ne ‘avām
2. Baħr-i efkāra düşüp çekme emek
Nükte-yi çün ü çerādan el çek
3. Kesmiş atmışdur anı itme cedel
Tığ-ı “lā yūs’elü ‘amma yef‘al”¹⁵⁰

653. [Gazel]¹⁵¹

Mefā ‘lün Mefā ‘lün Mefā ‘lün Mefā ‘lün

- [75b]
1. Benī cāndan uşandurdı cefādan yār uşanmaz mı
Felekler yandı āhumdan murādumşem ‘i yanmaz mı
 2. Gül-i ruhsārına qarşū gözümnden kanlu akar şu
Ĥabībüm faşl-ı güldür bu akan şular bulanmaz mı
 3. Degüldüm ben saña mā’il sen ittin ‘aqlımı zā’il
Baña ta’n eyleyen cāhil seni görince utanmaz mı
 4. Kāmu derdlülere cānān devā-yı derd ider ihsān
Nīçün baña kılmaz dermān beni bīmār şanmaz mı
 5. Şeb-i fırkat yaķar cānım döker kān çeşm-i giryānım
Uyarur halkı efgānım kara baķtım uyanmaz mı
 6. Ėamım pinhān tutardum ben didiler yāre kıl rüşen
Disem ol bīvefā bilmen inanur mı inanmaz mı
 7. **Fuzūlī** rind-i şeydādur hemīşe halka rüsvādur
Şoruķ kim bu ne sevdādur bu sevdādan uşanmaz mı

¹⁵⁰ Enbiya/23

¹⁵¹ 653/G.264 D.

3b cāhil: gāfil D; görince: görgeç D; 4a derdlülere: bīmārına D; 5a fırkat: hicrān D; yaķar: yanar D.

654. [Murabba']¹⁵²

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Yakın gel kaçma ey şüh-ı cihān hüsniñ 'ayān olsun
Baña her bir nigāhın māye-yi ārām-ı cān olsun
Ruḥı gül lebleri mül kāmetsi serv-i revān olsun
Olursa bāri dilber böyle şüh-ı nüktedān olsun
2. Seni pinhān sevüp ey nev-nihāl-i [bāğ-ı] istiğnā
Biraz müddet senünle zevk-i şöḥbet idelüm tenhā
Eger sen gelmez iseñ saña ben 'azm ideyim ammā
Şakın kendün bu rāz ağyārdan dā'im nihān olsun
3. Bu 'ahd-i zevk ü şādīnün gerek kadrin bile ādem
Ki diller her zamān olmaḳdadur bir şevkle hürrem
Nedīmā vaḳt-i Cem'de olmamışdur böyle hürrem dem
Du'ā-yı devlete meşgūl olup dil şādumān olsun

655. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Mest-i nāzım kim büyütüdi böyle bī-pervā seni
Kim yetiştürdi bu gūnā servden bālā seni
2. Büydan hoş rengden pākīzedür nāzük tenün
Beslemiş koynında gūyā kim gül-i ra'nā seni
3. Gülli dībā giydün ammā korḳarım āzār ider
Nāzenīnüm sāye-yi hār-ı gül-i dībā seni
4. Bir elünde gül bir elünde cām geldün sāḳiyā
Ḳaḅsın alsam gülü yāḥūd ki cāmı ya seni
5. Şandum olmuş hüsle bir fevvāre-yi āb-ı ḥayāt
Böyle gösterdi baña ol kadd-i müstesnā seni
6. Şāf iken āyīne-yi endāmdan sīnem dirīğ
Almadum bir kerrecik āğūşa ser-tā-pā seni
7. Ben didükçe böyle kim kıldı **Nedīmi** nātüvān

¹⁵² 654/Mr.34 D.

2a -: bāğ-ı D.

Gösterür engüşt ile meclisde mînâ seni

656. [Gazel]

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fâ'ilün

1. Akçe yok ortada başdan başa 'âlem müflis
Gerek ednâ gerek a'lâ kimi görsem müflis
2. Şırma perçemlü gümüş tenlü olan dilberler
Sâir âdem gibi onlar daḥi pür-ğam müflis
3. Müflis olmak kişiye ḥaḳ bu ki gayet müşkil
Bāḥuşuş ben gibi hem 'âşık ola hem müflis
4. Pâre pâre olamam akçe için hırş itmem
Gösterür nâz u ğınâ ṭab'ım olursam müflis
5. Nuḳre-yi eşke bedel zer gibi eyler ḥande
Görmedüm ben hele **Fâzıl** gibi ḥürrem müflis

657. [Gazel]

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'ilün

1. Her gören 'ayb itdi âb-ı dîde-yi giryānumı
Eyledüm taḥḳîk görmiş kimse yok cānānumı
2. Lahza lahza ḥūblar gördüm ki dil ḳaşındadur
Pâre pâre eyledüm ben hem dil-i sūzānumı
3. Çok yetürme göklere efgānum ey kāfir şaḳın
İncinür nāgeh mesīḥā işidüp efgānumı
4. Ḳılma her sâ'at beni rüsvā-yı ḥalk ey berḳ-ı âh
Eyleme rüşen şeb-i ğam külbe-yi aḥzānumı
5. Çıkma ey dīvāne bāzār-ı melāmetden deyū
Muttaşıl çāk-i girībānum dutar dāmānumı
6. Ḳaḅı bütdür bilmezem imānımı ğāret ḳılan
Sende imān yok ki sen alduḡ diyem imānumı
7. Ey **Fuzûlî** cāna yetmişdüm gönülden şükr kim
Bağladum bir dilbere ḳurtardum andan cānumı

658. [Gazel]

Mef'ülü Fā'ilātü Mef'ülü Fā'ilün

1. Görsem de şad-hezār ḥakāret o şūḥdan
Gelmez yine lisāna şikāyet o şūḥdan
2. Rūmālī-yi zemīn recādan ne fā'ide
Yokdur ümid-i luṭf u 'ināyet o şūḥdan
3. Bilmez mi 'ālemi o kadar itmesün gurūr
Zā'il olur bu ḥüsn ü melāḥat o şūḥdan
4. Hep cevri-i bīvefālīgına katlanurdı dil
Bir kerre görmüş olsa ri'āyet o şūḥdan
5. 'Uşşāk içinde başluca bir destān olur
Çekdüklerüm olınsa ḥikāyet o şūḥdan
6. Cān virmek 'āşıkun sebebi-i iftīḥārıdır
Bizden fedā-yı rūḥ u işāret o şūḥdan
7. Biri kerre günde kılsa cefā yaksa gönlümi
Mümkün degül **Kemāl** ferāğat o şūḥdan

659. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- [76a]
1. Ey vücūd-ı kāmīlün esrār-ı ḥikmet maşdarı
Maşdarı zātuṅ olan eşyā şifātuṅ maẓharı
 2. Maẓharı her ḥikmetün sensün ki kilik-i kudretin
Şafḥa-yı eflāke nakş itmiş ḥuṭūṭ-i aḥteri
 3. Aḥteri mes'ūd olan oldur ki tab'-ı pākinün
Ḳābili feyz ola luṭfuṅdan şafā-yı cevheri
 4. Cevheri ma'yūb olan nākış benim kim muttaşıl
Sādedür hattun ḥayālinden zamīrüm defteri
 5. Defteri a'mālümün ḥaṭṭ-ı ḥatādandur siyāh
Ḳan döker çeşmüm ḥayāl itdükçe hevl-i maḥşeri
 6. Maḥşeri eşküm virür seylāba ger rüz-i cezā
Olmada maḳbūl-i dergāhuṅ sirişküm gevheri
 7. Gevheridür 'aşk baḥrinün **Fuzūlī** āb-ı çeşm

Lîk bir gevher ki lutf-ı Hâk aḡadur müşterî

660. [Gazel]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. İşıgün taşını kânıyla yudı çeşm-i terüm
Pâklükden taş la‘l eyledi feyz-i nazarım
2. Cigerüm dāğına merhem bulımadum senden
Nice āh eylemeyem āh yanıp dur cigerüm
3. Didi ol yār seher vakti gelem lîk ne sūd
Vaqt ma‘lūm degül şām ile birdür seherüm
4. Ey hūş ol şām ki beyhūd gideyim kūyuḡa şubḡ
N’eyledüm anda deyū ḡayrdan alam ḡaberüm
5. Düşmezem gönlüne zīrā olubem öyle za‘îf
Derd-i ‘aşkuḡla ki gözgüde görünmez eşerüm
6. Nice biḡ ‘aşıkā ancak bir ok atduḡ dimedün
Ki düşer birbirine bir niçe üftādelerüm
7. Ey **Fuzûlî** tura benden ala ta‘līm-i vefā
Nāgeh er merḡad-ı Mecnūn’a düşerse gezerüm

661. [Gazel]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Şāh-ı ḡüsnüḡ mülk-i ‘aşkı rām idüp fermānına
Çekdi tuḡrā kâşınuḡ şāhāne ‘unvānına
2. Nev uşûli şīveden bulmuş cemālün ḡoş nizām
Serr ü ḡadem sāde fes girdi vefā meydānına
3. Bir bölük hindū çıkup ḡabur şeklin dizdi ḡaṡṡ
Ġamzeler yalın kılıç ‘arş itdürür her yānına
4. Ben müşîr-i ‘aşkınam sīnemde dāḡındur nişān
Çeşm-i āḡular alayı açdı göḡül dīvānına
5. ḡabuḡ için ‘uşşāḡa ḡünefşān gözler çarḡ ider
Şehvārım kim durur tīr-i müjeḡ peykānına
6. Sağ u sol tutmuş bölük zülfün ḡumandānı şabā

- Serlivā-yı kākülün baş egdirür erkānına
7. Hāli yüzden kur‘a-yı bahtumda hatt çıkdı siyāh
Karağol bekler gönül küyün şeb-i hicrānına
8. Ey **Lüzūmī** nüsha-yı şi‘ruñ vefā kânūnıdur
Ehl-i diller nevbet ü ta‘līm ide cānānına

662. [Murabba]

Fā‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Şākiyā meclise gel cismüme gelsün cānum
‘Ahdler tevbeler ol sāğara qurbān olsun
Āyağun şākınarak başma amān sultānum
Dökülen mey kırılan şīşe-yi rindān olsun
2. Merhabā itdigün illerle revā mı göreyim
İller emsün o şekker lebleri de ben tırayım
Bāri luṭf eyle a zālīm biricik yüz süreyim
Pāyün olmazsa eger gūşe-yi dāmān olsun
3. Şūhsın n’eyleyim ammā ki yalān söylersün
Her zamān böyle **Nedimā**’yı firīb eylersün
Ḥamdur mīve-yi vaşlum saña olmaz dirsün
Olsun ey tāze nihāl çemen-i cān olsun

663. [Gazel]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- [76b] 1. Gözüm firāk ile pürhün serümde dāğ-ı cünün
Hevā-yı leyli-yi zülfiyle cān u dil mecnün
2. Derūnum āteş-i ‘aşk ile külhan-ı ḥasret
Dil iztırāb ile meksūr u ḥātırūm maḥzūn
3. Tenümde nār-ı maḥabbet kebāb ider cigerüm
Hücūm-ı ‘aşk ile ḥālüm ḥarāb bağrum ḥūn
4. Dirīg oldu ḥarāb ol şehenşeh-i ḥüsnün
Sipāh-ı ‘aşkına iklīm iken derūn u birūn
5. Remīde itdi ḥayāl-i hümā-yı kākülünü

- Firāz-ı lāne-yi çeşmümde āh-ı berķ-ı derūn
6. Dile hayāl-i zenehdāmı çāh-ı Bābil idi
İderdi ‘aqluma her bir nighde şad-efsūn
7. **Naẓīm**-i zār gibi göñlüm ol perī-rūya
Hezār cān ile olmışdı ‘āşık-ı meftūn

664. [Gazel]

Mefā ‘lūn Mefā ‘lūn Mefā ‘lūn Mefā ‘lūn

1. Ne ğam ey dil olursa ol meh-i ‘ayyār-ı çār-ebrū
Yıkılmış mescidūñ mihrābı kalmış bir meşeldür bu
2. Degül hatt-ı siyeh-müşkīn ten kadar görinen yüzde
Verā-yı perdeye mahrem olan gözler görür yā hū
3. Dimem ol mährūya rū-be-rū hūsnūñde tūy bitti
Ser-i mūdān o tıfl-ı nāz perverdem olur kecrū
4. Hatt-ı ruhsārı gelse deste [ber] deste reyyāhīnveş
Yine kākül gibi başda gezer ol dilber-i dīlcū
5. Tesellī-baḥş-ı ḥūbān-ı kühendür ḥāme-yi **Müşṭāk**
Başını yarsalar dönmez sözünden kil-k-i mu‘cizgū

665. [Gazel]¹⁵³

Fe ‘ilātūn Fe ‘ilātūn Fe ‘ilātūn Fe ‘ilūn

1. Her gören dir uş āfet-i cān ancak bu
Āfet-i cān olan āşūb-ı cihān ancak bu
2. Dehenini nokṭa-yı mevhūmeye teşbīh idemem
Peyker-i cān gibi var ise nihān ancak bu
3. Geh nümāyān gehī ğā’ib olur gözden o māh
Yā perīzāde yāḥūd rūḥ-ı revān ancak bu
4. ‘Anberīn turre o ruhsārı siyeh pūş itmiş
Kisve-yi Ka‘be-yi işkeste dilān ancak bu

¹⁵³ 665/G. 563 D.

1a uş: o bütü D.

5. Ebruvānıyla **Nazīmā** müjesin vaşf itsem
Seyr iden dir ki hāzer tīr ü kemān ancak bu

666. [Gazel]

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Ramazān oldu çeküp şāhid-i mey perdeye rū
Mey içün ceng tutup ta‘ziyye açdı gīsū
2. Bildi muṭrib ki nedür hāl getürdi kōpuzın
Bezmden çekdi ayāğın şurāhī vü sebū
3. Bezm kânūnı bozuldı ne içün çeng ile def
Bağlayup itmeyeler hākīm işigünde gulū
4. Ramazān ayı gerek açıla cennet kâpusı
Ne revā kim ola meyḥāne kâpusı bağılu
5. Feth-i meyḥāne içün okıyalum Fātiḥā’lar
Ola kim yüzümüze açıla bir bağılu kapu
6. Āfitāb-ı kadeḥ itmez Ramazān ayı tūlū‘
Ne belādur bize yā Rab ne kâra gündür bu
7. İntizār-ı mey-i gültreng ile bayrām ayına
Bağa bağa inecedür gözümüze kâra şu
8. Ramazān oldu budur vehmi **Fuzūlī**’nün kim
Nice gün içmeye mey zühd ile nāgeh tuta hū

667. [Gazel]

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Bülbül-i dil gülşen-i ruḥsārūn eyler arzū
Tūṭī-yi cān la‘l-i şekkerbārūn eyler arzū
2. Arzu eyler ki ben tek muṭṭaşıl bīmār ola
Kim ki vaşl-ı nergis-i bīmārūn eyler arzū
3. Nāme vü kâşid peyāmıyle hoş olmaz ḥātırım
Öz lebünden lehçe-yi güftārūn eyler arzū
4. Serv ü gül nezzāresin n’eyler saña ḥayrān olan
Kaddūn ile ‘arız-ı gülnārūn eyler arzū

5. Hecr bīmārı tenüm bād-ı şabādan dem-be-dem
Şihhat için şihhat-i aḥbārū eyler arzū
6. Zülmet-i hecrinde bakmaz şem'e çeşmüm merdümü
Pertev-i ruḥsār-ı pür-envārū eyler ārzū
7. Arzūmend-i vişālūḡdür **Fuzūlī** haste dil
Vaşlū ister devlet-i dīdārū eyler arzū

668. [Gazel]

Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūlūn

1. Güller kızarır şermle ol ḡonca ḡülünce
Sünbül ḡam olur reşkle kākūl-bū ḡülünce
2. Her tārı birer mār olur genc-i ḡüsnünde
Ruḥsārıḡa zūlf-i siyehūḡ şāne bulınca
3. 'Ankā daḡı olursa düşürür pençe-yi 'aşḡa
Şayd-ı dile şehbāz-ı niḡehī süzülünce
4. Ol ḡonca-yı neşḡüfte olur ḡül gibi ḡandān
Şebnem gibi eşk-i dil-i şeydā dökülünce
5. Cān virmek ise ḡaşduḡ eger 'aşḡla **Fıṭnat**
Ḥāk-i der-i dildārdan ayrılma ölünce

669. [Gazel]

Fe'īlātūn Fe'īlātūn Fe'īlātūn Fe'īlūn

- [77a]
1. Māhrūyūḡ ḡöricek 'aks-i yār āyinede
Ḥüsnüne mā'il olup itdi ḡarār āyinede
 2. O mehün āyineye baḡduḡını şanma 'abes
Bulmadı mişlūni ḡübān da arar āyinede
 3. Sünbül zūlfī ḡül rūyı o serv-i nāzuḡ
'Aks idince ḡörinür özge bahār āyinede
 4. Çekilüp āyine-yi mūhre siyeh perde-yi şerm
Tāb-ı zūlfūḡ ṡaradı bu gice yār āyinede
 5. ṡuramaz 'aksi daḡı āyinede ḡavfindan
Ḡamzesi olsa eger tīr-ḡüzār āyinede

6. **Şubḥiyā** meger luṭfıyla ḥabāba zīver
Ṭūṭī-yi ṭab‘um ider nazm-ı nişār āyinede

670. [Gazel]

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Küfr-i zülfün şalalı rahneler imānımıza
Kāfir ağlar bizüm ahvāl-i perīşānımıza
2. Seni görmek müte‘azzir görünür böyle ki eşk
Saṇa baḳduḳda tolar dīde-yi giryānımıza
3. Cevri çok eyleme kim olmaya nāgeh dükene
Az idüb cevri-cefālar idesiñ cānumıza
4. Eksik olmaz ğamımız bunca ki bizden ğam alup
Her gelen derdlü gider şād gelüb yanumuza
5. Var her ḥalka-yı zencīrümüzün bir ağzı
Muṭṭaşıl kılmağa ifşā ğam-ı pinhānımıza
6. Ğam-ı eyyām **Fuzūlī** bize bī-dād itdi
Gelmişiz ‘acz ile dād itmege sultānımıza

671. [Gazel]

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Süzme çeşmün gelmesün müjgān müjgān üstüne
Urma zahmuñ sīneme peykān peykān üstüne
2. Rīze-yi elmās eker her açtığı zahma o şūḥ
Luṭfı var olsun ider iḥsān iḥsān üstüne
3. Dilde ğam var şimdilik luṭf eyle gelme ey sürür
Olamaz bir ḥānede miḥmān miḥmān üstüne
4. Yārdan mehcūr iken düşdük diyār-ı ğurbete
Dehr gösterdi yine hicrān hicrān üstüne
5. Hem mey içmez hem güzel sevmez dimişler ḥaḳkıuma
Eylemişler **Rāsih**’e bühtān bühtān üstüne

672. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Bağlanup zülfünde bozdum ahdi de peymānı da
Çeşmini gördüm unıtdum derdi de dermānı da
2. Ey hoş ol mest-i maḥabbet kim ḥumār-ı 'aşkda
Bir kadeḥ meyle değışmiş küfri de imānı da
3. Merd-i bī-ḳayda belākeşlikdedür ārām-ı dil
Yoḥsa çoḳdan terk iderdüm cānı da cānānı da
4. Bende-yi pīr-i ḥarābatım ki yoḳdur şikleti
Zāhid-i zerrāḳuḅ olsun 'ilmi de 'irfānı da
5. Āteş-i cānsüz-ı dil fikr-i dehān-ı dilrübā
'Āşıkun mā'lūmıdur peydāsı da pinhānı da
6. Çünkü derd ehlüne hep bīgānelerdür çäre ne
Sen daḫī yād itme **Ġalib** şabrı da sāmānı da

673. [Gazel]¹⁵⁴

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Nihāyet yoḳ ḳaḫa-yı 'aşḳa menzil ḳande ben ḳande
Güzergāhım meyān-ı baḥr u sāḫil ḳande ben ḳande
2. Göñül müştāk-ı rüyun ben helākları kūyun
Gör inşāf eyle sen de nīm-bismil ḳande ben ḳande
3. Ḥayāl-i kākülünle mestī-yi şubḫā-yı la'lünle
Daḫī rüz-ı ezelden bilmezem dil ḳande ben ḳande
4. Nigāhuḅ aldı 'aḳlüm ben seni teşḫīr-i ḳaydında
Füsünkār olmada cādū-yı Bābil ḳande ben ḳande
5. **Naẓīmā** şahs-ı himmet küşte-yi şemşīr-i baḫtumdur
Yine şekvā felekden ḫayf ḳātil ḳande ben ḳande

¹⁵⁴ 673/G. 603 D.

2a göñül: cihān D; helākları: helāk-i dūr-i D; 4b füsünkār olmada: füsün-ı mekrde D.

674. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Hālün ey üftāde düşdükçe beyān lāzım saña
‘Arz-ı hāl ol şāha vir kim her zamān lāzım saña
2. Bülbül-i şeydā-yı gülruhsār u Leyl-i zülf isen
Tā ser-i Mecnūn’da ey dil āşiyān lāzım saña
3. Yād-ı la‘li rūhperverlik ider vakt-i firāk
Ger riyāzet güşte olsañ kuvvet-i cān lāzım saña
4. Ey dil-i sūzān nīçün pervāneves hāmūssun
Nāmını bülbül kōmıř ol gül-i figān lāzım saña
5. Sen ki fermānrān-ı iklim-i nezāketsün şehā
Pertev-āsā bir **Nedīm**-i nūktedān lāzım saña

675. [Fuzūlī]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Eger k̄ara t̄āřı kızıl renk ile tezyīn itsen
K̄albe te’sīr kılup la‘l-i dirahşān olmaz
2. Eylesen t̄ūtīye ta’līm-i edā-yı kelimāt
Sözi insān olur ammā özi insān olmaz

676. [Gazel]

Mef‘ülü Mefā ‘ilü Mefā ‘ilü Fe ‘ülün

- [77b]
1. ‘Aşkuñ ne‘aceb olsa senün sīnede maḥfūz
Bir gevher-i yektādur o gencīnede maḥfūz
 2. Baḫduḫça yine saña açılmazdı dem-ā-dem
Esrār-ı ruḫuñ olmasa āyīnede maḥfūz
 3. Beyhūde yire da‘vā-yı ‘aşk eyleme zāhid
Olmaz o güher hırka-yı peşmīnede maḥfūz
 4. Bir noktada mevcūd imiş esrār-ı maḥabbet
Olmış o da levḫ-ı dil bī-kīnede maḥfūz
 5. Ta‘vīz-i dil oldı ḡam-ı dīrīne **Naẓīmā**
Olsa n’ola dilde ḡam-ı dīrīnede maḥfūz

677. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Bunda mādām 'āşıkān eyler semā'
Māh u mihr ü āsumān eyler semā'
2. Sırr-ı 'aşk eflāki sergerdān idüp
Hāliyā kevn ü mekān eyler semā'
3. Çeşm-i giryān güyiyā girdābdur
Kefzenān gevherfeşān eyler semā'
4. Devr ider meyḥāneyi muğbeççeler
Ka'bede şān ḥāciyān eyler semā'
5. Ney şafır-i şevk urup murğān-ı kıds
Çün kebüter per-zenān eyler semā'
6. Ben o Kays-ı serserī-seyrüm ki gāh
Başum üzre āşiyān eyler semā'
7. Nūr baḥş olduğça **Ġalib** Şems-i 'aşk
Mevlevīler zerresān eyler semā'

678. [Gazel]

Mef'ülü Mefā 'ilü Mefā 'ilü Fe 'ülün

1. Būs-ı leb-i dildāra bulındı yine māni'
Bī-ğā'ile nūş-ı meye yār olmadı tāli'
2. Peymāneye baş egmede meclisde şurāhī
Rindān anı görmekle olur mütevāzi
3. Pür-fā'idedür zevraḳ-ı mey būs u kināra
Gel 'ālem-i āba diyelüm baḥr-ı menāfi'
4. Sermāye-yi mīnā telef-i sāgar u sākī
Mālın dükedür ādemüñ ısrāf-ı tevābi'
5. Zevke baḳalum sīne-be-sīne o periyle
Hāşmet olamam beyhüde nezzāreye kāni'

679. [Gazel]¹⁵⁵

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Müje haylin dizer ol ğamze-yi fettān şaf şaf
Güiyā cenge turur nīzegüzārān şaf şaf
2. Seni seyr itmek-içün rehğüzer-i gülşende
İki cānibde turur serv-i hırāmān şaf şaf
3. [Leşger-i eşk-i firāvān ile ceng itmek içün]
[Gönderür mevclerin lücce-yi ‘ummān şaf şaf]
4. [Gökde efgān iderek şanma geçer hayl-i küleng]
[Çekilür kūyuña mürgān-ı dil ü cān şaf şaf]
5. Cāmi‘ içre göre tā kimlere hemzānūsuy
Şekl-i saqqāda gezer dīde-yi giryān şaf şaf
6. Vaşf-ı kaddünle hırām itse ‘ālem gibi kalem
Leşker-i satrı çeker defter ü dīvān şaf şaf
7. Kūyuñ etrāfına ‘uşşāk dizilmiş güyā
Harem-i Ka‘be’de her cānibine erkān şaf şaf
8. Ehl-i dil derd ü ğamuñ ni‘metine müstağrak
Dizilürler keremün hā’nına mihmān şaf şaf
9. Kadriñi seng-i muşallāda bilüp ey **Bākī**
Turup el bağlayalar qarşuña yārān şaf şaf

680. [Gazel]

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Her bābda bir derde düşürür derbeder-i ‘aşk
Hāşā ki kedersiz geçile rehğüzer-i ‘aşk
2. Geh nefy ü geh isbāta düşer halk-ı dehānuñ
Bī-behredür ol mes’elede behrever-i ‘aşk
3. Maḥmūrını hüşyār ider ol cām-ı maḥabbet

¹⁵⁵ 679/G.229 D.

3ab -: Leşger-i eşk-i firāvān ile ceng itmek içün/Gönderür mevclerin lücce-yi ‘ummān şaf şaf D; 4ab Gökde efgān iderek şanma geçer hayl-i küleng/Çekilür kūyuña mürgān-ı dil ü cān şaf şaf D.

- Sāhib-ḥaber-i ḥayret olur bīḥaber-i ‘aşk
4. Nüh-ḳubbe-i eflāki yıkar zūr ile ammā
Ḳırmaz yine zencīrünü dīvān-ı ser-i ‘aşk
5. Kim ḳādir-i ‘ilāc eylemege ḥükm-i ḳaderdür
Tārīḥi imiş **Ġalib**-i zāruḡ Eser-i ‘Aşk

681. Ġazel¹⁵⁶

Mefā’ilün Fe’ilātün Mefā’ilün Fe’ilün

1. Ḳanı o dem ki nişimentırāz-ı maḥabbet idüm
O mest-i nāz ile meynūs-ı bezm-i ‘ışret idüm
2. Ḳanı o dem ki idüp yārı şubḥa dek bīdār
Mişāl-i hāle hem āġūs-ı māh-ṭal’at idüm
3. Ḳanı o dem ki ruḥ-ı yāre eyledükçe nigāh
Ser-ā-ser āyīneveş çeşmdüz-ı ḥayret idüm
4. Ḳanı o dem ki ser-i kūy-ı yār idi vaṭanum
Hezār şevḳ ile gülçīn-i bāġ-ı vuşlat idüm
5. Ḳanı o dem ki olup ġırre-yi mest-i bādenāz
Ḥumār-ı dürdi-yi cām-ı niyāza ḥasret idüm
6. Ḳanı o dem ki Cem-i meclis-i maḥabbet olup
Şarāb-ı ‘aşk ile pür-zevḳ ü şevḳ ü ḥālet idüm
7. Fiġān ki şimdi olup **Naẓīmā** perīşān ḥāl
Gözümde ḳaldı o demler mişāl-i ḥāb u ḥāyāl

682. [Ġazel]¹⁵⁷

Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilün

- [78a] 1. Penbe-yi dāġ-ı cünün içre nihāndur bedenüm
Diri oldukça libāsum budur ölsem kefenüm
2. Cānı cānān dilemiş virmemek olmaz ey dil

¹⁵⁶ 681/Tb.10 D.

1a maḥabbet: şöḥbet D; 2a bīdār: der-ber D; 7a Naẓīmā: hecr ile D.

¹⁵⁷ 682/G. 204 D.

7b vatanumdur vatanumdur vatanumdur vatanum: ne ḳadar zulm yeri ise ḥoşdur baġa vaṭanım D.

- Ne nizā‘ eyleyelüm ol ne senüñdür ne benüm
3. Taş deler āhum okı la‘l-i lebünj şevkıñdan
N’ola zenbūr evine beñzese beytū’l-ḥazenüm
 4. Tavḳ-ı zencīr-i cünün dā’ire-yi devletdür
Ne revā kim beni andan çıkara za‘f-ı tenüm
 5. ‘Aşk sergeştesiyüm seyl-i sirişk içre yerüm
Bir ḥabābum ki hevādan doludur pīrehenüm
 6. Bülbül-i ḡamzedeyüm bāḡ u bahārım sensün
Dehen ü ḳadd ü ruḥuñ ḡonca vü serv ü semenüm
 7. İdemem terk **Fuzūlī** ser-i kūyın yāruñ
Vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanum

683. [Gazel]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. ‘Āşıḳa ta‘n itmek olmaz mübtelādur n’eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n’eylesün
2. Zülfüne ḳalsa perīşān eylemezdi dilleri
Ānı da taḥrīk iden bād-ı şabādur n’eylesün
3. Göñli dilberden kesilmezse ‘aceb mi ‘āşıḳuñ
Ḡamzesiyle tā ezelden āşinādur n’eylesün
4. N’ola ta‘yīn itse zabṭ-ı mülk-i ḥüsni ḡamzeye
Zülf-i bir āşüfte ser-der-hevādur n’eylesün
5. N’ola olsa muṣṭarīb ḥāl-i dil-i ‘uṣṣāḳdan
Sīnesi āyīne-yi ‘ālem-nümādur n’eylesün
6. Olmasa **Nef‘ī** n’ola dilybeste zülf-i dilbere
Tab‘-ı şūḥı dāma düşmez bir hümādur n’eylesün

684. [Gazel]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yaḳma cānum nāle-yi bī-iḥtiyārumdan şaḳın
Dökme ḳānum āb-ı çeşm-i eşkbārumdan şaḳın
2. Şu virür her şubḥdem göz yaşı tīḡ-i āhuma

- Çok beni incitme tîğ-ı âbdârumdan şaķın
3. Cevr odı yaķdı beni yanımda tırma ey göñül
Bir tutuşmış âteşüm kurb u civârumdan şaķın
 4. Ten evünden raķtuñı cehd eyle ey cān taşra çek
Āfet-i seyl-i sirişk-i bī-ķarârumdan şaķın
 5. Gerçi bir hāk-i rehüm kimse beni almaz göze
Çok hākâretle nazar kılma ğubârumdan şaķın
 6. Şāh-ı mülk-i miķnetüm hayl ü sipāhum derd ü ğam
Hayl-i bī-hadd ü sipāh-ı bī-şümârimdan şaķın
 7. Ey **Fuzûlî** kañğı maķbûbı ki sevsen raķmı var
Kıl hâzer ancak benüm bī-raķm yârimdan şaķın

685. [Gazel]

Mef'ûlû Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Telh itdi 'ayşumı lebünji nüşhand iden
İtmiş seni tabīb beni derdüme derdmend iden
2. Zencîr-i 'aşķuñı beni pābeste eyledi
Cān ger[de]ninde halka-yı zülfün kemend iden
3. Āteş bıraķdı micmere-yi kalb-i 'aşıķa
Ruhsârıñ üzre dāne-yi hālün sipend iden
4. Kimmiş şekîb-i vecdi sevüp sen sitemgeri
Şabr it belâ-yı 'aşķa deyü baña pend iden
5. Dest-i ümîdüm eyledi kütâh Āzerî
Yârün nihâl-i ķāmetini serbülend iden

686. Ğazel-i müşterek

Mef'ûlû Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Göñlüm şikenc-i zülf-i siyekhâra düşmesün / **Faţîn**
Kāfir misâli halka-yı zünnâra düşmesün / **Senîh**
2. Zinhâr o āhû-yı hâremi şayd içün göñül / **Ẓiyâ**
Deşt-i belâda pençe-yi āzâra düşmesün / **Faţîn**
3. Düşsün belâ-yı kākülüne tek esîr-i 'aşķ / **Senîh**

- Ėamzeñ kimi bir āfet-i mekkāre düşmesün / **Ziyā**
4. Mānend-i Kays Leylī-yi zülfün gören senün / **Faṭīn**
Mecnūn olup ne hālle kũhsāra düşmesün / **Senīh**
5. Peymāne-yi ‘aks-i la‘l-i lebün görmesün şaķın / **Ziyā**
Sākī o māh hāne-yi hummāra düşmesün / **Faṭīn**
6. Ben ‘aşıķam o goncafeme hemçü ‘andelīb / **Senīh**
İnşāfa gel ki nice gönül zāra düşmesün / **Ziyā:**
7. Sevdı o māhı merdüm-i çeşmüm gibi gönül / **Faṭīn**
Envār-ı hüsni dīde-yi aġyāra düşmesün / **Senīh**
8. Düşsün düşenler ‘aşķına ol nevresīdenün / **Ziyā**
Gönlüm hemān o tıfl-ı ziyānkāra düşmesün / **Faṭīn**
9. Gördi **Senīh** zāra **Faṭīn**’e ‘atāsını
Ėayrı nasıl **Ziyā** der-i hũnkāra düşmesün

687. [Na‘t / Müştāk Baba]

Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün

- [78b] 1. Sarāy-ı devletün dāru‘l-emāndur yā Resūlallāh
Maṭāf-ı büsegāh-ı ins-i cāndur yā Resūlallāh
2. Ėubār-ı hākpāyın lā-cerem iksīr-i a‘zamdur
Cilā-yı dīdehā-yı kudsiyāndur yā Resūlallāh
3. Hilalāsā ġam-ı ‘aşķınla lāġar olsa bir ‘aşıķ
Dü-‘ālemde müşārun bi‘l-benāndur yā Resūlallāh
4. Mübārek ravzaña ihlāş ile yüz süren ‘ārifler
Serefrāz-ı gürüh-ı ‘ārifāndur yā Resūlallāh
5. Yüzüm kara günehkārum velī **Müşṭāk**-ı dīdārum
Günehkāra şefā‘at rāygāndur yā Resūlallāh
6. Ėudā’dan havf idüp şaşdum gelüp dergāhına düşdüm
Sarāy-ı devletün dāru‘l-emāndur yā Resūlallāh

688. [Gazel]

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Cāy idinsem itmek istib'ād deyr-i miḥneti
'Āşıķam bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti
2. Giceler 'azm itdigüm ol māha sāyem ḥavfidur
Bir tarīķ ile qabül itmez maḥabbet şirketi
3. İttiḥādun şem' ile efsürde itmiş rüzgār
Bulmadum pervānede evvel olan germiyeti
4. Minnet-i ḥatırḥırāş-ı tīşe kaydın çekmezem
Kūhı deşt eyler dilün kemter nigāh-ı ḥasreti
5. 'Aks-i āyineyle bile ülfet eylemez ber-vech ile
Şüret-i ta'bīre gelmez ol perīnün vaḥşeti
6. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül ey **Faşīḥ**
Bārı bāğ eyler baña ol tıfl-ı nāzik lükneti

689. Na't-ı Şerīf

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Cemālullāh'a oldı vech-i pāk-i Muştafā mir'āt
Nümāyāndur yüzinde pertev-i nūr-ı tecellīyāt
2. Anun nūr-ı cemāl-i bā-kemāli ḥalk olınmışdur
Zuhūra gelmeden 'ilm-i ilāhiden bu mevcūdāt
3. Nidā-yı "len terānī"¹⁵⁸ perde-yi çeşm-i Kelīm oldı
Velī ol mefḥar-ı 'ālem kılp bi'r-rü'ye meşhūdāt
4. Zemīnden lemḥatü'l-ebşārda seyr itdi eflāki
O nūr-ı dīde-yi peygamberān-ı mazḥaru'l-āyāt
5. Ümīdi **Sāmī**-i bīçāre qat' idemez şefā'atden
O dergāh-ı kerempīrāda ḥāşā redd ola ḥacāt

¹⁵⁸ Araf/143

690. [Na‘t]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Hâzret-i Hakk’uñ habîbi sevgili bir dânesi
Olduğıçün oldı ‘âlem hüsnuññ divanesi
2. Zât-i pâküñdür sebab bu ‘âlemüñ icâdına
Olmasa teşrîfün olmazdı cihân kâşânesi
3. Yâ Resûlallâh vişâlün bezmüne şâyeste kıl
Tâ göñül olsun şarâb-ı ‘aşkınuñ mestânesi
4. ‘Âşıkuñ ancak murâdı hâzretüñden kim ola
Âşinâ-yı bezm-i hâşşuñ âlemüñ yegânesi
5. Genc-i ‘aşkuñ mahzeni olmuş **Sezâyî** gâlibâ
Hiç ‘imâret istemez bu göñlüñ vîrânesi

691. [Gazel]

Mef‘ûlû Fā‘ilātü Mefā‘lû Fā‘ilün

1. ‘Arz eyle ‘arızuñ güli şerm ile aḥmer it
Ḳadd-i bülend ‘işveñi tûbâyâ hemser it
2. Keşf it niḳâbıñı yeri gögi münevver it
Bu ‘âlem-i ḥarâbı fırdevs-i enver it
3. Debret lebüñi cûşa getür havz-ı kevseri
‘Anber saçuñı çöz bu cihânı mu‘aṭṭâr it
4. Âb-ı ḥayât olmayıcak kısmet ey göñül
Biñ yıl gerekse Hızr ile seyr-i Sikender it
5. **Zeyneb** ḳo meyl-i zînet-i dünyâyâ zen gibi
Merdâne var sâde dil ol terk-i zîver it

692. [Gazel]¹⁵⁹

Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün

1. Beni zıkr itmez il efsâne-yi Mecnûn’a mâ’ildür
Ne beñzer ol baña derdi anuñ dermâna ḳabildür

¹⁵⁹ 692/G.100 D.

7a artıḳ: efzûn D.

2. Beyābānlarda Mecnūn'dan ğam u derdüm su'āl itmeñ
Ne bilsün baħr hālın ol ki menzilgāhı sāhıldür
3. Benim tek olabilmez şöhre-yi şehir-i belā Mecnūn
Qabūl eyler mi ol rüsvālığı her kim ki 'ākıldür
4. Ne müşkil hāli olsa 'aşıkuñ ma'şuk ider çāre
Ger ol bī-derd bilmezse bu hāli hāl müşkildür
5. Firāk-ı eyyāmı seylāb-ı sirişkünden haber tutmaz
Kıyāmet mācerāsından gör ol zālīm ne ğāfildür
6. Faķh-i medrese ma'zürdur inkār-ı 'aşk itse
Yok özge 'ilmine inkārımız bu 'ilme cāhıldür
7. **Fuzūlī** il seni Mecnūn'dan artık dir melāmetde
Buña münkir degül Mecnūn dahī ma'ķüle ķā'ildür

693. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- [79a]
1. Hāķķı bilmekdür 'azizüm hāķķ-ı eşyādan ğaraż
Anı görmekdür gözüm seyr ü temāşādan ğaraż
 2. Küntü kenzün ma'nāsın fehm eyle ol gevher-şinās
'Ārif-i billah olmakdur bu ma'nādan ğaraż
 3. 'Alleme'l-esmā rumūzı ola mevrūs-ı peder
Vaşlı esrār-ı müsem mādur ol esmādan ğaraż
 4. Sen hālīfezāde-yi Hāķķ'sın mükerrermsin göñül
Ādem ol kim ādemīyyetdür müsem mādan ğaraż
 5. Sebze-yi bāğ-ı İrem sensiz olur bāğ-ı kıdem
Sensün ey kân-ı kerem Firdevs-i a'lādan ğaraż
 6. Hāmr-ı emr-i "len terānī"¹⁶⁰ eyledi Mūsā'yı mest
Tūr-ı cismi maħvdur nūr-ı tecellādan ğaraż
 7. "Küllü şey'in hālikün"¹⁶¹ **Müştaķ** "illā vechehū"¹⁶²
Budur ancaķ zıkr ü fikr-i 'lā' vü 'illā'dan ğaraż

¹⁶⁰ Araf/143

¹⁶¹ Kasas/88

¹⁶² Kasas/88

694. [Gazel]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Nağmesāz ol yine ey bülbül-i gülzār-ı hülüş
Neğamātuñla açılsun gül-i bî-hār-ı hülüş
2. Mażhar-ı Hażret-i Zāt oldı cemī'-i eşyā
Bir görür bir işidür vākıf-ı esrār-ı hülüş
3. Tā key endüh-ı riyā gā'ile-yi hubb-ı sivā
Ferahefzā-yı derün oldı çemenzār-ı hülüş
4. Sāyeveş perde birün gezme bu deşt-i heves
Harem-i kıble ziyā baş ola envār-ı hülüş
5. Gel hemān peyrev-i Mūsā-yı tecellī ola gör
Tūr-ı dilden görünür pertev-i didār-ı hülüş
6. Eyledi gonca-yı ümīd **Rızāyī** şādāb
Eşer-i nāmiye-yi şebnem-i eşcār-ı hülüş

695. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Meyl ider bu hüsñ ile kim görse ey gülfem seni
Çāre pek güçdür meger ki görmeye 'ālem seni
2. Tarḥ-ı gülşenden tolayı düşmiş ammā rüyına
Tāze sünbülzāra döndürmiş siyeh perçem seni
3. Bî-miñl bir hüsne mālīksün ki ey kâşı hilāl
Mihr-i 'ālemle bile farz idemem tev'em seni
4. Tıl'atün gördükçe āfākı tutan budur deyū
Birbirine gösterür çün māh-ı nev-'ālem seni
5. Kādrin anılarken **Sa 'idā** ol vezīr-i lā-naẓīr
Silk-i şā'irden nīçün 'add itmemiş bilmem seni
6. Cümle-i ekdārdan ey āşaf-ı dāniş-nihād
Teñri maḥfūz ide hem sevdüklerini hem seni

696. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Zülf ü rüyun oldu cānā küfr ü imāndan ğaraž
İsm-i hādīyle muzılldur ins ü şeytāndan ğaraž
2. Her ne naķşı kim göñül görse hemān-dem meyl ider
Seni seyr itmekdür ancaķ bunca elvāndan ğaraž
3. Hem cemāliyle celālün mażharı şubḥ u mesā
Raḥmetün bir kaťresidür baḥr-i 'ummāndan ğaraž
4. Hecr-i vaşluñ fark ider mi 'aşıķ-ı bīçāreler
Kahr u luťfuñ oldu çün cennet [ü] nīrāndan ğaraž
5. Ey Sezāyī gel ḥaķīkatle nażar kıl ādeme
Şūret-i Raḥmānı görmek oldu insāndan ğaraž

697. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Kākülün evşafıdır ta'rif-i sünbül den ğaraž
Sünbülü kađḥ itmededür tavşīf-i kākül den ğaraž
2. Nāle-yi 'aşıķ ruḥ-ı ḥübān leb-i cānāndur
Şavt-ı bülbül nūkhet-i gül neş'e-yi mül den ğaraž
3. Tırma ey gāv-ı zemīn n'olsun tekāsül den murād
'Ālemi yıķmaķ ise gāhī tezelzül den ğaraž
4. Sevdüğüm bilmez misün bīgāne-meşreb olduğın
'Āşıķa n'olsun yine tarz-ı tegāfül den ğaraž
5. Zāde-yi tab' ile bir dilber yeter şā'irlere
Nesle ibķā-yı nām ise te'ehhül den ğaraž
6. Maķşaduñ dūçār-ı ümīd itmedür vuşlat degül
Serv-i nāzım 'İzzet'e gāhī temāyül den ğaraž
7. Dūzaḥ u cennet degül ancaķ rızā-yı pīrdür
Bābına ḥavf u recā ile tevessül den ğaraž

698. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Nāzı 'uṣṣāka niyāzı yāra takrīr itdi haṭ
Geldi hükm-i sābıkı hep nesh ü tağyır itdi haṭ
2. Zülfveş kāfirdür ol da mezheb-i 'uṣṣāk da
Āyet-i Furkān'ı hüsne sihr-i ta'bır itdi haṭ
3. Kaldı da 'vāmız kıyāmet rüzınuḡ aḡşāmına
Süre-yi Şems'i bugün zulmetle tefsīr itdi haṭ
4. Olduğıçün bahtumuz hurşid-i düşmen şām-ı dost
Tütiyāveş dīde-yi ümmīdi tenvīr itdi haṭ
5. Ğamzesi ifrāt-ı mest olmuşdı **Ğalib** ol mehün
Söyledi sır gūş ile pek hüsni tedbīr itdi haṭ

699. [Gazel]¹⁶³

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

- [79b]
1. Senün fülful beñün varsa benüm dāğ-ı siyāhum var
Senün sünbül saçun varsa benüm de dūd-ı āhum var
 2. Senün başun da ey meh gün gibi zer-efserün varsa
Benüm de şu'le-yi nār-ı maḡabbetden külāhum var
 3. Senün başun da [miskīn] sāyebān var ise kākülden
Benüm de dūd-ı dilden āsmānī bārgāhum var
 4. Senün müjgān-ı çeşmünden var ise leşkerün şaf şaf
Benüm de yir yüzīn tutdı sirişkünden sipāhum var
 5. [Senün mānend-i mir'āt-ı mücellā 'arızun varsa]
[Benüm de kūşe-yi çeşm ile 'ırāqdan nigāhum var]
 6. Senün kıandan sirişkün var ise ey dīde-yi **Emrī**
Benüm de sūz-ı derūnumdan gelür çok āh u vāhum var

¹⁶³ 699/G. 171 D.

3a -: miskīn D; 5ab -: Senün mānend-i mir'āt-ı mücellā 'arızun varsa/Benüm de kūşe-yi çeşm ile 'ırāqdan nigāhum var D.

700. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Bilmedük zevk-i vişālün çekmeyince firkatün
Olmayınca hasta kadrin bilmez âdem şıhhatün
2. Tab'-ı nā-ehle muvāfıkdur sipihrün gerdişi
'Akrebe vābestedür seyr ile çarhı sā'atün
3. İrmedi dāmān-ı ümmīd-i dile dest-i niyāz
Evc-i istiğnāda pervāzı hümā-yı vuşlatuñ
4. Gerçi ol mihr ile hemdem olmak istersün gönül
Bağmağa táb-ı cemāle lebün yokdur kudretün
5. Sürmeden **Fıtnat** bu vādiye hāmeyi
Hāzret-i Maḥdüm'a peyrevlik mi bilmem niyyetün

701. [Gazel]¹⁶⁴

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Yār hāl-i dilümi zār bilüpdür bilürüm
Dil-i zārımda ne kim var bilüpdür bilürüm
2. Yāri ağyār bilüpdür ki baña yār olmaz
Ben daḥī ānı ki ağyār bilüpdür bilürüm
3. Zülfünü ehl-i vefā şaydına dām eyleyeli
Beni ol dāma giriftār bilüpdür bilürüm
4. Ben ne ḥācet ki kılam şerḥ aña hāl-i dilümi
Dil-i zārımda ne kim var bilüpdür bilürüm
5. Yāra şöḥbetüm olmazsa **Fuzūli** ne aceb
Özine şöḥbetümi 'ār bilüpdür bilürüm

¹⁶⁴ 701/G: 183 D.

1a1b2b3b4b5b bilürüm: bilübem D; 4a şerḥ aña hāl-i dilümi: derd-i dilim yāre ayān D; 4b dil-i zārımda ne kim var bilüpdür bilürüm: kamu derd-i dilimi yār biliptir bilübem D; 5a yāra şöḥbetüm: yār hem-şöḥbetüm D.

702. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Fırka-yı erbāb-ı dilden zümre-yi zühhāda dek
Hep esīründür begüm hattā dil-i nāşāda dek
2. Şöyle mest olmuş ki açılmış girībān-ı kabā
Nāfdan tā bendgāh-ı hançer-i fūlāda dek
3. Māmelek şeyhüm bütün hammāra rehn olmuş gibi
Delk-ı peşmīnden müzehheb nüsha-yı evrāda dek
4. Gökşu bir nāhoş hava şimdi Çubuklu pek zihām
Sevdüğüm tenhāca çekdürsek mi Sa' dābād'a dek
5. Şöyledür kaht-ı taḥammül sīne-yi tengümde kim
Yetmez olmuşdur nefes bir āteşin feryāda de
6. Kilk-i 'ayyārın 'aceb nā-refte rāh açdı **Nedīm**
Hāne-yi endīşeden gülzār-ı isti' dāda dek

703. [Gazel]¹⁶⁵

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Hem kadeh hem bāde hem bir şūh sākīdür göñül
Ehl-i 'aşkun ḥāşılı sāhib-kırānıdur göñül
2. Bir nefes dīdār için bin cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esīr-i iştīyākıdur göñül
3. Dildedür mihrün ḳo ḥāk olsun [yolında] cān u ten
Ben ölürsem ālem-i ma' nāda bākīdür göñül
4. Zerreür ammā ki tāb-ı āfitāb-ı 'aşk ile
Rūzigāruḡ şemse-yi tāḳ u revākıdur göñül
5. İtse **Nef'ī** n'ola ger göñliyle dā'im bezm-i ḥāş
Hem kadeh hem bāde hem bir şūh sākīdür göñül

¹⁶⁵ 703/G.74 D.

3a -: yolında D.

704. Li-cenāb-ı ‘İzzet Molla

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Sırr-ı Mevlānā’ya mahremdür göñül
Sırr-ı sırrullāh a‘zamdur göñül
2. Beyt-i haḳdur ḥalk-ı ādemden ‘atıḳ
Şanma yā hū ibn-i Ādem’dür göñül
3. Ḥażret-i ‘aşḳuñ çeker gerçi ğamın
Sāyesinde hem de ḥurremdür göñül
4. Çāre eyler kendisi nāçār iken
Derd-i derhem derde merhemdür göñül
5. Bir nefesle mürdeler iḥyā ider
Hem-zebān ibn-i Meryem’dür göñül
6. Būy-ı kāmı dāğdan ümmīd ider
Sūr bilmez merd-i mātemdür göñül
7. ‘İzzetā benden girīzāndır faḳat
Her dem ehl-i derde hemdemdür göñül
8. Ḥażret-i Monla bilür ancak anı
Sırr-ı sırrullāh-ı a‘zamdur göñül

705. [Gazel]

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Tende cānum yoğ-iken ben ṭālib-i cānān idüm
‘Aşḳ şahrāsına düşmiş zār u sergerdān idüm
2. ‘Ārız-ı dildārda yazılmadan ḥaṭṭ-ı ğubār
Ben yiyüp esrār-ı ‘aşḳı vālih ü ḥayrān idüm
3. Atmamışdı ka‘benüñ bünyādını daḥī Ḥalīl
Ka‘be-yi ḥüsnüñe karşı ben saña ḳurbān idüm
4. Virmedün bir kimse daḥī zülf-i Leylā’dan ḥaber
Gelmedün Mecnūn cihāna ben ğama sultān idüm
5. Ey **Muḥibbī** ḥaṭṭ-ı ğam yazılmadan cān levḥine
Ben belā bezminde geh nālān u geh giryān idüm

706. [Gazel]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

- [80a] 1. Dehenün derdime dermân didiler cānānuñ
Bildiler derdimi yoğdur didiler dermānuñ
2. Olsa maḥbūblaruñ 'aşkı cehennem sebebi
Ḥūr u ğilmānı kalur kendüsine rıdvānuñ
3. Geçdi meyḥāneden ıl mest-i mey-i 'aşkuñ olup
Ne meleksin ki ḥarāb itdün evin şeytānuñ
4. Urmazam şıḥḥat için merhem okuñ yāresine
İsterim çıkmaya zevk-i elem peykānuñ
5. Ne bilür okumayan muşhaf-ı ḥüsnün şerḥin
Yere gökden ne için indigini Qur'ānuñ
6. Yerden ey dil göge kavuşmadı sirişkim melegi
Ānda hem koymayıcakdur oları efgānūñ
7. Ey **Fuzûlî** alubem garḳa-yı girdāb-ı cünün
Gör ne ḳahrın çekerim döne döne devrānuñ

707. [Gazel]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Bulmayan silk-i nizāmuñ kılar ızḥār-ı ḥulūş
Ḳatre-yi eşkin ider lü'lü-yi şehvār-ı ḥulūş
2. Sū-be-sū ravzatü'l-aḥbāb-ı cihānı aradum
Bāğ-ı 'ālemde olur mīve degül bār-ı ḥulūş
3. Nesc olunmaz şanurım kārgeh-i zāhirde
Bender-i dilde çıkar kâle-yi bāzār-ı ḥulūş
4. Semt-i gülzār-ı vefādan güzerānı yoğ-iken
Kimi söyletseñ olur bülbul-i gülzār-ı ḥulūş
5. Kimse işbāt idemez maḥkeme-yi 'ālemde
Ḥaşmetā itmedeyim da'vā-yı inkār-ı ḥulūş

708. [Na‘t]¹⁶⁶

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Kıbül-i dergehün maıbbül-i Rab’dur yâ Rasûlallâh
Şefâ‘at ‘afv-i ‘işyâna sebebdür yâ Rasûlallâh
2. Tehî peymâne-yi bezm-i fenâ-ender-fenâdur dil
Mey-i ‘aşkuñla hâli bü’l-‘acebdür yâ Rasûlallâh
3. Dil-i vîrâne hasretle harâb-ender-harâb olsa
Yine câm-ı gamuñla pür-tarabdur yâ Rasûlallâh
4. Ğam-ı şavm-ı vişâlünden huzûra ‘arz-ı hâlüm var
Merâmum ‘id-i dîdârûñ talebdür yâ Rasûlallâh
5. Yed-i beyzâ-yı ihsânûñla mumzâ bir varak gördüm
Umarım dest-i hatt-ı lâ-tuhafdur yâ Rasûlallâh
6. Görelden nûr-ı zât-ı haıkkı mir’ât-ı şıfâtûnda
Sözüm Allâh bes bâkî hevesdür yâ Rasûlallâh
7. **Rıza**-yı hoşnevâ şubh u mesâ güلزâr-ı na‘tünde
Çemen bülbülleriyle hem-nefesdür yâ Rasûlallâh

709. [Gazel]

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. Ol zamân kim ka‘be-yi vaşluñ göñül itmiş tavâf
Eylemiş ol Ravza-yı Rıdvân’da dâ‘im ‘avvâf
2. Pertev-i şems-i haıķat olduĝım ikrâr idüp
Hep lisân-ı hâl ile zerrât eyler i‘tirâf
3. Ben daıhî bir zerre-yi nâçizim ey mihr-i münîr
‘Âcizâne eylerim na‘tuñ cihâna ittiḥâz
4. Çün bahâne Tenrisinün sevgilü maıhbûbısuñ
Söylerim na‘t-i şerîfün tâ ola cürmüm mu‘âf
5. Bende-yi şermendeyim **Müştaş**-âşâ tâ ezel

¹⁶⁶ 708/G.266 D.

5ab Yed-i beyzâ-yı ihsânûñla mumzâ bir varak gördüm/Umarım dest-i hatt-ı lâ-tuhafdur yâ Rasûlallâh: - D; 7ab Rıza-yı hoşnevâ şubh u mesâ güلزâr-ı na‘tünde/Çemen bülbülleriyle hem-nefesdür yâ Rasûlallâh: Rızâya “el-kerem şaddü’l-kerem” ‘abd-i daıhîlündür/Mürüvvat merḥamet de‘b-i ‘Arabdur yâ Rasûla’llah D.

Olmışam ‘abd-i ḥaḳīr dūde-yi ‘Abd-i Menāf

710. [Gazel]

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Fitne-yi āḥir zamān cādū-nişāndur perçemün
Āfet-i cān dilsitān-ı bir bī-emāndur perçemün
2. Zīr-i fesde gāḥ ḥam-der-ḥam olur geh tārūmār
Ṭurfe püsküllü belā-yı ‘āşıkāndur perçemün
3. Boynuma zencīr olup āḥir beni mecnūn ider
Başımı sevdāya şaldı pek yamāndur perçemün
4. Pīç-tāb itme uzatma baḥşi bu kadar ḳīl ü ḳāl
Genc-i ḥüsnünde muṭalsem bir yılandur perçemün
5. Tāb-ı mihr-i ‘ārızūndan ḥıfz için şāḥım seni
Rişte-yi bāl-i ḥümādan sāyebāndur perçemün
6. Bir şeb-i yeldāda ‘Aynī degüldi ṭūl ü dırāz
Fenn-i siḥr ü fitneden bir dāsītāndur perçemün

711. [Gazel]

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Sīne pür-dāğ olmasa girmez ele maṭlūblar
Şayd olunmaz ey gönül naḳdīnesiz maḥbūblar
2. Būse-yi la‘li tutar ancaḳ dehān-ı şekveyi
Mūm-ı surḥ ile mühürlenmekdedür mektūblar
3. ‘Arz-ı kālā itme erbāb-ı başīretten şaḳın
Rūnümādur dūrbīn-i diḳḳate ma’yūblar
4. Cāy-ı zilletdür mahal dehrün suḳāta-çīnine
Kūşegīr-i cāygāh-ı mezbele-cārūblar
5. Bādedür bürḳa’-güşā-yı şermsārī-i vişāl
İlticā-yı sāye-yi sāḡar ider maḥcūblar
6. Sāyesinde ḡam yer ekser ḥasret ol nānpāreye
Bildigim **Ḥaşmet** kibār-ı devlete mensūblar

712. [Gazel]¹⁶⁷

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- [80b] 1. Ne hevā vü ne kemān u ne kemānkeş ancak
İrdüren menziline tîr-i nidā-yı yâ Hâk
2. Kim ki hamyāze-yi sa'yi çeker elbet çü kemān
Tîr-i âmālî nişāngāhına eyler mülhâk
3. Menzil-i rif'at-i tîre varamaz hîç kemān
Bir degüldür bu havāda muḳayyed muṭlaḳ
4. Veled-i pāk olur bā'is-i i'zāz-ı peder
Dā'imā tîr virür ḳadr-i kemāna revnâk
5. Pîr-i hamgeştelerin himmetidür bā'is-i şân
Kim kemānuḡ bu söze tîr-i zebānı inṭâk
6. Nāvek-i ḡamzesi dildūzdur ebrūsından
Eylemiş ḥükm-i ḳazā tîri kemāndan esbak
7. İns-i şūrî diger ü ḥalṭa-yı bāṭın diger
Ma'nîde tîr degül lafz-ı kemāndan müştâk
8. Tîre çeşbāndur ağız birliği itmekde kemān
Yine kec-rāylara ehl-i hevādār elyak
9. Tir tir ditredüm **Es'ad** bu kemānı çekicek
Maṭla-i Neş'et-i üstāda ne güç söz ḳatmak

713. Li-cenāb-ı Hāşmet

1. Ḥaṭṭ u 'izār u tāb-ı ṭarāvet ḥalef selef
Leyl ü nehār u vuşlat u fūrḳat ḥalef selef
2. Şebnem gibi fütādelerün çārḥ olur yeri
Bu 'arşagehde zillet ü rif'at ḥalef selef
3. Şadr-ı kibāra dest-res olmaḳda küdegān
Fer'-i nübüvvet aşl-ı ubuvvet ḥalef selef
4. Olmaz tebeddülât-ı şu'unâta i'tirāz
Şüretverān-ı âlem-i ḥilḳat ḥalef selef

¹⁶⁷ 712/G.174 D.

3b havāda: havālarda D.

5. Püşt-i lebinde hattı bedîd oldu **Hâşmetâ**
Vaqt-i humâr u lahza-yı 'işret halef selef

714. [Gazel]

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

1. Tîğ-i ğazabı zâhid-i nādāna muhâlif
Mihrâb-ı itâ'at dil-i şeytāna muhâlif
2. Men' eyleyemez bûs-ı haţ-ı la'lûni zülfün
Fetvâsı anuñ âyet-i Kur'an'a muhâlif
3. Dilber ğam-ı aşkıñı diler dil dem-i vaşlı
Hey bu ne 'aceb bendeki sulţāna muhâlif
4. Dārû-yı haţı söyleme beyhûde tabîbim
Tedbîrleri 'illet-i hicrāna muhâlif
5. Sen ħande it ey ħançer-i pürĥûn bu peyāma
Cân almağ imiş ğamze-yi cānāna muhâlif
6. Gösterme begim sîneñi tâ eşk ide ārām
Mir'ât-i şafâ gevher-i ğaltāna muhâlif
7. Sen ħalveti tercîh idesün şöhbete şimdi
Ġalib bu sözün meşreb-i yārāna muhâlif

715. [Gazel]

Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilûn

1. Gösterüp genc-i cemâlinde o mehrû iki tîğ
Sell-i seyf eyledi birden o dü-ebrû iki tîğ
2. Dile kâr eyledi efsûn-ı dü-çeşm-i siyehi
Bir ğılâfa kodı sihir ile o cādû iki tîğ
3. Zahm-ı şemşîr-i nigâhı ezelîdür dilde
Tıfl iken çekdi çāk oldu gözleri âhû iki tîğ
4. Kâlemim vaşf idüp ebrûlarını dildârûn
Oynadur şan'at ile şanki o hindû iki tîğ
5. Yine her beytini bu nev-ġazelün itdi **Naẓîm**
Feyz ile tab'-ı ħükmpîşe virüp şu iki tîğ

716. [Gazel]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Yār ile bir iki [mey] üç şularında atdık
Dördi geçmiş idi sā'at beşe vardı yatdık
2. Altımermerde Yedikulelü bir sengdile
Sekizinci yıla gelmiş katı pek güç çatdık
3. Toğuz on yıl beni aldatdı o təcir-beççe
Kāle-yi vaşla bu şeb cān virüp aldık şatdık
4. Var idi on bir on iki on üç on dördünde
Pek küçükdür diyüp ağyārı hele aldatdık
5. On beşinci gice ol mähla mehtāba çıkup
Felegün encümini biribirüne katdık
6. Nedür on altıda bu on yedi yıllık 'işve
Sitemün böyle tedāhülle giderse batdık
7. On sekiz süfre-yi ihsāna değışmem 'İzzet
Nān-ı **Mollā**'yı ki bir ni'met-i ğayrı tatdık

717. [Gazel]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

- [81a]
1. Nevbahāruñ mağdeminden geşt-i gülşendür murād
İ'tidāl-i faşldan āsāyiş-i tendür murād
 2. Arzū-yı dāğ iderse sīne-yi 'āşık n'ola
Rehgüzār-ı yāra feth-i çeşm-i rüzendür murād
 3. Dil midür dil kim ola maħrūm sūz u tāb-ı 'aşk
Kim alur zeyūn-ı hāmı deste revğandur murād
 4. Tenündür vādī-yi ye's ü pehn-i meydān-ı ümīd
Nā-murādī kūçe-yi tārīk ü rüşendür murād
 5. Anda istignā var ammā bunda zūll-i bendegī
Nābiyā terk-i murād itmekden aħsendür murād

718. [Gazel]

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Āḥeri sūḥte-dil eyleyemez nār-ı ḥased
Yanar ol āteş ile sīne-yi bedkār-ı ḥased
2. Ey ḥarīdār-ı metā-yı revīş-i bed-ḥāḥīr
Dili ḥākister ider germī-yi bāzār-ı ḥased
3. Pek de cemmāzekeş-i bār-ı nümāyiş olma
Seni ḳabre cemeli ḳıdre ḳor enzār-ı ḥased
4. Peder ü māderinün daḥī refāḥuñ çekemez
Olmış ebnā-yı zamānuñ dili enbār-ı ḥased
5. Ādemün ḳaddini ḥamgeşte-yi ḥırmān eyler
Ḥaşmetā saḥtgirāndur çekemem bār-ı ḥased

719. [Müfred]

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Ḳaçma gel yānıma bir laḥza ṭabībim kerem it
‘İllet-i müşkile-yi ‘aşḳ degüldür sārī

720. [Gazel]

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Bāde-yi la‘lün ḥayālī āb-ı kevşerden lezīz
Fıkr-i ruḥsāruñ ḥabībā şehd ü şekkerden lezīz
2. Her nefis cānā meşām-ı cāna ‘anberrīz olur
Nāfe-yi zülfün şemīm-i müşk-i ezferden lezīz
3. Lezzetāmūz-ı dimāğ oldum mişāl-i ney-şeker
Bulmadum ḥāḥn-ı ‘aṭāda la‘l-i dilberden lezīz
4. Feyz-i isti‘dād el-ḥaḳ ādeme maḥşūşdur[ur]
Bitmez arz-ı ḳābiliyyetde hünerverden lezīz
5. Zīver-i şaḥn-ı emel ser-süfre-yi eşcārda
Görmedüm ey nūr-ı çeşmim dīde-yi terden lezīz
6. Bāḡbān olsañ fenā güلزārına olmaz dilā
Naḥl-i büstān-ı **Rızā**’da mīve-yi terden lezīz

721. [Gazel]

Mef'ulü Fā'ilätü Mef'ülü Fā'ilün

1. 'Äkil ider mi dölber-i ra'nâyı ittiḥāz
Tā itmeyince kûşe-yi tenhâyı ittiḥāz
2. Naḳş-ı nigîn eyler iseñ nām-ı Ādem'i
Ḳıl faşş-ı dilde gevher-i ma'nayı ittiḥāz
3. Gülgeşte-yi ferāğ ile dil bī-niyāz iken
Ādem ider mi cāy-ı temennâyı ittiḥāz
4. İzhār-ı eşk ü sūziş ider miydi vaşlına
Dil itmese kebāb ile şahbâyı ittiḥāz
5. Oldı küşāde bāb-ı emel rûy-ı hā'hişe
Ḥaşmet idince dergeh-i Mevlā'yı ittiḥāz

722. [Müfred]

?

1. Müflis olup düşünmekden
Uyuz olup kaşınmak yegdür

723. [Gazel]

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

1. Var mı başdan başa baḳ bir gül-i bī-ḥār-ı neşāt
İdesiñ tā kim anı zīver-i destār-ı neşāt
2. Az içer rıtl-ı girān-ı ğamını bu bezmün
Ḳāni'-yi cür'a olan rind-i sebükbār-ı neşāt
3. İtme bu meygedenün derd-i ğamından şekvā
Çekmek istersen eger sāğar-ı serşār-ı neşāt
4. Şevḳ-i sāğardan alur pertev-i ḳaşr-ı neş'e
Cāmdan rüşen olur revzene-yi dār-ı neşāt
5. Dil-i ma'mūr ḥarābāta yaraşmaz 'İzzet
Yapmasun ḥātır-ı vīrānemi mi'mār-ı Neşāt

6. Bulamazsın bu fenā bāğda sīr¹⁶⁸āb-ı şafā
Dergeh-i pīrdedür neş'e-yi esrār-ı neşāt

724. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Murğ-ı āh-ı ehl-i derdüm lāneden kıldum ferāğ
Gör o hindüyum ki āteşhāneden kıldum ferāğ
2. Beste-yi hāl ü haṭuṇ olmam ben ey şāhin-nigāh
Ṭā'ir-i kudsum ki dām u dāneden kıldum ferāğ
3. Ten-perestān eylesünler Ka'be-yi cismi ṭavāf
Genc-i 'aşkı buldum ol vīrāneden kıldum ferāğ
4. Pür-şafā gördüm o şūhuṇ nergis-i maḥmūrını
Bezm-i meyde nāle-yi mestāneden kıldum ferāğ
5. Ḥaṭṭ u la'l-i yāra oldum **Es'adā** çün āşinā
Lafz-ı rengin ma'ni-yi bīgāneden kıldum ferāğ

725. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- [81b]
1. Kāle-yi vuşlatı biz gizlice aldık şatduk
Bu bazarlıkda raķībā seni pek aldatduk
 2. Çömlegi sürmüş idük āteşe da'vet idicek
O perī tuymadı ardında ne iş kaynatduk
 3. Kapudānzāde yem-i fūrķate boğmışdı bizi
Zevraķ-ı vuşlata bir ḥamlede kıçdan çatduk
 4. Bister-i vuşlata yatmam deyū eylerdi 'inād
Bu gice yār ile çok 'arbede itdük yatduk
 5. Fikr idüp sūzen-i elmās gibi müjgānuṇ
Şubḥa dek ḥā'bgeh-i gamda ḥuzūra batduk
 6. Didi bir yıldızı yüksek güzele düşkündür
Ṭāli'-i 'aşkı müneccimbaşuya yoklatduk

¹⁶⁸ Sīr: sebz HSB.

7. Suyı pek sert idi evvel o turuncpistānuñ
Hele şuyınca varup ohşayarak yumşatduķ
8. Zīr-i nāfında olan gizlü şikāfuñ zevkīn
Açmaduķ kimseye ancak kaleme çatlatduķ
9. Gelemez kızdı kedū-yı meyi itdikde şikest
Zāhidūñ biz dahī başında kabaķ patlatduķ
10. Der-i meyḥāneyi şaḥne kapamak ister imiş
Ayağı deng alarak gizlü kapağı atduķ
11. Dirdi şahbā çıkarup pīr-i muğān çāšnī ḥelāl
Boş bulınduķ inanup kāfire varduķ tātduķ
12. Şarp iken vādī-yi Šābit bir iyi dizgin idüp
Vehbiyā anda dahī atımızı oynatduķ

726. Li-cenāb-ı Māhir Beg

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Gitse ger kân-ı Bedaḥşāna sürāğ-ı elmās
Şulanur la‘l-i müzāb ile dimāğ-ı elmās
2. Şeb-i vaḥdetde bulanlar güher-i tecrīdi
Ne şu‘ā-yı kamer ister ne çerāğ-ı elmās
3. La‘l ü yāķūt alıyor ḥūn-ı cigerden feyzi
Tutuşur tābiş-i ğayretle ocāğ-ı elmās
4. Müşterīdür felegūñ seb‘a-yı seyyāresi de
Çıkısa tā fark-ı süreyyāya yasāğ-ı elmās
5. Şafdur cevher-i zātı ‘arż-ı fāsidden
Eyleyen çeşm-i başiretle ferāğ-ı elmās
6. Tāc-ı Cemşīd’e fūrūğ-efgen-i reşk olsa n’ola
Āteş ü āb ile fer buldı ayāğ-ı elmās
7. Nūrdan tūgme-yi nāz itse girībānında
Yaraşūr **Māhir** o simīnbere dāğ-ı elmās
8. Ma‘den-i ḥikmet imiş Zīver ü Es‘ad’le Selām
Bulınur kenz-i ḥaķāyıkda mesāğ-ı elmās

727. Na‘t-ı Şerîf

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Muḥammedün diger yok dāḥil olmuş “kâb-ı kavseyn”e
Gürûh-ı enbiyâdan girmemiş bir ferd mâbeyne
2. Haremğâh-ı vişâle Aḥmed’i tenhâ alup Mevlâ
Bu ḥalvet oldu maḥşûş Ḥazret-i Sultân-ı Kevneyn’e

728. [Mışra‘ / Hüdâyî-yi ‘Atîk]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Hudâ kâdirdür eyler seng-i ḥarâdan güher peyda

729. [Gazel]

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Ser-ḥoḳḳa-yı la‘lin nemekdâr-ı müferriḥ
Ma‘cûn-ı feraḥbaḥş leb-i yâr-ı müferriḥ
2. Âğûş-ı ḥayâlimde o gül olsa ‘araḳrîz
Nâziklik ile bûse-yi ruḥsâr-ı müferriḥ
3. Câna ne gelür ḥazret-i cânâneye karşı
Nîmîn-nigeh ‘âşık-ı ğamḥâ‘r-ı müferriḥ
4. Renk almadadur ‘arîz dildârdan el-ḥaḳ
Esnâ-yı çemenzârda gülnâr-ı müferriḥ
5. Bezm içre feraḥ ‘âşık-ı müştâka ne minnet
Meclisde bedîhî ruḥ-ı dildâr-ı müferriḥ
6. Görsem o mehûn taraf-ı ‘ızârında ğubârın
Bu vechle keyfiyyet-i esrâr-ı müferriḥ
7. Çok görme **Rızâ** dost ‘atâ itse Rızâ’ya
Ol şâha gelür ‘abd-i şenâkâr-ı müferriḥ

730. [Gazel]

Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilün

1. Pür-şafâ dâ‘im dili bir şûḥa hemdemdür ḳadeḥ
Tâ ezelden meclis-i rindâna maḥremdür ḳadeḥ

2. Bezm-i bâğa bir sebû-yı pür-mey ise gönca ger
Bâğ-ı bezme bir gül-i şādāb u hurremdür kadeh
3. Bir tutarsa pâdişāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meygede hem tāt-ı Edhem'dür kadeh
4. Gösterüp dünyāyı mir'āt-ı ḥabābında tamām
Kendi başlu başına bir özge ālemdür kadeh
5. N'ola pür-şevk itse dünyāyı dil-i Nef'ī gibi
Rūzigāra yādigār-ı meclis-i Cem'dür kadeh

731. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- [82a]
1. Zār u ḥā'r u mübtelā bir nāy bir ben bir göñül
Şūr u şer rüsvā belā bir nāy bir ben bir göñül
 2. Ḥākī-yi lā-su'al çākī ḥāl şākī-yi melāl
Çākī-yi bāl ibtilā bir nāy bir ben bir göñül
 3. Dil hevādār u figān mu'tād dīvāne-niśār
Ser-nihād-ı her kazā bir nāy bir ben bir göñül
 4. Nālezen cāndan bezen elden ele dā'im gezen
Bir muḥsin derd-i āşinā bir nāy bir ben bir göñül
 5. Zerd-rū u merd-ḥū verd-cū bülbul gibi
Derd-gū āteş-serā bir nāy bir ben bir göñül
 6. Bağrı yanık cevre kanık luṭfına lāyık olan
'Āşık-ı sūziş-nevā bir nāy bir ben bir göñül
 7. Peyrev-i rā'if rumūza vākıf u 'ārif Sa'īd
Kāşif-i rengīn-edā bir nāy bir ben bir göñül

732. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Kılıcı kanlu eli kanlu dili kanlu güzel
Çeşm-i cellādı yamān cān alıcı kanlu güzel
2. Qahramān nigeḥi gibi celālī-meşreb
Bir levendāne revişlü geliş 'Osmanlu güzel

3. Şehrāşüb-ı zamān şöhre-yi āfāk-ı cihān
Māh-ı Ken‘ān gibi şöhreti var şanlı güzel
4. Çeşm ü ebrū vü leb ü hāl-i ruḥında söz yok
Vaşf-ı ḥüsnüñ diyemem cāzibeli ānlu güzel
5. Ceyş-i ḥübānuñ odur şimdi sipehsālārı
Neş’et ol devlet ü ikbālle ‘unvānlu güzel

733. Li-cenāb-ı ‘İzzet Molla

Mef‘ulü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Derd¹⁶⁹-i dilimden oldu füzün pīç ü tāb-ı çarḥ
Döñdükçe döndürür beni bu ızdırāb-ı çarḥ
2. Bir Qahramān-ı ‘arşa-yı iflāsım istemem
Geçsün yere defāyin-i Efrāsiyāb-ı çarḥ
3. Bir kaṭre āb mezra‘a-yı kāmā istemem
Ger tutsa kiştzār-ı cihān sehāb-ı çarḥ
4. Bir serḥoş-ı maḥabbete olmaz felek meze
İtmez fakīr-i ‘aşka bütünce nisāb-ı çarḥ
5. Yok himmetiyle gūy-ı murādı atup tutan
Çevgān gibi neden bu kadar inkılāb-ı çarḥ
6. Cühhāle luṭfi kaṅı kitāb eylemiş ‘ayān
Var mı baḡa bu mes’elede bir cevāb-ı çarḥ
7. Hā~n-ı gama toyurdu bizi ‘ömri çoğ ola
Bu toḡluk ile toḡrısı itmez ‘itāb-ı çarḥ
8. [‘İzzet bolay ki sūr-ı Sirāfil uyandıra]
[Geldi şabāḥ-ı ḥaşre ne saḥt oldu ḥā~b-ı çarḥ]¹⁷⁰
9. Dergāh-ı Şems-i dīne gelüp iste ḥaḳḳını
Ma‘lumıdur bütünce ḥesāb u kitāb-ı çarḥ
10. Her bir semā ‘İzzet¹⁷¹ n’ola eflākeitse nāz
Meydān-ı ‘aşk-ı pīrde yokdur ḥesāb-ı çarḥ

¹⁶⁹ Derd: dūd HSB.

¹⁷⁰ -: ‘İzzet bolay ki sūr-ı Sirāfil uyandıra/Geldi şabāḥ-ı ḥaşre ne saḥt oldu ḥā~b-ı çarḥ HSB.

¹⁷¹ ‘İzzet: -zen HSB.

734. [Na‘t]

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Dil-i şifte-yi sünbül-i gīsū-yı Muḥammed
Cân bülbül-i şeydā-yı gül-rū-yı Muḥammed
2. Ervāḥ-ı kudūs kühl-i dü-çeşm eyleye tā ḥaşr
Bir dil ki ola ḥāk-i ser-i kūy-ı Muḥammed
3. Ḥaḳḳā ki nihāl-i emel-i ravza-yı cāndur
Çeşmimde ḥayāl-i ḳadd-i dīlcūy-ı Muḥammed
4. Gün gibi seri cāygeh-i çarḥā irüşdi
Çevgān-ı ğamında dil olup gūy-ı Muḥammed
5. Mihrūḡ ruḡı zerd oldı hilāl eyledi māhı
Ḥasretkeş-i ‘arız-ı ebrū-yı Muḥammed
6. Ḳaldum reh-i tārik-i me‘āşide meger kim
Tevfīḳ ola bedraḳa-yı sūy-ı Muḥammed
7. Şad şükr ki bīçāre **Naẓīm**’i kerem-i Ḥaḳ
İtmiş dil-i cānıyla şenāgū-yı Muḥammed

735. [Gazel]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mihr ü mehdür sīm ile zerrīn iki mīzāb-ı çerḡ
‘Ālemi sīrāb ider envārdan seylāb-ı çerḡ
2. İster erbāb-ı dilūḡ hemvāre giryān olduḡın
Ġālibā seylāb-ı eşk ile döner dūlāb-ı çerḡ
3. Bir muḳadder vakti var her emrūḡ olmaz pīs ü pes
Dāimā düşmez ḳazā destinden usturlāb-ı çerḡ
4. Ma‘bedi ḥayl-i nücūmuḡ künbed-i eflākdur
Mihr ü meh ḳandīl aḡa ḳavs-ı kuzah miḥrāb-ı çerḡ
5. Açılur güller şitā vaktinde manend-i bahār
Rūy-ı cānān olsa bir gün mihr-i ‘ālem-tāb-ı çerḡ
6. Rūyınūḡ vaşfinda ra‘nā bir ğazel yapdum bugün
Şafḥa-yı ḥurşide taḥrīr eyledi küttāb-ı çerḡ
7. Bir donanma var **Belīḡā** cem‘ olup ḥayl-i nücūm

Gice at meydânına meş'al yaķar mehtâb-ı çerķ

736. [Gazel]

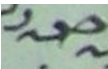
Mef'ûlû Mef'ûlû Mef'ûlû Fe'ûlûn

- [82b] 1. Kılmışdı tecellî ezelî nûr-ı maħabbet
Her zerresi olmış idi bir tûr-ı maħabbet
2. Her kâtresidür tab'-ı kedere mâbih-i neş'e
Eşkim gibidür bâde-i engûr-ı maħabbet
3. Ey hâtır-ı mecrûh kefendür saňa merhem
Tâ haşre sürer yâre-yi nâsûr-ı maħabbet
4. Kimdür tutacak bezm-i tecellîde ayâğın
Tâğı devirür neş'e-yi pür-zûr-ı mahabbet
5. **Pertev** yaraşur hâl-i siyeh gerden-i yâra
'İndimde odur fûlfûl-i kâfûr-ı maħabbet

737. Etfâle maħşûş elfâz-ı iltizâmıyla Pertev Paşa'nun

Fe'îlâtûn Fe'îlâtûn Fe'îlâtûn Fe'îlûn

1. Mâhcık istesem ol mehden eger ana dir
Göricek eşkimi bu cibciblerle yuva dir
2. Ninesi 'âşıkının kânına mı âş yermiş
Dağî kundağda iken hûn-ı dile mama dir
3. Şîr-i hârem kuzucağım koyuna girse bile
Lebimi ağzına al emme şaķın ammâ dir
4. Seyr-i seyrâne götürmek dileyin ol bebegi
Aldadup haviyye çaķ ve¹⁷² dândin ile ata dir
5. Kâh ider ğamze-yi çeşmi haber ider nâr-ı ğamı
Söyle nâreste iken at'imeye papa dir
6. Umacıdur şaķınup uyma rakîbin sözine
Cici dirken saňa al sonra paşam kaķa dir

7. Çün bebek tıfl-ı dili kim vire şıbyān eline
Pertev-i dilşüdemiz öylelere hūbā dir

738. Li-cenāb-ı Pertev Paşa

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Derlemiş güyā ruh-ı dilber hem ağlar hem güler
Şanki bir ebr-i şafaḡ-peyker¹⁷³ hem ağlar hem güler
2. Hādesi āvāz-ı ḡulḡul giryesi taḡtīr-i mey
Mācerā-yı meclise sāḡar hem ağlar hem güler
3. Jālesi giryān olur ḡandān olinca ḡoncası
Gülşen-i 'ibrette verd-i ter hem ağlar hem güler
4. Giryesiyle ḡandesin tev'em tutar rūşen-dilān
Şanki āb u tāb ile cevher hem ağlar hem güler
5. Ehl-i rikḡat olsa da vāreste olmaz giryeden
Ḳıl nazar şem'-i ziyā-güster hem ağlar hem güler
6. Cān yaḡan parlarsa da sızlanmadan bulmaz rehā
Zindeyi sūzān iden aḡger hem ağlar hem güler
7. **Pertev-i şeydā** gibi kilḡ-i ter dilkeş-i şarīr
Şīve-yi aždādı cem' eyler hem ağlar hem güler

739. [Gazel]

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

1. Hevā-yı 'ışrete luḡf-ı dimāḡdur bā'is
Degül dimāḡ o şafāya ferāḡdur bā'is
2. Hārīş olur kişi pek men' olunduḡı fi'le
Revāc-ı bādeye farḡ-ı yasāḡdur bā'is
3. Ne şu'ledür bilemem tıl'at-i tecellīsi
Helāk-i murḡ-ı dile ol çerāḡdur bā'is
4. Şafā-yı āḡir olur müceb-i belā-yı diger
Fiḡān-ı bülbüle tezyīn-i bāḡdur bā'is

¹⁷³ şanki bir ebr-i şafaḡ-peyker: ebr-i bārān-rīz mihr-i āver DPP.

5. Didi nigāhı dile āhıru'd-devā aluñı
Benüm helākime **Fāzıl** o dāğdur bā'is

740. [Gazel]

Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

1. İbrām olamaz visāle bā'is
Taşdı'ıñ olur melāle bā'is
2. Tenşit iken iktiza-yı şahbā
Endūhum ider kelāle bā'is
3. Ehem mi cihānı itdi berbād
Zülfün mi bu ihtilāle bā'is
4. "Fa'alün limā yürid"¹⁷⁴ iken hüsñ
Olmış hañun infi'āle bā'is
5. Hurşide gurūr-ı hüsñ ü āndur
Gün başına bir zevāle bā'is
6. Mā'lūmuñ idi egerçi hālim
Luñfunñdur olan kemāle bā'is
7. Dillerde o zülf dāsitāndur
Rāğıb mı bu kıl ü kāle bā'is

741. Li-cenāb-ı 'Ākif Paşa

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Şeb midür bu ya sevād-ı āh-ı pinhānım mıdur
Şem'-i meclis şu'le-yi dāğ-ı nümāyānım mıdur
Bilmez oldum sākiyā derd-i firāk-ı yār ile
Mey midür bu ya sirişk-i çeşm-i giryānım mıdur
2. Āh-ı serde girye-yi germim midür bilmem sebep
Kaldı kendi gonca-yı maşşūd böyle beste-leb
Diñle zālim diñle bağ bezm-i maḥhabbetde 'aceb
Ney midür efgān iden ya kalb-i sūzānım mıdur

¹⁷⁴ Buruc/16

3. Dil zahmdār u nigh hayrān u dīde eşkbār
Sīne pürsüz u ciger pürhün u ten zār u nizār
Hāşılı oldum harāb ammā ki bilmem āşikār
Eyleyen böyle beni cānım mı cānānım mıdur

742. [Şarkı]

Mef‘ülü Mefā‘lū Mefā‘lū Fe‘ülün

- [83a] 1. Gülzāra şalın mevsimidür geşt ü güzāruḡ
Vir hükümüni ey naḥl-i çemen köhne bahāruḡ
Dök zülfüni semmūr gibi ‘arızuḡ üzere
Vir hükümüni ey serv-i revān köhne bahāruḡ
2. Bülbüllerüḡ ister seni ey gonce-dehen gel
Gel gittigini anmayalum gülşene sen gel
Pāmāl-i şitā olmadan iklīm-i çemen gel
Vir hükümüni ey serv-i revān köhne bahāruḡ
3. Cennet gibi ‘ālem yine her mīve ferāvān
Sen mīve-yi vaşluḡ daḥī itmez misün erzān
‘Uşşāka birer buse idüp gizlice iḥsān
Vir hükümüni ey serv-i revān köhne bahāruḡ
4. Bir mışra‘ işitdüm yine ey şūḡ-ı dilārā
Bir hoşca da bilmem ne demek istedi ammā
Ma‘kūl didi zan iderim anı **Nedīmā**
Vir hükümüni ey naḥl-i çemen köhne bahāruḡ

743. [Gazel]

Mef‘ülü Mefā‘lū Mefā‘lū Fe‘ülün

1. İcrā-yı füsün çeşm-i siyehfāma maḥşūş
İ‘cāz-ı mesīḥa-leb gülfāmına maḥşūş
2. Seyr it hele kālā-yı leṭāfetde o āfet
Bir cāma biçinmiş hemān endāmına maḥşūş
3. Luṭf u keremī zümre-yi aḡyāra o şūḡuḡ
Hep cevır ü cefā ‘āşık-ı nākāmına maḥşūş

4. Yok lezzet-i güftârına söz dilberün ammâ
Bir başka şafâ var hele düşnâmına mahşûş
5. **Fıtnat** Cem-i revândur alan destine şanma
Keyfiyyet-i şahbâsı Cem'ün cāmına mahşûş

744. Li-cenâb-ı Sultân Süleymân

Fe 'ilâtün Fe 'ilâtün Fe 'ilâtün Fe 'ilün

1. Meclis-i meyde öper çün leb-i dildârı kadeh
Ölcek eyleyeler toprağımı bâri kadeh
2. Her tolı başına bir kerre alur bûsesini
Böyledür rûz-ı ezelden beru bâzâr-ı kadeh
3. Eli boş varma şakın şöhetine muğbeçenün
İyle cân u dilünjî yolına îsâr-ı kadeh
4. Bir kadeh meyle cihân sırrı 'ayân oldı başa
Ben nice olmayayım böyle hevâdâr-ı kadeh
5. Mey mihekür kişinün içersin taşra kılur
Nîk ü bed zâhir olur böyledürür kâr-ı kadeh
6. Çâre olmadı lebin öpmege cân geldi lebe
Ey **Muhibbî** içelüm 'aşka gel bâri kadeh

745. [Gazel]

Mefâ'ilün Fe 'ilâtün Mefâ'ilün Fe 'ilün

1. Ğmâ-yı kalbe sebeb devlet-i kanâ'at imiş
Cihânda cāy-ı şafâ kûşe-yi ferâgat imiş
2. Nihâl-i tûbaya gülzâr-ı 'afüvv-i Bârî'de
Viren tarâveti eşk-i ter-i nedâmet imiş
3. Hayâl-i beste-yi lâ'liyle olsam da kânî'
Mirâr-ı sâlik-i 'aşkuñ meger riyâzât imiş
4. Mey-i mecâz ile olsun mı neşveyâb-ı şafâ
O kim bu bezmde mest-i mey-i hakîkat imiş
5. İder bir âfet elbette **Fıtnatâ** meftûn
Belâ-yı 'aşka sebeb tab'-ı şâ'iriyet imiş

746. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Gül âteş gülbün âteş gülşen âteş cūybār âteş
Semender-tıynetân-ı 'aşka besdür lālezār âteş
2. Hemān ey sākī bir sāgar tutuşdur dest-i dildāra
Ġazabla bezme geldi şem'-i meclisveş yanar âteş
3. Nesīm âteş çıkardı ġonca-yı çeşm-i ümīdimden
Bıraktı gülşen-i âmālime berg-i bahār âteş
4. Ĥayāl-i ḥasret-i ḥālünle āh itdikçe 'uşşākuñ
Şeb-i fūrkatde her dem aḥterān eyler nişār âteş
5. Baḡa dūzaḡdan ey meh dem urur gülzārlar sensiz
Dıraḥt âteş nihāl âteş gül âteş bergbār âteş
6. Mürekkebdür vücūdı tā ezel yekpāre sūzişden
'Anāşırdan meger 'uşşāka olmışdur dūcār âteş
7. Çerāḡ-ı bezm-i hecri olduğum yapmış yakıştırmış
Gönül pervānesine vuşlat âteş intizār âteş
8. Beyān-ı sūziş eyler herkes isti'dād-ı fıtratdan
İder berceste 'āşık mışra'-ı rengīn çenār âteş
9. Meger kilik-i sebük-cevlānuñ olmış germ-rū **Ġalib**
Zemīn âteş zamān âteş bütün naḡş u nigār âteş

747. [Gazel]¹⁷⁵

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

- [83b]
1. Hevā-yı 'aşka uyup kūy-ı yāra dek giderüz
Nesīm-i şubḡa refīkız bahāra dek giderüz
 2. Pelāspāre-yi rindī be-düş [u] kāse be-kef
Zekāt-ı mey verilür bir diyāre dek giderüz
 3. Virüp tezelzül-i maḡşūdı sāk-ı 'arşa tamām
Ḥudā ḥudā diyerek pāy-ı dāra dek giderüz
 4. İderse ḡand-i lebün ḡatır-ı mezāka ḡuṭūr

¹⁷⁵ 747/G. 166 D.

3a maḡşūdı: Mañşūrı D.

- Diyār-ı Mısr'a degül Kāndehār'a dek giderüz
5. Tarīk-ı fākada hem-kefş olup Senā'ī'ye
Cenāb-ı Külhanī-yi Lāyh'ār'a dek giderüz
6. Felek girerse kef-i Nāilī'ye dāmānuş
Senüñle maḥkeme-yi Girdgāra dek giderüz

748. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. O zālīm dāğ-ı 'aşkı sīneme yakmış yakışdurmış
Çerāğ-ı ḥāşına pertev virüp yakmış yakışdurmış
2. Şarılmağ ister 'āşık yāra merhem gibi ammā āh
Yine zālīm miyāna ḥaṇçerin tağmış tağışdurmış
3. Ayāğ u dest-i şākī var ola hengām-ı 'işretde
Miyān-ı 'ālem-i āba ğamı kağmış kağışdurmış
4. Bezimde 'āşık-ı zārı o mest-i naḥvete ağıār
Bir iki cām-ı gülfām-ı meye çağmış çağışdurmış
5. Çerāğ itdi beni **Hāşmet** o zālīm bezm-i luṭfinda
Fetīl-i dāğ-ı 'aşkı sīneme yakmış yakışdurmış

749. [Gazel]¹⁷⁶

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Giydi gördüm mehcebīnim bu gice rü'yāda fes
Şāh-ı ḥüsne tāc ile ta'bīr olur ma'nāda fes
2. On beşinde böyle [bir] yüz başı gelmez kışlaya
Giyse de her haftada biñ nev-cevān dünyāda fes
3. Elde sīmīn tāziyāne belde tūğ-ı zernişān
Arkada gülpenbe ḥarvāni seründe sāde fes
4. Püskülinden her gice bīm-i ḥusūfa düşdi māh
Fer virünce mihre gündüz 'ālem-i bālāda fes
5. Mülket-i Çīni 'arağçīnindeki perçem deger

¹⁷⁶ 749/G. 97 D.

2a -: bir D.

- Serfūrū itmez cihāna nāz u istiğnāda fes
6. Şūfi-yi dil-mürdeniñ Hāḡ kavuğın taş eylesün
Giymemiş rüz-ı ibādetde şeb-i ihyāda fes
7. Baş ḡabaḡ yalın ayak gördi beni bildi o şūḡ
Çünki vardur ‘Āyniyā a‘lāda fes ednāda fes

750. Li-cenāb-ı Sulṭān Süleymān

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yārelense cān u dil kılmaz teraḡḡum yār aḡa
Ḳana dönse göz yaşı itmez nazar dildār aḡa
2. Çün saçı zencīrine bağlandı dil Mecnūnleyin
Dostlar şimden-girü pend eylemeḡ zinhār aḡa
3. Çün şeb-i zülfünḡe tutduḡ dōstum dil düzdini
Lāyık oldur kim ser-i zülfünḡ kılasuḡ dār aḡa
4. Buralıdan dest-i ḡam bu gönlümi ṭanbūrveş
Surḡ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aḡa
5. Gül yüzünḡ ḡasretinden bu **Muḡibbī** şubḡa dek
İñlesün bülbul gibi kim yaraşur ol zār ana

751. Li-cenāb-ı İsmā‘īl Ḥaḡḡı

(ḡaddesa’llahu sırrahü’s-sāmī)

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. ‘Aşḡdur serlevḡa-yı mecmū‘a-yı sırr-ı Ḥudā
Mekteb-i ‘irfānda ‘aşḡ-ile iderler ibtidā
2. ‘Aşḡdur şol şu‘le-efrüz-ı vücūd-ı kā’ināt
Kim kılupdur ‘ālem-i hejdeh-hezār pūr-ziyā
3. Kārgāh-ı ‘ālemünḡ ‘aşḡ eyledi bünyādını
Düzdi Üstād-ı ezel bir san‘at Ādem’den aḡa
4. “Küntü kenz”den vücūda geldi evvel bir güher
Ol güherden saçdı yüz biḡ güher bī-intihā
5. Baḡr-i cūd-ı bī-kerān-ı Ḥaḡ temevvüc eyledi
Düşdi aşdāf vücūd-ı Ādem’e dürr-i şafā

6. Ol dürr-i yektāya bir ğavvāş olmaz dest-i zen
Olmayınca iş bugün deryā-yı ‘aşka āşinā
7. Hakkā kurbet ister iseñ varıñı ‘aşka değış
Hakkıyā bī-‘aşk olanlar oldılar Hakk’dan cüdā

752. [Gazel]

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

1. Müjeñdür bīşezārı şīr-i merdümġirdir ğamzeñ
Anuñçün kânınā erbāb-ı ‘aşkuñ sīperdür ğamzeñ
2. Ne mümkündür bakılmağ āfītāb-ı ‘ālemārāya
Çekilmiş yaydur[ur] kâşuñ atılmış tīrdur[ur] ğamzeñ
3. Ser-i zülf-i ham-ender-hamdan aldı cān-ı bīmārı
Şikārın ejder ağzından kapar [bir] şīrdür ğamzeñ
4. Gözüñ cellād-ı bī-raħm-ı siyāsetgāh-ı miħnetdür
Kâşuñ şemşīr-i tiz ü şu‘le-yi şemşīrdur[ur] ğamzeñ
5. Dil-i **Veysī** tūtalum tās -ı pūlād-ı sipihr olmuş
Hālāş olmaz yine tīr-i kâzā-te’sīrdür ğamzeñ

753. [Gazel]

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

- [84a]
1. Dostum ‘ālem senüñçün ger olur düşmen baña
Ġam degül zīrā yetersün dost ancak sen baña
 2. ‘Aşka şaldum ben beni pend almayup bir dostdan
Hiç düşmen eylemez anı ki itdüm ben baña
 3. Cān u ten oldukça benden derd ü ğam eksik degül
Çıkısa cān hāk olsa ten ne cān gerek ne ten baña
 4. Vaşl-ı kadrin bilmedüm fırkat belasın çekmeden
Zulmet-i hecr itdi çok müphem işi rüşen baña
 5. Dūd ü aħkerdür baña serv ile gül ey bāġbān
N’eylerim ben gülşeni gülşen saña külhan baña
 6. Ġamze tıġın çekdi ol māh olma ġāfīl ey göñül
Kim muğarrerdür bugün ölmek saña şīven baña

7. Ey **Fuzûlî** çıksa cân çıkmam tarîk-i ‘aşkdan
Rehgüzâr-ı ehl-i ‘aşk üzre kılun medfen baña

754. [Gazel]

Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün

1. Benim tek hiç kim zâr u perîşân olmasun yâ Rab
Esîr-i derd-i ‘aşk u dâğ-ı hicrân olmasun yâ Rab
2. Dem-â-dem cevrlerdür çekdiğim bî-rahm bütlerden
Bu kâfirler esîri bir müselmân olmasun yâ Rab
3. Görüp endîşe-yi katlimde ol mâhî budur derdim
Ki ol endîşeden ol meh peşimân olmasun yâ Rab
4. Çıkarmak itseler çeküp peykânın ol servün
Çıkan olsun dil-i mecrûh peykân olmasun yâ Rab
5. Cefâ vü cevri ile mu‘tâdim anlarsız n’olur hâlim
Cefâsına hadd ü cevrine pâyân olmasun yâ Rab
6. Dimeñ kim ‘adlû yok ya zulmi çok her hâl ile olsa
Göñül tahtına andan özge sultân olmasun yâ Rab
7. **Fuzûlî** buldı genc-i ‘âfiyet meyhâne küncünde
Mübârek mülkdür ol mülk vîrân olmasun yâ Rab

755. Li-cenâb-ı Leylâ Hânım

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün

1. Yâd-ı ruhsârıñla eşkim cûybâr itdüm bu şeb
Dağlarla sînemi reşk-i bahâr itdüm bu şeb
2. Vaşlun itdükçe tahayyül gülşen-i endîşede
Tâ seher feryâd u zâr çün hezâr itdüm bu şeb
3. Zîr-i fesden dün perîşân seyr idüp kâkülli
‘Akl u fikri ben de yâ hû tarmâr itdüm bu şeb
4. Zâhidâ fûrkat deminde bâdenûş itdüklerim
İtme ta‘yîb arzû-yı la‘l-i yâr itdüm bu şeb
5. Gevher-i ‘aşk aldum ammâ tuhfe ihdâ eyleyüp
Göñlümi ol şâh-ı hüsne yâdigâr itdüm bu şeb

6. Şarf idüp gencîne-yi dilden nuķūd-ı eşkimi
Hāk-i pāy-ı dilbere cevher-nisār itdüm bu şeb
7. ‘Ārız-ı ālūnle tīg-ı ğamzen itdükçe hayāl
Fūrķatiñle cism-i zārım dāğdār itdüm bu şeb
8. Zūlf-i şebrenğünle bu baht-ı siyāhım yād idüp
Dūd-ı āhımle yine dünyāyı tār itdüm bu şeb
9. Dilde **Leylā** dāğ açup sertiz-i ebrūlarla āh
Dāğlarla sīnemi reşk-i bahār itdüm bu şeb

756. İbn Kemāl ¹⁷⁷

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Saña ey rūh-ı mücerred¹⁷⁸ nice teşbīh ideyim
Yoğ-iken vech-i şebah tāze nihāl-i çemeni
2. O bulur kisve¹⁷⁹-yi sebzīn-i varakla revnak
Sen ise ahsen olursın çıkarup pīreheni

757. [Gazel]

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Bildirürdüm derdimi bir āh ile cānāna hep
Korķarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep
2. Gün gibi bilmem kimin ğamhānesin pūr şevk ider
Halk-ı ‘ālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep
3. Dāne virmez hırmeninden merdüm-i dānāya çarh
Bezl ider varını ammā bulsa bir nādāna hep
4. Ceng iderler dīdede her şeb hayāl-i yār için
Girseler müjgānlarım n’ola boyınca kāna hep
5. Olmaz ey **Nef’ī** bu vādide benümle hem-‘inān
Gelsün esb-i ṭab‘ına mağrūr olan meydāna hep

¹⁷⁷ Bu kıta, mecmuada İbn Hilal-i Sabi’ye atfedilmiş olsa da aslen İbn Kemal’e aittir. Bkz. Ahmed Reşid Rey, *Nazarıyyat-ı Edebiyye cilt I-II*, İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları, 2018, s. 168.

¹⁷⁸ rūh-ı mücerred: nūr-ı mücessem NE.

¹⁷⁹ kisve: cāme NE.

758. [Gazel]¹⁸⁰

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Ey esîr-i dām-ı ğam bir kûşe-yi meyhâne tut
Tutma zühhâduñ muhâlif pendini peymâne tut
2. Ey olup sultân diyen dünyâda benden ğayrı yok
Sen seni bir cuĝd bil dünyâyı bir vîrâne tut
3. İstemezem zencîr-i zülfi terkin ey nâşih beni
H̱âh bir 'âkil hayâl it ẖâh bir dîvâne tut
4. Dişledümse la'lün ey kânım dökken kahr eyleme
Tut ki kân itdüm 'adâlet eyle kânı kâna tut
5. Çizgiñürken başuñ şem'-i ruñuñdan göñlümi
Men' kılma anı hem ol şem'e bir pervâne tut
6. Ger benüm efgânımı beyhûde dirse müdde'î
Ol söze tutma kulâĝ ben itdüğim efgâna tut
7. Ey **Fuzûlî** dehr Zâl'inüñ firîbinden şakın
Olma ĝâfil er gibi depren işün merdâne tut

759. Li-cenâb-ı 'Akif Paşa

Mefâ 'lün Mefâ 'lün Mefâ 'lün Mefâ 'lün

- [84b]
1. Degül cevr-i felekden şekve vü devrândan feryâd
Şu vahşethânedede nâbüdî-yi yârândan feryâd
 2. Nişîb-i yâr-ı ğurbetde 'uluvv-i menzilet mahfî
Velî bî-mihr-i ihvân-ı rügerdândan feryâd
 3. Maḥabbet bir taraftan ḥasret-i cānān bir yandan
'Aceb mi 'aşık-ı bîçāre itse cāndan feryâd
 4. Atılmış bir kemān ebrū mehūñ āĝūş-ı vaşlından
Sezādur evce çıkısa nāvek-i perrândan feryâd
 5. Yazarken derd-i cāngāh-ı derūnum leyle-yi ğamda
İrer dāmān-ı çarḥa ḥāme-yi giryândan feryâd
 6. Açılmış ğayra ben bûy-ı cefâ şem eyledüm anda

¹⁸⁰ 758/G.43 D.

3a istemezem: kılmazam D; 6a benüm: sana D.

- N'ola bülbülveş itsem ol gül-i handāndan feryād
7. Ne cem '-i şervet-i dünyā ne kesb-i rāhat-ı 'ukbā
Bu bāzār-ı fenāda 'Ākifā hüsrandan feryād

760. [Gazel]¹⁸¹

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Dime ibrām ile ol serv-i dilā rām olmaz
'Āşıkā mā'il olur böyle dilārām olmaz
2. Degme bir ağla olmaya gönül murğı şikār
Anı şayda kara zülfün gibi bir dām olmaz
3. Maḥv ider revnaḡ-ı ruḡsārını zülf-i siyehün
Ḳanğı gündür ki anuḡ āḡiri aḡşām olmaz
4. Bende-yi muḡliṣa maḡşūş gerekdür keremün
Luṭf kim 'ām ola ol 'āşıkā en 'ām olmaz
5. Dāver-i devr-i zamān şāh-ı cihānuḡ 'Ālī
Pāybūsı gibi ehl-i dile bir kām olmaz

761. Li-cenāb-ı Fu 'ād Paşa

Mef 'ulü Fā 'ilātü Mefā 'lül Fā 'ilün

1. Olduḡda zülf-i içre mehrü nihān bu şeb
Pür-nūr itdi kevn-i o māh-ı cihān bu şeb
2. Evvel gül-niyāl 'işveyi anḡdukça eyledüm
Bülbül gibi şabāḡa dek āh u figān bu şeb
3. Geldi dimāḡa bŷy-ı 'ıtırnāk-i kākülün
Bāḡ-ı ḡayāl eyledi sünbülsitān bu şeb
4. Sākī şarābı şaklama la'lün gibi amān
Şahbā yerine ḡan mı içer 'āşıkān bu şeb
5. Teşrīf iderse bezme **Fu 'ād** o meh eger
Çekdiklerin birer birer eyle beyān bu şeb

¹⁸¹ 760/G.139 D.

5a 'Ālī: Yahyā D.

762. [Gazel]¹⁸²

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Ağardı rîş-i siyâhım civân arar gezerim
Açıldı t̃aṇ yeri ben şem'dân arar gezerim
2. O şâh-ı nâza 'acebdür ki ğamzesi var iken
Beyân-ı râza diger tercemân arar gezerim
3. Hemîşe kûy-ı nigârı tolaşmadan ğarażım
Nisâr-ı cân idecek bir zamân arar gezerim
4. O kendi kendüne kılmış şikenc-i zülfini cây
Ben ise murğ-ı dile âşiyân arar gezerim
5. Ne var yok yere maḥv-ı vücûd idersem eger
Cemâl-i yârde şekl-i dehân arar gezerim
6. Kemend-i 'aşkını taķmıř tolaşdurır şehri
O mehlîkâyı keşân-ber-keşân arar gezerim
7. **Senîḥ** ümîd-i nazîreyle nûkte-sencânı
Bu nevzemînde ben hem-zebân arar gezerim

763. Li-cenâb-ı Rûh[î-yî] Bağdādî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Murğ-ı dil 'anķādur olmaz degme bir rişteyle bend
İster ol zülf-i mu'anber gibi bir müşkîn kemend
2. Derd-i hecr ü zevķ-i vaşl-ı yârdan sâķî-yi dehr
Geh şunar zehr-i helâhil ehl-i 'aşķa ğâh ķand
3. Kesdi benden zâhid-i âlûde-meşreb pendini
Görđi ki 'aşķım ziyâd olmaķdadur virdükçe pend
4. Kıonmayup her şâḥa yüksekden uçarken murğ-ı dil
Bağladı zülf-i dilâvîzîne yine bir serv-i bülend
5. Ben daḥî hâlümce çok maḥbûb gördüm **Rûḥiyâ**
Görmedüm bir öyle nazik taḅ'-ı şûḥ-ı şeh-levend

¹⁸² 762/G. 114 D.

7a sencânı: sencândan D.

764. Li-cenāb-ı Vehbî

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Kālā-yı vaşl-ı bî-bedeli nağd-i cān deger
Kıymetlü büse-yi leb-i yâkutı kân deger
2. Bağdum alur göziyle o Yūsuf-melāḥate
İklīm-i Mısr-veş nice kişversitān deger
3. Mîl-i şu'ā' ile gözine çeksün āfitāb
Bir sürmedür ki ḥāk-i rehi İşfahān değer
4. Bu ḥüsn-i bî-bahāne-yi 'ālem-bahā ile
Gördüm ki yüz görümlüğü yüz biñ cihān deger
5. Degmez eli cevābını taḥrîre nāzdan
Ol şūḥa gerçi nāme-yi ḥasretkeşān deger
6. 'Uşşāk içinde bendesini pek nişanlamış
Tîr-i nigāhı cāna gelür her zamān deger
7. **Vehbî** cemāl-i zade-yi rā'nā-yı ṭab'ıma
Korğum budur ki bed-naẓār-ı ḥāsīdān deger

765. Li-cenab-ı Nedīm

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- [85a]
1. Taḥammül mülküni yıkdıñ Hülāgü Ḥān mısın kāfir
Amān dünyāyı yağdıñ āteş-i sūzān mısın kāfir
 2. Kız oğlan nāzı nāzuñ şeh-levend āvāzı āvāzın
Belāsın ben de bilmem kız mısın oğlan mısın kāfir
 3. Ne ma'nā gösterür düşündaki ol āteşin atlas
Ki ya'ni şu'le-yi cānsüz-ı ḥüsn ü ān mısın kāfir
 4. Nedür bu gizli gizli āhlar çāk-i girībānlar
'Aceb bir şūḥa sen de 'āşık-ı nālān mısın kāfir
 5. Saḡa kimisi cānım kimi cānānum deyü söyler
Nesün sen ben de bilmem cān mısın cānān mısın kāfir
 6. Şarāb-ı āteşinin rengi rüyun şu'lelendürmiş
Bu ḥāletle çerāğ-ı meclis-i mestān mısın kāfir
 7. Nîçün şık şık bakarsun böyle mir'āt-ı mücellāya

- Meger sen dahî kendi hüsnuñe hayrân mısın kâfir
8. **Nedîm**-i zârı bir kâfir esîr itmiş işitmişdüm
Sen ol cellâd-ı bî-dîn düşmen-i îman mısın kâfir

766. Li-cenâb-ı ‘Aynî

Fe ‘ilâtün Fe ‘ilâtün Fe ‘ilâtün Fe ‘ilün

1. Gideriz mekteb-i ehl-i dile feyzi kıparız
Okuruz mes’ele-yi ‘aşkı kitâbı kıparız
2. Kâfir ü mü’mîn ile zülf ü ruḥuñ yâd iderek
Geh şanemḥânedede geh ka’bede yâre kıparız
3. Fikr-i ebrûyla dîdârına müştâk olduk
Geçeriz cîsr-i şırâtı reh-i ḥulda kıparız
4. Şu ‘arâ zülfünü benzetse ḥatâ’en müşke
Varırız Çîn ü Ḥoten mülkini çalup kıparız
5. Feyz-i aḳdesden olup ṭab’ıma ‘Aynî imdâd
Şi’ruñ envâ’ını Ḥassân gibi a’lâ yaparız

767. Li-cenâb-ı Sulṭân Süleymân

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün

1. Leşker-i ğam âh kim dil-i kışverün yağmâ ider
Ancaḳ anuñ def’ini cām-ı mey-i ḥamrâ ider
2. Ağlayup zârîlik ile eylesem yüz biñ niyâz
Yâr-ı nâzik arturır biñ dürlü istiğnâ ider
3. Baḥr-i ğamdan hiç ḥalâs olur mı bu dil zevraḳı
Her taraḑdan eşkimi bu gözlerim deryâ ider
4. Cür’a-yı cāmı sen içdüñ deyu bezm-i ‘aşkda
Mest olupdur çeşm-i maḥmûrı gelüp ğavġâ ider
5. İdeli şekker lebi şîrîn zebânun vaşfını
Bu **Muḥibbî** ṭab’ını ṭûtî gibi ġüyâ ider

768. Li-cenāb-ı Fuzûlî

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Öyle sermestim ki idrāk itmezem dünyā nedür
Men kimim sāķī olan kimdür mey ü sahbā nedür
2. Gerçi cānāndan dil-i şeydā için kām isterim
Şorsa cānān bilmezem kām-ı dil-i şeydā nedür
3. Vaşldan çün 'āşıkı müstağnī eyler bir vişāl
'Āşıkā mā'şūkdan her dem istignā nedür
4. Hıket-i dünyā vü māfihā bilen 'ārif degül
'Ārif oldur bilmeye dünyā vü māfihā nedür
5. Āh u feryāduñ **Fuzûlî** incidüpdür 'ālemi
Ger belā-yı 'aşk ile hoşnūd isen ğavġā nedür

769. Li-cenāb-ı Sānī

Müstef' ilātün Müstef' ilātün

1. Dilber-i şivekārı kim sevmez
Nāz-ı perversnigārı kim sevmez
2. Severiz bādenüş olan güzeli
Şaydı kâbil-şikārı kim sevmez
3. Lebi şeftālüsine tālīb çok
Meyve-yi ābdārı kim sevmez
4. Hıat-ı nevḥîzine gönül mā'il
Faşl-ı evvel bahārı kim sevmez
5. **Sānī**'i kimdür eyleyen inkār
Şā'ir-i nāmdārı kim sevmez

770. [Gazel]

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. 'Ālem oldı şād senden ben esīr-i ğam henüz
Kıldı 'ālem terk-i ğam bende ğam-ı 'ālem henüz
2. Cān bağışlardı lebün ızhār-ı güftār eyleyüp
Urmadan 'İsī lebi cānbağşlıkdan dem henüz

3. Perde-yi çeşmüm maḳām itmışdi bir tersābeçe
Olmadan Mehd-i Mesīhā dāmen-i Meryem henüz
4. Secdegāh itmışler ehl-i ‘aşḳ mihrāb-ı ḳaşuḡ
Ḳılmadan ḡayli melāik secde-yi ‘Ādem henüz
5. Cāna derdin cisme peyḳānun revān itmüşdi ḡükm
Cism ile cān irtibātı olmadan muḡkem henüz
6. Ey **Fuzūlī** eyledi her derde dermān ol ṭabīb
Bir benüm zahmımdur ancaḳ bulmayan merhem henüz

771. Na‘t-ı Rasūl-i Kibriyā¹⁸³

Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün

- [85b] 1. Şehinşāh-ı dü-‘ālem-i Ḥusrev-i dünyā vü māfihā
Şeh-i evreng-i Yeşrib pādīşāh-ı mesned-i Baṭḥā
2. Ḥudāvend-i Ḥudāvendān ḡidīv-i ‘ālem ü insān
Muḡammed Mustafā ya‘ni ḡabīb-i Ḥazret-i Mevlā
3. Nedīm-i bezmgāh-ı ḳāb-ı ḳavseyn Aḡmed-i muḡtār
Ḥarīm-i meclis-i ḳurb u bisāt-efrüz-ı ev-ednā
4. Çemen-pirā-yı nergis-i rāz māzāḡa’l başar zātı
Vücūd-ı nāzenīni bülbul-i ḡülzār-ı mā-evḡā
5. Cebīn ü ebrūvānı āfitāb u ḡurre-i ḡikmet
[Cemāl ü ḡīsuvānı māh-ı bedr ü leyletū’l-İsrā]
6. [O zīḳadriḡ le‘amrūk ḡüccet-i şānında imzādur]
O zīşānuḡ berāt-ı ḳadrine levlākdur tuḡrā
7. Fūrūḡ-ı āfitāb-ı ḡüsnünün pür zerresi ḡurşīd
Muḡīt-i bī-kerān ḡulḡınuḡ bir ḳaṭresi deryā
8. Aḡā şundı ezel sākī-yi ḡudret cām-ı ‘irfānı
Aḡā tertīb olındı bezm-i dünyā meclis-i ‘uḡbā
9. Ümīd oldur ki mir‘āt-ı dilim manzūr ide bir ḡün
O şāhuḡ bir gedāyım ben de ‘aşḡıyla **Nazīm**-āsā

¹⁸³ 771/G.1 D.

5b -: Cemāl ü ḡīsuvānı māh-ı bedr ü leyletū’l-İsrā D; 6a -: O zīḳadriḡ le‘amrūk ḡüccet-i şānında imzādur

772. Li-cenāb-ı Nef'ī¹⁸⁴

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Ölmek āsān 'āşıkā bir dem firāk-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḥasteye tīmār güç
2. 'Aşk mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç ikrār güç
3. Gerçi 'aşk izhārı bītāb olmayınca cürm olur
Dilber ammā müdde'ā fehmi olıcak inkār güç
4. [Yār eger 'āşık ne eylerse mahabbet iktizā]
[Etmemek olur mahallinde ānı izhār güç]
5. Olsa Nef'ī n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
N'eylesün ya şohbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

773. Li-cenāb-ı Ḥusrev

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Kimyā buldum görünce ḥākipāy-ı dilberi
İşim altun eyledüm sevdüm cevān-ı zergeri
2. Pūte-yi 'aşk-ı ḥaḳīkat içre ḳalbim ḳāl idüp
Ḥālīş ü muḥliş o şāh-ı ḥüsnün oldum çākeri
3. Rūy-ı zerdimde dürr-i eşkim görüp meyl itdi yār
Ḳadr-i zer zerger şināset ḳadr-i gevher gevherī
4. Görinür bir gün saḡa ol öldürür dirler seni¹⁸⁵
Ben helāk oldum görünmez ol meleksīmā perī
5. **Ḥusrevā** gördüm luġatde eşkimin evşāfını
Aḡter-i kevkeb imiş¹⁸⁶ cevher Şihāḡ-ı Cevherī

¹⁸⁴ 772/G.26 D.

4ab -: Yār eger 'āşık ne eylerse mahabbet iktizā/Etmemek olur mahallinde ānı izhār güç D.

¹⁸⁵ görünür bir gün saḡa: görünür sana sakın BŞN.

¹⁸⁶ imiş: demiş BŞN.

774. Li-cenāb-ı Şem‘ī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Rāzıyam her ne iderse baña serv ü semenim
Tığ-ı cevri ile şadpāre kılarısa bedenim
2. Beni öldürmeğe ‘ār eylemiş ol sīm tenim
Varayım yalvarayım boynuma takup kefenim
3. Tak beni zülf-i dilāvīzīne berdār eyle
Çekeyim pādīşehim kendi elimle resenim
4. Döyemez girsem eger mūr-ı za‘īfīn gözine
Ey Süleymān-ı zamān şöyle hayāl oldı tenim
5. **Şem‘ī**yim kūşe-yi meyḥāneyi virmem felege
Gülşen-i bāğ-ı İrem’den baña yegdür vaṭanım

775. [Gazel]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Uğra yāra ey şabā benden peyām olsun götür
Ḥāl-i zārım bildirür bir çift kelām olsun götür
2. Yār-ı saḥilḥānesin ey mevc idersen rehğüzer
Ben ğarīk-i baḥr-i ḥasretten selām olsun götür
3. Māmelek nem var ise virdüm saña ey mehlikā
Bir göñül kaldı onı da al bekām olsun götür
4. Bīkarār olmasa gezer kūyunda kalmağçün senün
Anı luṭf it vāşıl-ı semt-i merām olsun götür
5. Saña şādık bendedür terk itme cānā **Rāşid**’i
Ḥıdmetiñde bu sefer de bir ğulām olsun götür

776. [Gazel]¹⁸⁷

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Var dāmen-i Yūsuf gibi bir pāk etek tut
Ammā ki şaḳın çıkmasun elden anı pek tut

¹⁸⁷ 776/G.25 D.

3a -: sonra D.

2. Ben bu gice niyetliyüm ol h'ân-ı vişâle
Zâhid yûri sen şübhe ile rûze-yi şek tut
3. Tuzlı oturur [şoñra] şaķın kıyma kebāba
Ey rind-i meyāşām biraz haķķ-ı nemek tut
4. Tutķün gibi bir lu'b-ile aġyāra tutulma
Bu pendümi ey şūh gerek tutma gerek tut
5. Dizgin gelecek yok saña bu 'arşada **Vehbī**
Esb-i kalemün sen de 'inānıñ çekerek tut

777. [Müfred]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Her ne kim ola recā dimezdi lā
Belki dirdi ne'am virüp ni'am

778. Fāzıl Beg'ün pīr-i muġāna virdügi karz senedi

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

- [86a]
1. Vech-i taħrīr-i ħurūf oldur ki
İşbu biñ iki yüz yigirmi iki
 2. Ğurre-yi māh-ı rebī' u'l-evvel
Nevbahār olsa ħazānum ne güzel
 3. Düşdüm ayaġına pīr-i muġānuñ
Daħi muġbeççenün ğptüm dehānuñ
 4. Cevher-i 'aklumu virdüm dehene
İstedüm bir iki rıtl-ı köhne
 5. Dil-i dīvāne baña oldu kefīl
Hem hevā vü hevesüm oldu vekīl
 6. Māħaşal gönderüp ol pīr-i kuhen
Bize sākī ile bir farz-ı ħasen
 7. Bir iki rıtlı o da bālīg idi
Ĥāzır meclisümüz bālīg idi
 8. Pedīd olduk o bintü'l-'inebi
Oldı şāhid buña Mīnā Çelebi

9. Daḥī ol demde şühūd-ı meclis
Lāle vü sünbül ü çeşm-i nergis
10. Şāhidün biri kebāb ibn-i ğanem
Daḥī peymāne efendi muḥarrrem
11. Keyf dirler daḥi bir vaḥşi dost
Nāgehān bezme gelüp yaydı post
12. Daḥī ḥum nāmına bir pīr-i semīn
Kūşe-yi meclise olmışdı nişīn
13. İrdi bu bey‘ -i neşāteñcāma
Daḥī şāhid iki dillü ḥāme
14. Hem siyeh çehre mürekkeb şāhid
Birisi de iki yüzlü kāğıd
15. Viresün kim ki şunar bādeye dest
İki kerre olur imiş sermest
16. Oldı bu bey‘ ne sūd u ne zarar
Va‘desi oldı şabāh-ı maḥşer
17. Rākım-ı ḥarf olan ‘āşık-ı mest
Fāzıl-ı cūr‘akeş-i bādeperest

779. [Gazel]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Biz ki sermest-i elestiz zāhid
Yine peymāne-be-destiz zāhid
2. Tutmuşuz bezm-i elest peymānın
Şanma peymāne-şikestiz zāhid
3. ‘Arşdan daḥī yüce menzīlümüz
Sūretā gerçi ki pestiz zāhid
4. Varımız olmadı hergiz fāni
Çünkü biz dostla dostuz zāhid
5. Bezm-i vaḥdetde **Sezāyī** gibi biz
Bāde-yi ‘aşkla mestiz zāhid

780. [Müfred / Mantıkî]

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

1. 'Înân-ı çeşm-i giryân aldı dest-i ihtiyârından
Şavulsun bâña seng-i râh olanlar rehğüzârumdan

781. [Gazel]

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

1. Nevâzişkârî-yi bîgâne cevri-âşinâdan geç
Gel ey şüh-ı vefâ-düşmen bu vaz'-ı nâ-revâdan geç
2. Degüldür kâr u bâr-ı câh mâni'-i kurb-ı yezdâna
Hasîrî âlet-i kurb itme zâhid bu riyâdan geç
3. Teberhîzümden alur intikâmın âteşüñ ammâ
Sen âhendillük itme sebkat itmiş mâcerâdan geç
4. Olursın dâver-i fermânrevâ-yı mülk-i âsâyiş
Hele bir kerre serhadd-i cedelhîz-i recâdan geç
5. Tıtersañ pendümi kalsun şikest-i hâtıruñ bereâ
Tefâhurgüne vaz'-ı imtinân-ı mûmiyâdan geç
6. Füzündür mi'-de-i 'ömr-i 'azîze zarr-ı nef'inden
Nevâl-i devlet-i pâ der-rikâba iştiâdan geç
7. Şaķın dârü-yı teslîm [ü] rızâdan geçme ey Nâbî
Geçersen bâde-yi gavğâ-be-düş-ı iddi'adan geç

782. Li-cenâb-ı Şâbit

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

1. Alup âğüş-ı merâma yârı râm itmek de güç
Yârsız 'azm-i temennâ-yı merâm itmek de güç
2. Pâye-yi hüsrân ile nâkâmlık emri- 'asîr
Mâye-yi 'îrfân ile tahsîl-i kâm itmek de güç
3. Şüphesiz nânpâre-yi huşka kanâ'at mûmteni'
Arzû-yı nefisle meyl-i haram itmek de güç
4. Gerçi kim evzâ'ına şabr eylemek düşvârdur
Kâm için gerdûna ammâ iltiyâm itmek de güç

5. **Şābitā** dildāra çok yār olduğıçün n'eylesün
'Ālemüñ itmām-ı kārın iltizām itmek de güç

783. [Muḥammes / Sıdkī]

Fa 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fa 'lün

- [86b] 1. Resm-i 'unvānı mekātib-i cedīd-i taḥrīr
Ġaraż-ı rütbeye nisbetle olınmış taşvīr
Yine ḥayşiyet-i zātiyye olmaz tenkīr
Ḥaqq-ı ḥayşiyetümüzden eger olduḡsa ḥabīr
Mekremetlū yazılır mı bize ey kil-k-i debīr
2. Öyle bir sāde müderris degüliz niḥrīriz
Aq şakallu ḥā'ceyiz 'ilm ü hūnerde pīriz
'Aql u nakli bilüriz muḳtedir-i taḥrīriz
Yapmışız Ḥazret-i Kur'an'a mufaşşal tefsīr
Mekremetlū yazılır mı bize ey kil-k-i debīr
3. Ḥalka teblīğ ile fermān-ı şeh-i kevneyni
Vüzerā-yı şeh-i dünyāya şebīhiz 'ayni
Emr ü nehy eyleyerek faşl ideriz mābeyni
Olmışuz şer' de fetvāya buyurmakda vezīr
Eydan
4. İtmişiz nīce maḳāmāt-ı 'ulūmi taḥkīk
Şerḥ-i izāḥ-ı me'ālīye ḥavās-ı ta'lik
Ḥaşılı vārid olup Ḥazret-i Ḥaqq'dan tevḥīk
Olmışuz devlet-i 'ilmiyye-yi 'ulyāda müşīr
Eydan
5. Biz bu devletde cevāhir gibi kıymetlū idük
Nezd-i erbāb-ı feżā'ilde faẓīletlū idük
İmdi bu rağbetle neşrde himmetlū idük
Ḥāliyā evc-i feżā'ilde iken bī-taḳşīr
Mekremetlū yazılır mı bize ey kil-k-i debīr
6. Bizdeki ki şaḥn-ı aşl u neseb ü şī'r ü edeb
'İffet ü şıdk u dirāyet girü tursunlar hep

- İtmişiz ğayret-i dīniyye ile ‘ilm-i taleb
Kavlümüz tā-be-k[ıy]āmet tıruk-ı dīne ğafīr
Eydan
7. Enbiyā vārişiyiz mūrişümüz fahr-i rusūl
Rehnümāyız ğulağuzladuğumuz hayr-ı sūbūl
Şıdķla tezkiyemiz düzgün olup ‘inde’l-kūl
Olduķ aḥkām-ı İlāhiyye serīrinde karīr
Eydan
8. Mekremet cümle benī Ādem’e virmiş Mevlā
Ki buyurmuş tā ezelden “ve leķad kerremnā”¹⁸⁸
“Ve rafa’nā”¹⁸⁹ ile faẓl ehli kılmış i’lā
Kadr-i ifāya ‘aķāyidce olinsun tevķīr
Eydan
9. Farķ olınmaz mı esātīz ü telāmīz-i ‘ulūm
Kāmil āsar-ı kemālinden olur mı maḥrūm
Kesb-i erbāb-ı huşūş itdüğümüz hep ma’lūm
Ne revā kim olalum kayd-ı ‘umūmīde esīr
Mekremetlü yazılır mı bize ey kilik-i debīr
10. İndi ‘unvān-ı faẓīletden aşığı ‘ulemā
Mekremet kapdı nice müderres-i cūhelā
Kadr-i resmī ile fahr itmemişiz biz aslā
Bizdeki vaşf-ı İlāhiyye olınsa ta’bīr
Eydan
11. Kadrümüz görse idūğ bezm-i müşīrānīde
Siyyemā ḥāk-i der-i re’fet-i Yezdānīde
Biz de āsaflanuruz nezd-i Süleymānīde
‘Arş-ı Belķīs-ı kemālātı biz itdük teşhīr
Eydan
12. Açalum baḥşümüzü vālī-yi vālāşāna
Ya’ni ol dāver-i ‘allāme-yi kıymetdāna

¹⁸⁸ İsra/70

¹⁸⁹ İnşirah/4

Bizi tenzîl ider mi bu yeni ‘unvāna
Çok eyāletde bizi fazl ile itmiş teşhîr
Eydan

- [87a] 13. Müşterek mekremeti istemeyiz ‘ār ideriz
‘Ârumuzdan o gelen kâğıdı inkâr ideriz
Şâ‘ir-i bî-minnetiz tırmayız iş‘ār ideriz
Hakkımız hürmet iken lâıyk olur mı tağyîr
Mekremetlü yazılur mı bize ey kil-k-i debîr
14. Kâtib-i Hâzret-i Dîvân veliyyü’n-ni‘amı
Keser elbetde senün gibi pürüzli kâlemi
Sen maḳādîr-i kitâbetde degîlsün ‘acemî
Yıkılan gönlümüzi eyle bu def‘a ta‘mîr
Mekremetlü yazılur mı bize ey kil-k-i debîr

784. Li-cenāb-ı Sulṭān Süleymān

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Gülşen-i hüsünün gören Firdevs-i a‘lâdan geçer
Cür‘a-yı la‘lün içen cām-ı muşaffâdan geçer
2. Sîm-i eşkiyle harîdâr-ı metâ‘-ı vaşl olan
Virür evvel naḳd-i cān âhîr bu dünyâdan geçer
3. Eşigün ḥâkini bekler her gün yüzün sürer güneş
Ferr ü şevketle egerçi çarḥ-ı mînâdan geçer
4. Serverâ ḳaddün görüp derd ile ger âh eylesem
Eşk-i çeşmüm cüş idüp emvâc-ı deryâdan geçer
5. Bilmem eşküm niçün itmez gönlüne yârın te’sîr
Dirler elmâs ey **Muḥibbî** seng-i ḥārâdan geçer

785. Li-cenab-ı Sa‘îd

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

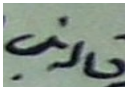
1. Çârşad zahma dūçâr olan bulur çâresini
Ṭâli‘i yâr olanın yâr şarar yâresini
2. Yüz bulup yüz ḳadar ‘âşık yüzüne yüz sürmüş

- Var ise luṭfa sezāvār ider āvāresini
3. Gül yüzi güldi koyup bāde-yi gül-duḥt gibi
Ḥārsa ḥār-ı ḡama bülbul-i ḡamhā'rasını
 4. Kıl kadar kaleme nazar kıl eyle [...] ¹⁹⁰ yol
Ey sabā bir aralık gel ara zülfāresini
 5. Göz göz olsa bile gözler mi gözi ḡayr-ı ṭabīb
Ṭālī'i yār olanuḡ yār şarar yāresini
 6. Şekl-i teşlīsde āḡadum der-i iş'āra **Sa'īd**
'İzzet'üḡ mışra-'ı vālā-yı güher bāresini
 7. Bir ḡazeldür iki tazmīn-i müşelleş üç beyt
Şā'irüḡ dört kılar dīde-yi nezzāresini

786. Li-cenāb-ı Rāḡıb Paşa

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Ḥarābatı görenler her biri bir ḡāletın söyler
Şafāsın naḡl ider rindān u zāhid şikletın söyler
2. Serāḡāz eyledükçe baḡşe bülbul revnaḡ-ı gülden
Bizüm de ḡulḡul-ı mīnā mülün keyfiyyetın söyler
3. Tecellī neş'esin ehl-i şikem idrāke ḡābil mi
Behişt anḡdukça zāhid ekl ü şürbün lezzetın söyler
4. Ne zabṭ-ı ḡākim-i şer'ī ne ḡükm-i zabıṭ-i 'aḡlī
Cünün iḡlīmını seyr eyleyenler rāḡatın söyler
5. Meyān-ı güfteḡūda bedmeniş ṭhām ider ḡubḡın
Şecā'at 'arz iderken merd-i ḡıbtī sirḡatın söyler
6. Muvāfıḡdur yine elbet mizāca şīve-yi ḡikmet
Ṭabībün olsa da kızbi marīzuḡ şıḡḡatın söyler
7. Perīşānī-yi ḡāṭır nükte-yi ser-besteveş ḡaldı
Ne kimse ḡikmetın anlar ne **Rāḡıb** 'illetın söyler

787. [Kıt‘a / Sābit]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Köstegi kırsa da ma‘zürdur hele bu ma‘nāda
Köhne pābend-i tevekkülde turur mı hayvān
2. Kocalıktan söylenüp arpalığı nāçāruṅ
Şimdi ıstabl-ı riyāzetde ne arpa yer ne şamān

788. Ğazel

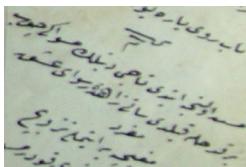
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [87b]
1. Bir kemān ebrū yine amaç kıldı sīnemi
Ḥayf o müjgāna hedef itdüm dil-i ğamgīnemi
 2. Arzu-yı zūlf ü ḥāliyle göñül seyyāḥdur
Sevdüğüm bilmem Ḥabeş yāḥūd diyār-ı Çīne mi
 3. Bu ne serdür bir mücessem nūrdur endāmı kim
Farḳ olunmaz sīne-yi yār sīne mi āyīne mi
 4. Bilmem ey zālīm nedür āmāde ğamzeṅ katlūme
‘Aşık öldürmek senūṅçün ‘ādet-i dīrīne mi
 5. **Rāsīmā** leyl ü nehār efgāndan meylūṅ ‘aceb
Tāb-ı rüy-ı yāre yoḥsa kākül-i müşkīne mi

789. [Müfred / Fehīm-i Kadīm]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mest olunca itdi tācı dünbelek misvaki çöp
Bir ḳadeḥle kıldı sākī zāhidi rüsvā-yı ‘aşḳ¹⁹¹

790. Müfred

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Ey pîr-i mûgân muğbeççeye itmeli tezvîç
Hürmetlü kızuñ duñter-i rez gayrı kudurmuş

791. Müfred

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Didüm ol gerdân-ı kâfûruñ üzre ben midür cānā
Didi ol bir harāmî jengidür 'aşık boğaz bekler

792. Müfred

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Sebû tutardı hemşiresin duñter-i rezüñ
Piyâle başdı ayâğın boşandurıncaya dek

793. Müfred [Refi'-i Āmidî]

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. İbrîk-i mey ki sāğaruñ emzikle māderi
Pîr-i muğân da sākîleruñ süd babasıdur

794. [Matla' / Yüsrî]¹⁹²

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Derdümüz cānāna söylendi devā söylenmedi
Müdde'î söylendi ammā müdde'ā söylenmedi

795. Li-cenāb-ı Pertev Paşa

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Göñül sermest-i hayret çeşm-i terdür cām-ı lebrîzi
Ne yapsam neyle demsâz eylesem âh-ı seherhîzi

¹⁹² 794/G.75 D.

1a derdümüz: zaħmımız D; söylendi: söylenmiş D; söylenmedi: söylenmemiş D; 1b müdde'î: mācerā D; söylendi: söylenmiş D; söylenmedi: söylenmemiş D.

2. ‘Aceb mi özlesem yatsam şabāh-ı maḥşerengīzi
Uzandı leyle-yi ḥasret meded yā Şems-i Tebrīzi
3. Dü-mir’āt-ı muḳābildür nazarda yekdil ü yekrenk
Dü-çeşmüñ cevher-i bīnişde yokdur fark u temyīzi
4. İden çün mihr ü meh rüşen bu sırr-ı a‘zamı **Pertev**
Kemāl-i ‘aşk-ı Mevlānā cemāl-i Şems-i Tebrīzi

796. [Matla‘ / Basīrī]

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Zen merde civān pīre kemān tīrine muḥtāc
Eczā-yı cihān cümle biri birine muḥtāc

797. [Müfred / Necātī Bey]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Şarmaşup çıkdı dıraht-ı ‘ömrüme mār-ı ecel
Āşiyān-ı tende yatur bülbül-i cān bī-ḥaber

798. Ğazel¹⁹³

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- [88a]
1. Virmezdi kimse kimseye nān minnet olmasa
Bir maşlaḥat görölmez idi rüşvet olmasa
 2. Halkuñ miyānesinde bulunmazdı ittihād
Meşreblerinde vāşıta-yı ḥıssat olmasa
 3. Kendi vücūdına bile kıymaz[dı] mālı ḥalk
Kaşd-ı nümāyış-i şeref ü şevket olmasa
 4. Yok bī-ğaraż mu‘āmele ehl-i zamānede
Kimse ‘ibādet itmez idi cennet olmasa
 5. Taḥşīl-i ‘ilmüñ üstüne tercīḥ ider mi nās
Taḥşīl-i māl vāşıta-yı rif‘at olmasa
 6. Kemyāb idi meyān-ı le‘māndan imtizāc

¹⁹³ 798/G.757 D.

3a kıymaz: kıymazdı D.

- Mābeynde ‘alāka-yı cinsiyyet olmasa
7. Bād-ı bürüdet iderdi füşürde bedenlerün
Nār-ı ʔam ‘ mü’eddī-yi germiyyet olmasa
8. İtmez zuhūr ‘aşrda bir kimseden kerem
Zımnında ʔaşd-ı dāiye-yi şöhret olmasa
9. Bakmazdı kimse āyīne-yi şāfa **Nābiyā**
Hodbīnlik ‘alākasına ālet olmasa

799. Ğazel

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

1. Devr-i la ‘lünde baş egmem bāde-yi gülfāma ben
Sāye-yi pīr-i muġānda minnet itmeme cāma ben
2. ‘Anberīn zülfün getürdi başıma sevdāları
Yohsa ʔande¹⁹⁴ düş olurdum bu hayāl-i hāma ben
3. Hālün¹⁹⁵ gördüm esīr oldum kemend-i zülfüne
Dāne için kendümi şaldum düşürdüm dāma ben
4. [Geh esīr-i ğurbet eyler geh enīs-i ğam beni]
[Şaşmışım bilmem ne etsem bu dil-i nākāma ben]¹⁹⁶
5. Eylerüm “dārū’s-selām”ı kendüme “beytü’l-ħazen”
Hasret-i hāl-i siyāhuñla gidersem Şām’a ben
6. Kūy-ı ğurbetde ne bir bildik ne bir ğamhā’r var
Kim getürsün ger yazarsam yāra bilmem nāme ben
7. Halk ile lāzımdur elbette mümāşāt eylemek
Ger baña uymazsa eyyām uyarum eyyāma ben
8. [Ka ‘be-yi kūyuñ tavāf itmek için şām-ı seher]
Hūn-ı eşkümden büründüm bir kızıl iħrāma ben]¹⁹⁷
7. Telhām itmez senün şīrīn kelāmuñ ey **Rızā**
Sen heman eyle tekellüm rāzıyam düşnāma ben

¹⁹⁴ ʔande: nerden OM.

¹⁹⁵ hālün: hālını OM.

¹⁹⁶ -: Geh esīr-i ğurbet eyler geh enīs-i ğam beni/Şaşmışım bilmem ne etsem bu dil-i nākāma ben OM.

¹⁹⁷ -: Ka ‘be-yi kūyuñ tavāf itmek için şām-ı seher/Hūn-ı eşkümden büründüm bir kızıl iħrāma ben OM.

800. Su'āl-i Sulṭān Süleymān

Mefā'ülün Mefā'ülün Fe'ülün

1. Dıraḥta ger ziyān itse qarınca
Revā olur mı anları qarınca

801. Cevāb-ı Ebu'ssu'ūd

Mefā'ülün Mefā'ülün Fe'ülün

1. Hakkıñ dergāhına yüzün sürince
Süleymān'dan hakkın alur qarınca
Alur hakkın Süleymān'dan qarınca

802. Ğazel

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- [88b]
1. Nedür ol sîmbeden sîbzeķan ol gülfem
Cevher-i lâ tetecezzā mı disem yāḥūd fem
 2. Yāna ol māh-cebîn üzre dü-ebrü-yı hilāl
Şems-i ḥāver hele ruḥsārına nisbet-i şebnem
 3. Leb-i ḥamrāsına hemrenk olamaz la'l-i Yemen
Zîb-i dendānına dürr-i 'Aden olur mı behem
 4. Çeşm-i cādūsına dilbestedür āhū-yı Ḥoten
Ḥāl-i hindūsınun efgendesidür Rūm u 'Acem
 5. Müşke teşbîh ḥaṭādur şiken-i ṭurrasını
Qırılır ḥāṭırı bir deste-yi sünbülde disem
 6. Qadd-i mevzūnını ger 'ar'ar-ı bî-'ār görse
Bükülürdi beli reşkiyle olup qāmeti ḥam
 7. Böyle mi eyler idi vaşf-ı dilārāyı **Selīm**
N'eyleyim farṭ-ı küdüretle şikest oldu qalem

803. [Rubā'ı / Mustafa Rahmi Efendi]

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ülü Fā'ilün

1. Şeb maḥv olup hemîşe ki necm-i seḥer toğar
Encām-ı inhizāmda mihr-i zafer toğar

Ābisten-i şafā vü kederdür leyāl hep
Gün toğmadan meşīme-yi şebden neler toğar

804. Müfred [Hoca Neşet]

Fā' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fā' ilün

1. Almada¹⁹⁸ şīve-yi şehvetle қоçar dünyāy¹⁹⁹
Vaz' -ı haml itme gibi virmede feryād eyler

805. [Matla']

Mef' ulü Mefā' ilün Mef' ulü Mefā' ilün

1. Yārūñ yüzini gördüm āyineye benzetdüm
Bağ bağ ne haṭā itdüm ayı neye benzetdüm

806. [Matla']

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

1. Şundum elümi ğabğab-ı yāre oturunca
Didi el uzatma oturunca o turunca

807. Müfred

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Nev' -i beşerde dīn ü dil 'aql u cān mı қor
Hālūñ ḥatuñ ruḥuñ zenaḥuñ bir de gerdānuñ

808. [Müfred / Nevres-i Kadīm]

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Kendi elümle yāre virüp kesdügüm қalem
Fetvā-yı ḥūn-ı nā-ḥaqqumı yazdı ibtidā

¹⁹⁸ Almada: zen gibi DKB.

¹⁹⁹ қоçar: alur DKB.

809. [Matla' / Şāvur]

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Tolup gül yüzlü dilberlerle meclis döndi gülzāra
Güle yer yok meger yapışduram penbe ile dīvāra

**810. Müfred / Güfte-yi Sulṭān Maḥmūd
(Sulṭān Murād-ı Rābi')**

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

- [89a] 1. Dıraḥşān oldu gördüm beş hilāl üstünde bir ḥurşīd

811. (Cevāb-ı Nef'i Efendi)²⁰⁰

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

1. Meger kim pençe-yi sīmine ol mehpāre yaşlanmış

812. [Müfred / Vanlı Sa'dī Abdülbāki]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Reb' -i meskūnda olan dūde-yi şem' -i 'isyān
Bir yire gelse ruḥ-ı raḥmete bir ḥāl olmaz

813. [Müfred / Vehbī]

Mütefā 'lün Mütefā 'lün

1. Okumağa yazıdan çok sa'y it
Ki kalur nakışla cāhil ḥaṭṭāt

814. [Matla']

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Çünkü yok ev şāhibinden fā'ide
“Rabbenā enzil 'aleynā Mā'ide”²⁰¹

²⁰⁰ Mecmuada mısra Halet Efendi'ye izafe edilse de bu mısra Nef'i'ye aittir. Bkz. Mehmed Ra'if, *Nikat-ı Edebiyye*, haz. İbrahim Kunt, Konya: Aybil Yayınevi, 2011, s. 66.

²⁰¹ Māide/114

815. [Matla' / Nābī]

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Kalem kec-dil mürekkeb rû-siyeh kâğıd dü-rû bilmem
Kimi itsem o şūha 'arz-ı hālüm yazmada maḥrem

816. [Müfred]

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

1. Vaṭanun zevkī mülākāt-ı eḥibbā iledür
Bī-mülākāt-ı eḥibbā vaṭanı neyleyelüm

817. [Matla' / İbn Kemal]

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

1. Āb u nāndur cihānda bulduran²⁰² yer yer seni
Kuş olup eflāke çıksan 'ākıbet yer yer seni

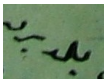
818. Güfte-i Sulṭān Maḥmūd

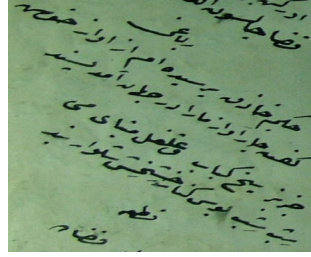
Der-Ḥaqq-ı İ'dām-ı Pertev Paşa

Rubā'ı

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Cenāb-ı Pertev'e şundum İlāhī cām-ı lebrīzi
İdüp cām-ı şehādetle nedīm-i Şems-i Tebrīz'i
[...] ²⁰³ bī-günāhuḡ hedmine kim bā'is oldı ise
Kaẓā çalsun anuḡ da şadrına şemşīr-i sertīzi

819. [Rubā'ī]

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1. Ne zenler var bu meydān-ı kazāda
Erenlerden yeg urur topa çevgān
Müzekkerlik kemāl olmaz hilāle
Mü'enneslikden irmez şemse nokşān

820. Güfte-yi Sultān Selīm

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. N'eyledümse eyledüm 'ālemde bednām eyledüm
Cāmi'uh qandīlini ben kendüm cām eyledüm

[89b]

[Arzuhal]

Çākerleri Kazanlık kazāsı muhācirlerinden olup yigirmi bir seneden beru Sofya ve Nîş kazāları māl ve taḥrīrāt ve a'şār kitābeti ve muḳaddemce bilā-fāşıla on seneyi mütecāviz mezkūr Kazanlık kazāsı gül yağı gümrük ve rüsümāt me'mūriyyeti ve bir müddetden beru ve rüşdiyye mu'allim-i şālislīgiyle rıḳ'a mu'allimliği ḥidmetlerinde bulunmuş ve Rusyalunun Kazanlığı istilāsında yalnız canımızı kurtararak beş nefer evlād u 'ıyālüm göçebe maryalarıyla çırlıçıplak Edirne'ye ve oradan dahī dersa'adete düşmüş isem de evlād u 'ıyālümün infāk u ta'ayyüşü emr-i ehemminde giriftār olduğum zarūret ve kayd-ı ihtiyaçdan kurtılamamış olduğum gibi dersa'adetde müsāfireten ikāmet idilen ḥāne şāhibi iki gün kadar familyasıyla beraber taşraya münhī-yi 'azīme olmasından tolayı çākerlerine buraca bir cāy-ı ikāmet dahī kalmadığı cihetle ne yapacağımı bilemeyüp bir ḥāl-i ye's ve buḥrānda bulunduğumdan lūtfen ve merḥameten ḥidemāt-ı mesbūka-yı aḥḳarāneme mükāfāten ṭaraf-ı celīl-i vekālet-i muṭlaḳaya taḳdīm kılınup bā-tezkire-yi sāmīyye

rüsümât emānet-i celīlesine irsāl buyurılan ‘arz-ı hāl-i ‘ubeydānemde müsterham asıl maskaṭ-ı re’s-i çākerānem olan Bafra kazāsı rüsümât me’murluğıyla [...] ²⁰⁴ ve ilā āhīru’l-‘ömr du‘ā-yı devlet-i ‘ömr ü iḳbāl-i raḥīmāneleriyle iştiğāliyetüm esbābında teshīl ve ikmālī huşūşına merḥamet-i ‘aliyye-yi kerīmāneleri maşrūf buyurulması istid‘āsına cūr’et eyledüm ol bābda. Fī 13 cemāziye’l-evvel sene 95.

821. [Kıt‘a]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Sā‘atün mu‘cize-yi Ḥazret-i Yūsuf idügin
Zamm-ı āḥād ile ḍarbından işit leyl ü nehār
2. İsm-i Yūsuf şeş ü pencāh u şad olduğda şumār
Sā‘atün baḳ ne kim artar siyāk üzre çalar

822. [Kıt‘a]

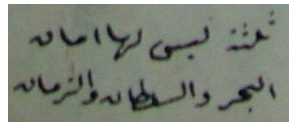
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Vaşf-ı ḥüsnün yazduğum ‘ayb eyleme
“Küllī ‘ilmin leyse fi’l-ḳṭāsı zā”
2. Şakladum dilde dehānuḡ sırrını
“Küllī sırrın cāveze’l-işneyi şā”

823. [Müfred]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Dil-i mecrūha zaḥm-ı tāzedür her tesliyet **Rāḡīb**
Tesellī-yi şemātetgüne-yi aḥbābdan feryād

824. Müfred

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

- [90a] 1. Dirhem eyler cevher-i cānın Züleyhā-yı zamān
Yūsuf-āsā vezn olınsayduñ terāzūlarla sen

825. Bu dahī

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Baña lezīz gelür buse zevk-i vuşlatdan
Olur ziyāfete rāci ' nevālī māḥazaruñ

826. Bu dahī [Sultān Murād-ı Rābi']

?

1. Düşdi dāmān-ı dile bir şerer-i sūzefgen
'Aşk ehline āhenger zencīr-i cünün işler iken

827. Bu dahī [Nabi]

Mefā 'ilün Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Şudūr-ı luṭf ne mümkindür zamāne ḥalkından
Meger ki idesiñ ibrām uşandurıncaya dek

828. Bu dahī [Bosnalı Sābit]

Mef'ülü Fā 'ilātü Mefā 'ilü Fā 'ilün

1. Her tāze naḥl-i gülşeni pīr-i sefid iden
Berdü'l-'acüz mevsimünün ḳoca ḳarıdur

829. Bu dahī

Müstef'ilün Fe 'ülün Müstef'ilün Fe 'ülün

1. Bir ziştrüyı gördüm rüy-ı nigāra ḳarşu
Berdü'l-'acūza beñzer ol bahāra ḳarşu

830. Ğazel

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. 'Arz iderse 'arız-ı gülgünını gülzāra yār
Bülbüli gülden ider āvāre vara vara yār
2. Eyleyüp tır-i nigāhına hedef ammā ki hayf
Tig-ı müjgānıyla kıldı sīnemi şadpāre yār
3. Teşnebağş-i cāvidān olmaz mı şunsa sākiyā
Kim hayāt-ı la'lini her sāğar-ı serşāra yār
4. Şanma hāl ü zülfidür rüyında murğ-ı dilleri
Dām kırmış dāne dökmiş şayd için ruhsāra yār
5. Merkez-i rāh-ı haqīkat cebhe-yi mihrābıdur
Bundan artık vuşlata hiç varsa çāre ara yār
6. Bir nigāh-ı nāz ile bakmaz mı **Rāsım** rāzıyum
Başa cevır itsün de tek luṭf itmesün ağıyāra yār

831. [Müfred]

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. And içerdüm sākiyā destünnden almazdum kadeḥ
Ger öpüşmek her kadeḥ başında 'ādet olmuş

832. [Matla']

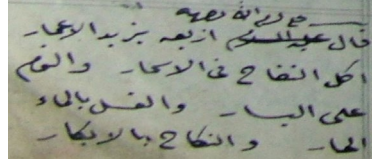
Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

1. Çeşm-i mestün beste gördüm ḥasta mı cānā didüm
Didi yok ādem helāk eyler anuṇçün bağlarum

833. [Matla']

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

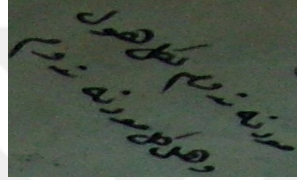
1. Her ki dünyāya gelür āḥir ecel cāmın içer
Ne 'aceb menzil olur kimi kıonar kimi göçer

834. Ez gazel-i Es'ad Paşa

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- [90b] 1. Olsa meyveş neş'e her eşyâ-yı hürmetgırde
Ol zamān farq olınur huşyār kim meyhā'r kim²⁰⁵

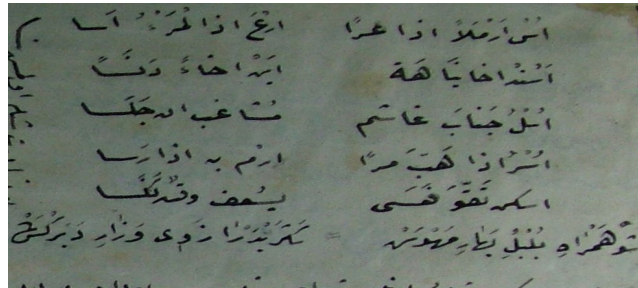
835. [Matla']

Müfte'ilün Fā'ilün Müfte'ilün Fā'ilün

1. Bu dünyā dört şey ile olmuş binā
Sen yime ben yiyeüm ben eyüyüm sen fenā

836. Maḳāmāt-ı Ḥarīrī nām kütüb-i mu'tebereden yazılmışdur.

-Şi'run 'an Ḥarīrī-

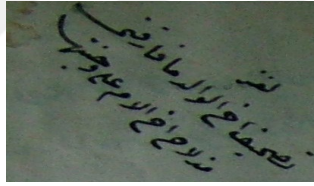

- İşbu her mışra'ı tarden ve aksen kırā'et olınan şi'ruḡ ma'nası : Emel-i ihsān ile kapuğa gelen fuḳarā ve mesākīn ve yetīme ve erāmīle muvāşī ve mu'in ol ve

²⁰⁵ ol zamān farq olunur huşyār kim meyhā'r kim: ol zamān ma'lūm olur meyhā'r kim huşyār kim DEM.

üzerinde haqqı olan kimsenün haqqını daḥī hıfza sa'y it ve 'azimü'l-kudre olanlara istinād ve muḳārenet ve denī olanlardan mübā'adet it zālīm ve eşrāruḡ fenā-yı dārına mürür ve güzār itme, rüzgār-ı huşūmet hübüb iden maḥalden firār it, ve ehli meyānında nīrān-ı huşūmet ve cidāl-i iştiḡāl iden maḥalden daḥī tebā'ud ve irtihāl it ve ḥavādiş-i zamān ve nevā'ib-i eyyāma şabırla kesb-i sükūnet eyle ki mütemekkin ve zi-kiyaset-i aşḡāb-ı dirāyetden 'add olınasıḡ ve ḥācet-i müfevvit-i muḥtemeldür ki 'avdet eyleye. Bu kabilden olarak [...] ²⁰⁶ ma'nası rabbin den şevāb ecir ricāsında himmetini 'ālī ve mükebber it demekdür; [...] ²⁰⁷ ya'ni merd-i muḥsin aṭıyye-yi kefeni müzdād ider ise ḡadri 'ālī ve eşref ü şevābı iz'āf ve muzā'af olur dimekdür; [...] ²⁰⁸ ya'ni ma'nası sākit ve mebhūt it ki kiyāset ve kifāyetin zāhir ola; [...] ²⁰⁹ ya'ni ḡalbi ḡıṣṣ-ı [...] ²¹⁰ ve ḡıll-ı buḡlden muşaffā ve müntazır-ı iḥsān-ı fuḡarā olan maldār-ı şāḡib-i saḡāya ilticā eyle; [...] ²¹¹ eger istersen 'indün de ḡadri 'azīm olan zāta manzūm olarak söyle.

[91a]

206 (كبر جابر عبدك)

207 (مدرجاً في برقيته)

208 (لكم كل صدمه لك كنس)

209 (لذلك كل مؤمل الزالم وملاخ وبلد)

210 (حج)

211 (فأجابته نظم فضل الذي نظمهم)

VEKÂLET-İ MUṬLAḲAYA

Ma' rûza-yı çâker-i kemîneleridür ki;

Çâkerleri Kazanlık kazâsı muhâcirlerinden ve yigirmi bir seneyi mütecâviz civârı kazâlar a'şâr u māl ve tahrîrât ve mezkûr Kazanlık gül yağı gümrük kitâbetleri ve rûsumât idârelerinün birleşdüğü sırada 'ilâve-yi me'mûriyyetle gül yağı gümrük ve duhan ve müskirât ve rûsum-ı sâ'iresi ve mekteb-i rüşdiyyesi rik'a mu'allimligi me'mûriyyetleri hizmetlerinde istiḥdâm olagelmiş bendegândan bulunduğum ḥalde Rusyalunun ḥîn-i istilâsında ḥâmil ve lâbis olduğum mühr ü elbisemize varınca kâffe-yi mâmeleküm Kazan ve Bulgar zâlimleri tarafından gâşb u gârât olunarak sâ'ir muhâcirîn ile beraber bundan çendmâh muḳaddem cırılçıplak Edirne'ye ve oradan dahî zîr-cenâh-ı müstelzimü'l-felâḥ ḥazret-i şâhâneye ilticâ idilmiş ve māl ıtlâk olunur nesnem kalmayup üzerümde bulunan elbise Edirne rûsumât nezâreti tarafından virildigi gibi beş nefer evlâd u 'ıyâlüm dahî şimdiye degin virülen i'âne ile mehmâ-emken idâre ve i'âşe olınmakda bulunmuş iken şu aralık bâb-ı i'ânenin dahî insidâdına mebnî kemâl-i ye's ve buhranda kalınmış maskat-ı re's-i 'âcizânem Bafra kaşabası olmağla şimdilik oraya gitmek emelinde isem de idâre-yi emr-i müşkil evlâd u 'ıyâlüm bi-eyyi ḥâl oraca bir me'muriyyet istiḥsâl ve istiḥdâmına mütevaḳḳıf bulunmuş olduğundan lütfen ve iḥsânen ve şu ḥâl-i perîşâniye iştimâl-i kemterâneme teraḥḥumen mezkûr Bafra kazâsı rûsumât me'murluğıyla çerâğ ve iḥyâ buyurulmağlığum ḥuşuşına müsâ'afe-yi mekârimâde bîkes-nüvâzîleri bî-dirîğ buyurulmak istirḥâmına cesâret eyledüm ḥuşûl-i çerâğına ahḳarânem ise tahrîk-i leb-i mesîḥa-meşreb-i raḥîmânelerine mütevaḳḳıf bulunmağla ifâ-yı muḳtezâsı istirḥâmı bâbında dâmen-i devletlerine şarıldum ol bâbda ve her ḥalde emr ü fermân ḥazret-i veliyyü'l-emründür. Fî cemâziye'l-evvel sene 95.

Laṭîf

837. [Matla']

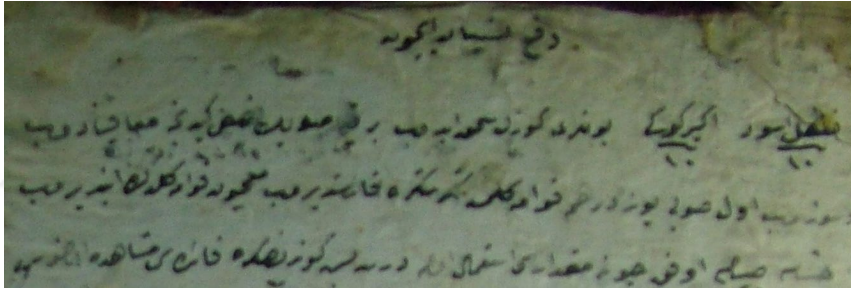
?

1. Fıtnatā bakma şakın âteş-i şem'ümle yanarsın
Haṭuñ gelicek sen de beni mumla ararsın

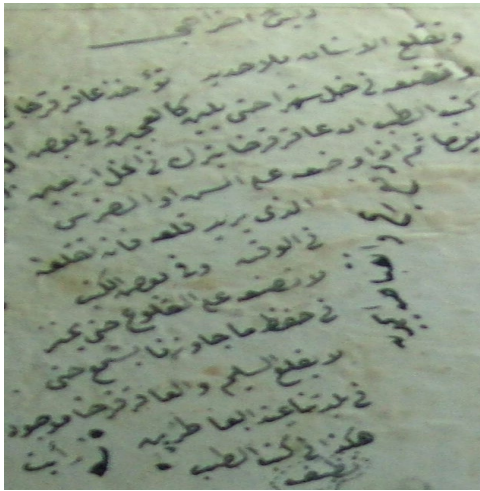
- İşbu beytün evvelki mışra'ı meşhûre Fıtnat hānumun ma'suķı mumcı çerāğı tarafından ba'zı şu'arānun ta'līmiyle bi'l-muvācehe hānum-ı mumā ileyhe söylendüğü müte'ākib hānum-ı mūmū ileyhā daḥī ikinci mışra'ı bilā tevaḳḳuf bi'l-yedāha irād itmiş olduğu ba'zı taraftan rivāyet olınmışdı.

[91b] [Vikaye varağı]

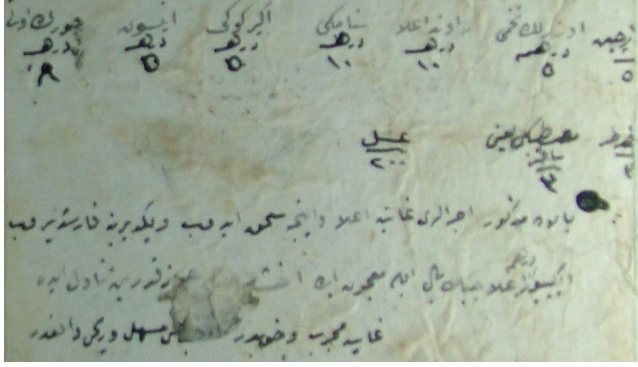
Def'-i nisyān

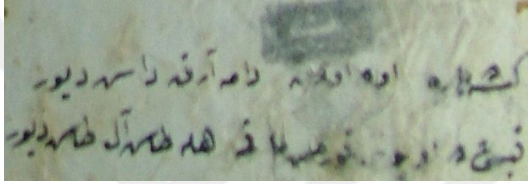
Diş ihrācı

Def‘-i ribh ve inkıbāz için

Beyit

838. [Müfred / Ziya Paşa]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

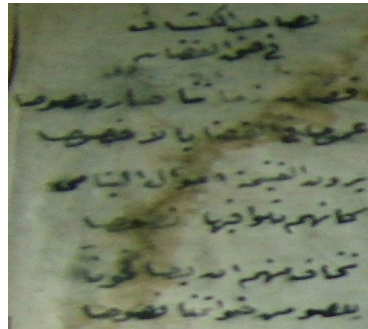
1. Şanma kim sâ‘at çalar bil başına tokmak urur
Mevte bir sâ‘at qarīb qaldı dir ey ġāfil uyan

839. [Müfred]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- [92a] 1. Fünün-ı hikmetün elīm medārı şart-ı sıhhatdür
Ehil geldükde maḥv eyler bu işin eṭbābını

Li-şāhibü’l-Keşşāf fî-ḥaqqı’l-kuḍāt

840. [Matla‘]

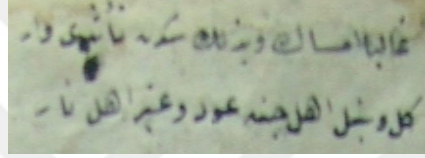
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Şūfî şüret basmaçalıb karnı küb
Ma‘rifetden bî-ḥabersün ey koca düb

841. [Müfred / Nābī]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fa‘lün

1. Bir giren bir daḥī çıkmaz idi dükkānından
Dest-i berberdeki mikrāz diye idi çık çık

842. [Rubā‘ī]

Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün

1. Taşaddur eylemek şanma ki bir ālī nesebdendür
Kişi miqdārını bilmek ḥayā vü hem edebdendür
Taḳaddüm eyledi tebbet ki Qur‘ān içre iḥlāşa
Çü medḥu‘l-Leheb’dür bu ḥodzem-i Leheb’dendür

843. [Rubā‘ī / Vehbī]

Fa‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

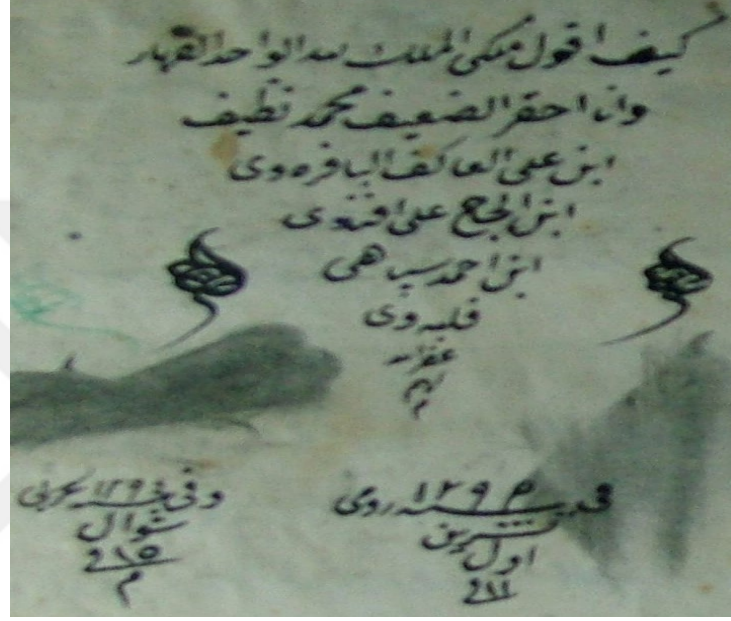
1. Dilerüm bakmaya rabbim yüzümün kâresine
Merhem-i rahmet ura ma‘şiyetüm yâresine
Kereminden ne kadar mücrim isem kesmem ümîd
Giremez kimse efendiyle kuluḡ âresine

844. [Müfred]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

1. Dil-i mecrūḥa zaḥm-ı tazedür her tesliyet **Rāğıb**
Tesellī-yi şemātetgüne-yi aḥbābdan feryād

[Temellük Kaydı]

212

²¹² “Keyfe ekülü melikiyyü’l-mülk ba’de’l-vāhidü’l-kaḥhār ve ene aḥkaru’z-za’if Meḥmed Naẓīf ibn-i ‘Alī el-‘Āḳīfū’l-Bafravī ibnū’l-ḥāc ‘Alī Efendi ibn-i Aḥmed-i Sipāhī Filibevī ğufirallāhu lehüm -mim- 11 fī teşrīn-i evvel fī sene-i Rümī 1293 / 15 fī Şevvāl ve fī sene-i Hicrī 1294”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

Klasik Türk edebiyatının önemli kaynakları arasında yer alan mecmualar, gerek nesir gerek nazım olsun zengin içeriği ile araştırmacılara pek çok çalışma alanı ve imkanı sağlamaktadır. Bu tez çalışmasında, son halinin yirminci yüzyılda tertib edildiği düşünülen içerisinde nesirlerin de olduğu; fakat şiirlerin ağırlıkta olması hasebiyle tarafımızca şiir mecmuası olarak nitelenen bir mecmuanın transkripsiyon harflerine aktarımı ve Türk edebiyatına katkısının tespiti ve değerlendirmesi söz konusu olmuştur.

İstinsah, ketebe kaydı yahut derleme tarihine dair bilgi bulunmayan mecmuanın evvela hangi dönemde derlendiği tespit edilmeye çalışılmış; akabinde derleyen hakkında da mecmuada herhangi bir bilgi bulunmadığından mecmuanın özelliklerinden yola çıkılarak tek mürettibin elinden mi yoksa farklı ellerden çıkma bir mecmua mı olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Nihayetinde ise 13-20. yy'lar arası şairlerin varlığı, şukka denilen ilave kağıtların dahil edilmesi, 19. yy'da İbrahim Hâlet Efendi tarafından tahrir edilen *Mebde-i Kitâbet* isimli eserin mecmuada bulunması ve bunun gibi verilerden yola çıkılarak mecmuanın farklı mürettepler tarafından uzun sürede son halini bulduğu anlaşılmıştır. Ek olarak vikâye varağında Mehmed Nazif isimli bir temellük kaydının olduğu tespit edilse de araştırmalar neticesinde bu kişinin kim olduğuna dair bir bilgiye rastlanılmamıştır.

Mecmuada bulunan şiirlerin şairleri mecmua içerisinde belirtilmemiş ise şiirlerin kimlere ait olduğu tespit edilmeye çalışılmış; tespit edilemeyen şiirler nazım türü, şiir numarası ile tablo halinde gösterilmiştir. Derleyen tarafından verilen yahut tespit edilen şairlerin divanlarına bakılarak mukayeseli kontrolleri yapılmış; divanında yoksa yahut mecmuada verilen ile divanda bulunan şiir arasında farklılıklar varsa bunlar ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Mecmuada yer alan şairler de nazım türü, şiir numaraları verilip hangi yüzyıllara ait oldukları ayrı ayrı tablolar halinde gösterilmiştir. Buna göre mecmuada en çok verilen şiirlerin Nâbî, Fuzûlî, Sünbülzâde Vehbî, Fevzî²¹³, Şeyh Gâlib, Koca Râgıb Paşa, Nef'î, Haşmet, Yahyâ Nazîm, Ziyâ Paşa, Sâbit, Nedîm ve Bâkî'ye ait

²¹³ Mecmuada 19. yy'da varlığını sürdürmüş *Mehmed Fevzî* isimli bir şair bulunsa da *Fevzî* mahlasıyla başka bir şair daha bulunmakla birlikte hangi yüzyılda yaşadığı tespit edilememiştir.

olduğu tespit edilmiştir. Yüzyıl açısından bakıldığında ise sırasıyla en çok 18, 19, 16, 17, 15, 20, 13. yy’larda yaşayan şairlerin varlığı görülmüştür.

Mecmuaların, bilinmeyen bir eserin veya şairin, divanı kaybolan yahut divanı olmayan şairlerin şiirlerinin ya da divanı olup da divanında bulunmayan şiirlerin ortaya çıkma ihtimali göz önüne alındığında fazlaca bir önem arz ettiği çalışmada bildirilmiştir. Bu gözle mecmuaya bakıldığında 19. yy’da varlığını sürdürmüş; divançesi ve *Hicretnâme* isimli eseri henüz yazma halinde olan divan şairi Hüseyin Râcî Efendi’nin bu eserleri içerisinde yer alan bazı şiirleri tespit edilmiştir. Eserlerinin henüz yazma halinde olması, araştırmacılar tarafından çalışılmaya değer eserler olması hasebiyle büyük önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra Hüseyin Râcî Efendi’nin söz konusu eserleri dışında yazma halinde olan birçok eseri de mevcuttur. Mecmuada ikinci olarak göze çarpan husus ise yine 19. yy’da yaşamış divan şairi ve nasiri İbrahim Hâlet Bey tarafından tahrir edilen ve şimdiye kadar matbu olarak varlığını sürdüren *Mebde-i Kitâbet* isimli mensur eseridir. Bu eserin latin alfabesine aktarımı, mecmuada yazma halinde bulunan hali ve matbu olan hali mukayeseli bir şekilde okunup farklar gözetilerek tarafımızca sağlanmıştır.

Mecmua içerisinde bulunan şiirlerin mevcudiyetini kontrol etmek adına şairlerin divanlarına bakıldığında geneline nazaran az da olsa Sünbülzâde Vehbî (18.yy), Adlî (19.yy), Kesbî (18.yy) gibi kimi şairlerin bazı şiirlerinin kaynaklarda olup divanlarında olmadığı, Ibn Kemâl (16.yy), Nâbî (17.yy), Nef’î (17.yy), Hâmî (18.yy), Sirâcî (19.yy), Pertev Paşa (19.yy) gibi şairlerin bazı şiirlerinin hem kaynaklarda hem de divanında olmadığı yahut Fevzî (?) gibi kimi şairlerin divanının henüz gün yüzüne çıkmamış olduğu halde mecmuada şiirleri tespit edilmiştir.

Netice olarak üzerinde çalışılan bu mecmua, gerek manzum metinler gerekse mensur metinlerin mevcudiyeti ile derlendiği dönemin kültürüne dair ipuçları vermektedir. Mesela; mecmuada yer alan arzuahaller, o dönem insanlarında ne tür zorluk ve isteklerin zuhur ettiğine dair bilgi vermekle beraber bazı hastalıkların şifası için verilen tarifler de insanların alternatif tıpla olan ilişkilerini göstermektedir. Bunun yanı sıra mecmuada mensur olarak yer alan *Mebde-i Kitâbet* isimli eserin, şairlerin divanlarında olmayan şiirlerinin ve hususi olarak Hüseyin Râcî Efendi’nin henüz yazma halinde olan eserlerinden şiirlerinin olması bu mecmuayı önemli kılmaktadır. Sözün nihayetinde ortaya çıkarılan bu çalışmanın Türk edebiyatı sahasına katkıda bulunacağı ümit edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Alıcı, Lütfi. “Azmiyade Mustafa Haleti Divanı (İncelem-Metin)” Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1992.
- Anameriç, Hakan. “Yazma Eserlerde Bir Bilgilendirme Aracı Olarak Şukka”. *Bilig* 73 (2015): 17-38.
- Antepli Ayni. *Divan*. Haz. Mehmet Arslan. İstanbul: Kitabevi, 2004.
- Antoloji.com. “Seyyid Nesimi”. *Derdim Ondur Çün Dokuz Diyemem Ağyare Ben*. <https://www.antoloji.com/derdim-ondur-cun-dokuz-diyemem-ag-yare-men-siiri/> (erişim 06.08.2022).
- Atak, Mustafa. “Yüsri Ahmed Nazif Dede ve Divanı” Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2016.
- Aydemir, Yaşar. "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler". *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3 Summer 2007: 122-137.
- Baki. *Divan*. Haz. Sabahattin Küçük. Ankara: Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, 1994.
- Bayazıdzade Yusuf Kenan Bey. *Kenan Bey Asarı Gülşen-i Sühan*. Haz. Yaşar Alparslan, Lütfü Alıcı. Ankara: Noya Medya, 2013.
- Behiştî. *Divan*. Haz. Yaşar Aydemir. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 2000.
- Bektaş, Erdem. *Muvakkit-zade Pertev Divanı*. Malatya: Öz Serhat Yayıncılık, 2007.
- Biltekin, Halit. “Vak’a-nüvis Raşid Efendi ve Divanı’nın Tenkitli Metni” Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1993.
- Birgören, Hamdi. *Aşık Dertli Divanı*. Bolu: T.C. Bolu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2011.
- Burmaoğlu, Hamit Bilen. “Lami’i Çelebi Divanı (Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dīvānı’nın Tenkidli Metni).” Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1983.
- Bursalı Mehmed Tahir Efendi. *Osmanlı Müellifleri c. II*. Haz. A. Fikri Yavuz – İsmail Özen. İstanbul: Meral Yayınevi, 1972.
- Çakır, Mustafa Sefa. *Yahya Nazim Divanı*. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2010.

- Çelik, Recep. “Fehim-i Sani (Süleyman Fehîm) ve Divanı (İncelem-Metin)” Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2012.
- Çetinkaya, Ülkü. “Divan Edebiyatında Kadına Genel Bakış”. *Turkish Studies* 3/4 (2008): 279-334.
- Demirdağ, Ömer. “Koca Ragıp Paşa ve Divan-ı Ragıp.” Doktora Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1999.
- Dereli, Üzeyir. “Beliğ Mehmed Emin (Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Türkçe Eserlerinin Tenkitli Metni).” Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1996.
- Emri. *Divan*. Haz. Mehmet Ali Yekta Saraç. İstanbul: Eren Yayınevi, 2002.
- Erbay, Nazire. “Geleneksellik Düzleminde Tokatlı Kani’nin Gazelleri ve Gazellerindeki Nasihat Söylemi”. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 61 (2018): 27-43.
- Ergun, Sadeddin Nüzhet. *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri cilt I-II*. İstanbul: İstanbul Maarif Kitaphanesi, 1944.
- Ersoy, Mehmet Akif. *Safahat*. Haz. Necmettin Turinay. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayını, 2021.
- Erten, Saniye Rukiye. “Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi’ndeki Bağdatlı Ruhi Divanı Nüshası (Metin-İnceleme)” Yüksek Lisans Tezi. Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2018.
- Es’ad Muhlis Paşa. *Divançe-i Es’ad Muhlis Paşa*. İstanbul: Takvimhâne-i Amire, 1268.
- Faik Reşad. *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniyye*. Haz. Erdoğan Erbay – Yusuf Babür. Konya: Çizgi Kitabevi, 2017.
- Fatin Davud Efendi. *Fatin Divanı*. Haz. Mehtap Erdoğan. İstanbul: Kitap Yayınevi, 2007.
- Filibeli Vecdi. *Filibeli Vecdi ve Divanı*. Haz. Hasan Kavruk – Bahir Selçuk. Malatya: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Fuzuli. *Divan*. Haz. Kenan Akyüz, Sedit Yüksel, Müjgan Cumbur ve Süheyl Beken. Ankara: Akçağ Yayınları, 1990.
- Genç, İlhan. *Hoca Neş’et Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkidli Metni*. İzmir: Müstakil Yayın, 1996.
- Göçgün, Önder. *Namık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 1999.

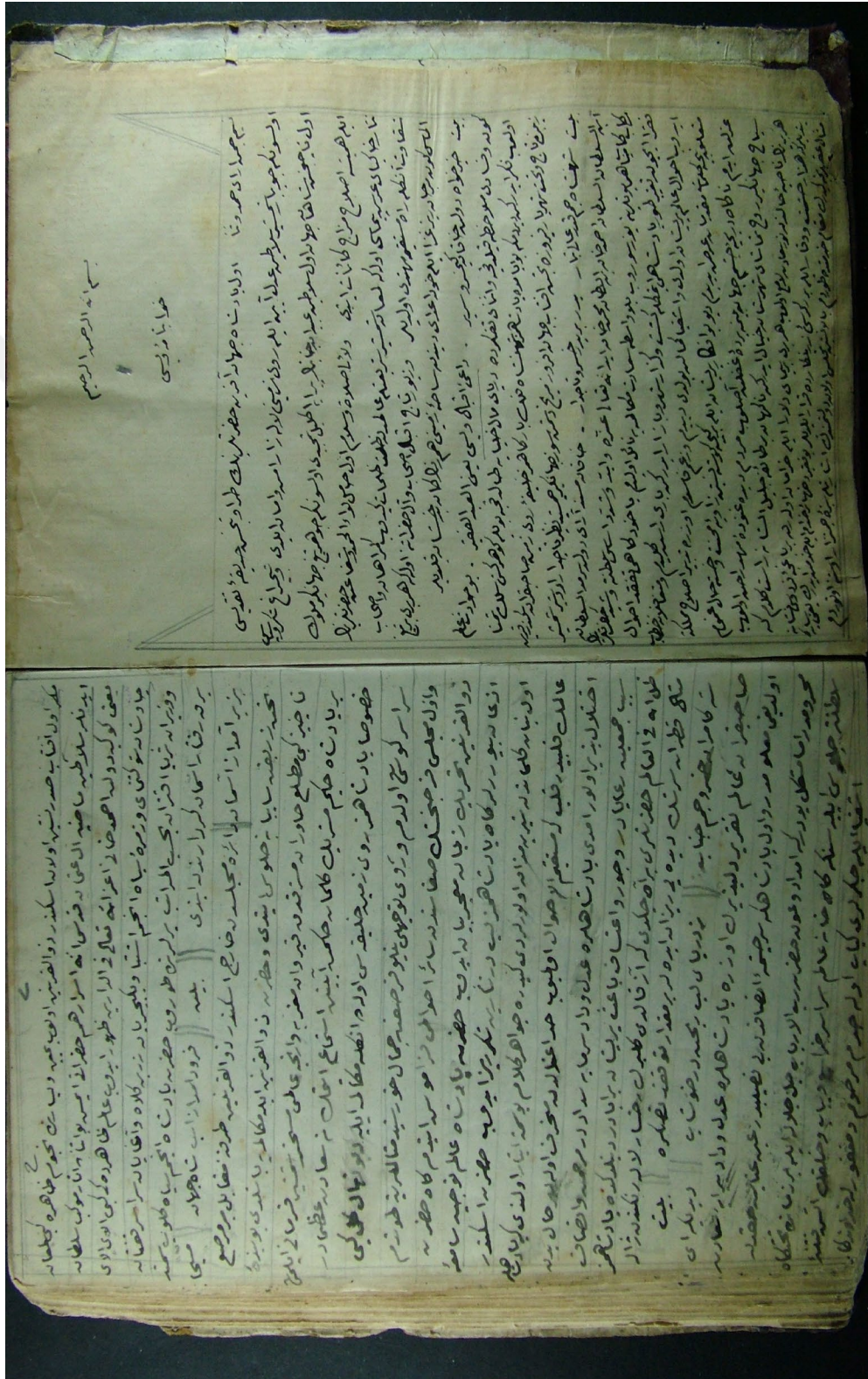
- Günaydın, Elif. “İsmeti Divanı (İnceleme-Metin-Dizin).” Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2020.
- Gültekin, Hasan. “Veysi’nin Sosyal Tenkit İçerikli Kasidesi”. *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu* 64 (2013): 32-47.
- Gültekin, İbrahim. “Nabi’nin İki Gazelinden Kalb’den Anlama Giden Yol”. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 49 (2013): 95-116.
- Gürbüz, Mehmet. "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru ve Ali Emre Özyıldırım. İstanbul: Turkuaz, 2012, 97-112.
- Hibri, Abdurrahman. *Enisü’l-Müsamirin*. Çev. Ratip Kazancıgil. İstanbul: Edirne Valiliği Yayınları, 1999.
- İbrahim Halet Efendi. *Mebde-i Kitabet*. H. 1297.
- İmamoğlu, Ahmet Hilmi. *Şair-i Mahir Trabzoni Emin Hilmi Efendi Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanı*. Trabzon: Serander Yayınları, 2009.
- Kahramanoğlu, Kemal. “Sami – Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Tenkidli Metni.” Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1995.
- Kaplan, Mahmut. *Hikmet Şairi Yusuf Nabi*. Ankara: Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2012.
- . *Neşati Divanı*. İzmir: Akademi Kitabevi, 1966.
- Kaplan, Mehmet, İnci Enginün ve Birol Emil. *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1978.
- Kaya, Mahmut. *Gönülden Gönüle: Şiir Demeti*. İstanbul: İnkılap Yayınları, 2009.
- Keçecizade İzzet Molla. *Hazana Sürgün Bahar*. Haz. Ömür Ceylan – Ozan Yılmaz. İstanbul: Kitap Sarayı, 2005.
- Köksal, Mehmet Fatih. “Klasik Türk Edebiyatının Sıra Dışı Örneklerini Toplayan İlginç Bir Şiir Mecmuası: Mecmu’a-i Nevadır”. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi* 3/4 (2017): 84-123.
- . “Şiir Mecmualarının Önemi ve Sistemik Tasnifi Projesi (MESTAP)” *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* (2012). İstanbul: Turkuaz Yayınları, 411-435.

- Kurnaz, Cemal ve Halil Çeltik. “Muaşşerden Uzun Musammatlar ve Bilinmeyen Nazım Şekillerinden Yirmilik”. *Turkish Studies* 4/2 (2009): 864-899.
- Kut, Günay. “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. VI, 170-176.
- Levend, Agah Sırrı. *Türk Edebiyatı Tarihi: Giriş*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1998.
- Nabi. *Divan II*. Haz. Ali Fuat Bilkan. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1997.
- Na’ili-i Kadim. *Divan*. Haz. Haluk İpekten. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 2019.
- Nedim. *Divan*. Haz. Muhsin Macit. Ankara: Akçağ Yayınları, 2017.
- Nefi Ömer Efendi. *Divan*. Haz. Metin Akkuş. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 2018.
- Nev’i. *Divan*. Haz. Mertol Tulum – M. Ali Tanyeri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1977.
- Mehmed Ra’if. *Nikat-ı Edebiyye*. Haz. İbrahim Kunt. Konya: Aybil Yayınevi, 2011.
- Mermer, Ahmet. *Mezaki – Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkidli Metni*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1991.
- Okyay, Ercan. “Senih-i Mevlevi Divanı.” Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2005.
- Özdemir, Mehmet. “Neccar-zade Rıza Divanı’nın Edisyon Kritiği.” Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1999.
- Öztürk, Murat ve Tolga Öntürk. “Vanlı Divan Şairi Sa’di Abdülbaki ve Şiirleri”. *Van Yüzcü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 50 (2020): s. 249-278.
- Pertev Paşa, *Divan-ı Pertev Paşa*, İstanbul: 1256.
- Prizrenli Şem’i. *Divan*. Haz. Murat Ali Karavelioğlu. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014.
- Rey, Ahmed Reşid. *Nazariyyat-ı Edebiyye cilt I-II*. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları, 2018.
- Sarıkaya, Orhan. “Tezkirecilik Geleneği İçerisinde Fatîn Tezkiresi.” Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2007.
- Serin, Muhittin. “Rik’a”, *DİA*. XXXV, 108-109.

- Sünbülzade Vehbi. *Divan*. Haz. Ahmet Yenikale. Ankara: Öncü Basımevi, 2011.
- Şeyh Galib. *Divan*. Haz. Muhsin Kalkışım. Ankara: Akçağ Yayınları, 1994.
- . *Hüsn ü Aşk*, Haz. Muhammet Nur Doğan. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Şeyhülislam Yahya, *Divan*. Haz. Rekin Ertem. Ankara: Akçağ Yayınları, 1995.
- Tan, Bünyamin. “Alaeddin Ali Çelebi’nin Münazara Türünde Bir Eseri: Dasitan-ı Tuti vü Karga-i ‘Alaeddin”. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 54 (2015): 353-374.
- Tansel, Fevziye Abdullah. “Namık Kemal’in Midilli’de Yazdığı Manzum ve Mensur Eserler”. *İstanbul Üniversitesi Türkiyat Mecmuası* XII (1955): 57-90.
- Toska, Zehra. “Veysi Divanı: Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği.” Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1985.
- Tunadurur, Melike. “Edirneli Ahmed Rüşdi Divanı.” Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2012.
- Uzun, Mustafa. "Mecmua", *DİA*. XXVIII, 265-268.
- Yahya Bey. *Divan*. Haz. Mehmed Çavuşoğlu. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1977.
- Ziya Paşa. *Terci-i Bend ve Terki-i Bend*. Haz. Hüseyin Yorulmaz. İstanbul: Çıdam Yayınları, 1992.

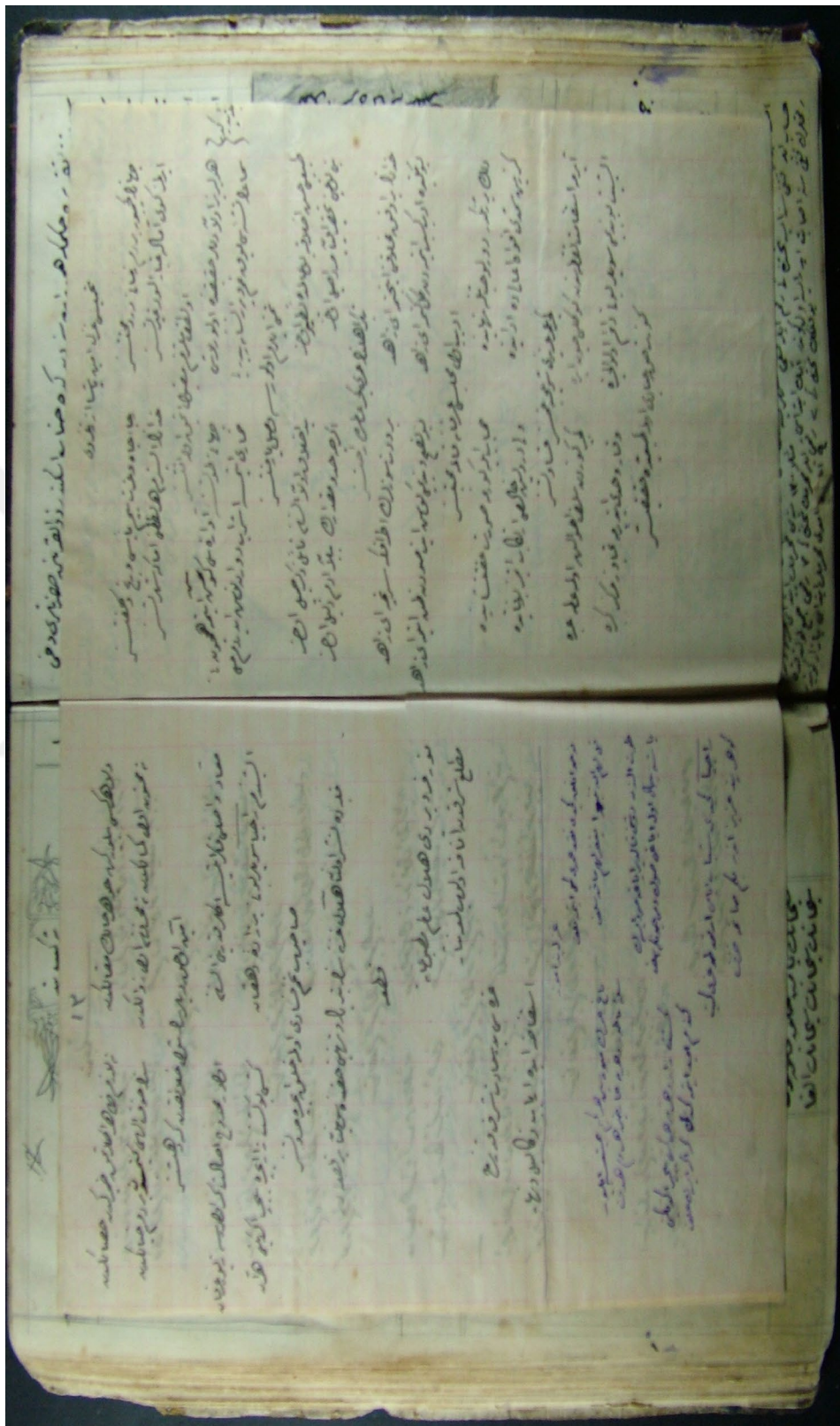
EK: TIPKIBASIMINDAN ÖRNEK SAYFALAR

1. Çalışmada incelemeye alınmayan *Hābnāme* bölümünden bir varak:

1b-2a

2. Şukka bölümünden bir varak:

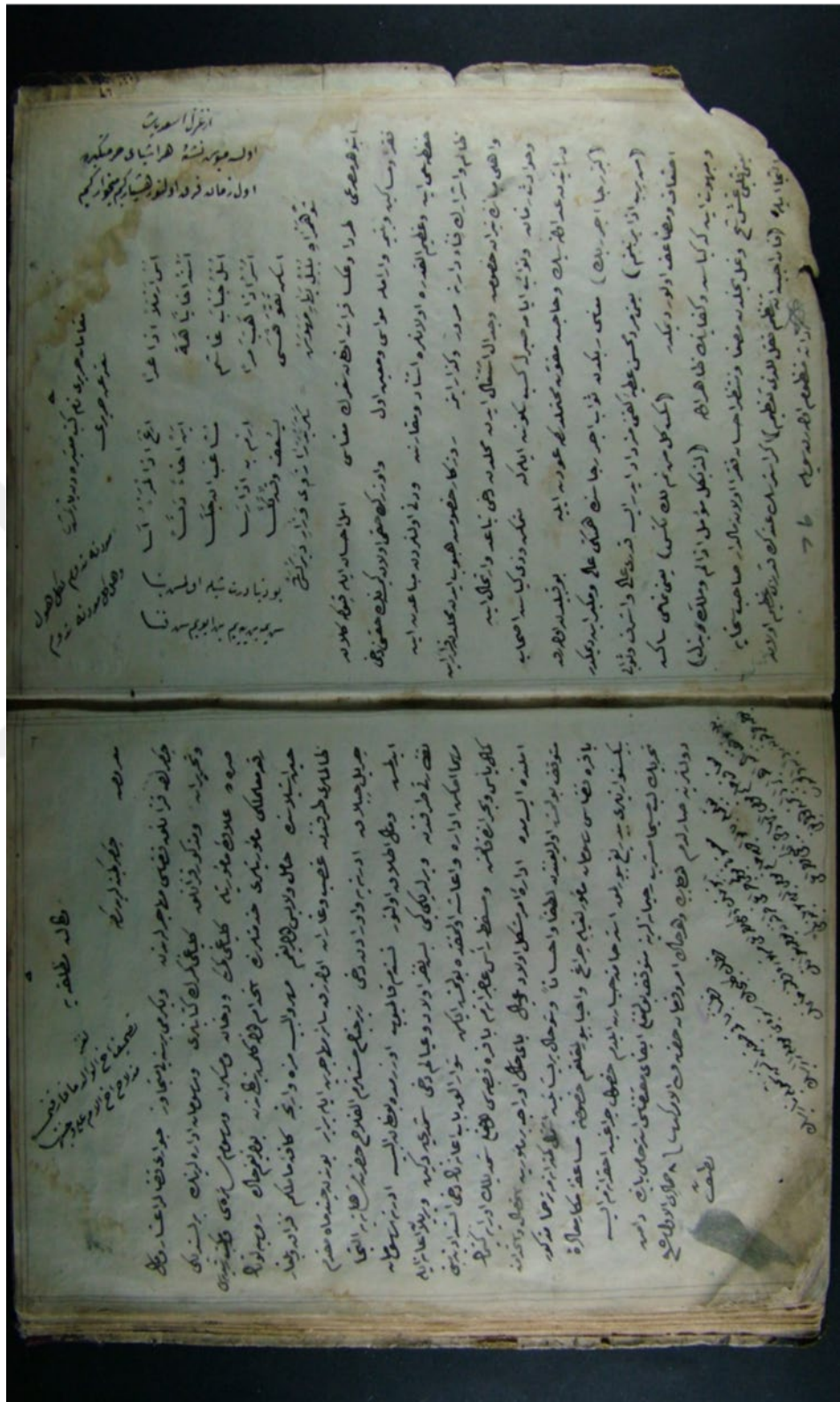
12^b-13^a

3. Metnin orta bölümlerinden bir varak:

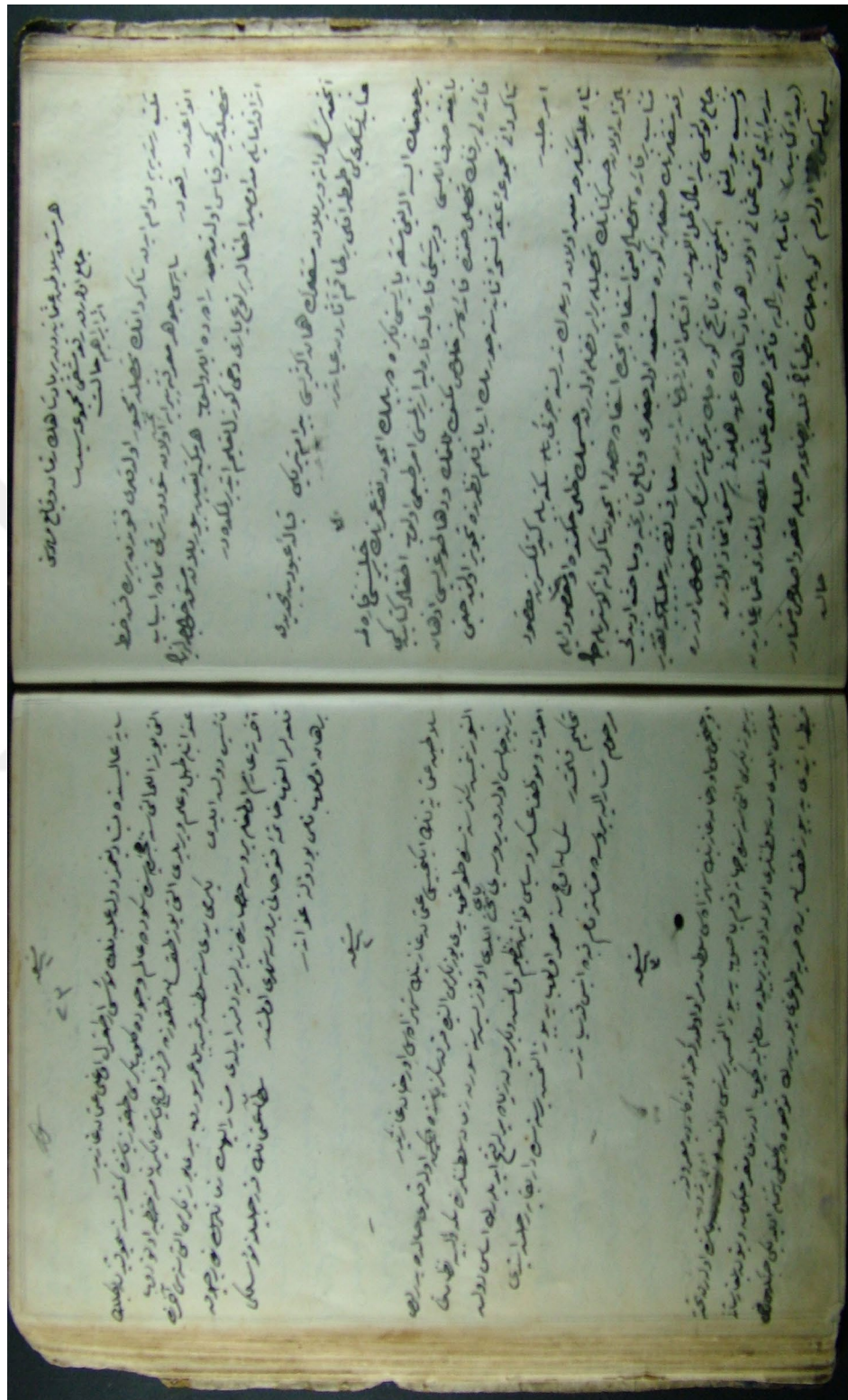
43b-44a

4. Metnin son yaprağında bir varak:

90b-91a

5. Metnin “Meşk Mecmuası” bölümünden bir varak:

22^b-23^a

ÖZ GEÇMİŞ

Adı ve Soyadı	Sevnur		Doruk	
Yabancı Diller	İngilizce (A2)		Arapça (A2)	Farsça (A1)
Eğitim Bilgileri	Başlama-Bitirme Yılı		Kurum Adı	
Lisans	2014	2019	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı	
Lisans	2015		Eskişehir Anadolu Üniversitesi İlahiyat	
Yüksek Lisans	2019	2022	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı	
Çalıştığı Kurum	Başlama-Ayrılma Yılı		Kurum Adı / Pozisyon	
	2022	2023	Çağrı Yayınları / Editör	
	2022		Bi'kalem Yayınları / Editör	
Katıldığı Seminer ve Kurslar	Yıl	Kurs-Seminer Adı / Kurum Adı		
	2019	Osmanlı Türkçesinde Arşiv Metinleri ve Edebi Metinler / Türk İslam Sanatları İhtisas Okulu		
	2020	Osmanlı Diplomatiği ve Paleografyası / Dil Okulu-İSMEK		
	2020	Yazma Eser Okur Yazarlığı I: Yazma Eserlerde Maddi-Tezyini Unsurlar / İstanbul Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi		
	2022	Osmanlı Arşiv Belgeleriyle İstanbul Okumaları / Türk İslam Sanatları İhtisas Okulu		
	2022	Yazma Eser Atölyesi: Kuyûdât I / İstanbul Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi		
İletişim (e-posta)				
Tarih			10.02.2023	
İmza				
Adı Soyadı			Sevnur DORUK	

